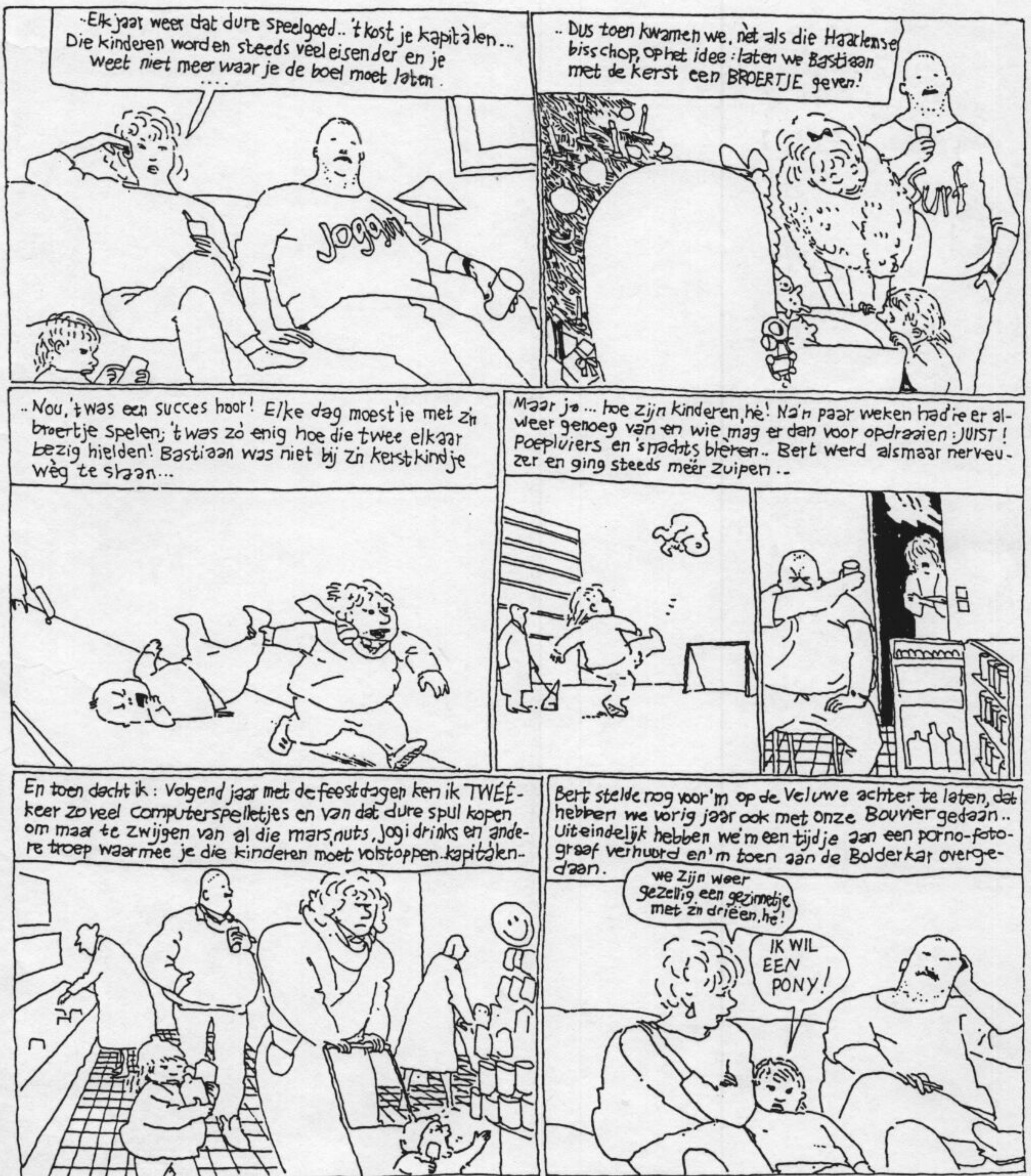

PERSFOCUS

VIJFDE JAARGANG NUMMER 1 - JANUARI 1989

knipselkrant van vereniging Martijn
over kinderen, volwassenen en seksualiteit

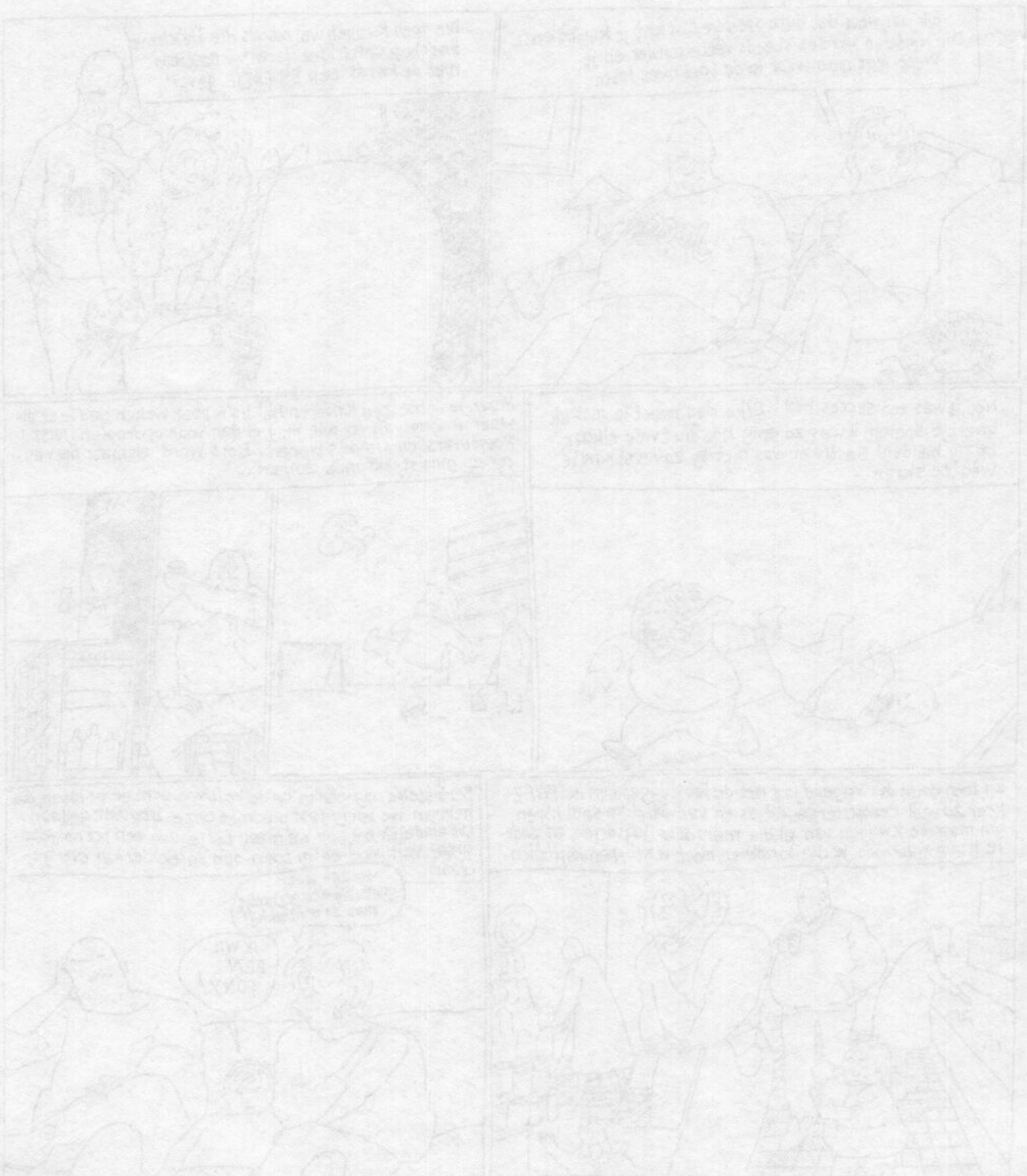
COPYRIGHT © 1989: Jaap Vegter/United Dutch Dramatists, Den Haag

PERSEUS

VIJFDE JAARGANG NUMMER 1 JANUARI 1953

Over kinderen, volwassenen en sekulariteit

Knipserant van vereniging 'Kantlijn'

In dit nummer:

En de kar, hij boldert voort.....	pag. 2
De poppenkast.....	pag. 7
Incest.....	pag. 12
De deskundigen.....	pag. 17
Extra lief.....	pag. 22
"Zedenangst".....	pag. 24
Ontucht van de maand.....	pag. 25
Onterecht.....	pag. 30
Jongensfoto's.....	pag. 33
Achtergrond.....	pag. 34
Documentatielijst.....	pag. 40

Knipsels uit:

De Volkskrant	Vk
Trouw	Tr
NRC Handelsblad	NRC
Algemeen Dagblad	AD
Het Parool	Par
De Telegraaf	Tel
Utrechts Nieuwsblad	UN
Tubantia	Tub
Nieuwsblad vh Noorden	NvhN
Vrije Volk Weekeditie	VV
Zutphens Dagblad	ZD
Haagsche Courant	HC
Alkmaarder Courant	AC
Dordtenaar	Dordt
Hervormd Nederland	HN
Vrij Nederland	VN
Haagse Post	HP
Sek	Sek
Scouting Magazine	
Seattle Post	
San Francisco Examiner	
San Francisco Chronicle	

Abonnementen op Persfocus kosten f 65,- (als drukwerk) of f 80,- (als brief). Losse nummers f 8,-.
Giro 5459646 van Vereniging Martijn,
Postbus 5478,
1007 AL Amsterdam.

Kleuter mag van rechter terug naar De Bolderkar

Door een onzer redacteurs *NRC*

ROTTERDAM, 3 jan. — Een 5-jarig meisje dat sinds twee weken op last van de kinderrechter niet meer De Bolderkar hoefde te bezoeken, mag nu weer wel naar dit medisch kleuterdagverblijf (MKD) in Vlaardingen.

Volgens kinderrechter mevrouw mr. S. de Pauw-Gerlings zijn er onvoldoende redenen om bezwaren te hebben tegen plaatsing in De Bolderkar. Op 21 december had de kinderrechter op verzoek van de ouders de plaatsing van het kind in het kleuterdagverblijf opgeschort en aangekondigd na eigen onderzoek een definitieve beslissing te zullen nemen. De advocaat van de ouders, mr. J. van den Hoek, zal tegen de beslissing in beroep gaan bij het gerechtshof in Den Haag.

De ouders van het kind — dat op 22 maart uit huis werd geplaatst omdat het seksueel zou zijn misbruikt — eisten dat de benoemde gezinsvoogd het meisje

niet meer naar De Bolderkar zou laten gaan omdat het nog steeds klachten zou vertonen die wijzen op misbruik. Bovendien vonden ze dat er inmiddels genoeg twijfels waren over de werkwijze van het medisch kleuterdagverblijf bij het vaststellen van incest.

Advocaat Van den Hoek noemt de beslissing van de kinderrechter onbegrijpelijk. „Deze beslissing staat haaks op die van kinderrechter mr. Lo, die eerder bepaalde dat een kind niet tegen de zin van de ouders naar De Bolderkar hoefde. Er is blijkbaar geen sprake van één beleid. Je had toch op zijn minst mogen verwachten dat de kinderrechter met een beslissing zou wachten tot de ingestelde onderzoekscommissie met haar werk klaar is”.

Het steekt Van den Hoek bovendien dat de kinderrechter geen aandacht heeft besteed aan het feit dat de ouders het MKD in Rotterdam bereid hadden gevonden het 5-jarige meisje te plaatsen.

Bolderkar-affaire 'eenzijdig' bekeken

DEN HAAG, 2 jan. — De commissie die voor de Inspectie van Volksgezondheid de Bolderkar-affaire moet uitzoeken is eenzijdig samengesteld. Dat zegt drs. H.D. Schoof, directeur van de Vereniging tegen Kindermishandeling. Hij bekritiseert dat alle commissieleden voorstander zijn van het gebruik van poppen met geslachtsdelen voor het vaststellen van incest. Volgens Schoof zouden er ook tegenstanders van deze methode in de commissie moeten zitten. Pagina 2

Getuigen gehoord over de Bolderkar

ROTTERDAM — De rechter-commissaris moet door getuigenverklaringen de methoden van het medisch kleuterdagverblijf (MKD) De Bolderkar nog maar eens onderzoeken. Bij de rechter-commissaris kunnen zowel getuigen van het MKD als deskundigen die door de raadsman zijn aangetrokken, gehoord worden.

Dat besliste de Rotterdamse rechtbank vanmorgen op het verzoek van raadsman mr. D. Vermaat van een vader die ervan wordt verdacht incest of ontucht met zijn dochtertje te hebben gepleegd. Het onderzoek naar de man, de 27-jarige E.R. W. uit Spijkenisse, kwam op gang nadat De Bolderkar, waar zijn dochter overdag naar toe ging, had vastgesteld dat het kind seksueel misbruikt werd. W. ontkent dit.

Volgens zijn raadsman staat zowel de methode zelf als de werkwijze van De Bolderkar ter discussie. Hij wilde dat de rechtbank de getuigen, deels werkzaam bij het MKD, zelf zou horen. De officier van justitie, mr. H.J. Moraal, meende dat de zaak moest worden terugverwezen naar de rechter-commissaris. Daar zou dan 'in alle rust' de situatie opnieuw bekeken kunnen worden. Verhoor door de rechtbank zelf zou veel te veel tijd kosten.

Vermaat was dat niet met hem eens. „De verklaringen moeten hier dan toch weer voorgelezen worden.” Hij vond het verder van belang dat de verklaringen volledig openbaar werden afgelegd, zodat zijn deskundigen zich er ook over zouden kunnen buigen.

De rechtbank meende toch dat de zaak moest worden terugverwezen en schorste de zaak tegen W. voor onbepaalde tijd. Als te zijner tijd de zaak tegen W. weer voor zou moeten komen, en zijn raadsman wil getuigen oproepen, dan kan hij daarvoor weer een verzoek indienen. (ANP)

Pedagoge Bolderkar stelt nog tien incestzaken vast *NRC*

Door onze redacteur MARCEL HAENEN

ROTTERDAM, 4 jan. — De orthopedagoge van De Bolderkar, mevr. drs. C. van Deutekom, heeft het afgelopen jaar als deskundige voor politiekorpsen in de regio Rotterdam bij nog tien kinderen — die niet van haar kleuterdagverblijf in Vlaardingen kwamen — met behulp van de anatomische poppen geconcludeerd dat ze seksueel waren misbruikt.

In een verklaring die Van Deutekom heeft afgelegd bij de Rotterdamse rechter-commissaris mr. F. van Dooren op 8 september van het vorig jaar zegt zij dat zij bij alle kinderen die zij op verzoek van de politie heeft onderzocht steeds tot de conclusie is gekomen dat er sprake was geweest van een vorm van seksueel misbruik.

Van Deutekom introduceerde begin vorig jaar het gebruik van de anatomische poppen in het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar, waar de laatste acht maanden veertien keer werd geconcludeerd dat een kind seksueel was misbruikt. In de zaak waarover zij bij de rechter-commissaris werd verhoord, concludeerde ze na een onderzoek van anderhalf uur met de anatomische poppen dat een zevenjarig kind door haar vader was misbruikt.

Twee weken geleden maakte kinderrechter mr. C. Lo-Sin-Sjoe uithuisplaatsing van een meisje dat volgens De Bolderkar was misbruikt ongedaan omdat het kind volgens de rechter te kort — namelijk slechts anderhalve maand — was geobserveerd toen er werd vastgesteld dat er sprake was van seksueel misbruik.

In een eerder gesprek met deze krant (d.d. 9 december 1988) verklaarde Van Deutekom het anatomisch poppenspel alleen een nuttige onderzoeksmethode te vinden voor het vaststellen van seksueel misbruik als deze methode wordt gebruikt als „sluitstuk van een heel diagnostisch proces” waarbij ook andere onderzoeken worden verricht. Van Deutekom heeft tegenover de rechter-commissaris gezegd anderhalf uur voldoende te vinden voor een onderzoek. „Door het gebruik van de anatomische poppen kon ik vrij snel tot de kern doordringen”, aldus haar verklaring. Over de anatomische poppen zegt ze verder dat, sinds het beschikbaar komen

hiervan, „het incestonderzoek in een versnelling is geraakt.”

Orthopedagoge Van Deutekom wil nu geen nader commentaar geven. „Ik denk dat een journalist niet de aangewezen figuur is om over een wetenschappelijke methode te publiceren”, zegt ze desgevraagd.

Bewijsmateriaal

De orthopedagoge werd door de rechter-commissaris verhoord op verzoek van advocaat mr. P. Veling. Hij is de raadsman van de vader die, mede op grond van het poppenonderzoek van anderhalf uur, binnenkort zal moeten terechtstaan wegens incest. Het bewijsmateriaal tegen de man bestaat verder uit verklaringen van de dochter en van zijn ex-vrouw waarvan hij al zes jaar gescheiden is. De advocaat heeft een bezwaarschrift ingediend tegen de dagvaarding omdat er nauwelijks bewijs is tegen zijn cliënt en omdat het verrichte onderzoek in zijn ogen „tendentieus” is.

Inspecteur T. Mourus van de jeugd- en zedenpolitie in Rotterdam bevestigt dat Van Deutekom behoort tot een kleine groep van deskundigen waarop politiekorpsen in de regio Rotterdam in sommige gevallen een beroep doen om vermeende slachtoffers van incest te onderzoeken. „In principe horen we zelf slachtoffers, maar als we er bijvoorbeeld door de jonge leeftijd van de kinderen niet uitkomen, schakelen we een deskundige in. Zelf verhoren we een kind nooit via de poppenmethode.” De Rotterdamse politie heeft volgens Mourus tot nu toe twee keer een beroep gedaan op Van Deutekom.

Volksgezondheid

De regionale inspectie voor de volksgezondheid in Zuid-Holland ziet geen reden in te gaan op het

verzoek van onder andere de NVSH om de drie leden tellende commissie die het beleid van De Bolderkar onderzoekt uit te breiden met deskundigen die kritisch staan tegenover het gebruik van anatomische poppen. „De commissie hoeft namelijk geen uitspraak te doen over de aanvaardbaarheid van één techniek. De commissie zal wel kijken of het poppenspel degelijk genoeg is om deze als sluitstuk van het diagnostisch proces te hanteren”, aldus inspecteur H. van Osch.

Van Osch is geen voorstander van een commissie die uit meer dan drie personen bestaat omdat dit het spoedig gereedkomen van het onderzoek niet ten goede zou komen. „We willen een snel en zorgvuldig indicatief onderzoek.” Onduidelijk is of de Bolderkarcommissie ook gesprekken zal voeren met de Raad voor de Kinderbescherming of de ouders van de uit huis geplaatste kinderen. Volgens Van Osch moet de commissie zelf bepalen of ze dat noodzakelijk acht.

De strafzaak die vanochtend diende voor de Rotterdamse rechtbank tegen de vader van een 4-jarig kind dat volgens onderzoek van De Bolderkar slachtoffer is van incest is aangehouden. De rechtbank heeft de zaak „voor nader onderzoek in volle omvang” terugverwezen naar de rechter-commissaris. Op verzoek van advocaat mr. D. Vermaat zal de rechter-commissaris onder andere zes personeelsleden van De Bolderkar ondervragen over de werkwijze van de staf van het kleuterdagverblijf bij het opsporen van incest.

De advocaat had het verhoor liever tijdens de openbare behandeling gehouden, maar dat stuitte op bezwaren van officier van justitie mr. H. Moraal. „De verhoren kunnen beter in alle rust worden afgelegd. Hier kijkt de gehele vaderlandse pers de getuigen in de rug”.

Bolderkar wees klachten al bij voorbaat af MRC

Door een onzer redacteuren

VLAARDINGEN, 6 jan. — De Bolderkar in Vlaardingen heeft huisartsen in Vlaardingen, Schiedam en Maasvluis al in november per brief gevraagd het kleuterdagverblijf te steunen als er ouders zouden komen klagen over de handelwijze van de hulpverleners.

Dit zegt de voorzitter van de Vlaardingse huisartsenkring A.J. Kreeft. De brief is verstuurd enkele weken voordat op 9 december via deze krant bekend werd dat er op De Bolderkar veertien gevallen van seksueel misbruik waren geconstateerd bij gemiddeld vier jaar oude kinderen. Volgens Kreeft verzocht De Bolderkar in de brief de huisartsen klachten van ouders over eventueel misbruik van kinderen dat zich op het kleuterdagverblijf zelf zou hebben afgespeeld ter zijde te leggen. Tevens werd in de brief gevraagd de werkwijze van De Bolderkar te steunen.

De Bolderkar laat desgevraagd weten dat de brief alleen „van informatieve aard” was. „De brief is geschreven omdat een aantal ouders onrust aan het zaaien was”.

Kreeft zegt dat de huisartsen zich in de Bolderkar-zaak 'neutraal' zullen blijven opstellen. „Het aantal geconstateerde gevallen van incest vinden we verbaazingwekkend hoog en er is voor ons geen reden om partij te trekken. We kunnen moeilijk geloven dat er daadwerkelijk zoveel incest wordt gepleegd”. De voorzitter van de huisartsenkring zegt dat de artsen ook niet bekend waren

met het gebruik van de anatomische poppen. „Een methode die volgens de deskundigen in ieder geval sterk omstreden is. Ik sluit dan ook niet uit dat hulpverleners van De Bolderkar in hun enthousiasme het oog voor de juiste verhoudingen hebben verloren”.

Officier van justitie mr. H. Moraal zegt deze week niet meer te zullen besluiten of er een justitieel onderzoek komt naar het optreden van de staf van De Bolderkar zoals een aantal ouders heeft gevraagd. Moraal beschikt over in totaal elf verklaringen van ouders die zeggen dat hun kinderen gedrag vertonen dat zou kunnen wij-

zen op misbruik dat op De Bolderkar zelf zou zijn gepleegd. Tevens is er een rapport van het psychiatrisch adviescentrum Rotterdam waarin staat dat uit onderzoek bij een kind is gebleken dat kinderen op De Bolderkar zelf „in en aan elkaars plassers zitten”.

Volgens Moraal is het moeilijk om te beslissen of er een justitieel onderzoek komt omdat de gegevens waarover hij beschikt „vaag en tevens zeer bezwarend zijn. Je kunt niet zo maar besluiten tot een onderzoek omdat je dan toch mensen in zeker zin als verdachte aanwijst”.

ONTUCHT MOGELIJK BUITEN GEZIN GEPLEEGD

Openbaar Ministerie onderzoekt twee incestzaken De Bolderkar V/12

Van onze verslaggever
ROTTERDAM — Het Openbaar Ministerie in Rotterdam heeft besloten een aanvullend onderzoek in te stellen in twee incestzaken die zijn aangedragen door het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen. Bij het onderzoek wordt gekeken naar „mogelijke ontuchtige handelingen gepleegd anders dan in het gezinsverband”, zo heeft officier van justitie mr H. Smid woensdag bekendgemaakt.

Tot het onderzoek is besloten op aandrang van de advocaat van de ouders, mr N. de Munnik. Die heeft gegevens van de ouders aangedragen waaruit afgeleid zou kunnen worden dat de bewuste kinderen in De Bolderkar of tijdens het vervoer van en naar het dagverblijf misbruikt zijn. Volgens Smid zijn die klachten echter „te vaag om concrete personen als verdachten aan te merken”.

Volgens de officier van justitie wordt de strafvervolgning van de twee vaders die worden verdacht van incest, voorlo-

pig niet stopgezet. In het ene geval, waarbij de verdachte een aanvankelijke bekentenis heeft ingetrokken, heeft de rechtbank op verzoek van de advocaat een nader getuigenverhoor bevolen bij de rechter-commissaris. Daar wordt ook de staf van De Bolderkar gehoord. Dat onderzoek kan nog maanden duren. De andere zaak is nog niet voor de rechter geweest.

In de Bolderkar-zaak zijn in een periode van een half jaar veertien gevallen van incest geconstateerd. Dat heeft in tien gevallen geleid tot uithuisplaatsingen, waarvan een klein aantal op last van kinderrechtster en het gerechtshof is teruggedraaid. In zes gevallen heeft de Raad voor de Kinderbescherming bij de politie aangifte gedaan van incest. In die zes zaken is één vader vorig najaar door de rechtbank vrijgesproken.

Rapport

Het gerechtshof in Den Haag heeft woensdag drie nadere onderzoeken gevraagd, alvorens het in hoger beroep

beslist over een uithuisplaatsing in de Bolderkar-zaak. Het hof wil een rapportage van het tehuis waarin het kind nu verblijft en een rapport van de kinderbescherming over de ouders. Die rapporten moeten binnen een maand gereed zijn.

Het hof wil ook de mening van deskundigen horen over de diagnose-technieken bij De Bolderkar. Ze heeft daarvoor een aantal deskundigen gevraagd om met elkaar in discussie te gaan en het verslag daarvan als deskundigenrapport over te dragen.

De Bolderkar-zaak wordt op verzoek van de regionale inspectie voor de volksgezondheid in Zuid-Holland onderzocht door een commissie van drie deskundigen. Hun is een oordeel gevraagd over de werkwijze van De Bolderkar, alsook over de gevolgde procedures na vaststelling van de incest. De commissie moet ook een oordeel geven over de omstreden diagnose door middel van indringende confrontatie met „levensechte” poppen.

Vlaardingse ouders eisen onderzoek naar ontucht-affaire

ROTTERDAM (ANP) — Een aantal ouders van kinderen die het medisch kleuterdagverblijf (MKD) de Bolderkar in Vlaardingen bezoeken of daar inmiddels zijn weggehaald, eisen een justitieel onderzoek naar het seksueel misbruik dat met hun kinderen zou zijn gepleegd.

Volgens de ouders zijn er aanwijzingen dat anderen dan zijzelf de kinderen hebben misbruikt. Sommigen wijzen in de richting van medewerkers van de Bolderkar. Die gegevens zijn enige tijd geleden al aan justitie doorgegeven.

De ouders noemen het verbaazingwekkend dat het in onze rechtsstaat mogelijk is kinderen van de ene op de andere dag uit huis te plaatsen, terwijl het aan de andere kant maanden in beslag neemt voordat justitie een beslissing neemt over het instellen van een onderzoek.

Dit druist in tegen het rechtsgevoel. Kinderen lopen mischien op dit moment nog gevaar en er gebeurt niets, zo schrijven de verontruste ouders in een persverklaring. Officier van justitie mr. H. Moraal zal eind deze week of begin volgende week een beslissing nemen over het instellen van een breed opgezet onderzoek.

Een van de ouders zei in een toelichting dat medewerkers van de Bolderkar de ouders ervan beschuldigen dat zij het MKD in een kwaad daglicht willen stellen. De Bolderkar weigert overigens nog steeds commentaar te geven op de affaire.

Uitleg hulpverleners Bolderkar achter gesloten deuren TR 5-1

Van een onzer verslaggeefsters
ROTTERDAM — De hulpverleners van De Bolderkar en andere deskundigen die seksueel misbruik hebben geconstateerd bij kinderen in dit medisch kleuterdagverblijf, moeten tijdens een openbare zitting van de rechtbank uitleggen hoe ze tot deze diagnose zijn gekomen.

„De ernst van de situatie vereist dat open en bloot opheldering wordt verschaft over de waarde van de diagnostiek.” Tevergeefs hield de advocaat mr. D. Vermaat gisteren dit pleidooi voor de president van de Rotterdamse rechtbank.

Mr. Vermaat wilde in totaal tien getuigen laten opdraven in de zaak van een 27-jarige man uit Spijkenisse, die ervan wordt verdacht in de periode januari 1987 tot september 1988 incest te hebben gepleegd met zijn nu 5-jarige dochtertje. De zaak kwam aan het rollen nadat medewerkers van De Bolderkar, waar het meisje overdag naar toe ging, seksueel misbruik hadden geconstateerd. De vader werd aangehouden en het kind werd in een kindertehuis ondergebracht.

Omdat er volgens mr. Vermaat veel twijfels zijn over de werkwijze in De

Bolderkar, moet de rechtbank in ieder geval de zes hulpverleners die betrokken waren bij de diagnostiek, oproepen als getuige. „Ik heb een lijst met tachtig vragen opgesteld voor deze getuigen. Aan de hand van hun antwoorden kan er wellicht opheldering komen over de waarde van de diagnostiek in De Bolderkar.” De raadsman wil daarnaast nog vier getuigen oproepen, onder wie de agenten, die zijn cliënt indertijd hebben verhoord, en de arts die de man op de dag van zijn aanhouding heeft bezocht in de politiecel. De officier van justitie mr. H. J. Moraal wees het verzoek van de raadsman af. Het leek hem niet juist om gelet op alle verwarring en discussies over incest de getuigen verklaringen af te laten leggen 'voor het oog van de hele vaderlandse pers'. De getuigen moeten volgens de officier in alle rust kunnen praten. „En dat kan hier niet, wel bij de rechter-commissaris. Dat zal de zuiverheid van hun verklaringen ook alleen maar ten goede komen.”

Daarom moet de zaak terugverwezen worden naar de rechter-commissaris, aldus mr. Moraal. De rechtbank nam het voorstel van de officier over en schorste de zaak tegen de man uit Spijkenisse voor onbepaalde tijd.

Onderzoek naar mogelijke ontucht op De Bolderkar TR 12-1

Van een onzer verslaggeefsters
ROTTERDAM — Het openbaar ministerie in Rotterdam stelt een 'oriënterend' onderzoek in naar mogelijke ontuchtige handelingen met twee kinderen, die het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen hebben bezocht.

Aanleiding voor het onderzoek zijn de klachten die beide ouderparen via hun advocaat mr. N. de Munnik hebben ingediend. De klachten zijn volgens persofficier van justitie mr. H. Smit echter te vaag om bepaalde mensen als verdachten te beschouwen.

Volgens de ouders zijn hun kinderen mogelijk seksueel misbruikt door medewerkers van De Bolderkar of door taxichauffeurs, die de kleuters van en naar het dagverblijf vervoeren.

Onder toezicht

Eén van de kinderen is door de kinderrechtster onder toezicht gesteld en uit huis geplaatst, nadat medewerkers van De Bolderkar seksueel misbruik hadden geconstateerd. De vader wordt verdacht van het plegen van incest. Het andere kind is voorlopig onder toezicht geplaatst, maar is inmiddels weer bij de ouders terug. De ouders ontkennen dat thuis met de kinderen ontucht is gepleegd.

Het onderzoek zal worden uitgevoerd door rechercheurs van de Vlaardingse gemeentepolitie. Ze

zullen volgens de persofficier een aantal mensen als getuige horen. Het is nog niet bekend hoe lang het onderzoek zal duren.

Het gerechtshof in Den Haag wil nadere rapportages over een andere kleuter, een meisje uit Schiedam, dat ook verbleef op De Bolderkar en uit huis werd geplaatst op vermoeden van incest. De ouders waren in hoger beroep gegaan tegen de uithuisplaatsing.

Het gerechtshof wil van het kinder-
tehuis, waar het meisje nu verblijft, informatie over de toestand van het kind, en van de Raad voor de Kinderbescherming een rapportage over de ouders. Op 15 februari buigt het gerechtshof zich opnieuw over deze zaak.

'Vage aantijgingen'

De Bolderkar reageerde gisteren bij monde van advocate mr. L. van den Puttelaar positief op het aangekondigde onderzoek.

„Wij zijn er niet over verrast, het lag in de lijn der verwachtingen. Wij zijn ook blij dat er een onderzoek komt. Het gaat om vage aantijgingen die daardoor uit de wereld kunnen worden geholpen”, aldus Van den Puttelaar.

De publiciteit over de zaak heeft volgens haar gezorgd voor onrust onder de medewerkers en onder de ouders die kinderen op het verblijf hebben. „Het is zaak dat die onrust zo snel mogelijk wordt weggenomen”, zei de advocate.

Justitieel onderzoek Bolderkar komt tegemoet aan ongenoegen van ouders

Door onze redacteur
MARCEL HAENEN

VLAARDINGEN, 12 jan. — Het gisteren door het openbaar ministerie in Rotterdam aangekondigde justitiële onderzoek naar De Bolderkar betekent dat nu maar liefst drie verschillende instanties het handelen van dit medisch kleuterdagverblijf (MKD) in Vlaardingen bestuderen. De ophef die een aantal ouderparen heeft gemaakt — van de in totaal tien van wie het afgelopen jaar het kind uit huis werd geplaatst — heeft ertoe geleid dat de aandacht zich heeft verplaatst. Voorlopig zijn het niet de vaders die zich voor de rechter moeten verweren tegen beschuldigingen van incest maar de hulpverleners die verantwoording moeten afleggen.

1—Inspectie

Een onderzoek dat bijna gereed is, betreft de studie van de commissie die door de regionale inspectie voor de volksgezondheid in Zuid-Holland is ingesteld. Deze uit drie personen bestaande onderzoeksgroep zal een oordeel geven over de onderzoeksmethoden van De Bolderkar. Tevens moet de commissie haar mening geven over de zorgvuldigheid van het MKD en de procedure die is gevolgd na de diagnosestelling. Op last van de inspectie moet de commissie voor het einde van deze maand rapport uitbrengen. Mede op grond van de bevindingen van de hoofdinspecteur volksgezondheid van WVC zal de inspectie uiteindelijk conclusies trekken.

Enkele deskundigen, de NVSH en advocaten van de beschuldigde ouders, hebben al laten weten dat zij bij voorbaat weinig waarde hechten aan de conclusies van de onderzoekscommissie. Hun wantrouwen wordt ingegeven door het feit dat de drie commissieleden in het verleden hebben gezegd het gebruik van anatomische poppen een nuttig hulpmiddel te vinden voor het constateren van seksueel misbruik bij kinderen. De kinderarts in de commissie, mevr. O. van der Baan-Slootweg, werkt op het MKD in Aerdenhout dat als een van de eerste kleuterdagverblijven overging tot de aanschaf van de poppen.

De inspectie wijst de kritiek op de commissie van de hand. Het poppenspel is maar een van de vele methodes van diagnosestelling die door De Bolderkar worden gehanteerd, aldus inspecteur H. van Osch. De critici wijzen er evenwel op dat de hausse aan incestgevallen pas aan het licht kwam toen orthopedagoge drs. C. van Deutekom een jaar geleden het gebruik van de anatomische poppen introduceerde op De Bolderkar.

2—Personeel

Het tweede onderzoek wordt uitgevoerd door rechter-commissaris mr. F. van Dooren. Op verzoek van het OM en advocaat mr. D. Vermaat — die optreedt namens een 28-jarige vader die terecht moet staan wegens incest met zijn 4-jarig dochtertje — zal Van Dooren onder anderen zes personeelsleden van De Bolderkar verhoren. Deze verhoren beginnen maandag en zullen op 16 februari zijn afgerond. Er heeft zich wel een probleem aangediend omdat de ontwikkelingspsychologe van De Bolderkar, drs. B.L.M. Ottenhoff, „om persoonlijke redenen” niet door de rechter-commissaris wil worden verhoord. Advocaat Vermaat zal er alsnog op aandringen dat hij haar wel mag ondervragen.

De orthopedagoge C. van Deutekom zal voor de tweede keer worden verhoord door de rechter-commissaris. Op 8 september heeft zij tegenover Van Dooren al een verklaring afgelegd in een strafzaak tegen een man die wordt vervolgd voor incest. Tot

vervolg van de man werd besloten onder andere nadat Van Deutekom als door de politie in Rotterdam ingeschakelde deskundige in anderhalf uur met behulp

van de anatomische poppen had vastgesteld dat een zevenjarig kind zou zijn misbruikt. Tijdens dat verhoor verklaarde de orthopedagoge tevens dat zij al tien keer als deskundige voor de politie kinderen — die niet van De Bolderkar kwamen — op incest had onderzocht. In al deze gevallen kwam zij steeds tot de conclusie dat er sprake was van seksueel misbruik.

3—Ouders

Het derde onderzoek betreft het nu aangekondigde justitiële onderzoek. De Vlaardingse politie zal bekijken in hoeverre de beweringen van een aantal ouders kloppen dat kinderen op het MKD of tijdens het taxivervoer zijn misbruikt. Behalve over concrete tips van elf ouders — onder wie ook ouders die niet zijn beschuldigd van incest en van wie de kinderen ook nog steeds De Bolderkar bezoeken — beschikt het OM over een onderzoeksrapport van het psychologisch adviescentrum Rotterdam. Uit die studie naar een vierjarig meisje is gebleken dat het kind „zowel in de thuissituatie als in de contacten met andere kinderen van De Bolderkar geconfronteerd is geweest met een overschrijding van de grenzen van lichamelijke integriteit en met een niet respecteren van haar li-

chaam op seksueel gebied”.

Advocaat mr. N. de Munnik, die de belangen van twee ouderparen vertegenwoordigt, zegt verbaasd te zijn dat de meisjes en jongens op De Bolderkar dagelijks gezamenlijk in bad gaan. „Een meisje heeft verklaard dat een jongetje tijdens dat baden steeds aan haar vagina zat.” De vader van dit nu uit huis geplaatste meisje heeft een videoband gemaakt van het gesprek waarin zijn dochter dit zegt. De band zal de politie waarschijnlijk ter beschikking worden gesteld.

Officier van justitie mr. H. Smid wijst erop dat er nog geen „specifieke verdachten” zijn waar het onderzoek van het OM zich op zal richten. Die uitlating heeft in de eerste plaats een juridisch-technische betekenis. Justitie zoekt een nog anonieme dader en de medewerkers van De Bolderkar zullen als getuige worden verhoord. Een getuige heeft de plicht te spreken. Zouden er nu al verdachten worden aangewezen dan kunnen deze zich beroepen op het recht te zwijgen. Zo'n houding zou het verzamelen van bewijs — wat in dit soort zaken toch al niet eenvoudig is — er niet gemakkelijker op maken.

Belangrijk is ook de mededeling dat het gaat om een 'oriënterend' justitieel onderzoek. Officier van justitie Smid zegt desgevraagd dat zo'n onderzoek in het geheel niet valt te vergelijken met bijvoorbeeld de melding dat er een onderzoek komt naar illegale leveranties door een kruisfabriek. Justitie vindt de door de ouders aangedragen gegevens vaag.

Het is dan ook niet waarschijnlijk dat uit het politie-onderzoek straks zal blijken dat een derde partij zich aan veertien kleuters heeft vergrepen. De beslissing van Justitie tot een onderzoek zal voor een belangrijk deel het gevolg zijn van de overweging dat men niet de indruk wil wekken de klachten van de ouders niet serieus te nemen. De door de ouders geuite klacht dat de overheid wel je kind van de een op de andere dag kan afnemen maar niet bereid zou zijn naar je grieven te luisteren, kon eigenlijk alleen nog maar via een onderzoek worden geparereerd. Justitieel onderzoek als compensatie voor het handelen van kindbescherming en kinder-rechter.

En de kar, hij boldert voort

Drie poppendokters gaan rapporteren over De Bolderkar. Volgens Marten Brouwer zijn ze partijdig en ondeskundig.

Men laat toch ook geen onderzoek naar wantoestanden in een seksclub uitvoeren door een commissie bestaande uit bordelhouders? Aldus de sarcastische vraag, die de NVSH aan minister Brinkman stelde naar aanleiding van de benoeming van een commissie, die de gang van zaken bij het Vlaardingse medisch kleuterdagverblijf (MKD) 'De Bolderkar' moet onderzoeken.

Oude Pekela

Wat is hier aan de hand? De inspectie volksgezondheid heeft besloten zo'n onderzoek te laten uitvoeren door de kinderarts Van der Baan-Slootweg, de hoogleraar in de kindermishandeling Baartman, en de hoogleraar psychiatrie Rümke. De achtergronden van dit gezelschap zijn de volgende. Van der Baan werkt bij het MKD Aerdenhout, en gebruikt al sinds lang de poppenmethode. Baartman (aangesteld aan de VU in Amsterdam) heeft zich in vele media geprofileerd als voorstander van de poppen. En Rümke (Groningen) is er ook voor; met bovendien een omnicus verleden uit het begin van de affaire Oude Pekela.

Deze commissie kan onmogelijk verdacht worden van onpartijdigheid. Evenmin kan zij verdacht worden van de nodige psychometrische deskundigheid. Psychometrisch wel deskundige hoogleraren zoals Drenth, Levelt en Vroon hebben zich inmiddels fel tegen de gewraakte methode gekeerd. 'Boerenbedrog', 'schending van elementaire menselijke rechten' en 'kolder' — zo schreven zij. Maar dit soort kritische deskundigen kon de inspectie volksgezondheid kennelijk niet gebruiken.

Levelt deed in dit verband ook nog een uitval naar het NIP (het Nederlands instituut van psychologen). Hij schreef (in NRC/Handelsblad van 24 december) dat het NIP zich compromitteert door zich niet uit te spreken in deze zaak. In dat opzicht heeft hij wel een beetje gelijk; maar niet helemaal.

Vetorecht

Op 20 december hadden de besturen van het NIP en van de NVO (de Nederlandse vereniging van pedagogen, onderwijs-

Het enige dat de Bolderkarzaak in elk geval wel al heeft aangevoerd, is dat er dringend behoefte is aan een protocol dat voorschrijft hoe en met welke middelen een hulpverlener moet handelen als hij het vermoeden heeft dat een kind seksueel wordt misbruikt. Ook op De Bolderkar hoopt men volgens de advocate van het MKD, mr. L. van den Puttelaar, dat zo'n protocol er snel komt.

kundigen en andragologen) zich namelijk al gewend tot de inspectie volksgezondheid, met een verzoek om nader overleg. Het zal die besturen wel rauw op het dak gevallen zijn, dat de kranten van 23 december de instelling van bovengenoemde commissie konden melden. En ze zullen wel helemaal vreemd hebben opgekeken van het bericht, dat 'De Bolderkar' zelf een vetorecht bleek te hebben gehad ten aanzien van de samenstelling van de commissie. Als je door de NVSH getroffen analogie met bordelen doortrekt: niet-pooiers worden geweerd.

In dit kader lijkt het me wat minder gelukkig, dat de NVSH heeft gevraagd om uitbreiding van de commissie met drie psychologen, die kritisch staan ten opzichte van de poppenmethode. Het zou verstandiger zijn als het NIP (eventueel te zamen met de NVO) een eigen commissie van psychometrisch deskundigen zou instellen, die de gewraakte diagnostische methoden onder de loep neemt. Zoals de

Amerikaanse zusterorganisatie APA in maart 1988 vaststelde: de poppenmethode is een psychologische test, en dient te worden geëvalueerd volgens de normen die voor dit soort tests gelden. Als lid van het NIP heb ik het bestuur dan ook verzocht het besluit van de inspectie volksgezondheid af te keuren en een eigen gezaghebbende commissie in te stellen om over deze kwestie te rapporteren. Inmiddels circuleert er wel een conceptverklaring in NIP-kringen, waarin het gebruik van de poppenmethode ernstig wordt ontraden. Waarschijnlijk doet het bestuur op 14 januari daarover een uitspraak. Dat is een goede zaak. Maar het ware nog beter, indien er onmiddellijk werd geprotesteerd. Immers, iedere dag dat een kind ten onrechte uit huis geplaatst blijft is er een te veel.

Dubbeltje opgooien

Is het dan niet denkbaar, dat een of meer kinderen terecht uit huis zijn geplaatst? Natuurlijk; incest en andere vormen van seksueel misbruik van kinderen komen helaas veel vaker voor dan voorheen werd gedacht. De hamvraag is echter: hoe stel je dat objectief vast? Je kunt natuurlijk ook een dubbeltje opgooien om te bepalen, welk kind wel en welk kind niet uit huis geplaatst moet worden. In een aantal gevallen zul je dan (naar achteraf zou kunnen blijken) een kind terecht uit huis hebben geplaatst. Ik hoor de getroffen ouders al uitroepen: dat was een dubbeltje op zijn kant.

Overigens is het in dit verband uiterst merkwaardig, dat de omvangrijke en diepgaande onderzoeken van Mik in Oude Pekela geen enkel geval van incest blijken te hebben opgeleverd. Clowns wel, maar vaders en ooms niet. In Vlaardingen en omstreken is dat blijkbaar omgekeerd. Voor iemand die gewend is in statistische termen te denken, is dat toch opmerkelijk. Of zou het soms zo zijn, dat de betrokken 'deskundigen' alleen maar datgene vinden waarnaar ze op zoek waren?

Marten Brouwer

Marten Brouwer is hoogleraar massapsychologie en openbare mening aan de Universiteit van Amsterdam (Baschwitz Instituut).

Karel Smit met zijn echtgenote en een foto van zijn zesjarig dochttertje. Hij was waarschijnlijk de eerste ouder die door het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen beticht werd van incest. Het kind verblijft in een opvanghuis.

Er waren veertien kinderen uit huis geplaatst. Nee, tien. Waarvan sommige nooit op De Bolderkar gezeten hadden. Toen mochten er drie weer terug. Of waren het er twee? Er was een kort geding; een meisje hoefde niet meer naar het Vlaardingse medisch kleuterdagverblijf. Ja, maar dat was slechts tijdelijk. Toch?

Na vier weken Bolderkar-affaire vliegen de ondertoezichtstellingen, terugverwijzingen en voorlopige verlengingen je om de oren. Een ronde langs zeven advocaten in Rotterdam en omgeving verschaft enige opheldering. Maar volledige duidelijkheid lijkt nergens voorhanden. Niet bij de strijdende partijen, niet bij hun bemiddelaars.

De omstreden poppen die het Vlaardingse medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar gebruikt bij incest-testen.

Rondje langs zeven advocaten in en om Rotterdam leert:

Bolderkar-affaire blijft vooralsnog schimmenspel

(Door Stevo Akkerman)

De oogst van een tournee langs de bij Bolderkar-affaires betrokken juristen in en om de Maasstad: elf kinderen die volgens bedoeld medisch kleuterdagverblijf te Vlaardingen slachtoffer zijn geworden van seksueel misbruik, tien kinderen die daarom uit huis werden geplaatst, twee die van de kinderrechtster weer terug mochten. Bovendien vier tegen-onderzoeken die de conclusies van De Bolderkar onderuit (dreigen te) halen en één mogelijke eis tot schadevergoeding. Alsmede een reeks van hoger-beroepszaken voor het gerechtshof in Den Haag.

Waarschijnlijk was Karel Smit, de vader van een zesjarig meisje, de eerste ouder die door het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar werd beticht van incest. Op 22 maart 1988 werd zijn dochter uit huis geplaatst en sindsdien verblijft ze in een opvanghuis.

Twee weken geleden werd de ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing door de kinderrechtster verlengd tot 7 juni 1989. De rechter, mr. S. de Pauw, bepaalde toen ook dat het meisje voorlopig even niet naar De Bolderkar hoefde, totdat ze daar zelf poolshoogte had genomen. Nadat ze dat gedaan had, besliste ze dat Bianca toch gewoon weer naar dat kleuterdagverblijf toe moet.

De ouders van het meisje hebben advocaat J. van den Hoeven in de arm genomen en die heeft bij het gerechtshof in Den Haag drie beroepsschriften ingediend: tegen de uithuisplaatsing, tegen de ondertoezichtstelling en tegen de verplichte gang naar De Bolderkar. De advocaat heeft het hof gevraagd de zaak binnen drie weken te behandelen, maar er is nog geen datum voor de zitting vastgesteld.

Een maand nadat Bianca

Smit uit huis werd gehaald, ontfermde de Raad voor de Kinderbescherming zich over twee kinderen uit één gezin: een jongen van vijf en een dochter van zes jaar werden uit huis geplaatst. Ook in dit geval had De Bolderkar incest geconstateerd; de gescheiden ouders werden beide beschuldigd. De vader zou zijn dochter en de moeder haar zoon misbruikt hebben.

Mr. M. Baumgardt is de advocaat van de vader. Begin september werd de man vrijgesproken wegens gebrek aan bewijs, maar de officier van justitie heeft hoger beroep aangehouden, zodat het Haags gerechtshof zich over de zaak moet buigen (het is nog niet bekend wanneer dat staat te gebeuren).

Baumgardt zal het hof 'zeker' vragen zeer kritisch te kijken naar de poppenmethode. Daarnaast is hij bezig een verzoekschrift in te dienen om voor zijn cliënt een zoekregeling af te dwingen.

Tegen de moeder loopt geen strafrechtelijk onderzoek, hoewel De Bolderkar wel de suggestie van aangifte heeft gewekt. Haar advocaat mr. L. Schelstrate heeft daarom geïnformeerd wat de bedoeling van justitie is, maar daar is nog geen antwoord op gekomen.

De twee kinderen stonden al langer onder toezicht toen De Bolderkar met zijn beschuldiging op de proppen kwam, maar ze woonden wel bij hun moeder thuis. Er waren problemen, maar het ging de goede kant op, zegt Schelstrate. Die positieve ontwikkeling is nu afgebroken vanwege een twijfelachtige beschuldiging.

"Verschrikkelijk", noemt Schelstrate dat, vooral omdat de uithuisplaatsing zulke negatieve gevolgen heeft dat de kinderen niet één-twee-drie weer naar huis terug kunnen. Hij overweegt namens zijn cliënte een schadevergoeding te eisen.

Mr. C. Oosthoek-van Prooijen zucht als het woord Bolderkar valt. "Wat is wijsheid?", vraagt ze. "Ze heeft twee zaken on-

der haar hoede, één daarvan is haar wel duidelijk, maar die andere, daar zit ze echt mee.

Om met de eerste te beginnen: haar cliënt werd in juni in staat van beschuldiging gesteld, nadat De Bolderkar via de poppenmethode tot de conclusie was gekomen dat hij incest had gepleegd met zijn dochter. Het meisje werd uit huis geplaatst, maar is inmiddels weer terug. Op 16 december bepaalde het gerechtshof in Den Haag dat ze niet langer in een opvanghuis hoefde te verblijven.

"Het echtpaar maakte een dege-lijke indruk", aldus mr. Oosthoek. Maar over de vermeende incest sprak het gerechtshof zich niet uit, zo ver is het nog lang niet. De officier van justitie moet nog beslissen of hij überhaupt wel tot vervolging overgaat. De tegenrapportage, die Oosthoek heeft laten uitvoeren, geeft daar weinig aanleiding toe, want daarin werd het poppenspel op De Bolderkar als 'niet nauwkeurig' gediskwalificeerd.

In het tweede geval gaat het om een gescheiden vrouw wier kind in september 'pats boem' van huis werd gevist omdat het (door de moeder) misbruikt zou worden. Daarvan is overigens geen aangifte gedaan.

"Ik ben er nog niet uit", zegt Oosthoek, "ik onderzoek of er gronden zijn om bij het gerechtshof in beroep te gaan tegen de uithuisplaatsing".

Het was ook in september dat een 27-jarige gescheiden vader werd gearresteerd, nadat De Bolderkar via de poppenmethode had vastgesteld dat hij zijn vierjarig dochtertje seksueel had misbruikt. Daarvan werd aangifte gedaan bij de politie. Het meisje werd uit huis geplaatst en bevindt zich nu in een opvanghuis in Rotterdam. Ze hoeft niet meer naar De Bolderkar, zo heeft kinderrechtster mr. C. Lo-Sin-Sjoe op 14 december bepaald.

Vorige week diende de strafzaak

tegen de man. Zijn advocaat, mr. D. Vermaat, zette daar zulke grote vraagtekens bij de door De Bolderkar toegepaste methode, dat de rechter besloot de zaak terug te verwijzen naar de rechter-commissaris.

Dit betekent dat een nader onderzoek wordt ingesteld naar de ten laste gelegde feiten en dat nieuwe getuigen kunnen worden gehoord, onder wie zes medewerkers van De Bolderkar, zoals mr. Vermaat heeft voorgesteld. Bij dat nader onderzoek mag de eigen orthopedagoge van Vermaat aanwezig zijn.

Intussen wordt het dochttertje van zijn cliënt onderzocht door het Psychologisch en pedagogisch Adviesbureau Rijnmond (PAR). Vermaat: "Er is zeker iets aan de hand met het kind. Waarschijnlijk heeft dat niets met incest te maken, maar met iets dat al is ontstaan tijdens de zwangerschap, omdat haar moeder in die tijd veel medicijnen nam".

De schade van de Bolderkar-pekelen noemt Vermaat 'enorm', omdat het meisje 'van het ene moment op het andere gescheiden werd van de enige vaste persoon in haar leven: haar vader'.

Inmiddels heeft mr. N. de Munnik zijn eerste succes tegen De Bolderkar, om het eens zo plat uit te drukken, al geboekt. Het vierjarige dochttertje van een echtpaar van wie de man van incest werd beschuldigd, is sinds 22 december weer thuis. Bij een tegen-onderzoek van het Rotterdamse Sofia-kinderziekenhuis was van incest niets gebleken, waarop Lo-Sin-Sjoe de uithuisplaatsing ophief. Ook in dit geval is van een strafrechtelijk onderzoek geen sprake; er is geen aangifte gedaan.

De Munnik is ook de advocaat van een ander echtpaar dat werd beticht van incest met hun dochter van vier en een zoontje van twee jaar. Op 7 november kwamen vier rechercheurs aan de deur, die de vader aanhielden en de dochter afvoerden. Als de moeder niet gedreigd had met kind en al uit het raam te zullen

springen, was ook het zoontje door vertegenwoordigers van de Raad van de Kinderbescherming uit huis geplaatst. Wel werd het jochie onderzocht door het PAR.

De Munnik: "Uit dat onderzoek bleek dat het een gezond ventje was, niets mee aan de hand. De Raad voor de Kinderbescherming trok zijn verzoek tot ondertoezichtstelling in".

Uit het onderzoek op het meisje, dat in een tehuis verblijft maar overdag niet meer naar De Bolderkar gaat, bleek dat zij inderdaad aan 'seksuele spelletjes' onderworpen was geweest. Maar waar? De Munnik: "Het meisje zelf geeft aan dat dat niet alleen op De Bolderkar zelf gebeurd is, maar ook thuis. De ouders ontkennen dat echter ten stelligste. En aangezien ook van andere kinderen bekend is dat ze op De Bolderkar 'papa' moeten zeggen tegen personeelsleden, vraag ik me af: wie is nu wie?"

De Munnik heeft beroep aangekend tegen de uithuisplaatsing. In de beroepszaak, afgelopen woensdag, zei de kinderrechtster van het gerechtshof in Den Haag dat ze vóór een uitspraak nadere rapportages wil. Het tehuis, waar het meisje momenteel verblijft, zal een rapport over haar vervaardigen, terwijl de Raad voor de Kinderbescherming een rapport over de ouders zal maken.

Op 15 februari buigt het hof zich opnieuw over deze zaak met de twee rapportages in de hand. Tevens kan het dan beschikken over het verslag van een gesprek tussen een aantal deskundigen over de Bolderkar-affaire, dat eind januari wordt gehouden.

Of voor het Haagse gerechtshof ook mr. Silvis nog eens komt te staan met het echtpaar waarvan twee kinderen uit huis geplaatst zijn, is geheim: "Ik heb tot nu toe bewust alle publiciteit gemeden en dat blijf ik doen", zegt deze raadsman op een toon, die hoeguit enige vermoedens in die richting rechtvaardigt. ■

Vragen door de leden der Kamer gesteld overeenkomstig artikel 83 van het Reglement van Orde, en de daarop door de regering schriftelijk gegeven antwoorden.

8

Vragen van de heer **Hoefnagels** (D66) inzake uithuisplaatsing kinderen i.v.m. vermoede incest (ingezonden 20 december 1988)

1 Hoeveel kinderen zijn in het jaar 1988 vanuit het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar te Vlaardingen op verzoek, c.q. advies van de Raad voor de Kinderbescherming uithuisgeplaatst en op welke data? Hoeveel van deze kinderen zijn nog buitenshuis? Op grond waarvan heeft de Raad voor de Kinderbescherming daartoe geadviseerd? Op welke concrete informatie heeft de Raad voor de Kinderbescherming 'directe noodzaak' tot uithuisplaatsing aanwezig geacht? Op welke gronden heeft de Raad voor de Kinderbescherming dat de kwaal (vermoede incest) erger is dan het middel van de scheiding van de kinderen van hun ouders?

2 Op welke wijze zijn de ouders bij de uithuisplaatsing betrokken? Was het voor het medisch-kleuterdagverblijf en de aard van deze hulpverlening mogelijk om binnen het kader van de afspraak met de ouders informatie te verstrekken die tot de uithuisplaatsing leidde?

3 Op welke wijze zijn de kinderen op de uithuisplaatsing voorbereid? Kan de minister een concrete beschrijving geven van de wijze waarop een en ander is verlopen?

4 Hebben ouders en kinderen afscheid

kunnen nemen vóór de uithuisplaatsing? Hoeveel contacten en van welke aard hebben sinds de uithuisplaatsing tussen ouders en kinderen plaatsgevonden?

5 Kan de minister concreet aangeven of de genomen maatregelen de toets aan artikel 8 van het EVRM kan doorstaan? Zo ja, hoe?

6 Is de minister bereid wetgeving voor te bereiden die de rechten van ouders en van kinderen, materieel-rechtelijk en procesrechtelijk, beter waarborgt in zulke gevallen?

Antwoord

Antwoord van mevrouw **Korte-van Hemel**, staatssecretaris van Justitie, mede namens de heer **Korthals Altes**, minister van Justitie. (Ontvangen 17 januari 1989)

1 In 1988 zijn op verzoek van de raad voor de kindbescherming in het arrondissement Rotterdam vijf kinderen verblijvend in het medisch kleuterdagverblijf de Bolderkar te Vlaardingen door de kinderrechter (voorlopig) onder toezicht gesteld en in het kader van deze maatregel uithuisgeplaatst. (Data: 14 juni, 5 september, 25 oktober, 3 en 8 november). Voorts werd één kind uit hetzelfde gezin als één van de vijf hiervoor genoemde kinderen, dat niet op de Bolderkar verbleef, op instigatie van de raad uithuisgeplaatst.

4 Artikel 8 van het EVRM garandeert de bescherming van het gezinsleven. Het 2e lid van dit artikel voorziet in de mogelijkheid beperkingen aan dit recht te stellen. De toetsing in concrete gevallen zoals aan de orde bij voorlopige ondertoezichtstelling en plaatsing buiten het ouderlijk gezin is in handen van de onafhankelijke rechter.

5 In het algemeen kunnen, gelet op artikel 8 van het EVRM, situaties als in de vragen aan de orde het onmiddellijk ingrijpen van de rechter rechtvaardigen. De ouders kunnen blijkens de artikelen 944 en 945 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering hoger beroep tegen de beschikking van de kinderrechter tot uithuisplaatsing instellen. Voorts is het te allen tijde mogelijk dat de uithuisplaatsing en/of de ondertoezichtstelling worden opgeheven, indien de omstandigheden zulks naar het oordeel van de rechter rechtvaardigen. Dit in aanmerking genomen beantwoorden wij de vraag ontken-

(Datum: 25 oktober). Tenslotte werd één kind uit een gezin waarvan een ander kind op de Bolderkar verbleef en dat zelf al onder toezicht stond op verzoek van de raad voor de kindbescherming uithuisgeplaatst. (Datum: 20 mei). Dit kind verbleef zelf dus niet op de Bolderkar.

Vijf van deze zeven kinderen verblijven ook thans nog buiten het ouderlijk gezin.

Duidelijke indicaties dat sprake was van seksueel misbruik, incest, seksuele handelingen die niet bij de leeftijd passen, plaatsten de raad voor de kindbescherming voor de directe noodzaak de kinderrechter een voorlopige ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing te verzoeken. Deze indicaties waren zowel medisch van aard als gebaseerd op observaties van de kinderen door medewerkers van het medisch kleuterdagverblijf, en voorts gegrond op uitlatingen van betrokken kinderen. Tenslotte was in een aantal gevallen ook sprake van ernstige psychosociale problematiek.

De raad beoordeelde op basis van zijn eigen verantwoordelijkheid voor het uitlokken van maatregelen in elk concreet geval of de verkregen informatie een direct ingrijpen rechtvaardigde. Nadat de kinderen in het kader van de voorlopige ondertoezichtstelling door de kinderrechter uithuis waren geplaatst, verrichtte de raad onderzoek om aan de kinderrechter advies te kunnen uitbrengen over de vraag of een definitieve ondertoezichtstelling diende te worden uitgesproken. In dit kader is op verzoek van de raad ook onderzoek verricht door deskundigen van het

tehuis waar het kind werd geplaatst (in drie gevallen) en/of door andere deskundigen (Ambulant Bureau Jeugdwelzijnszorg (ABJ) te Leiden, het Psychiatrisch Psychologisch Pedagogisch Adviesbureau Randstad (PPPAR) te Rotterdam, en het Sophia Kinderziekenhuis).

In zaken waarbij sprake is van seksueel misbruik, en niet alleen dan, stelt de raad de veiligheid en het belang van de kinderen voorop. Indien indicaties wijzen op incest, dient in de eerste plaats deze veronderstelde incest gestopt te worden. Daartoe is veelal een uithuisplaatsing noodzakelijk. In zijn algemeenheid geldt dat zonder medeweten van de betrokkenen door de raad geen onderzoek wordt ingesteld. Bij hoge uitzondering kan de raad, gemotiveerd, van deze regel afwijken, indien er levensgevaar dan wel ernstige psychische beschadiging voor één of meer kinderen geldt. In gevallen van (vermoedelijke) incest speelt daarbij een rol het ervaringsgegeven dat gezinnen zich, als er een vermoeden van incest wordt uitgesproken, voor benadering van buiten afsluiten, waardoor een hulpverlener geen entree meer kan verkrijgen.

2 De ouders werden op dezelfde dag dat hun kind uithuisgeplaatst werd hierover ingelicht. Tevens werden inhoud en de consequenties van de door de kinderrechter uitgesproken voorlopige ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing besproken.

In alle gevallen werd aan de ouders meegedeeld, dat zij desgewenst op ieder moment een gesprek met de kinderrechter (die de maatregel had uitgesproken en de beschikking tot uithuisplaatsing had afgegeven) konden voeren.

Indien een hulpverlener meent dat een kind met lichamelijke en/of geestelijke ondergang wordt bedreigd kan hij dit aan de raad voor de kindbescherming melden. Zoals bekend wordt naar de gang van zaken bij de Bolderkar op verzoek van de Geneeskundige Inspectie van de Volksgezondheid een onderzoek ingesteld.

De kinderen werden op dezelfde dag waarop met hun ouders (of één van hen) gesproken werd, op de uithuisplaatsing voorbereid door de Bolderkar. In één geval was hierbij ook de raad voor de kindbescherming betrokken en in één geval een gezinsvoogdiinstelling. Aan deze wijze van voorbereiding van de

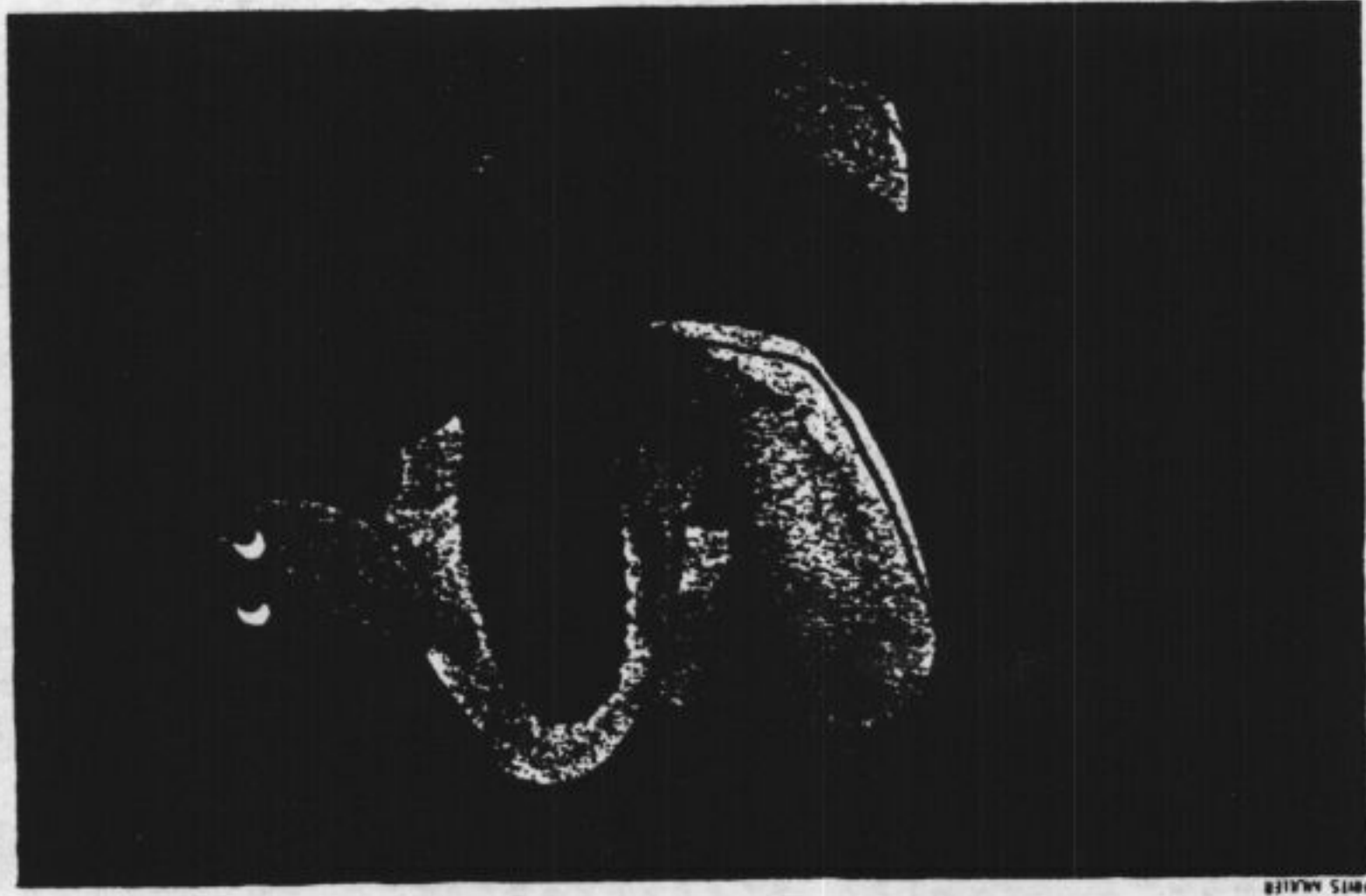
kinderen door medewerkers van de Bolderkar werd de voorkeur gegeven omdat zij voor de kinderen vertrouwde personen waren. Steeds vergezeld een medewerker van de Bolderkar de kinderen naar hun nieuwe onderkomen. In twee gevallen was ook sprake van de uithuisplaatsing van een kind dat niet op de Bolderkar verbleef. Zij werden eerst naar de Bolderkar gebracht om samen met het broertje of zusje voorbereid te worden op de uithuisplaatsing.

3 In het belang van de kinderen en gelet op de ernst van de indicaties die tot onmiddellijk ingrijpen van de kinderrechter hebben geleid, is geen gelegenheid tot afscheid vóór de uithuisplaatsing geboden. Wel is tussen vier van de vijf thans nog uithuisgeplaatste kinderen en hun ouders sprake van een bezoeksregeling. In het vijfde geval zocht de moeder-voogdes éénmaal telefonisch contact. De contacten vinden meestal plaats in het tehuis waar de kinderen verblijven. Thans geldt in bovengenoemde gevallen in de regel een bezoeksregeling van 1 x per twee, drie of vier weken.

HP 7-1

De anatomisch correcte poppenkast

Hoe werkt nu eigenlijk de zogenaamde poppenmethode? En: hoe zien ze eruit?

HET DOET WAT VREEMD aan, een op het eerste gezicht doorsnee opa-knuffelpop met heldere oogopslag en een kaalend grijs hoofd die bij nader onderzoek blijkt te beschikken over een geslachtsorgaan van niet geringe grootte. Dit is slechts een van de eigenschappen die 'anatomisch correcte poppen' onderscheidt van de Kens en Barbies uit de gewone kinderkamer. Alle acht leden van een standaard poppenfamilie - grootouders, ouders, twee schoolgaande kinderen en twee peuters - zijn voorzien van alle menselijke in- en uitgangen en leefstijdsgebonden kenmerken. De vrouwen hebben ingenaaide borsten met geborduurde tepels, die van oma iets minder stevig dan die van moeder. De mannen hebben ballen en een penis, die van vader iets stijver dan die van opa. Zelfs het schaamhaar is derzoek volledig te maken: dank zij mond, anus, vagina en buigzame vingers zijn alle denkbare seksuele handelingen met de poppen onderling uitvoerbaar. En de mogelijkheden worden nog uitgebreid nu de maakster van de poppen, Jean van Heerbeek, alle poppen wil voorzien van een tongetje.

Stuur per omgaande hele familie' wilde een HP-redacteur aan de Nederlandse fabrikant van het inmiddels als anatomisch correcte poppen bekend staande speelgoed telexen. Na alle commotie in den lande over deze poppen en hun gebruik bij het spuren naar 'signalen van incest', is de nieuwsgierigheid begrijpelijk. Zogauw een familie in al haar anatomische glorie ter redactie is gearriveerd, breekt een spantaan speelkwartier uit waarin de poppen van alle kanten bekeken en bevoeld worden. De vragen die rijzen leiden tot een reisje naar Amersfoort, waar een mevrouw, die zich verre houdt van het uiteindelijk gebruik van haar produkt, de poppen in haar keukentje blijkt te vervaardigen.

Zelfs het huis van poppenmaakster Jean van Heerbeek (30) doet enigszins popperig aan. Een smalle trap („Pas op je hoofd") Gehaakt kleedje op de lage tafel. Te veel te grote planten nemen een flink deel van het licht uit de ruime weg. Voor het raam handgemaakte, geraniumhoge vitrages. Op de achtergrond klinkt het Top 100-jaaroverzicht van Radio 3. Terwijl Jean over haar werk vertelt, is haar blik de meeste tijd gericht op de twee moederpoppen die naast haar op de bank zitten, als waren het leden van het gezin.

DE POPPENMAAKSTER WERKT IN OPdracht van instellingen die zich bezighouden met geestelijke gezondheidszorg. Onder haar opdrachtgevers bevinden zich onder andere RIAGG's, zwakzinnigeninrichtingen.

tingen, ziekenhuizen en MKD's (waaronder De Bolderkerk). Ze maakt de poppen, 'leeft haar creativiteit erop uit', maar verliest het contact met haar produkten op het moment dat ze haar voordeur verlaten. „Ik weet dat de poppen gebruikt worden voor seksuele voorlichting aan kinderen en zwakzinnigen en als therapeutisch hulpmiddel. Daarvoor maak ik ze en ben ik er trots op ze te mogen maken. Maar ik geloof niet dat de poppen geschikt zijn als bewijsmateriaal voor inling geweest. Ik zou wel eens aanwezig willen zijn bij zo'n therapie om te zien hoe de poppen worden gebruikt, maar de vraag is op dit moment zo groot dat ik daar geen tijd voor kan vrijmaken. Vanaf het moment dat ik met dit werk begon, in mei vorig jaar, zijn er meer dan honderd poppen de deur uit gegaan en er zijn er nog 87 in bestelling. De produktietijd van een pop is gemiddeld zeven uur. Volwassen- en kindpoppen kosten honderd gulden, babies vijftig met uitzwangere vrouwen met uitzneembare kleine-aan-navelstreng honderdvijftig gulden.

„In mei ben ik door het Landelijk Coördinatie Centrum Incest in Utrecht benaderd met de vraag of ik wilde proberen een pop te maken. Voorheen werkten de instellingen met Amerikaanse of Engelse poppen en men vroeg zich af of er in Nederland niet iemand was die het zou kunnen. Mijn zus werkt bij de Stichting Jeugd en Gezin en heeft mijn naam doorgegeven. Van huis uit ben ik gezinsverzorgster en coupeuse. Zodoende. Het maken van de eerste pop was een enorme uitdaging, maar ik had nooit verwacht dat het gebruik van mijn poppen zo'n grote vlucht zou nemen. Als de vraag nog verder toeneemt, zal ik opdrachtgevers moeten teleurstellen, ik zit aan mijn tax."

BEGIN DECEMBER HAD NRC HANDELS-

blad de primeur: de hulpverleners van het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkerk in Vlaardingen hadden in de zeven maanden daarvoor bij vertrieven van de vijftig daar behandelde kinderen sterke vermoedens gehad van seksueel misbruik. Via de Raad voor de Kinderbescherming was van de kinderrechter toestemming verzocht en verkregen voor de 'uithuisplaatsing' van tien kleuters uit Schiedam, Maasvluis en Vlaardingen. In de publiciteitsgolf die op deze onthulling volgde, werden veel kritische kamtekeningen geplaatst bij de methoden van diagnostiek om seksueel misbruik van kinderen op te sporen, zoals die toegepast worden in De Bolderkerk. De discussie spitste zich toe op de zogenaamde poppenstest, of juist: poppenmethode.

Deze blijkt deel uit te maken van een complex van tests om de vermoedens van seksueel misbruik te onderzoeken. Waaruit deze (behalve uit poppenspel) bestaan is onduidelijk. Volgens een opmerking in het NOS-journaal van mr N.J.M. de Munnik, advocaat van enkele van de getroffen ouders, zou in De Bolderkerk gewerkt worden met een geheim beleidsplan voor het opsporen van signalen van seksueel misbruik.

Het blijkt te gaan om een 'vertrouwelijke beleidsnotitie' die als titel draagt *De gang van zaken met betrekking tot de diagnostiek van seksueel misbruik van peuters en kleuters van het MKD de Bolderkerk* en die is opgesteld door de bij het kleuterdagverblijf werkende klinisch- en orthopedagoge mevrouw drs C.M. van Heerbeek. De notitie is een soort handleiding voor hulpverleners en somt 52 signalen op, onderverdeeld in drie groepen, die bij de begeleiders van de kinderen het incest-bellekje moeten doen rinkelen.

De lijst luidt als volgt: „Lichamelijke signalen (genitalia en anaal gebied): blauwe plekken, krassen en andere beschadigingen die buiten het normale patroon vallen; jeuk, irritaties, kloofjes of bloedingen; vreemde voorwerpen in de uretra, blaas of anus; abnormale verwijding van uretra, vagina en anus; pijn bij urineren of defecatie; tekenen van seksueel overdraagbare aandoeningen; sperma in vagina, anus of uitwendige genitalia.

Lichamelijke signalen algemeen: blauwe plekken, krassen, bijtafdrukken en andere beschadigingen op het lichaam; moeilijk lopen of zitten; ongewoond met bloed- en spermavlekken; recidiverende urineweginfecties; pijn in onderbuik of benen; hypertoniciteit van de benen met afwezigheid van de kniepees-reflex; looppatroon met stijve benen; veelvuldig braken; angst om uit te kleden; angst om op de rug te liggen; angst om de benen te spreiden. (gedragsmatige signalen (seksuele): het kind heeft het dikwijls en indirect over seksu-

aliteit door middel van woord, spel of tekeningen; het kind laat flarden los over conflicten binnen het gezin; het verklappen van gezinsgeheimen; verwardheid over nagere dingen thuis enerzijds, anderzijds angst om het naar buiten te brengen; preoccupatie met seksuele zaken; kennis over seksualiteit die niet leeftijdsadequaat is; veel seksuele spelletjes met leeftijdgenoten; excessief masturberen; angst voor mannen of vrouwen; provocerend gedrag naar mannen of vrouwen; erotiserende contactnamen.

Algemene gedragsmatige signalen: stemmingswisselingen; onverklaarbare huilbuilen; terugval in ontwikkeling; stagnatie in ontwikkeling; onzindelijkheid; gebrek aan vertrouwen in gezinsleden of verzorgers; hyperalert gedrag; parentificatie; sociale isolatie; ambivalentie gevoels naar ouders toe; slaapproblemen; sterke vermoedelijkheid overdrag; angst voor medisch onderzoek; zeuren over kleine pijnjes; het ontkennen van pijn.

Signalen ten aanzien van de gezinssituatie: geïsoleerde positie van het gezin; ouders zien het kind niet als apart individu; alcohol- en of drugsgebruik bij een of beide ouders; geweld in het gezin; onduidelijke rolverdeling; bij opperen van mogelijkheden van seksueel misbruik van het kind vertonen ouders geen tekenen van ongerustheid, maar zoeken naar verklaringen die buiten het gezin liggen; coquetteren

met vrije seksuele opvoeding; psychiatrische problemen bij een of beide ouders; zwakbegaafdheid van een of beide ouders."

NADAT HET KIND HERKENBARE SIGNALEN heeft uitgezonden wordt besloten tot het uitvoeren van het testpakket: gedragsobservatie door de groepsleiding, gericht en herhaaldelijk medisch onderzoek, bewegingsonderzoek door een fysiotherapeut, milieu-onderzoek door een maatschappelijk werker, differentieel persoonlijkheidsonderzoek door een orthopedagog, bestaande uit tests met de welluidende namen: Columbus, Zeno, CAT, de zinaanvultest, Dufabels en de test met de anatomisch correcte poppen.

Uit de beleidsnotitie blijkt niet aan welke combinatie van indicatoren het kind moet voldoen wil het vermoeden van incest rijzen. Telefonische consultatie van De Bolderkerk brengt hierin weinig duidelijkheid. Stielregel is, zoals de stevaste slotzin in deze van het NOS-journaal aangeeft: „De Bolderkerk was ook vandaag niet voor commentaar bereikbaar." Murw door alle publiciteit van de laatste weken antwoordt directeur J. Konijnenberg ons in eerste instantie met de mededeling: „Wij zijn op dit moment als MKD niet in de positie dat we daarover naar buiten willen treden. De onafhankelijke commissie die de zaak in onderzoek heeft moet eerst een oordeel vellen en dat kan nog wel even duren."

Vervolgens deelt hij niettemin mee: „Het kan natuurlijk nooit zo zijn, dat al bij één indicatie de diagnose van incest gesteld wordt. Er moet altijd een combinatie gemaakt worden van signalen uit de verschillende categorieën. Wij leggen alle indicaties naast elkaar. Op een gegeven moment zullen wij dan de conclusie trekken dat we ernstige vermoedens hebben van seksueel misbruik. Maar welke combinaties van signalen dat precies zijn, kan ik niet zeggen."

Konijnenberg benadrukt overigens dat de signalen zoals ze in de beleidsnotitie staan niet exclusief van toepassing zijn op de incestdiagnostiek. Ze kunnen volgens hem ook goed gebruikt worden om er andere soorten mishandeling van kinderen mee op te sporen. Over de 'poppenmethode' wil hij niets kwijt en ook andere MKD's in den lande betrachteren een grote mate van terughoudendheid over de gang van zaken bij deze methode. Wat moeten we ons bij het poppenspel voorstellen?

„DE POPPENMETHODE IS IN de eerste plaats niet een gestandaardiseerde test waarbij iedere handeling is voorgeschreven en iedere vraag of iedere zin die de testleider moet uitspre-

ken van tevoren vast ligt," antwoordt prof. dr P.J.D. Drenth, hoogleraar psychometrie aan de VU en autoriteit op het gebied van psychologische tests. "In die zin is het een methode waarin nogal wat wordt overgelaten aan de deskundigheid van de diagnosticus." Hij formuleert bedachtzaam, maar wil wel kwijt dat hij uit dat hele testpakket van De Bolderkar behalve de poppenmethode alleen Zeno kent. De rest komt hem voor als zijnde 'afkomstig uit grootmoeders prentenboek'.

De poppenmethode komt er volgens de hoogleraar op neer dat de psycholoog of orthopedagoog, nadat deze via een gesprek of spelletje contact heeft gemaakt, het kind confronteert met de anatomisch correcte poppen. Drenth omschrijft deze als 'poppen waarbij niets aan de fantasie behoeft te worden overgelaten'. "Vanaf het moment van die confrontatie is het van groot belang te registreren hoe het kind op de poppen reageert," zegt hij. "Als het kind agressief reageert of op een onkinderlijke manier omgaat met het seksuele aspect van die poppen, moet een diagnosticus natuurlijk alert worden." De hoogleraar denkt hier aan kinderen die 'copulatieve handelingen met de poppen verrichten en daarbij taal uitslaan die de groepseiders gezien de leeftijd van het kind opmerkelijk vinden'. De diagnosticus die aldus tot de conclusie komt dat achter dit gedrag 'iets agressiefs, iets verdrongens of onverwerkis' schuilt, zou volgens Drenth daarna pas moeten overgaan tot interpreteren en diagnosticeren.

Drenth heeft kritiek op de wijze waarop de poppenmethode in De Bolderkar wordt aangewend: "Een zwakvalide test als deze zou in handen van een ervaren psycholoog of orthopedagoog wel degelijk van betekenis kunnen zijn als onderdeel van een veel groter testpakket, maar voor geïsoleerd gebruik ten behoeve van uitspraken met verstrekkende gevolgen zoals uithuisplaatsing van kinderen is deze methode niet steekhoudend genoeg." Uit wetenschappelijk oogpunt acht hij het 'bepaald onverstandig' om de poppenmethode te laten fungeren 'als sluitstuk van onderzoek naar incest'.

De hoogleraar in de massapsychologie prof. M. Brouwer verzoekt het Nederlands Instituut voor de Psychologie (NIP) zelfs de beroepsgenoten de poppentest als methode voor diagnostiek te verbieden; het NIP bevestigde hem op zijn wenken. Brouwer meent dat 'het op zich natuurlijk prima is dat het taboe op incest doorbroken is', maar 'dat men nu fantastisch doorslaat naar de andere kant'. "In dit opzicht is het een modeverschijnsel. In sommige gevallen kan dit de vorm aannemen van een collectieve waan, in die zin dat men wat natuurlijk ernstig is en meer voorkomt dan vermoed werd, in te grote getale gaat zien."

Brouwer vermoedt dat bij de waarnemers van De Bolderkar sprake is van selectieve interpretatie, van het zogenaamde 'halo-effect': "Als je maar eenmaal een indicatie hebt voor seksueel misbruik, ga je alle andere verschijnselen in datzelfde licht zien. Ofwel: als je eenmaal het idee hebt dat kinderen seksueel misbruikt worden,

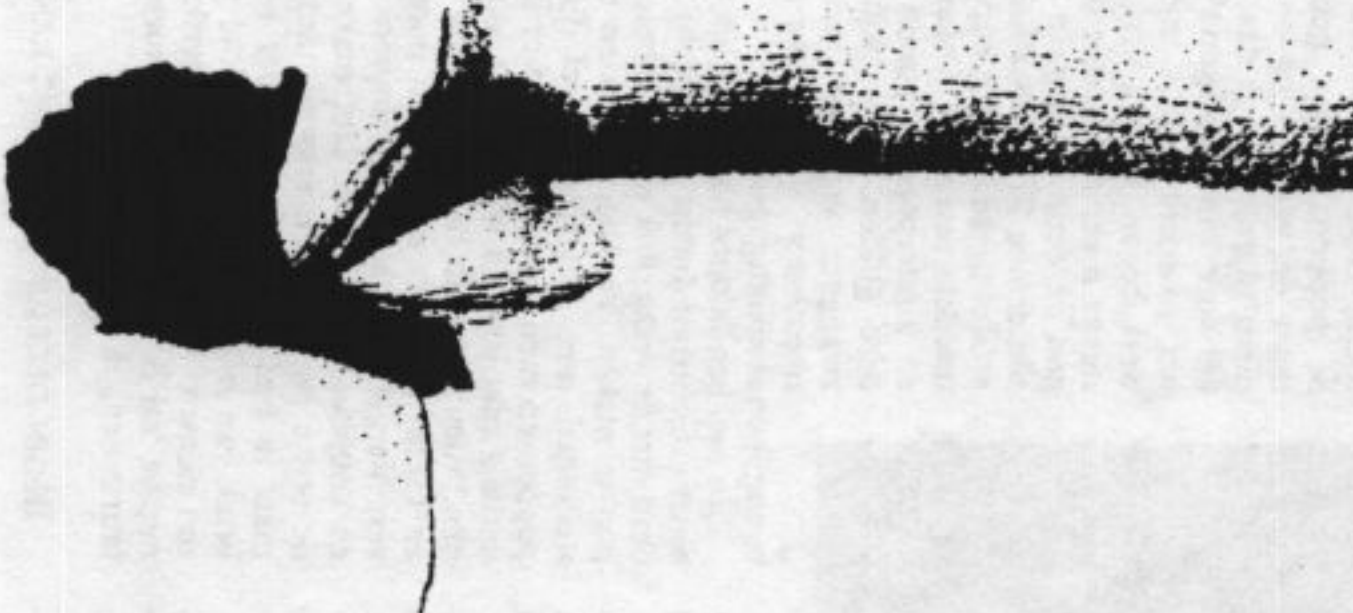
ben je geneigd dat in alle testresultaten terug te zien."

OP DE SAMENSTELLING VAN DE ONAF-hankelijke onderzoekscommissie, die een oordeel moet vellen over de diagnostische methode van De Bolderkar, heeft Brouwer eveneens scherpe kritiek: "In deze commissie zitten drie mensen van wie bij voorbaat verwacht kan worden dat ze positief tegenover de methode staan. De manier waarop de Groningse hoogleraar Rümke indertijd in Oude Pekela onderzoek heeft verricht volgens niet geheel acceptabele maatstaven en daarna oordeelde dat het een ernstige affaire was, sterkt mij niet in de overtuiging dat zo iemand onafhankelijk naar nieuwe gevallen zal kijken. En die mevrouw uit Aerdenhout (Van der Baan-Slootweg, red.) heeft bij de rechtbank in Alkmaar nog een zaak lopen omtrent soortgelijke gevallen in de provincie Noord-Holland; zij heeft ook een bepaald belang te verdedigen." Het derde lid van de commissie, prof. H. Baartman, heeft zich inmiddels in vele media ontpopt als fervent verdediger van de poppenmethode. Vanwege zijn huidige status van onafhankelijk onderzoeker wenst hij dit standpunt thans terecht niet aan IP toe te lichten; wel doet hij op Oudejaarsdag in een paginagroot artikel in De Telegraaf alle bezwaren tegen de poppenmethode af als 'je reinste flauwekul' annex 'hete lucht'.

"Is het niet vreemd," vraagt Brouwer zich af, "dat deze commissie bestaat uit voorstanders van de poppenmethode, terwijl zoveel hoogleraren in de psychometrie zich negatief over de test hebben uitgelaten?"

NEEDERLANDS ENIGE ANATOMISCH CORRECTE poppen-maakster werkt nu vijf dagen per week aan de poppen. Ook op zondagen en tijdens de avonden voor de televisie. "Het is een beetje een ziekte, een soort verslaving," zegt ze erover en dat is ook wel enigszins te zien aan het feit dat een groot gedeelte van de ruimte in het huis is opgeofferd aan benodigdheden voor poppenfabrikage. Op een grote tafel in haar keuken staan twee naaimachines. Ruimte om aan de tafel te eten is er niet. Een open kast met planken is volgepakt met verschillende soorten stoffen. Het smalle trapgehoede dat naar de slaapkamer leidt, hangt vol met plastic zakken gevuld met onopgevoelde poppenlichaampjes, synthetisch vulsel, kleertjes en bollen wol van verschillende kleuren.

De poppen zijn nog volop in ontwikkeling. Liefkozend kijkt Jean naar de foto waarop haar eerste pop staat afgebeeld. "Zie je, het mondje en de ogen zijn veel te klein. Het hoofd is gemaakt naar Amerikaans voorbeeld, veel te plat. Ze is wel lief, maar ze lijkt niet meer op de poppen die ik nu maak. Veel te zacht opgevuld ook en je kunt de pipperagers in de vingers zien zitten. Zoals ze nu zijn vind ik ze mooier. In het begin had ik ook een eikelkje op de piemel geborduurd, maar de mensen met wie ik overleg voerde vonden dat dat niet kon, want dan zou de pop besneden zijn. Maar ik had het gevoel dat als je een stijve plasser of een stijve piemel hebt, dan zie je

dat ook daadwerkelijk, dan zie je dat randje erin. Ik bedoel, ik ben getrouwd en ik zie zo'n ding dagelijks, dus daar vergelijk ik hem dan mee. Zo is dat met de borsten ook. De borsten zijn nu mooi stevig, maar als je er tien keer mee speelt, gaan ze een beetje hangen, dan gaat de vulling er een beetje uit. Ik denk dan maar: dat is natuurlijk, dat is in het echt ook zo."

"Inderdaad," interrumpeert echtgenoot Ron, "toen ik Jean ontmoette had ze mooie volle borsten, toen heb ik er twintig keer mee gespeeld..." "Nou Ron!" roept Jean bestraffend. "De piemel van opa-pop was eerst ook net zo stijf als die van de vader, maar de mensen van het Coördinatie Centrum vonden dat de oudere wat minder stijf moest."

Ron bekijkt het werk van zijn vrouw van enige afstand. Als hij over een poppenfamilie spreekt, heeft hij het over 'een bende van acht'. Zijn favoriete familie is net de deur uit. Hij laat een foto zien van die roodharige 'bende van acht'. Als een waar gezinnetje zit het gezelschap naast elkaar op de bank.

Door het maken van bijvoorbeeld zo'n roodharige familie en door de kleur van de ogen en de kleertjes af te wisselen, houdt Jean de sleur uit haar werk. Maar het idee om het ouderwetse mannenondergoed, voorzien van gulp, in de toekomst te vervangen door felgebloemde boxershorts, wordt met gegiechel overwogen. "Het zou misschien wel grappig zijn, maar ik ben toch wat degelijker."

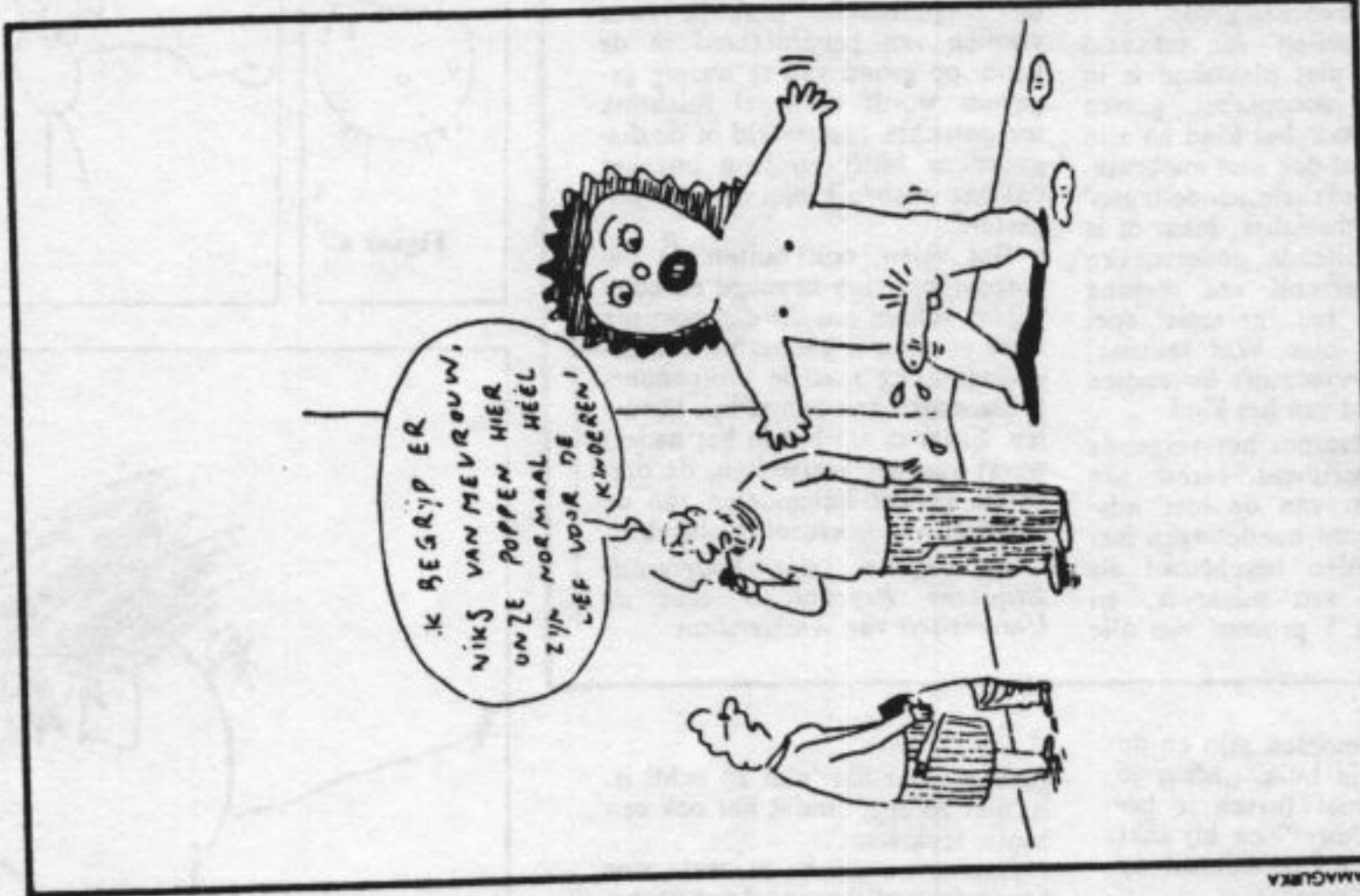
Een heel jaar voor 210 pop

bel gratis 06-0224222
kwartaalabonnement f 60,-
halfjaarabonnement f 110,-
jaarabonnement f 210,-

HP, voor ouders die nog op vrije voeten zijn.

De terreur van de Goede Bedoelingen

Is incest de laatste jaren zo toegenomen of alleen de aandacht ervoor?

HET WAS IN HET BEGIN VAN de jaren zeventig dat tijdens de ouderavond van een vrijgevochten kleuterschool een jonge vader opstond, een pop in de hand. Het was een van de poppen, waarmee de kleuters daar dagelijks speelden. Verandaar dagelijks ontblootte de man het onderlijf van de pop. Wat er ook te zien kwam: geen geslachtskenmerk! "Waarom, informeerde hij op hoge toon en met het directe taalgebruik dat toen alom werd aanbevolen, heeft deze pop geen lul of kut?" Dit defect kwam hem voor de kleuters in hoge mate "vervreemdend" voor en remmend voor hun seksuele ontwikkeling. Zijn axie had overigens geen succes, want anatomisch correcte poppen werden toen nog niet gemaakt. Maar zijn klacht was een klaroenschoot in de seksuele revolutie, weer een stap op weg naar verdere bevrijding van het geslachtsleven.

Waar ging het allemaal fout? Waar ging de spontane aantrekkingskracht van de pop in de ongewenste intimiteit? Moest je nu je remmingen laten varen bij het vrijen met je vrouw of viel onder verkrachting binnen het huwelijk? Mocht je in de bevrijde samenleving genietten van pornografie of diende die als propaganda voor seksuele misbruiken verboden te worden? Ontaarde de lichamelijke in de omgang tussen ouders en kinderen, waarvoor krachtig werd gepleit, meteen in incest? Anderhalf decennium na die ouderavond bestaan er dan anatomisch correcte poppen, maar nu worden ze gebruikt om kleuters bij hun poppenspel te bespieden, teneinde signalen van seksuele misdriften op te vangen. Dat zal - onder het motto: zoek en gij zult vinden - best lukken. Als je het poppenspel van kleuters als maatstaf neemt voor de werkelijkheid, ligt de verdenking van verminking, onnodige wreedheid, van

de hand. Trouwens, die poppen zijn zo suggestief, met zo'n pluche vrouwelijk geslachtsdeel dat aan de binnenkant met roze zijde is bekleed, dat wij ter redactie de verleiding moeilijk konden weerstaan er even in te voelen. We zouden er, waar bovendien de indicator 'gebruik van alcohol' ruimschoots aanwezig is, gloeiend bij geweest zijn. Maar wordt op die manier een golf van incest gemeten? Bestaat er een hausse in incest? Of was er altijd al vreselijk veel incest, die verborgen bleef? En zo ja, hoe erg was dat? De kwestie werd in de afgelopen weken verduisterd door de polarisatie tussen de Bolderkarranen en de anti-Bolderkarranen, de uiterst waakzamen versus de bagatellisanten.

IEDERE SAMENLEVING HEEFT BEHOEF.

viijver. Als Ria Bremer het onderwerp hyperventilatie behandelt, weet iedere dokter dat zijn wachtkamer de volgende ochtend vol zal zitten met hyperventilanten. Wat op zichzelf geen reden is om het probleem te ontkennen, alleen om het met een koude blik te bezien.

Zijn incest en andere ontucht in de laatste jaren zo toegenomen of alleen de aandacht ervoor? De socioloog Paul Kapteyn, erkend taboe-deskundige, noemt in NRC Handelsblad het eerste 'onwaarschijnlijk': "De omgang tussen ouders en jongeren is zorgvuldiger geworden. Ouderen houden zich meer in, dat geldt voor liefhebben en kastiiden, en daarmee voor erotisch en seksueel verkeer." Maar deze algemene tendens sluit een woekering van uitsonderingen op de regel niet uit; best mogelijk dat de wildgroei van porno-video, de ontwrichting van werkloosheid, de toename van alcoholisme hier en daar tot incestueuze excessen leiden en dat juist instellingen als De Bolderkar daar een onverenredige portie van krijgen. Misschien is het een verborgen gif waarvan - net als bij het echte gif - bij nauwgezet onderzoek steeds meer wordt aangetroffen.

We weten het niet en door de huidige Hoekse en Kabelauwse twisten zullen we het ook niet aan de weet komen. Prof. Baartman, hoogleraar in de kindermishandeling en nu 'onafhankelijk onderzoeker' inzake De Bolderkar, keerde zich in Het Vrije Volk bij voorbaat tegen lui als Jan Blokker en Koot & Bie, die als echte populistien wel aanvoelen uit welke hoek de wind waait en de incestuizen daarom gekochterend relativeren: "Dergelijke reacties zijn een gevolg van het feit dat de samenleving gebruik van fysiek geweld tegen kinderen nog kan rationaliseren maar seksueel misbruik niet." Dat erover zins inziens ook Nel Draijer: "Er werd geprobeerd de resultaten te bagatelliseren, omdat ze te ondraaglijk zijn voor de samenleving. Dat is een bekend psychisch verdringingsmechanisme."

Het laatste zal zo zijn, maar wat er gebeurde was nu juist precies het omgekeerde. Er werd geprobeerd de resultaten van Draijers onderzoek schromelijk te overdrijven, en degenen die nuchter op de juiste cijfers wezen wordt nu verweten dat ze de zaak bagatelliseren! Blijkbaar heeft het bekennde de psychische paniekmechanisme deze Baartman in haar greep. Alsof de werkelijkheid al niet erg genoeg is.

HET VLIJMDIENSTE STUK over de affaire stond vreemd verschoolen in het Cultureel Supplement van NRC Handelsblad en was geschreven door Rudy Kousbroek. Ik heb in dit blad ooit teleurgesteld zijn Werdegang van maatschappelijke

lijk criticus tot sentimentalist beschreven, maar de column 'Ouders en kinderen' maakte veel goed. Bij hem gaat het niet over de schuldvraag (hebben die lui nou wel of geen incest gepleegd), maar om de schending van de rechtszekerheid die hier plaatsvindt nog voordat daarop ook maar een begin van een antwoord is gegeven. De straf is al bij voorbaat uitgedeeld en wel een bijzonder zware straf: "Iemand een kind afnemen is in mijn ogen het ontzettendste dat hem en het kind kan worden aangedaan. Het risico dat dit onschuldige mensen overkomt is onaanvaardbaar, want het is niet meer goed te maken."

Als er aanwijzingen bestaan dat iemand een strafbaar feit heeft gepleegd, treedt in onze samenleving - sedert die Franse Revolutie - een heel mechanisme in werking vol waarborgen dat aan de verdachte geen onrecht zal geschieden. Hij krijgt inzage in de beschuldiging, hij kan zich laten bijstaan en als hij - op grond van de zwaarte van het misdrijf en de vrees voor herhaling - wordt ingesloten, zijn er strikte regels die de duur van dit voorarrest regelen. Niets van dit alles gaat op nu de verdenking incest betreft.

In de eerste plaats wordt niet de dader, maar het slachtoffer opgesloten en de duur van deze detentie of 'uithuisplaatsing' is onoverzienbaar; de ouders kunnen ertegen in beroep komen, maar het zal al maanden duren eer dit behandeld wordt. Al die tijd

loopt de 'straf' voor een feit dat vermoed wordt, maar nog allerminst bewezen is. "Een ouderpaar dat zichzelf onschuldig weet zal zich verschrikkelijk machteloos voelen," bezamt de hoogleraar in het kinderrecht prof. Doek. "In theorie heeft het voldoende mogelijkheden om zich tegen de beslissing te weer te stellen, maar in de praktijk zal dat erg moeilijk zijn." So much voor het ouderrecht.

Bovendien wordt tot de strafmaatregel overgegaan op basis van gegevens, waarin de betrokken ouders geen inzage krijgen en waarvoor zij niet zijn gehoord. Ten slotte geschiedt de draconische uithuisplaat-sing zonder enige kennisgeving vooraf. De kinderen kwamen eenvoudig's avonds niet meer thuis en een telefoontje verwtitigde hun ouders van de 'ondertoezichtstelling'. "Wanneer je van tevoren met de ouders overlegt," verdedigt de hoogleraar in het kinderrecht prof. Doek deze gang van zaken, "loop je het risico dat ze absoluut niet meewerken." Het is het klassieke argument tegen inspraak: als we de lui inlichten gaan ze vast dwarsliggen. Dus maar niet.

"De hulpverlening is heel machtig," stelt de Rotterdamse officier van Justitie mevrouw Samson-Geerlings vast. Hulpverlening en macht! Het zou een tegenstelling moeten zijn, maar we zijn er al te veel aan gewend dat dit niet het geval is. Niemand twijfelt eraan of al die hulpverleners zijn van de beste bedoelingen bezield, maar deze beziening leidt in de praktijk tot de terreur van de Goede Bedoelingen.

Het komt hierop neer dat verdachten van incest flagrant anders, en wel onrechtvaardiger, behandeld worden dan gewone misdadigers en wel om dat incest thans in de volksgeest geen gewone misdaad meer is, maar een duivelse. In het jaar van de herdenking van de Franse Revolutie wordt hier de rechtszekerheid, waar die mede om begonnen was, met voeten getreden.

Typisch was (waar elke verzakte straattegel in Purmerend per omgaande leidt tot Kamervragen) dat het ditmaal twee weken moest duren eer een volksvertegenwoordiger - en dan nog een senator, en dan nog van 1966 - bij Korthals Altes aan de bel trok. Of het in deze toegepaste middel van de scheiding tussen kinderen en hun ouders niet erger was dan de kwaal van vermoede incest, informeerde de criminoloog-jeugdrechtsspecialist Peter Hoefnagels voorzichtig. Enig antwoord kreeg hij tot op heden niet.

De grenzen van de rechtsstaat worden tegen een collectieve waan maar pover bewaakt. Wordt het tijd voor een repressie van de Franse Revolutie?

Ook niet misbruikt kind speelt met seks

NRC 10-1

Door Walter Everaerd en Joseph Sergeant

De alarmerende berichten over seksueel misbruik en de negatieve gevolgen ervan rechtvaardigen pogingen om misbruik te voorkomen en een halt toe te roepen. Het vaststellen van misbruik kan meestal alleen op indirecte wijze geschieden. Er bestaat geen onduidelijk criterium voor het vaststellen van seksueel misbruik. Vermoedens van misbruik worden gebaseerd op lichamelijke en psychologische gevolgen die worden waargenomen na misbruik. Tekenen van incest kunnen niet zonder meer worden opgevat als signalen van misbruik.

Dat dit toch gebeurt is wellicht te begrijpen als gevolg van de diepe emotionele betrokkenheid van hulpverleners, maar getuigt tevens van grove ondeskundigheid. In de zaak-Cleveland werd een lichamelijke symptoom als 'voorspelling' gebruikt. In feite lijkt het er nu op dat van de 121 positieve uitslagen gemiddeld 26 correct zijn. Het signaal heeft voor de onderzochte groep een voorspellende waarde van 22 procent; in 78 procent van de gevallen wordt nieuwe ellende geproduceerd. De gevoeligheid van het Cleveland-signaal, het aantal niet-ontdekte gevallen, is onbekend.

In Nederland zijn vooral de poppen met primaire en secundaire geslachtskenmerken voorwerp van discussie. Het gebruik van poppen en ander speelgoed bestaat even lang als de kinderpsychologie en kinderpsychiatrie bestaan. Nieuw zijn de geslachtskenmerken van de poppen, niet nieuw is de methode om op grond van het spelgedrag van zeer jonge kinderen met de poppen gegevens over hun problemen te verzamelen.

De vraag is nu of voorspellingen over seksueel misbruik op grond van spelgedrag acceptabel zijn. Binnen de beroepsgroep vertrouwt men erop dat de voorspellende waarde van spelgedrag door onderzoek voldoende is onderbouwd, dan wel steunt men op de ervaring van een deskundige, wiens (kritisch gevolgde) oordeel in aanmerking komt als onderzoeksgegevens ontbreken.

Al is over de voorspellende waarde van spelgedrag voor het vaststellen van seksueel misbruik nog onvoldoende onderzoek verricht, men neemt aan dat die waarde kan worden gehecht aan die handelingen van het kind met de poppen, die voor de observator een seksuele betekenis hebben: vingers in openingen, mond-genitaal contact, genitaal-genitaal en anaal-genitaal contact. Uit kleinschalige onderzoeken blijkt dat misbruikte kinderen, meer dan niet-misbruikte kinderen, dergelijke handelingen in hun spel vertonen. Dat rechtvaardigt het idee dat het spelgedrag op seksueel misbruik kan wijzen.

Er zijn nu ook enkele studies naar het voorkomen van deze

'seksuele' handelingen bij niet misbruikte kinderen. Daaruit blijkt dat kinderen heel verschillend met poppen omgaan.

Sommige kinderen vertonen 'seksuele' handelingen in hun spel. De Engelse onderzoekers Glaser en Collins merken op grond van hun studie met niet-misbruikte kinderen op dat noch het voorkomen noch het achterwege blijven van dergelijke handelingen met zekerheid op seksueel misbruik duidt. Zij vermoeden dat kinderen 'seksuele handelingen' verrichten omdat zij in aanraking zijn gekomen met expliciete seksuele informatie, die met misbruik gepaard kan gaan.

Wij hebben geen overtuigende studie gevonden waarin op grond van spelgedrag werd nagegaan of er van misbruik sprake was. De voorspellende waarde van het poppenspel is daarmee onzeker. De beste schatting die wij uit de beschikbare literatuur afleiden is dat de gevoeligheid van de methode mogelijk in de buurt van 75 procent ligt. Dat wil zeggen: 75 procent van de gevallen van misbruik kan worden gevonden. De vals positieve uitslagen zijn sterk afhankelijk van de condities waaronder het spel zich afspeelt en van de criteria die men aanlegt voor 'seksuele' handelingen. Er is op dit moment geen standaardprotocol voor het uitvoeren van de methode; geen controle op gebruik materiaal en op factoren als bijvoorbeeld suggestie, leading questions en competentie van de onderzoeker.

Een diagnostische methode wordt geaccepteerd als deze in belangrijke mate bijdraagt aan wat men zoekt. Een beperking in gevoeligheid kan gecompenseerd worden door gebruik van andere methoden of gegevens. Als het om belangrijke diagnostische beslissingen gaat is het aantal vals positieve uitslagen een belangrijk tweede criterium om de methode wel of niet te accepteren. Dat aantal wordt bepaald door de frequentie waarmee er sprake is van 'seksuele handelingen' in de niet-misbruikte groep en door de frequentie van seksueel misbruik in de totale onderzochte groep.

Het 'voorspellen' van seksueel misbruik dat niet plaatsvindt is in principe niet acceptabel, gezien de gevolgen voor het kind en zijn verzorgers. Dat ook niet misbruikte kinderen 'seksuele handelingen' verrichten is duidelijk, maar er is in de verschillende onderzoeken nogal wat verschil van mening over wat tot het 'normale' spel hoort en wat niet. Wat seksueel 'normaal' is verschuift bovendien met de leeftijd van het kind.

We doen daarom het volgende gedachtenexperiment. Neem aan dat 2 procent van de niet misbruikte kinderen handelingen laat zien die worden beschouwd als 'voorspelling' van misbruik, en neem aan dat 5 procent van alle

jonge kinderen misbruikt wordt. Als we nu een steekproef onder 10.000 kinderen onderzoeken is de uitslag als volgt: 5 procent (500 kinderen) is misbruikt, waarvan de methode 75 procent = 375 ontdekt en 125 niet. Maar ook 2 procent van de overgebleven 9500, dat is 190, wordt — ten onrechte — 'ontdekt'.

Om te laten zien hoe frequentie van misbruik de uitslag beïnvloedt geven we ook getallen voor 2 procent van alle jonge kinderen: 2 procent (200 kinderen) waarvan 150 wordt ontdekt, maar ook in dit geval worden er 196 ten onrechte ontdekt. De voorspellende waarde varieert met de frequentie van voorkomen van misbruik: voor 5 procent is dat 375 uit 375+190, hetgeen overeenkomt met 66 procent, deze daalt bij een frequentie van 2 procent naar (150+196) 43 procent.

In het recente onderzoek van Nel Draaijer is het percentage misbruikte kinderen bij 3, 4 en 5-jarigen niet 5 of 2 procent, maar ongeveer 0,2 procent. Dat wil zeggen: ongeveer 20 op 10.000 kinderen worden op zo jonge leeftijd misbruikt. Daarvan kan de methode 15 ontdekken en wijst — als we blijven uitgaan van 2 procent voorspellingen bij niet misbruikte kinderen, 199 ten onrechte als misbruikt aan. De voorspellende waarde is dan nog slechts (15+199) 7,0 procent. Dat wil zeggen dat bij zeven van de honderd kinderen, die in hun spel 'seksuele handelingen' verrichten, misbruik kan worden vermoed. Als deze honderd kinderen uit huis geplaatst worden, gebeurt dat dus 93 maal ten onrechte.

Waarschijnlijk is in een klinische groep van kinderen de frequentie, waarin misbruik voorkomt, hoger en daardoor is de kans op ontdekking groter. De juiste frequentie in klinische groepen is echter onbekend.

Bij zoveel onzekerheid over de gevoeligheid van een onbekendheid met het aantal vals positieven blijkt de methode voorlopig nog ongeschikt voor het vaststellen van seksueel misbruik. Een beroep op vertrouwen in eigen deskundigheid verbetert de feitelijke uitkomst niet. Om seksueel misbruik te kunnen vaststellen op grond van signalen is meer onderzoek nodig, zowel naar de waarde van signalen in relatie tot seksverschillen en de normale ontwikkeling, als over de frequentie van seksueel misbruik bij zeer jonge kinderen.

Op dit moment werkt het vermoeden van seksueel misbruik in de diagnostische praktijk twee vormen van partijdigheid in de hand: op grond van te weinig gegevens wordt seksueel misbruik ten onrechte vastgesteld of de diagnosticus blijft zo lang onzeker dat het misbruik niet wordt vastgesteld.

Dat velen, ook buiten de beroepsgroep, zich bevoegd en competent achten om dit diagnostisch werk te doen is geenszins in overeenstemming met de professionele standaard van behoorlijk handelen. Erger is dat het in het nadeel werkt van het vaststellen, de preventie en het behandelen van de gevolgen van seksueel misbruik.

De auteurs zijn hoogleraar Klinische Psychologie aan de Universiteit van Amsterdam.

Kind ziet een lichaam zoals het zichzelf ziet

Door Ewald Vervaet

NRC 10-1

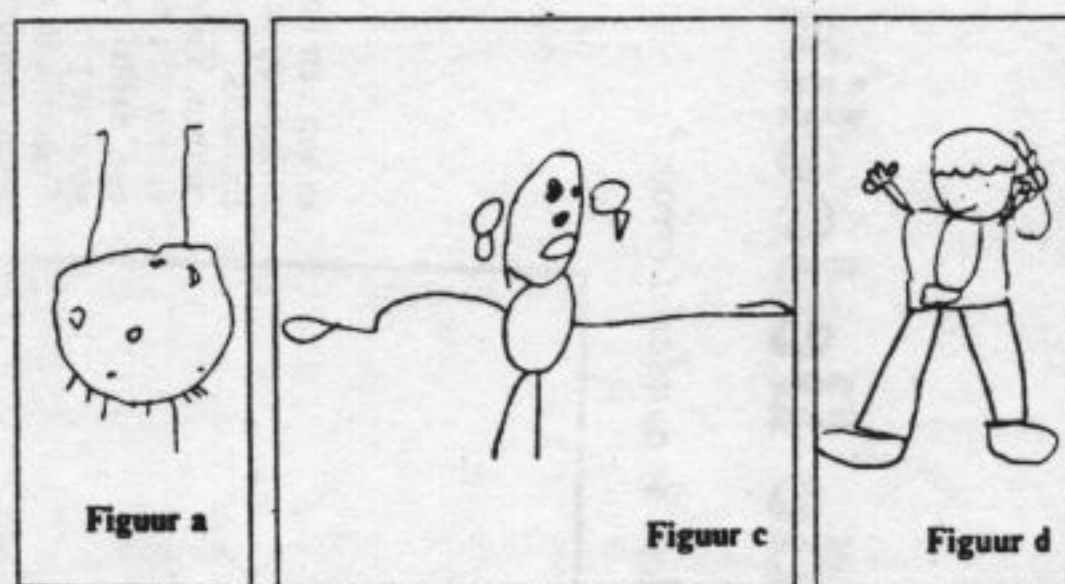
Somatogenese

In verband met de rol van het lichaam in de persoonlijkheidsontwikkeling (met name rond 5, 6 en rond 11, 12 jaar), heb ik onderzoek gedaan naar de ontwikkeling van de kennis omtrent het 'lichaamsplan', de somatogenese.

Het lichaamsplan en het lichaamsbeeld dekken elkaar pas van een jaar of zeven af voldoende om het gebruik van de poppenmethode te rechtvaardigen. Eerder doet de levensechtheid van de pop er namelijk minder toe, omdat het in de somatogenese dan vooral om andere zaken gaat.

Om een paar facetten ervan te belichten aan de hand van tekeningen (men krijgt overigens dezelfde resultaten via andere wegen zoals verbale zelfbeschrijvingen en het lichaamsdeel voor lichaamsdeel laten uitvegen van een tekening op bord):

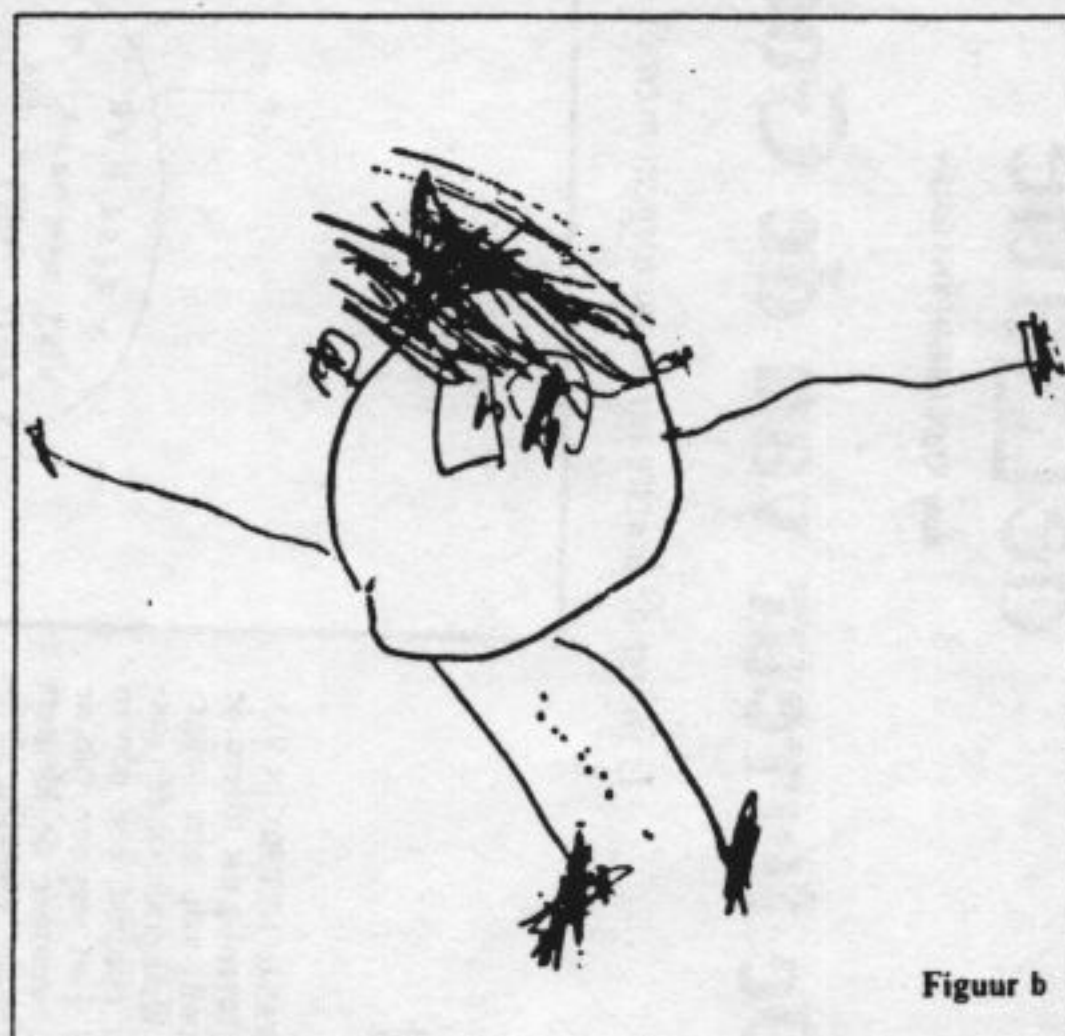
* Rond 3 jaar en 3 maanden tekenen kinderen zichzelf als een hoofd met twee benen, en 'ondersteboven' (figuur a). De reden daarvan is dat te meekundige verhoudingen — die van hun lichaam inbegrepen — zoals ze dat zien ordenen en niet binnen een systeem van drie loodrecht op elkaar staande dimensies (lengte, breedte en hoogte), zoals ze van een jaar of zeven af zullen doen. En inderdaad: als men het eigen en andermans lichaam zoals men die ziet op papier zet, komen beide omgekeerd ten opzichte van elkaar te staan.

Figuur a

Figuur c

Figuur d

Figuur b

guur c). Dat dat 'niet zo echt' is, is 'niet zo erg, omdat het ook een beetje leuk staat'.

Daarmee vertelt ze wat over haar persoonlijkheid. Ze doet namelijk liever dingen met haar handen en armen (tekenen, krabbelen van 'letters', kleien) dan met haar benen (dansen, springen). Bij Judith van 6 jaar en 3 maanden ligt dat precies andersom en geheel in overeenstemming daarmee tekent zij grote voeten en benen en kleinere armen (figuur d).

(Zie volgende pag.)

* Rond een jaar of 4 kunnen kinderen mijn en dijn uit elkaar houden (rond een jaar of 2 hebben ze de neiging alles van elkaar af te pakken) en zien ze hun lichaamsdelen als afzonderlijke bezittingen en nog niet als iets gecombineerd om er de buitenwereld mee te verkennen. Het is dan ook geen wonder dat kleutergym pas zin heeft van een jaar of vijf af.

Om een voorbeeld te geven: Peter van 4½ tekt zich als een hoofd met twee armen en twee benen (figuur b). Doelt hij met de stippen tussen zijn benen op plassen? Het blijken de knopen

van zijn jas te moeten zijn en de tussenruimte zijn buik. „Maar je buik zit toch niet tussen je benen.“; Peter: „Jawel“ en hij zakt met gespreide benen onderuit op zijn stoel: „Kijk maar“!

* Dat innemen van een positie die past bij het in volwassen ogen vertekende lichaamsbeeld, blijven kinderen tot een jaar of zeven doen. De reden is dat het lichaam voor kleuters expressieve en geen anatomische waarde heeft. Zo geeft Janina van 4½ zichzelf twee keer zo lange armen als benen (fi-

Om seksueel misbruik te achterhalen, laten hulpverleners kinderen soms spelen met zogeheten anatomisch correcte poppen: poppen met alles erop en eraan. F. Bruinsma waarschuwt voor te snelle conclusies. Bij het spelen kunnen fantasie en werkelijkheid door elkaar gaan lopen.

VK 14-1

In de kleuterjaren ontstaat het vermogen om met het lichaam in de buitenwereld tot uitdrukking te brengen wat er gevoelsmatig in je omgaat. Dat legt onoverkomelijke beperkingen op aan het verkrijgen van feitelijke informatie via al dan niet 'anatomisch correcte' poppen. Anderzijds dwingt het onderzoekers de wijze waarop een kind met poppen, tekeningen enzovoort omgaat, te interpreteren via het denken van het kind zelf. Dat laatste gebeurt niet of te weinig. Met die constatering zij niemand deskundigheid of integriteit in twijfel getrokken, noch ont-

kend dat hulpverleners het al snel fout doen in de ogen van buitenstaanders die nog minder met de somatogenese rekening houden.

Vraagtekens

Een deel van de problemen waar het onderzoek naar seksueel misbruik van peuters en kleuters mee te kampen heeft, is te wijten aan een verkeerde voorstelling van zaken omtrent onderzoek. Met name de 'zachte sector' zou meer gebruik moeten maken van 'methodologisch verantwoorde werkwijzen': experimentele- versus controlegroep, 'dubbel blind'-onderzoek, psychometrische tests, enzovoort.

Bij deze recepten passen vraagtekens: ze zouden aan de werkwijze in de natuurkunde zijn ontleend, een stelling die in haar algemeenheid pertinent onjuist is.

Maar er is nu eenmaal allerlei 'methodologisch verantwoorde' hocus-pocus. Bij kleuters bijvoorbeeld krijgt men daarmee vooral lange stiltes en stereotiepe, eventueel elkaar afwisselende ja's en nee's. In mijn eigen onderzoek kreeg ik die ook wel eens, maar ik heb ze altijd uitgelegd als een signaal dat ik verkeerd bezig was, meer voortkomend uit mijn eigen denken dan uit dat van het kind of op basis van vage vooronderstellingen in plaats van expliciteerbare inzichten.

Het werken zonder expliciteerbare inzichten is in de psychologie eerder regel dan uitzondering, met als ongekroonde koningin de testpsychologie. IQ-testen en dergelijke leveren resultaten op die 'geen waarde hebben als ze van elk commentaar gescheiden worden en die geïnterpreteerd dienen te worden' (Binet & Simon, de vaders van de intelligentietest, in 1908).

De gedachte dat de interpretatie nog moet volgen, mag dan voor sommigen gemeengoed zijn, maar kan bij de poppenmethode op 'methodologisch verantwoorde wijze' tot allerlei onzin leiden. Zo meende men in het Engelse Cleveland, dat zijn Bolderkar al heeft beleefd, het vermoeden van incest bevestigd te zien in het feit dat het (vermeende) slachtoffer de pop begon uit te kleden. Dat uitkleden met het oog op een wasbeurt en dergelijke zo ongeveer een routinehandeling is in elk poppenspel, drong kennelijk niet door.

Het valt natuurlijk in het niet bij de menselijke ellende van alle betrokkenen in de zaak-De Bolderkar, maar in wetenschappelijk opzicht is het gevaar groot, dat het paard achter de wagen gespannen gaat worden wanneer psychometristen de poppenmethode en dergelijke gaan 'standaardiseren', er 'coëfficiënten' bij gaan uitrekenen, enzovoort.

Of hebben zij al een alternatief? Drenth suggereerde dat door te stellen: „Voor definitieve uitspraken zijn projectieve tests als de poppenmethode per definitie ongeschikt. Daarvoor zijn andere instrumenten nodig”. Het grote publiek heeft er recht op te weten welke.

De auteur is psycholoog en natuurkundige, werkzaam bij de Stichting Histos te Amsterdam.

(Vervolg)

In de discussie over het gebruik van anatomisch correcte poppen door politie en justitie wordt de meest essentiële vraag overgeslagen. Dat is de vraag over de betrouwbaarheid van het materiaal. De poppen hebben geen echte bewijskracht, maar omdat politie en justitie liever weinig dan niets in handen hebben wordt de discussie ten onrechte verplaatst naar de vraag welke instanties ervan gebruik moeten maken.

De poppen lijken een antwoord te geven op alle gevoelens van machteloosheid. Niet alleen op die van politie en justitie, maar ook die van de hulpverlener en die van het slachtoffer. Dit laatste is de ontstaansreden van de veelbesproken poppen. Om dat te begrijpen is er enige kennis van de kinderpsychologie nodig.

De reacties van kinderen op het seksueel misbruik zijn verschillend. Gevoelens van schaamte en schuld geven het kind meer kans de ervaringen psychisch te overleven, dan gevoelens van machteloze eenzaamheid.

Het niet gehoord of geloofd worden lijkt het slachtoffer vooral te traumatiseren (en niet in de eerste plaats het seksuele misbruik zelf) zodat de hulpverlening vooral daarop gericht moet zijn.

Ondanks de neiging, het seksueel mis-

Fantasie kan fatale rol spelen bij onderzoek met anatomisch correcte poppen

bruik door de eigen verwarde gevoelens te bagatelliseren of in de feiten-sfeer te houden, moet de hulpverlener onvoorwaardelijk meegaan in de emotionele ervaringen en belevingen van het slachtoffer. Hierdoor kan er een vertrouwensrelatie ontstaan tussen het slachtoffer en de hulpverlener, die voor een effectieve therapie noodzakelijk is.

Om iets te kunnen begrijpen van die emoties, is voor de hulpverlening de anatomisch correcte pop ontworpen. Aan de hand van een spel, waarin het kind zich beter kan uiten, kan de hulpverlener meer inzicht krijgen in de belevingswereld van het kind.

Maar let wel, we hebben het over een spel, waarin niet uitsluitend de realiteit wordt nagespeeld, maar waarin het kind ook kan fantaseren. Voor volwassenen is het erg moeilijk te bepalen wat voor een kind realiteit of fantasie is.

Het volgende gesprek tussen moeder en dochter illustreert dit goed.

Kind: „Ik wil een glas water.” Als moeder water wil gaan halen, zegt het kind: „Nee, niet echt, gewoon namaakwater.” Moeder geeft kind een denkbeeldig glas. Kind: „Nu giet ik het over mijn hoofd, voel maar.” Moeder: „Oh, wat is je haar nat.” Kind geschrokken: „Toch niet echt hè mam?” Moeder stelt het kind gerust. Wanneer ik anatomo-

van hulpverlening en justitie door elkaar te halen.

Wat betreft de anatomisch correcte poppen heb ik dat getracht duidelijk te maken, maar het gaat natuurlijk in meer gevallen op als hulpverlening en strafrecht hand- en spandiensten voor elkaar verrichten.

Onderzoekers en hulpverleners kunnen niet de objectieve werkelijkheid weergeven, zij weten alleen van horen zeggen. Natuurlijk hoort een samenleving niet graag dat seksueel misbruik zoveel voorkomt. Maar te veronderstellen, zoals prof. dr. H. Baartman doet (Open Forum, 21 december), dat de boodschapper van het slechte nieuws aangevallen wordt, is onjuist.

Mijns inziens is dit ons eigen probleem, dat van de deskundigen zelf. Wij weten niet om te gaan met de onduidelijkheid of het kind nu wel of niet misbruikt is en in welke mate.

Seksueel misbruik van kinderen moet gesignaleerd en adequaat opgevangen worden. Dat kan zonder dat het absolute bewijs geleverd is. Willen wij de zekerheid toch achterhalen, bijvoorbeeld met behulp van de anatomisch correcte poppen, dan maken wij misbruik van de therapeutische relatie met het kind.

misch correcte poppen laat zien aan kinderen valt mij op hoe gemakkelijk, maar vooral ook speels, de poppen onderzocht worden.

Daarom mijn nadrukkelijke waarschuwing: als de hulpverlener de poppen gaat gebruiken om te achterhalen wat er feitelijk gebeurd is, kan er een rampzalige vermenging van fantasie en realiteit plaatsvinden (want kinderen kunnen ook fantaseren over seksualiteit).

Ook het vertrouwen van het slachtoffer, dat door de vragen over feiten het gevoel krijgt getest te worden, kan daardoor ernstig verstoord raken.

Om deze redenen en ook omdat men het slachtoffer ernstig tekort doet door het alleen te benaderen op het seksuele aspect van het misbruik, moet er door de hulpverlening uiterst zorgvuldig worden omgesprongen met deze poppen.

De hulpverlening en justitie zullen moeten leren met de eigen onmacht om te gaan, zoals de slachtoffers van seksueel misbruik dat helaas ook moeten.

Doen zij dat niet, dan kan poppenspel leiden tot paniekvoetbal: de Cleveland-affaire in Engeland, en andere voorbeelden uit de Verenigde Staten, waar overijverige officieren van justitie massaal seksueel misbruik van kinderen veronderstelden, zullen dan nog veel meer zinloze navolgingen krijgen.

Ik hoop dat deze onmacht ook niet zal leiden tot een vervormd beeld van seksualiteit, zoals dat in Amerika heeft plaatsgevonden. Daar werd een jongetje van zes jaar tot anderhalf jaar tuchtschool veroordeeld omdat hij seksuele spelletjes met zijn buurmeisje van vijf jaar had gepleegd: ter voorkoming van het uitgroeien tot een seksuele delinquent!

Onmacht is een slechte raadgever en daarom houd ik mijn hart vast als de overheid probeert richtlijnen met betrekking tot seksueel misbruik van kinderen op te stellen. Daarbij moet zij zich een vraag stellen: wat is het belang van het kind? Ik zie dat niet.

FRITS BRUINSMA

Kinderpsychiater en seksuoloog.

Psychologen: waarde poppenmethode beperkt

VR 16-1

ROTTERDAM (ANP) - De zogenoemde poppenmethode, toegepast bij kinderen van het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen, is alleen geschikt om in geval van een gedragsstoornis een idee te krijgen over de therapie.

De methode zou ook alleen moeten worden toegepast door een hierin gespecialiseerd kinderpsycholoog. Dat zegt het Nederlands Instituut van psychologen (NIP), de beroepsvereniging waarbij bijna alle psychologen in Nederland zijn aangesloten. Het NIP is met dit standpunt gekomen na de ophef rond de mogelijke gevallen van incest bij kinderen van De Bolderkar. Het standpunt geldt voortaan als een soort beroepscode voor de leden.

Alleen een ervaren en gespecialiseerde deskundige is volgens het NIP in staat de poppenmethode op zijn „betrekkelijke waarde” te schatten en deze te gebruiken in samenhang met ander materiaal.

Onjuist gebruik

Uit berichten in de pers kan volgens NIP-voorzitter dr. Poortinga de indruk bestaan, dat in de Bolderkar-affaire de poppenmethode een overwegende rol heeft gespeeld bij de beslissing om kinderen uit huis te plaatsen. Als dat zo is geweest, dan is dat volgens de psycholoog een onjuist gebruik van de methode.

De poppenmethode is onvoldoende ontwikkeld om alleen op basis hiervan belangrijke beslissingen over

kinderen te nemen. Bij het testen of kinderen het slachtoffer zijn van seksueel misbruik kan de poppenmethode wel een functie hebben maar dan alleen in samenhang met ander onderzoeksmateriaal, aldus het NIP.

Overigens vindt het NIP dat ouders in principe het recht hebben de opgestelde rapporten over hun kind in te zien en correcties aan te brengen op de daarin gestelde conclusies. Maar dit recht zou vervallen als dit in strijd is met het belang van het kind. Als een hulpverlener constateert dat het kind seksueel is misbruikt in het gezin, zou het kind gevaar kunnen lopen als de rapportages eerst met de ouders worden doorgenomen.

De psychologen-organisatie wil samen met de beroepsvereniging voor pedagogen en de inspectie van de volksgezondheid overleggen over de middelen en procedures die

moeten worden gehanteerd bij het vaststellen van seksueel misbruik van kinderen.

Signaleren

Bij het vermoeden van seksueel misbruik heeft de psycholoog een signalerende en therapeutische taak. Daarnaast is het zijn taak om, als er vermoeden bestaat van criminele aspecten zoals incest, dit bij de Raad voor de kindbescherming of bij justitie te melden. Maar deze instanties moeten daarna hun eigen deskundigen inschakelen om de zaak te onderzoeken.

Volgens de voorzitter van het NIP kan een hulpverlener in een groot dilemma verkeren als hij te maken krijgt met seksueel misbruik van kinderen die aan zijn zorg zijn toevertrouwd. „Vooral in gevallen die minder duidelijk zijn, kun je je afvragen wat het belang is van het kind en van de ouders. Wat richt je aan.”

'Heel wat jongetjes worden misbruikt door hun moeder'

Incest tussen moeder en zoon: onbekend taboe

Incest tussen moeder en zoon. Ook wel het meest vergeeten hoofdstuk van het verhaal incest genoemd. Over deze vorm van incest zijn (nog) geen harde cijfers bekend en onderzoek ernaar komt pas langzaam op gang. Schattingen over hoe vaak het voorkomt variëren. Maar in de loop van de afgelopen jaren zijn de meldingen gestegen en de verwachting is dat de getallen de komende tijd zullen blijven toenemen. Dat geldt voor het totaal aantal meldingen (van jongens en meisjes) maar ook wat betreft het percentage jongens binnen dat totaal. De Heemse psychotherapeut G. de Jong heeft ervaring met de ontwrichting die deze incestvorm kan aanrichten.

(Door Ellis Wierdeis)

Gelach. Mama zit met haar zoontje in bad. Shampoo op de haartjes, het lijfje stevig ingezeept. En terwijl zij z'n oren boent, raakt het jongetje haar borsten aan. „Wat is dat?“ Lachend maakt ze een grapje, of geeft serieus uitleg. En probeert tegelijkertijd uit alle macht het gevaarlijke gevoel te onderdrukken dat ze zojuist kreeg. Want opgewonden raken van je eigen kind, dat kan toch niet?

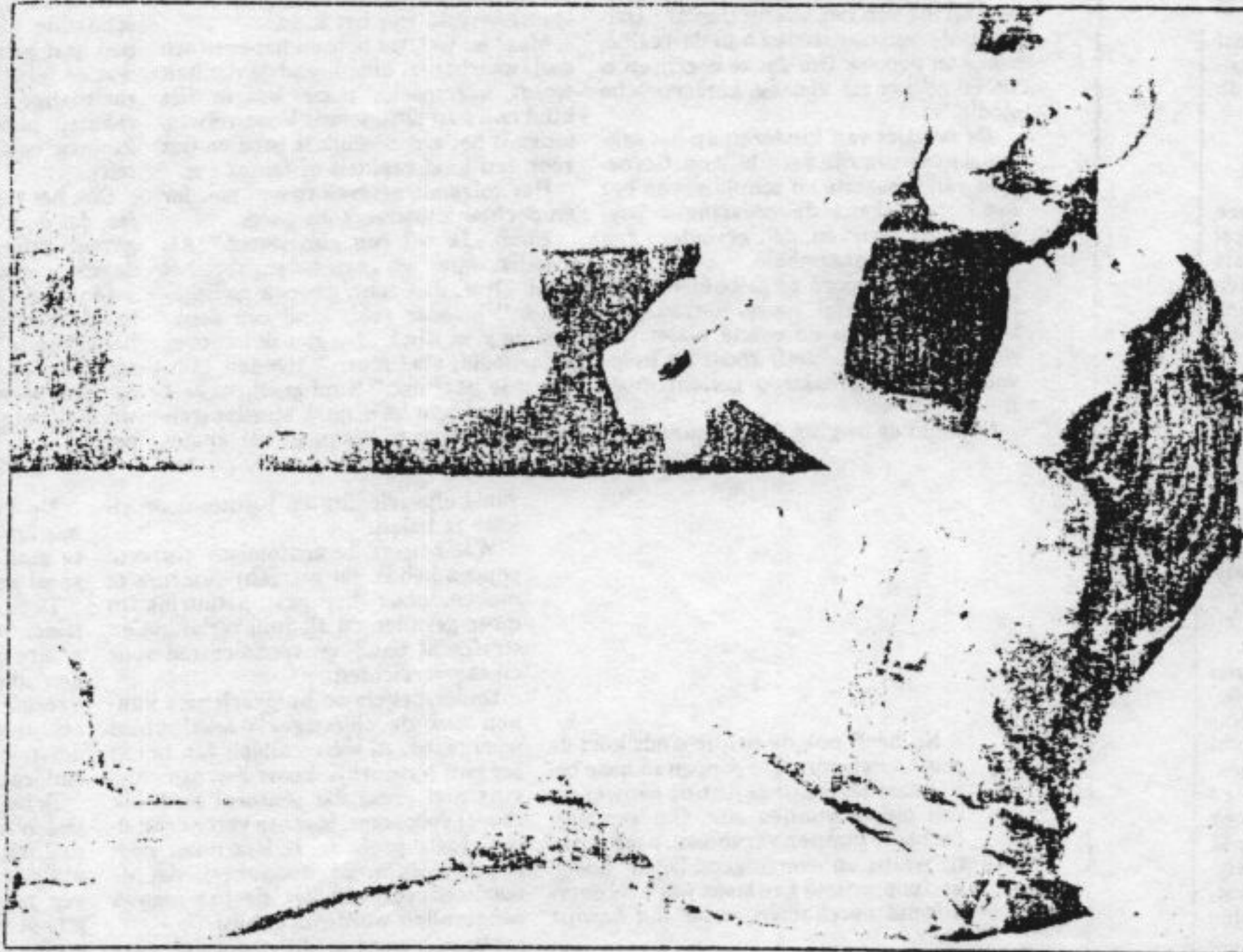
Dat kan wel. Alle ouders worden wel eens seksueel geprikkeld door arge of nieuwsgierige handelingen van hun kind. Dat is niet erg, al kun je daar als onderbetreft door van schrikken. Maar er zijn moeders die emotioneel of lichamelijke een slechte relatie met hun partner hebben, weinig waarneming en geborgenheid kennen. En sommige van hen bekijken hun zoontje met andere ogen. Het is anders ogen.

Noet niet zo lang geleden was incest al een taboe. Niemand praatte erover, er werd niet over geschreven, het leek niet te bestaan. Die onbekendheid met het fenomeen is veranderd. Vrijwel dagelijks klinkt wel ergens in ons land een dochter haar vader aan. Vader met dochter, een seksueel misdrijf waarover niet meer het Grote Zwijgen hangt.

Toch, het is slechts een facet van het taboe incest. Het massale zwijgen blijft nog voor seks tussen moeder en zoon. Want ook dat komt voor. En waarschijnlijk aan zo'n kind meer dan meningen ver wacht, zo is de overtuiging van psychotherapeut G. de Jong uit Heemse.

„Jongens laten niets met zich doen. Zeer met door een vrouw“ probeert De Jong de onbekendheid van deze incestvorm te verklaren. „Tegenwoordig is het niet vreemd als een vrouw vertelt dat ze veel nacht is, maar een man er vaak dat vertelt als heel verre dierend. Die geeft voor zijn eigen gevoel zichzelf een facet van onbekendheid“.

Ontwrichting ontweigen

Het begint meestal heel idyllisch, maar de verhouding tussen moeder en zoon kan soms danig ontsporen.

legt de psychotherapeut uit waarom hij wil praten over incest met jongens. „Jarenlang heb ik gewerkt bij de Van Mestdagkliniek, waar delinquenten een psychisch therapeutische behandeling krijgen. Daar kwam ik eraachter dat een relatief groot deel van die mensen, onder wie aanridders en verkrachters, te maken heeft gehad met seksueel geweld. Voor een deel was dat de oorzaak van hun gewelddadig gedrag. Er waren ook mannen bij die vroeger door een familiehad waren misbruikt. Niet alleen door de vader, maar ook door de moeder.“

Er valt een stilte. Dan: „Ik ben ervan overtuigd dat er heel wat jongetjes door hun moeder misbruikt zijn. Of misbruikt worden. Het is al bekend dat incest in alle milieus voorkomt. Maar het is opvallend dat het altijd om minder harmonieuze gezinnen gaat. Moeders die een seksuele relatie aanknopen met hun zoontje komen iets te kort. Warmte, geborgenheid, liefde, toen maar op. Die zoeken ze bij hun kind. En ik zeg relatie omdat die situatie werkelijk jarenlang kan duren.“

„Incest begint vaak spelenderwijs. De moeder doet het kind in bad. Of ze gaan er samen in. Je moet weten dat kinderen nieuwsgierig zijn, ze steken hun vingers niet alleen in de suikerpot. Bovendien zijn kinderen seksueel ontvankelijk. Ze doen dingen waar volwassenen opgewonden van kunnen raken. Zoals aaien. Of knuffelen, aanraken.“

„Trouwens, omgekeerd gebeurt hetzelfde. Een jongetje van drie kan met zo goed een erectie krijgen. Normale ouders schrikken zich te pletter van de gevoelens die ze krijgen, maar tot een bepaalde leeftijd mogen kinderen zoets doen.“

„Nu gaat het om de reactie van de moeder. Ze kan besluiten voortaan lichamelijke warmte bij haar kind te gaan halen. En het jongetje vindt dat vaak heel plezierig. Eigen, dat geknuffel. Al die aandacht. Totdat zijn eigen moe-

Psychotherapeut G. de Jong: „Mannelijke slachtoffers gaan in veel gevallen over tot aanranding of verkrachting“

der met hem vaderje en moederje gaat spelen. Of dokterje. Die spelletjes zijn niet verkeerd, maar wel als die geknuffel met je eigen moeder.“

De twee kanten vervolgens in een web terecht van spanning en geheimhouding. „Ons geheimge“ groeit uit tot een groot geheim. Het kind voelt aan z'n moeder dat er iets niet klopt. Bijvoorbeeld door veelbetekenende blikken wanneer vader in de buurt is. Waardoor het zoontje constant op z'n hoede is, bang om zich te verstoren. Gespannen. Altijd even nadenken voordat hij iets zegt. En waarbij vader in zijn verbeelding een machtige, grote boeman is.“

„Zelfs onwetende vaders zijn in de verbeelding van het jongetje constant dreigend aanwezig. Niet als de zelfbeschuldiging. Want mama heeft iets gedaan, hij is de grote schuldige. Als papa er achter komt wat ik met mama doe, vallen er doden.“

„Gauwde weg worden moeder en zoon steeds meer tot elkaar verbonden“, stelt De Jong. „Het kind is bang dat zijn moeder hem zal verraden aan die grote vader. Maar ook de moeder is bang. Het

jongetje zou z'n mond voorbij kunnen praten. Zodat beiden met gekromde tenen aan de eettafel zitten. De moeder houdt haar zoontje voortdurend in de gaten. Het wordt een ware terreur, ze kunnen niet meer aan elkaar ontsnappen. Probeer dan als klein kind je geestelijke evenwicht maar eens te bewaren.“

Tenslotte komt wel een einde aan die situatie, beschrijft De Jong verder. „Zo'n jongen loopt bijvoorbeeld weg van huis. Of er gebeurt iets anders. Wat je dan ziet is dat hij probeert die naare dingen uit z'n jeugd en het schuldgevoel te vergeten. En nog harder probeert te vergeten. En tenslotte gaat ontkennen.“

„Dat ontkennen deden die jongens overigens ook wanneer hun moeder hen dwong tot allerlei handelingen. Ze beseffen wel dat het met hen gebeurt, maar ze gaan dan fantaseren. Of vergeten dat het om hen zelf gaat.“

„Wat je dan ziet, is dat de wereld van zo'n jongen heel erg klein wordt. Want als je een dergelijk belangrijk gedeelte uit je leven wilt vergeten, betekent dat kijken door een uiterst nauwe kijker. Alles dat ook maar in de verte doet denken aan de incest, wordt genegeerd. De bladzijde in krant of tijdschrift wordt snel omgeslagen, de tv gaat op een andere zender. Incest? Emoties? Niets mee te maken.“

De Jong lijkt misschien onaangetaan, maar z'n stem klinkt somber als hij over de gevolgen van het seksuele misbruik praat. „Als je iets heel hard probeert te vergeten, dan komt het op de meest ongelegen momenten terug. In nachtmerries bijvoorbeeld. Een nachtmerrie is volgens mij één van de akeligste manieren om weer aan iets herinnerd te worden. Mensen durven vaak niet meer te gaan slapen. Draaien door.“

„Wat je ook ziet bij misbruikte jongens, is dat hun gevoelsleven heel beperkt wordt. Allerlei belangrijke gevoelens die opkwamen bij de incest, zoals angst, schrik, schuld en opgewondenheid, worden weggesloten. Resultaat: een man die bang is om te voelen, een ledelop die zichzelf niet toestaat om te voelen, bang dat hij is om zichzelf weer in de ellende te storten. Hij hecht zich niet aan anderen, krijgt geen vlinders in de buik van verliefdheid. En vlucht vaak in agressie en geweld, misbruikt anderen zoals hijzelf misbruikt is.“

„Het vreemde is dat zo iemand geen aandacht heeft voor de pijn en angst van de jongere die hij tot seksuele handelingen dwingt.“

Heel nadrukkelijk: „Als zo iemand bij mij een psychoanalytische psychotherapie volgt, komt dat neer op een periode van heel intensieve behandeling. Het betekent in sommige gevallen jarenlang zo'n vier, vijf keer in de week praten over wat er allemaal in je leven is gebeurd. Dat is erg veel.“

„Aan de ene kant is dat enorm opluchtend, eindelijk bevrijd te zijn van dat grote geheim. Maar afschuwelijk is het niet zo goed. Want langzamerhand komen al die gevoelens weer terug en dan kunnen mensen echt bijna gek worden. De schaamte, de angst, het verdriet. Het gevoel van vies, abnormaal zijn.“

„Maar ook de kwaadheid. Mannen lopen dan met het idee rond hun moeder kapot te maken. En worden tegelijkertijd panisch bij het idee dat iemand anders op het idee komt hetzelfde bij hen te doen. Heel kinderlijke gevoelens en reacties, ja. Logisch, want hun gevoelsleven heeft nooit de kans gehad zich te ontwikkelen. In psychotherapie leren ze omgaan met hun gevoelens en een merkbaar vrijer voelen en gedrag is het resultaat.“

„Trouwens, dat geldt niet zo goed voor de moeders. De psychische nood bij hen is vaak zeker zo groot, maar de drempel voor hulp is erg hoog. Maar hebben ze hun grote geheim eenmaal 'verklapt', dan is de opluchting heel groot.“

Volgens De Jong kijkt een mannelijk slachtoffer op z'n zachtst gezegd heel merkwaardig tegen vrouwen aan. Voelt voor hen slechts een ongelofelijke minachting en blijft bij ze uit de buurt. En als het niet anders kan, moet hij ze de baas blijven. Agressie is het gevolg.

De seksuele behoefte die zo'n man heeft, bevredigt hij in sommige gevallen door zich op mannen te gaan richten. Of door naar de hoeren te gaan, want dan betaal je ervoor en dan is het een zakelijke transactie, dan mag het. Maar in veel gevallen gaan ze over tot aanranding, verkrachting.

„Over een aantal jaren zullen heel wat meer van dergelijke incestgevallen boven water zijn gekomen, daar ben ik zeker van. Nu gaat het om de publiciteit. Want het is voor slachtoffers onmogelijk de media helemaal te negeren. En die publiciteit is ook belangrijk voor de moeders. Om ze van incest te weerhouden, ja. Want ze beseffen niet hoe grondig ze het leven van hun zoon vernielen, hoe zeer die er kapot aan kan gaan. Het klinkt dramatisch, maar het is wel waar: het geluk van zo'n kind hangt grotendeels af van een heel belangrijk iemand. Zijn moeder.“

'Incestzaken door zedenangst

Gerard Tabbers doet vergelijkend onderzoek naar 'grote' zaken

Tr 3-1

door Henny de Lange

„Als ouder sta je machteloos als je kind uit huis wordt geplaatst." Een vader uit de Rotterdamse woongroep waar in 1985 zes kinderen werden weggehaald omdat ze seksueel misbruikt zouden worden, ging rechten studeren om 'sterker' te staan.

Over het onderwerp waarop hij wil afstuderen hoefde hij niet lang na te denken; een vergelijkend onderzoek naar drie geruchtmakende 'incest'-zaken: de Rotterdamse woongroep, Oude Pekela en De Bolderkar. „Zedenangst leidt tot overhaaste beslissingen die veel leed aarichten."

Excuses heeft het openbaar ministerie nooit aangeboden aan de Rotterdamse woongroep, waar op 26 april 1985 na een inval zes kinderen werden weggehaald en ondergebracht in een kindertehuis. De kinderen werden volgens justitie bedreigd met lichamelijke en/of geestelijke ondergang als gevolg van een te vrije (seksuele) opvoeding. Ook bestond het vermoeden dat in de woongroep kinderporno werd gemaakt.

Na een week mochten de kinderen terug naar huis, maar ze bleven onder toezicht van de Kinderbescherming. Drie maanden later kregen de volwassen leden van de woongroep de ouderlijke macht weer in handen, omdat deskundigen niets verontrustends hadden kunnen vinden bij de kinderen. Ook van de beschuldigingen over kinderporno bleef geen spaan heel. Toch besloot de officier van justitie twee ouders strafrechtelijk te vervolgen wegens ontucht. De ouders vochten dit met succes aan; uiteindelijk stelde de hoogste instantie, de Hoge Raad, hen in het gelijk.

Schadevergoeding

Al met al heeft de juridische nasleep van deze affaire een paar jaar geduurd. En nog steeds loopt er een procedure voor een schadevergoeding. Gerard Tabbers, een vader uit de woongroep: „De officier van justitie heeft nooit excuses aangeboden, terwijl er toch vreselijke dingen zijn gebeurd. Onze telefoons zijn afgeluisterd. Dagboeken zijn overgeschreven. Onze kinderen zijn voorgelogen. We hebben indertijd heel ons privé-leven op straat gooid, omdat we het idee hadden dat alleen publiciteit ons nou zou kunnen helpen. Als we dat niet hadden gedaan, waren we net zo door de mangel gegaan als nu de ouders van die kinderen uit De Bolderkar." De woongroep wil nu niet meer in de publiciteit. „De rust is weergekeerd en dat willen we graag zo houden."

De reden dat Tabbers „ik praat alleen voor mezelf, niet voor de andere leden van de groep"- wel wil praten, is dat hij bezig is met een vergelijkend onderzoek naar drie geruchtmakende 'incest'-zaken: de inval bij de Rotterdamse woongroep, de zaak-Oude Pekela en De Bolderkar-affaire.

„Van de eerste twee zaken staat al vast dat er sprake is geweest van een overreactie waardoor veel schade is aangericht. En ik begin te vrezen dat ook bij De Bolderkar te overhaaste conclusies zijn getrokken."

Tabbers is econoom van huis uit. Na jarenlang in het onderwijs gezeten te hebben, volgt hij nu een studie rechten, omdat hij advocaat wil worden. Die keuze heeft 'zeker' te maken met de gebeurtenissen rond de woongroep. „Mijn ervaring is dat je als ouder in zo'n situatie machteloos staat. Het kindrecht is een soort vrijbrief om alles te doen in het belang van het kind. Ik denk dat

ook de ouders van De Bolderkar dit zo ervaren."

De geestelijke schade is volgens Tabbers uiteindelijk groter geweest voor de ouders in de woongroep dan voor de kinderen.

„De kinderen zijn weliswaar een week van huis geweest, maar we hebben hen alles kunnen uitleggen, al heeft hun vertrouwen in volwassenen toch een knauw gekregen. In het kindertehuis is verteld dat ze

met onze instemming waren weggehaald uit huis. Ze zijn gewoon voorgelogen. Maar gelukkig waren ze bij elkaar in dat kindertehuis. Ze hebben een hechte onderlinge band. Ze hebben zich niet echt verlaten gevoeld. Voor de kinderen van De Bolderkar ligt dat toch anders, denk ik. Die zijn in hun eentje uit hun vertrouwde omgeving weggeplukt."

Meer wil hij niet kwijt over het werkingsproces binnen de woongroep. Voor hem persoonlijk werkt de affaire nog steeds door.

„Ik ben heus niet rancuneus, maar deze ervaringen hebben toch wel een rol gespeeld bij de keuze van het onderwerp voor mijn afstudeerscriptie. Ik ben daarin nog gesterkt toen Oude Pekela ging spelen. De schade die in dat dorp is aangericht aan de menselijke verhoudingen, de enorme achterdocht over en weer, bevestigt de noodzaak van mijn onderzoek. En nu weer De Bolderkar."

Tabbers wil zijn onderzoek, dat nog maar in de kinderschoenen staat, laten uitmonden in een aantal beleidsregels. „Er moeten zo snel mogelijk regels komen hoe je moet handelen bij het signaleren van iets dat zou kunnen wijzen op seksueel misbruik. Daarmee kun je in ieder geval overhaaste beslissingen voorkomen. Als ze indertijd eerst met ons waren komen praten over wat wij belangrijk vinden in de opvoeding van onze kinderen, waren die inval en die verspilling van geld en

Ervaringen in woongroep mede oorzaak keuze onderzoek

energie niet nodig geweest."

„Er zouden richtlijnen moeten komen zoals we die ook kennen bij euthanasie en waarop je handelen getoetst kan worden. Bij euthanasie moet je bijvoorbeeld altijd met een arts overleggen en met de familie van de patiënt. Waarom zou zo iets ook niet kunnen bij het vermoeden van incest? Het is toch te gek dat ouders in eerste instantie volledig buiten spel worden gezet."

Dat die beleidsregels nodig zijn denkt Tabbers duidelijk te kunnen maken aan de hand van een nauwkeurige registratie van de gebeurtenissen rond de woongroep, in Oude Pekela en in De Bolderkar en van de onderzoeksmethoden die zijn gevolgd. „Op zich zijn die zaken heel verschillend, maar ze hebben wel één gemeenschappelijk kenmerk: in zeker twee gevallen en waarschijnlijk in alle drie was sprake van een overreactie, die werd ingegeven door zedenangst."

Dat woord ontleent hij aan het boek 'Zedenangst' van Benjamin Rossen. Rossen, een Australische endocrinoloog en psycholoog, die twee jaar geleden naar Nederland kwam, legt momenteel de laatste hand aan dit boek, waaraan ook Tabbers een (juridische) bijdrage zal leveren. Zedenangst is volgens Rossen een vorm van massahysterie. In het januarinummer van het blad Psychologie toont hij in een reconstructie van de

zaak Oude Pekela aan, hoe mensen zover kunnen komen dat ze zich in hun oordeel over zedenkwesies meer door angsten dan door feiten laten leiden.

„De belangrijkste fout die men - vaak onbewust en onbedoeld - heeft gemaakt is dat men geen rekening heeft gehouden met de eigenaardigheden van de kinderlijke waarneming, geheugen en gedrag. Daardoor zijn alternatieve verklaringen voor de resultaten van het onderzoek niet naar redelijkheid overwogen en heeft men te snel conclusies getrokken."

Kleine kring

Rossen komt op basis van gesprekken met politiemensen, ouders en hulpverleners tot de conclusie dat zich rondom het huisartsenpaar dat de 'incest-affaire' in Oude Pekela aan het rollen bracht, een kleine kring van 'hysterische' mensen heeft gevormd, die erin is geslaagd een 'heksenjacht' te ontketenen op incest. Dat de zaak zo'n omvang kon aannemen, wijt Rossen aan een fout die meteen na de eerste berichten over mogelijk seksueel misbruik is gemaakt. Ouders kregen te horen welke signalen zouden kunnen wijzen op misbruik.

Rossen: „Bange en bezorgde ouders gingen vervolgens betekenis toekennen aan gedrag van hun kind, dat ze anders waarschijnlijk neutraal hadden opgevat. Ouders gingen doorvragen en aandring om meer informatie zal een kind niet ontgaan. Kinderen vinden aandacht prettig en dat kan een aansporing zijn om positief te reageren op suggestieve vragen. Het is een kwestie van aantrekken en afstoten, van beloning en straf. Op een gegeven moment gaat een kind geloven dat er iets ergs met hem is gebeurd. Het voortdurend paranoïde gedrag van de ouders versterkt het geloof van de kinderen dat er echt gevaar dreigt en leidt zo tot nog meer gedragsstoornissen."

Rossen vreest dat zich in De Bolderkar een soortgelijk proces heeft voorgedaan, „al zal er misschien best wel sprake zijn van een paar gevallen van incest." Wat betreft de Rotterdamse woongroep heeft 'zedenangst' waarschijnlijk ook een rol gespeeld, meent Rossen. Voor Tabbers staat dat zonder meer vast. „Die angst is extra gevoeld doordat wij geen gewoon gezin zijn, maar een woongroep waarin de kinderen een afwijkende en zeer vrije opvoeding krijgen."

Slagveld

Het is de moeite waard deze week, als u toevallig een kiosk of boekwinkel passeert, een blik te werpen op de cover van het weekblad Elsevier. Onder de titel "Het seksuele slagveld" prijkt daarop een vader met zijn dochtertje, het onderwerp van een schilderij van Herman Gordijn.

Het schilderij dateert uit 1981 en maakt op een verbluffende manier duidelijk dat wat aan het begin van dit decennium openlijk kon, aan het eind ervan totaal ondenkbaar is geworden. Namelijk, een blote vader met zijn dochter, samen op een omwoeld bed, in al hun sensuele glorie en zelfverzekerdheid. Anno 1989 zou de uitgebeelde vader een goede kans maken, de Kinderbescherming op zijn dak te krijgen en misschien zou het kleine meisje wel in aanmerking komen voor onmiddellijke uithuisplaatsing.

Want tussen 1981 en 1989 ligt een waterscheiding, die de seksuele revolutie inwisselde tegen de terreur van de verpreutsing. God strafte het zondige mensdom met aids en een golf van openbaarheid en strafzaken maakte de top zichtbaar van seksueel kindermisbruik op nooit vermoede schaal. Over kinderhoofdjes in stad en land rijden nu de bolderkarren met incestdaders naar het schavot. Op de voorste rij breien de media aan hun volgende gruwelstory.

Niet langer vormen gezin en familie een veilige haven in een harteloze wereld. De intimiteit thuis is een verdacht gebied geworden, waar hele volksstammen zich mee bemoeien. Signalen van incest: het lijkt wel of de ene helft van de samenleving er op uit is om die van de andere helft op te vangen. Ook de onderwijssector lijkt gemobiliseerd te worden om het kwaad te helpen bestrijden. Het begrip "incest" heeft onderdehand de neiging steeds ruimer geïnterpreteerd te worden. Het schijnt nu ook al van toepassing te zijn, wanneer gezinsleden elkaar "bespieden" bij het in bad gaan, aan- en uitkleden.

Het lijkt er op, dat onze samenleving haar innerlijk evenwicht kwijt is. Aan de ene kant ontdekken wij tot ons afgrijzen dat incest inderdaad veelvuldig voorkomt. Dat daar verandering in moet komen, is een urgente zaak. Seksueel machtsmisbruik van volwassenen tegenover kinderen kunnen we missen als kiespijn. Aan de andere kant gaan er steeds meer stemmen op tegen het "overreageren" door hulpverleners. Elsevier stelt deze paniek onomwonden aan de kaak: "Hulpverleners die het machtsmisbruik van ouders hekelen schromen zelfs niet zich over weerloze kinderen te ontfemen en hun privacy te schenden. peuters en kleuters, weggerukt uit hun vertrouwde omgeving, moeten op hun rug gaan liggen en hun benen spreiden. (...) Ze krijgen griezelige poppen in hun handen geduwd en moeten op suggestieve vragen antwoorden."

Nog in 1985 diende minister Korthals Altes goedsmoeds een wetsontwerp in dat de leeftijd waarop een kind vrij is om met wie dan ook zonder dwang seksueel te verkeren, wilde verlagen van 16 naar 12 jaar. De tijden gaan steeds sneller. In de 18e eeuw sliepen kinderen nog bij hun ouders in hetzelfde bed en was het heel gewoon, dat ouders de edele deeltjes van hun nageslacht streelden en stimuleerden. Nu zouden zij collectief het gevang in gaan, die voorouders van ons.

door: Peter Hofstede

Zedenpolitie heeft genoeg van ruzie over poppenmethode ^{UN} 'Slachtoffer incest wordt vergeten' ¹⁶

(Door Patricia van der Zalm)
UTRECHT — „Iedereen bemoeit zich nu met De Methode die moet aantonen of een kind seksueel misbruikt is. De deskundigen vallen over elkaar heen en zijn er mede debet aan dat het kind wordt vergeten. Ik vind dat geen goede ontwikkeling”.

Wilma Kloosterman, waarnemend chef van de Utrechtse kinder- en zedenpolitie maakt zich kwaad over de in haar ogen 'bijna hysterische' reacties. Toch zullen de reacties van 'de maatschappij' op seksueel misbruik van kinderen na alle verwarring en ontkenning weer in evenwicht komen, zo vertrouwt Kloosterman. Al zal het gauw een paar jaar duren. Na de duistere affaire van mogelijk

grootschalig seksueel misbruik van kinderen in Oude-Pekela, viel bijkans heel Nederland over de uitkomsten van het rapport van Nel Draijer. Kortgeleden werd een aantal kinderen op advies van het Vlaardingse medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar uit huis geplaatst omdat seksueel misbruik werd vermoed. En afgelopen week werd een reeds veroordeelde man uit Nieuwegein in hoger beroep door het Amsterdamse gerechtshof vrijgesproken van verdenking van incest met zijn 5-jarig dochtertje. Wat hebben deze zaken gemeen? Steeds zou De Methode van onderzoek niet deugen; alle ogen richtten zich daarop.

Wilma Kloosterman vindt enig kritisch vermogen op zijn plaats, maar vermoedt

dat de kritiek op De Methode (vooral met de 'anatomisch correcte' poppen) nu aan het doorslaan is. „Alsof er in De Bolderkar een of andere kwade genius zou zitten, die het opeens op de ouders heeft gemunt. Onzin, natuurlijk. Ik kan me niet voorstellen dat hulpverleners ineens overal spoken zien. Er wordt heel zorgvuldig gewerkt en overleg gevoerd”. Ze gebruikt in dit verband de term 'verdringing'. „De maatschappij kan het heel moeilijk verkroppen dat seksueel misbruik tegen kinderen gebeurt. Dus stort men zich massaal op de manier van onderzoek”.

OP PAGINA 3:
'Horen misbruikt kind moeilijk'.

Zedenpolitie probeert via tekening in gesprek te komen met peuter ^{UN} 'Horen misbruikt kind moeilijk' ¹⁶

Foto: Wim Jansz de Boer

WILMA KLOOSTERMAN, waarnemend chef van de Utrechtse kinder- en zedenpolitie: „Kinderen zijn weerloos, daar moet je voor opkomen”.

(Vervolg van pagina 1)
UTRECHT — Nu al zijn Wilma Kloosterman, waarnemend chef van de Utrechtse kinder- en zedenpolitie, voorbeelden bekend van hulpverleners die aarzelen om vermoedens van incest en seksueel misbruik van kinderen naar buiten te brengen.

Ze zijn bang hun nek uit te steken en net als de Bolderkar-medewerkers heel 'deskundig Nederland' over zich heen te krijgen. Liever wachten zij tot de storm wat is gaan liggen. „Ik vind dat een griezelige gedachte: iets vermoeden zonder er iets tegen te doen. Op die manier slaat de openheid over incest als een boemerang terug: er heerst angst om 'spoken' te zien”.

„Wij weten maar al te goed dat er hele zware gevallen van misbruik zijn, de zedenpolitie is er niet voor niets. En bij ernstige vermoedens neem ik toch liever het risico iemand ten onrechte op te pakken. Kinderen zijn weerloos, daar moet je voor opkomen. We moeten oppassen dat we niet door slaan naar de ene of de andere richting: ontkenning of juist dingen zien die er niet zijn”.

Dat het horen van - jonge - kinderen die mogelijk seksueel zijn misbruikt, razend moeilijk is, weet Kloosterman uit ervaring. Maar of dat uitsluitend het werk moet zijn

van psychologen en andere specialisten, zoals zij zelf hard roepen, weet ze nog niet. „De Utrechtse kinder- en zedenpolitie maakt zich nu zo deskundig mogelijk. Zes medewerkers zijn onder leiding van een speltherapeute van het Riagg eind vorige week begonnen aan een cursus om inzicht te krijgen in de ontwikkelingsfasen van kinderen. Wij werken trouwens niet met de poppenmethode. Niet omdat die niet zou deugen, maar omdat we andere manieren gebruiken. Zelf ga ik vaak met kinderen tekenen, alleen om een gesprek op gang te krijgen. Ik denk dat bij de meeste hulpverleningsinstanties ook zo wordt gewerkt. Er wordt zorgvuldig gelet op een heel pakket 'bewijs': angstige reacties, pijn, eigen verhalen van het kind”.

Dat is ook de mening van professor dr. J. Frenken, seksuoloog en incestdeskundige bij het Nisso. Hij vindt de omstreden poppenmethode heel goed bruikbaar in combinatie met duidelijke aanwijzingen van het kind zelf. Als aan de resultaten van het poppenspel echter alle bewijs voor seksueel misbruik wordt opgehangen, keurt hij dat af. „Geef een kind een pop met duidelijk zichtbare geslachtsdelen en het gaat ermee experimenteren. Dat bewijst nog niets”, aldus Frenken.

Incest-gids stap in strijd tegen ^{UN} seksueel geweld ²⁶

„In het verleden zijn te veel mensen van het kastje naar de muur gestuurd. Dat kan nu anders worden.” Lennie Staats, voorzitter van het Stedelijk Incestoverleg van Amsterdam zei dit bij de presentatie van de Verwijsgids Incest-hulpverlening in het gebouw van de GG & GD in Amsterdam. De gids is tot stand gekomen in samenwerking tussen het Coördinatiepunt Seksueel geweld en het Stedelijk Incestoverleg.

Het eerste exemplaar kreeg de directeur van de GG & GD dr. H. Rengelink aangeboden door de incestdeskundige Nel Draijer. „Ik hoop van harte dat deze gids een teken is voor wethouder Wilderkamp om een apart beleid te ontwikkelen in de strijd tegen seksueel geweld”.

De gids bestaat uit ongeveer 160 bladzijden en geeft een alfabetisch overzicht van de hulpverleningsinstanties en de mogelijkheden bij seksuele kindermishandeling (incest). Het boekwerkje kan worden gebruikt door onderwijsgeven, artsen en hulpverleners. De gids is onderverdeeld in dertien rubrieken, variërend van telefonische hulpverlening tot justitiële instellingen en psychiatrie.

De verwijsgids is voor vijftien gulden te bestellen bij de GG & GD in Amsterdam en moet volgens Nel Draijer „een stimulans worden om het netwerk uit te breiden”. De pretentie om volledig te zijn, heeft de gids niet. Dat komt doordat niet alle instellingen hebben gereageerd op het verzoek om gegevens.

Directeur Rengelink van de Amsterdamse GG & GD: „Verwijzen is moeilijk. Het is een kunst om te gaan met mensen die verwezen moeten worden. Die kunst is gebaseerd op kennis. Die staat in deze verwijsgids. Het is een voortreffelijk stuk werk. Dat viel me meteen op nadat ik er een exemplaar van achterover had gedrukt voordat de gids officieel werd gepresenteerd. Er is een eerste stap gezet op de lange weg die nog gegaan moet worden.”

1-35-88

EDE (ANP) — Daders van seksuele delicten lijken tegenwoordig te worden behandeld als oud vuil. Veel hulpverleners schuwen het niet slechts met moeder naar hen te gooien, waarschijnlijk uit onvermogen en angst. Toch zijn zij medeburgers die recht hebben op hulp voor hun problemen, meer nog dan de gemiddelde burger.

Dit stelde J. ter Voert, medewerker van de reclassering in Assen, vrijdag op een symposium in Ede over hulpverlening aan plegers van seksueel geweld. Volgens Ter Voert moeten hulpverleningsorganisaties samenwerken voor meer passende hulp voor deze delinquenten. Dat kan justitie ervan weerhouden om steeds strenger te straffen, „waarbij ik me niet aan de indruk kan onttrekken dat zij zich baseert op het volksgevoel”, aldus Ter Voert.

Hij noemde deze ontwikkeling een

Meer aandacht gevraagd ^{UN} voor dader seksueel geweld ¹⁴⁻¹

groot zwakgebod van de maatschappij. Hulpverlening moet er zijn, zowel voor slachtoffer als dader. „De dader kan slechts gezien worden in samenhang met zijn slachtoffer, met zijn omgeving. Als men eerlijk is, kan men alleen maar constateren dat daders vaak zelf slachtoffers zijn”.

Volgens Ter Voert komen plegers van seksueel geweld die in aanmerking komen voor ambulante hulp — en dus niet voor lange tijd de gevangenis in moeten — vooral uit lagere sociaal-economische milieus en hebben ze een lage intelligentie en een laag opleidingsniveau. Ook zijn ze meestal pedagogisch

en emotioneel verwaarloosd en soms zelf vroeger misbruikt. „Allerlei onderzoeken blijken aan te tonen dat seksueel geweld in alle lagen van de bevolking voorkomt. Het is echter opmerkelijk dat de reclassering de andere groep, het hogere milieu, nauwelijks ziet”.

Ter Voert meent dat hulpverleners („ook vele reclasseringswerkers”) zich geen raad weten met allerlei seksuele problemen, niet alleen met de aanpak maar ook met het eigen gevoel hierbij. In de hulpverlening zou centraal moeten staan het bespreekbaar maken en houden van het delict, seksualiteit in brede zin, agressie en het nemen van

verantwoordelijkheid voor het delict. Het symposium was georganiseerd door de Rutgers Stichting (bureau voor geboortenregeling en seksualiteitsvragen) en de Vereniging voor Seksuologie. De laatste jaren melden zich steeds meer plegers van seksueel geweld voor behandeling na verwijzing door politie, justitie of reclassering.

Algemeen wordt gedacht dat opgelegde hulp beter is dan alleen maar straffen. Maar, aldus dr. R. Bullens van een RIAGG in Rotterdam: „Veel therapeuten die ik ken, willen zich niet 'compromitteren' door mee te werken aan een behandeling als een pijnloze vervanging van de pijnlijke gevangenisstraf. Hun eigen rechtvaardigheidsgevoel wordt daardoor te zeer geweld aangedaan.” Hulp aan plegers kan toch een belangrijke bijdrage zijn aan het stoppen van seksueel misbruik, een vorm van preventie dus, meent Bullens.

ADVERTENTIE

EERSTE OPVANG VAN INCESTSLACHTOFFERS
Tweedaagse cursus voor docenten uit het basisonderwijs dd 15 maart en 5 april.
Stichting Bijscholing Akademie
Leffelaar: 020-923194 bvg 799471
(dagelijks 9.30-13.00)

Vershil van opvatting over voorlichting

Nu/h N

'Alle incestgevallen in de openbaarheid brengen'

Van onze correspondent

BUITENPOST/GRONINGEN - „Incestgevallen moeten in de openbaarheid gebracht worden. Als je dat niet doet, bestaat de kans dat mensen denken dat er hier geen incest voorkomt. We moeten dat voorkomen.” Dat is de mening van politiewoordvoerder A.J. van de Leur van de Groninger gemeentepolitie. Daarmee neemt hij afstand van het beleid van de gemeentepolitie van Achtkarspelen, die geen ruchtbaarheid aan incestmisdrijven geeft.

Zonder dat het bekend was gemaakt, blijkt dat in deze gemeente vorig jaar twaalf gevallen van incest plaatsvonden. Van de Leur: „We geven in principe incestgevallen door. Alle Groninger politiekorpsen zitten wat dat betreft op één lijn. Natuurlijk moet wel rekening gehouden worden met de privacy van zowel de slachtoffers als de verdachten. Dat betekent dat we vrijwel nooit initialen van betrokkenen vrijgeven en dat we geen nauwkeurige omschrijving van de plaats van het delict noemen. Er moet niet op alle details worden ingegaan.”

Van de Leur vindt het belangrijk dat incestgevallen wel naar buiten komen. „Daarmee verlaag je de drempel van andere slachtoffers om aangifte te doen. Als ze de incestberichten in de krant lezen, merken de slachtoffers dat ze geen bijzonder geval zijn.” De Groninger politie geeft overigens alleen informatie als het onderzoek naar de zaak afgerond is. „Alleen de aangifte van een slachtoffer is niet voldoende.”

Chef P. Dam van de justitiële dienst van de gemeentepolitie van Achtkarspelen heeft een andere opvatting. „Incest-zaken liggen veel te gevoelig. Daar geven we in principe geen informatie over. Als in de krant komt te staan dat er incest gepleegd is in bijvoorbeeld

Augustinusga of in een van de 10 andere dorpen, geeft dat meer onrust dan wenselijk is,” zegt chef P. Dam van de justitiële dienst. „Wat we wel doen is jaarlijks het belans opmaken van het aantal incestmisdrijven. Daar laten we het bij.”

Van de Leur vindt het begrijpelijk dat Achtkarspelen voorzichtig is met het geven van informatie. „In plattelandsgemeenten is de sociale controle veel groter dan bijvoorbeeld in een stad als Groningen. Maar om geruchtvorming te voorkomen zou het toch verstandiger zijn om incestgevallen in de publiciteit te brengen”, meent Van de Leur.

In tegenstelling tot Groningen, is er in Friesland geen uniform beleid inzake het verstrekken van informatie over incestmisdrijven. Het politiekorps van Smallingerland volgt dezelfde lijn als Achtkarspelen: geen ruchtbaarheid aan geven. „Dit soort zaken ligt heel, heel gevoelig. We kunnen kiezen tussen het geven van een vaag bericht of afzien van bekendmaking. Wij geven liever geen informatie,” aldus politie-woordvoerder B. van Baarle. De gemeentepolitie van Leeuwarden geeft wel weer zoveel mogelijk door. „Maar de privacy van de betrokkenen staat voorop,” aldus voorlichter B. Andelbeek.

Vader eist 'smartegeld' van medisch kleuterverblijf

Nu/h N

Van onze correspondent

ROTTERDAM - De 'Bolderkar-affaire' staat niet alleen. De vader van een negenjarig meisje, dat twee jaar geleden mede op advies van het medisch kleuterdagverblijf (MKD) De Kleine Plantage uit huis werd geplaatst, eist van dit MKD een schadevergoeding van 10.000 gulden. Volgens de vader heeft het Rotterdamse MKD ten onrechte gesteld dat er sprake was van incest.

Uit een rapport van De Kleine Plantage, dat de vader via de Raad voor de Kinderbescherming in handen kreeg, blijkt dat de reactie van zijn dochtertje bij het spelen met een pop de 'meest concrete' aanwijzing was voor de incest. Volgens zijn advocaat mr. J.C. van Zundert zat De Kleine Plantage er echter ver naast. „Het meisje, toen zeven jaar, speelde met een pop die een poes voorstelt. Ze zei daarbij: 'Au, het doet pijn van achteren'. Daaruit concludeerden medewerkers van het MKD dat er incest in het spel was. In werkelijkheid deed het meisje haar lievelingspoes na, die aan kanker leed.”

De vader wil de 10.000 gulden wegens de immateriële schade die hij heeft geleden, doordat hij zijn dochtertje een jaar helemaal niet,

en een jaar heel weinig heeft kunnen zien. De bevindingen van het MKD zouden voor de kinderrechter doorslaggevend zijn geweest het meisje uit huis te plaatsen. Volgens de advocaat, die de kinderrechter een brief schreef, nadat hij het rapport in handen kreeg, is de uitleg van de vader de belangrijkste reden geweest voor de rechter de uithuisplaatsing op te heffen. „al zal die dat nooit zo zeggen.”

De vader heeft niet eerder kunnen reageren op de beschuldigingen van het MKD, omdat hij de inhoud van het rapport niet kende. Bovendien zijn de 'aanwijzingen' voor incest nooit met hem besproken, aldus Van Zundert.

Bolderkarbrief

De directie van het in opspraak gekomen MKD De Bolderkar heeft er vanaf het begin rekening mee gehouden dat personeel van het dagverblijf zelf beschuldigd zou worden van seksueel kindermisbruik. Half november, nog voor de zaak in de publiciteit kwam, waarschuwde De Bolderkar per brief alle huisartsen in Schiedam, Vlaardingen en Maassluis al voor ouders die de incest-aantijgingen terug zouden spelen.

Advocaat mr. N. de Munnik, die de belangen van twee beschuldigde ouderparen behartigt, heeft het bestaan van de circulaire gemeld aan officier van Justitie mr. H.J. Moraal. Deze beslist binnenkort of er een gerechtelijk vooronderzoek komt naar de gang van zaken op De Bolderkar zelf. De aangeschreven artsen noemen de brief 'bijzonder vreemd'.

ouders eisen excuses voor uithuisplaatsing zoontje

„Je vecht tegen ongrijpbare machten”

Vk 4-1

Van onze verslaggever GERT RIPHAGEN

ROTTERDAM — Na enig zoeken wordt „het unieke vaderboek”, een geschenk voor vaderdag, tevoorschijn getoverd. „Kijk”, zegt de vader, „Dennis kreeg er op het kleuterdagverblijf deze bladwijzer bij. Hij kon hem zelf niet eens maken. Lijkt die nu op een penis of niet?” En inderdaad, het geplastificeerde strookje karton heeft een opvallende gelijkenis met het mannelijk geslachtsdeel, met het verschil dat in de top van de bladwijzer een muis huist. „Ik bedoel maar”, zegt de vader, „achteraf valt je van alles op.”

Dennis (een fictieve naam) is nu weer twee weken thuis, op de eerste etage van een zeer kleine woning in een achterafstraat van het oudste deel van de Rotterdamse wijk Kralingen. Het jongetje (5 jaar), enig kind, werd begin november vorig jaar acuut uit huis geplaatst, omdat op het medisch kleuterdagverblijf De Kleine Plantage de verdenking van incest was gerezen.

De Raad van de Kinderbescherming verkreeg die beslissing van het Openbaar Ministerie, maar zes weken later werd de maatregel weer ongedaan gemaakt: een politie-onderzoek had niets opgeleverd. De ouders vinden dat niet voldoende. Zij eisen van het MKD of de Raad voor de Kinderbescherming een op schrift gestelde erkenning dat een fout is gemaakt, zowel in de diagnose als

in de procedure. Dennis is namelijk zonder enige kennisgeving in een tehuis ondergebracht.

Het MKD begint daar niet aan. Voor de procedure is de Raad voor de Kinderbescherming verantwoordelijk, zegt directrice T. von Ruhe van De Kleine Plantage. „Wanneer we onze vermoedens nu terugnemen, zetten we onze diagnose overboord. Dat kan niet, omdat we vinden dat die wel degelijk zorgvuldig is geweest en was gebaseerd op duidelijk waarneembare gedragingen van het kind.” Ze noemt er vervolgens een aantal van, die duiden op een zeer duidelijk geseksualiseerd gedrag. „Het kind ging sterk achteruit, was onhandelbaar, we konden er eigenlijk niets meer mee. We hadden onze grenzen bereikt. Dat hebben we aan de Raad voorgelegd, en daarop is de uithuisplaatsing gevolgd.”

Ds Hans Visser, die het ouderpaar van meet af aan heeft begeleid (het betreft een van zijn medewerkers), noemt dat een voorspelbare reactie van hulpverleners die in het nauw zijn geraakt. „Ze moeten natuurlijk iets zeggen om zich achteraf te rechtvaardigen. Ik heb het rapport gezien, maar de bewijsvoering is zwak.

„Natuurlijk is het ene kind het andere niet en verschilt de aandacht voor seksualiteit heel sterk. Maar ga dan eerst met de ouders praten, voor je de zware beschuldiging uit over incest. Nu

is de schade immens. De ouders hebben hun vertrouwen verloren in elke vorm van hulpverlening.”

Visser is al jaren een bekende steun voor iedereen die in Rotterdam en omgeving op welke manier dan ook in de goot is terechtgekomen. Zijn opvangcentrum Pauluskerk geniet grote bekendheid. De beide ouders, vroeger zelf daklozen, werken in het centrum en moeten nu meemaken dat ze aan de kant worden gezet.

De moeder: „Ik zag het niet meer zitten, wilde zelfmoord plegen. Mijn man heeft me daar vanaf kunnen houden. Op het MKD zeiden ze altijd dat het goed ging met Dennis en toen kwam ineens die beschuldiging.” Directrice Von Ruhe ontkent dat. Ze zegt dat de maatschappelijk werkster wel heeft getracht (deels gerealiseerde) veranderingen aan te brengen in huis. „Maar op een bepaald moment kom je niet verder.”

De vader: „Incest vind ik een heel erg misdrijf. We zijn intens katholiek, zoiets kan ik mijn kind nooit aandoen. Hij is alles wat we hebben, misschien beschermen we hem wel wat te veel. Dat een MKD fouten maakt, dat wil ik aannemen. Ik neem het hen echter kwalijk dat ze daarvoor niet durven uit te komen. Je hebt dan toch heel gevoel dat je tegen machten vecht die ongrijpbaar zijn.”

Incestueus betasten kan wel degelijk laakbaar zijn

NRC 5

Door J. Rijnaarts

In zijn bijdrage over incest van 29 december 1988 noemt Paul Kapteyn het betasten van de geslachtsdelen van een kind door een van de ouders 'laakbaar, maar op zichzelf niet rampzalig'. Het vervelende is echter, dat die handeling nooit op zichzelf staat en dus ook niet op zichzelf kan worden beoordeeld. In de literatuur die is gebaseerd op concrete gevallen van vader-dochter-incest, kan men grofweg twee 'scenario's' onderscheiden:

In het eerste beperkt de vader zich inderdaad tot het betasten van de geslachtsdelen van zijn dochter. Juist omdat hij haar niet verkracht, kan hij zichzelf wijsmaken dat het geen kwaad kan, wat hij doet, of zelfs dat hij het doet om het kind te plezieren.

Onderwijl moet het wel stiekem, want hij weet heel goed dat de samenleving, ondanks alle verhalen over seksuele openheid, het niet accepteert als een vader met grote regelmaat zijn dochter masturbeert. Zo spint hij het kind in in een web van geheimhouding, leugens en chantage.

Uit levensverhalen van incest-slachtoffers, ook van diegenen die 'alleen maar' door hun vader zijn betast, blijkt dat zij zich al gauw aan die handeling trachten te onttrekken. Hoeveel vaders op dat moment ophouden, weten we niet. Degenen die niet ophouden, gaan soms over tot fysiek geweld, maar meestal is het voldoende wanneer zij hun geestelijke overwicht als volwassene, en als vader, in het strijdpak brengen. Zij lokken het kind in een medeplichtigheidsval: „Je hebt zelf meegedaan, dus het is net zo goed jouw schuld”.

Nog triester

Zij creëren een voor-wat-hoort-wat-patroon en kopen haar om met cadeautjes of privileges. Zij leggen de verantwoordelijkheid voor het gezinsgeluk op haar schouders door de stemming in huis te verpesten als zij zich tegen zijn toenaderingen verzet. En dat zijn nog maar een paar vormen van vaderlijke manipulatie waartegen een kind geen verweer heeft. Het zijn onder andere die dingen die incest rampzalig maken, ook als het daarbij niet komt tot wat Paul Kapteyn 'volwaardig seksueel verkeer' noemt.

Het tweede scenario is nog triester. Ook hier begint het met het betasten van de geslachtsdelen van het kind, maar na een tijdje verlangt de vader dat het kind ook hem betast en zo voltrekt zich geleidelijk aan een escalatie, die uiteindelijk uitmondt in (een poging tot) geslachtsgemeenschap.

Het kind worstelt in grote lijnen met dezelfde problemen als in scenario 1, alleen komt er de afkeer bij van seksuele handelingen die zij bij de vader moet verrichten en later de angst om zwanger te worden. Ook maken de vaders die het niet laten bij betasten, over het algemeen meer gebruik van fysiek geweld.

Overigens gaat de escalatie lang niet altijd tot en met geslachtsgemeenschap. De meeste vaders gaan daartoe pas over als het meisje tussen de twaalf en de veertien is, en dat is precies de leeftijd waarop een groot aantal meisjes alles op alles zet om aan het incestueuze contact een eind te maken. Velen slagen daar op dat moment ook wel in, maar dat betekent niet dat de problemen daarmee voorbij zijn.

Soms gaat de vader pas van dat moment af fysiek geweld gebruiken. Het meisje moet zich dan letterlijk losvechten. Of de vader wordt ziekelijk jaloers op contacten die het meisje heeft met leeftijdgenoten, gaat al haar gangen na, saboteert haar uitjes met jongens, gedraagt zich kortom in elk opzicht als een jaloerse echtgenoot. Ook die dingen zijn niet bevorderlijk voor de sociale en de seksuele ontplooiing van het kind. En ook die dingen vloeien voort uit die aanvankelijke 'laakbare, maar niet rampzalige' betasting van de geslachtsdelen.

Paul Kapteyn vindt dat er alleen tegen incest dient te worden opgetreden als er sprake is van 'volwaardig seksueel verkeer'. Ik neem aan dat hij daarmee geslachtsgemeenschap bedoelt. Als dat het criterium wordt, zijn we met onze hele discussie over incest weer terug bij af en staan verreweg de meeste kinderen die in hun jeugd met de hierboven geschetste problemen worden geconfronteerd net als vroeger weer in de kou.

De schrijfster is free-lance publiciste.

Hoge Raad: kans op acht jaar voor ongewenste zoen

NR 21.1.89

DEN HAAG (ANP) - Als iemand ongewenst wordt gezoend, kan hij of zij het slachtoffer van ontucht zijn. De dader kan maximaal acht jaar gevangenisstraf krijgen. Dat blijkt uit een gisteren bekend geworden arrest van de Hoge Raad.

Dit hoogste rechtscollege weigerde de dagvaarding te vernietigen tegen een man die een schoonmaakster van zijn bedrijf had gekust en in de borsten geknepen, een daad waar zij in het geheel geen prijs op stelde. Raadsman mr. G. Spong van de betrokken Langerakse bedrijfsdirecteur had om vernietiging van de dagvaarding gevraagd, omdat hij meende dat zoenen geen ontuchtige handeling is. „Bij ontucht gaat het om handelingen die het geslachtelijk schaamtegevoel kwetsen en dus een seksuele lading hebben.” Maar de Hoge Raad oordeelde dat ook kussen onder gegeven omstandigheden als ontucht moeten worden aangemerkt. Donderdag moest de directeur zich daarom verantwoorden voor de Dordtse rechtbank. Het OM eiste een boete van 7 500 gulden en twee maanden voorwaardelijke gevangenisstraf.

Aangrijpende documentaire over incestslachtoffers

NRC 26

Door FRIEDRIKE DE RAAT

„De momenten dat ik in de schoolbus zat, behoren tot de mooiste in mijn leven. Dan droomde ik dat de bus nooit meer zou stoppen. Maar hij stopte wel, om mij thuis af te zetten, en ik stapte altijd uit. Er was immers geen andere plaats waar ik heen kon”. Van haar vroegste jeugd af werd de Canadese Shirley Turcotte misbruikt door haar vader. Samen met haar zusje Linda en haar twee broers bracht zij een groot deel van haar kinderjaren door in een soort kelder, wachtend 'tot hij

TV • VOORAF

weer thuis zou komen'. Toen Shirley veertien jaar was, liep ze weg van huis. Ze ondernam een zelfmoordpoging, werd twee maal opgenomen in een psychiatrisch ziekenhuis en was negen jaar lang onder behandeling van een therapeut.

In de documentaire *To a safer place*, die de VARA vanavond in het programma *Impact* uitzendt, reist Shirley, nu 35, getrouwd en moeder van een zoon, uit Vancouver terug naar haar geboorteplaats Winnipeg om te praten met mensen die haar hebben gekend in haar jeugd. Centraal in al die gesprekken, die samen een goed beeld geven van wat incestslachtoffers en de andere ouder hun hele leven met zich meedragen, staan de tarreur en de angst die de gezinsleden hebben ondergaan en de daarmee gepaard gaande sociale isolatie.

Shirley zoekt in de documentaire haar moeder op, die destijds bij haar zeer agressieve man wegging en de kinderen bij hem achterliet. „Was die gewelddadige man ooit

wel eens aardig; waarom heb je ons niet meegenomen toen je bij hem weg ging, op zoek naar een veiliger plek?'. De vele vragen naar het waarom blijven onbeantwoord. „Het verleden zal altijd tussen ons in staan”, zegt Shirley zelf. Haar oudere broer Wilfred herinnert zich dat zijn vader de hond beetpakte en hem tegen een muur doodsdloeg. Vaders verhalen dat Wilfred had gevochten als hij rondliep met een blauw oog en een dikke lip werden op school zonder meer geloofd.

Tot de aangrijpendste momenten in de (hier en daar iets te) gedramatiseerde documentaire behoort het bezoek dat Shirley brengt aan haar zusje Linda. De schuldgevoelens van de zusjes jegens elkaar omdat zij elkaar nooit iets vertelden noch in bescherming namen, wegen nog altijd zwaar. Schijnbaar onbewogen vertelt Linda tot in de details wat haar vader haar jarenlang heeft aangedaan, dat ze niemand in vertrouwen durfde nemen toen ze zwanger bleek te zijn en hoe ze ten slotte een mismakend kind ter wereld bracht. De emoties worden pas zichtbaar wanneer Linda vertelt dat haar dochtertje is misbruikt door een buurman.

Op uitdrukkelijk verzoek van de makers van deze documentaire en bijgestaan door een 'hypnotherapeut', keert Shirley ten slotte terug naar de plaats waar alles zich afspeelde: een bed in de kelder in een boerderij aan een verlaten landweg in de buurt van Winnipeg. „In bed hield ik altijd mijn kleren aan in de hoop mijzelf op die manier te kunnen beschermen. Ik wilde mijn lichaam achterlaten op het bed en mijn andere 'ik', die ik Jennifer had genoemd, op een veilig plaatsje in de muur verstoppen, een plek die te hard en te koud was voor hem. Jennifer in mij heeft het overleefd”.

Impact: To a safer place, Ned. 1, 22.40 - 23.40 uur

Vies Nu/k N 16

Afgelopen weekend loogde er een klein meisje bij me. Een snoezig kindje van drie jaar. Maar helaas, ze heeft zonder het te willen mijn hele weekend verpest. Ze heeft me verdomd onzeker gemaakt. En er voor gezorgd dat ik het geloof in haar vader, een man die ik heel aardig vond, volledig heb verloren. Want wat deed het kleine engeltje? Ze griste een pop uit de speelgoedkist op zolder en kleepte die uit. En nog een keer. En weer. En zo de hele dag door. Ze nam de pop bloot mee in bed en drukte het met de poppebeentjes naar boven dicht tegen zich aan. Ik wist het ineens zeker; ik had hier met een incestslachtoffer te maken. In het Engelse Cleveland is het vermoeden van incest ten slotte bevestigd doordat het vermeende slachtoffer een pop uitkleedde. Een duidelijker bewijs van incest zo vlak voor mijn ogen, zal ik nooit meer krijgen. Ik kan maar een ding constateren; het kind heeft een vieze vader.

Wat moet ik nou, moet ik hem aangeven? Moet ik naar de vertrouwensarts? Ik wil er nog even over nadenken. Ten slotte vond ik vorige week nog in mijn eigen kast die foto die ik maar gauw heb verbrand. Ik durf het vanwege de kans op vervolging bijna niet te schrijven (hopelijk is het misdrijf verjaard), maar op die foto deed ik een poging mijn blote zontje in de billetjes te happen. Ik schrok me rot toen ik dat plaatje weer zag. Dat kan helemaal niet meer in deze tijd. Tien jaar geleden kon ik dat nog ongestraft doen. Met mijn peuter of kleuter in bad spelen en in bed stoeien. Maar dat is - zeker sinds de Bolderkaraffaire - voor jonge ouders verleden tijd.

Wat ben ik blij dat ik geen peuters en kleuters meer heb. Dat ik niet meer in de verleiding kom met die schatjes in de fout te gaan. Nee, ik heb ze van elf en vijftien. Kinderen die zelf al „incest” roepen als ik ze een aai over de bol geef. Kinderen die zelf wel door krijgen dat hun moeder maar wat zwamt wanneer ze zegt dat vrijen, als je dat zelf wilt, heel prettig kan zijn. Want via kranten, radio en televisie weten ze wel beter. Daar wordt sex geassocieerd met incest, aids, geslachtsziekte, verkrachting en wurging. Daar wordt hen duidelijk gemaakt dat sex een levensgevaarlijk gokspel zou zijn. Blijf je gezond of niet, de Russische roulette is er niks bij.

Wat fantastisch toch dat over sex niet stiekem meer hoeft te worden gedaan. Dat alle jongeren langzamerhand weten dat je van zelfbevrediging niet verlamd raakt. Maar wat een afknapper dat ze nu nauwelijks anders horen dan dat sex een treurig-makende optelsom is van ellende, ziekten, machtsmisbruik en nachtmerries.

Kunnen we de sex eigenlijk niet beter afschaffen? Kan de farmaceutische industrie niet op grote schaal een pilletje uitdelen waarmee ons de lust - voorzover die er nog is - totaal wordt ontnomen? Elke dag bij het tandenpoetsen zo'n pilletje en we zijn overal van af. Geen incestslachtoffers meer, geen aidspatiënten, geen verkrachtingen. Met de voortplanting komt het wel in orde. Kindertjes worden wel via de reageerbuis geboren. En je kunt weer gewoon met je kind in bad. Vieze vaders bestaan niet meer.

GREETJE VAN DER VEEN

maandag 2 januari 1989

NRC

WEEK 1

Door MAARTEN HUYGEN

Tot mei van dit jaar genoot de Amsterdamse universitaire hoofd-docent dr. Hermanus Eduard Maria Baartman (43) alleen bekendheid onder pedagogen en hulpverleners. Bij de vakgroep speciale pedagogiek van de Vrije Universiteit had hij zich ontwikkeld tot specialist in hulpverlening aan probleemgezinnen. Als bestuurslid van de Vereniging tegen Kindermishandeling begeleidde hij het wetenschappelijke onderzoek op dat gebied.

Aan dat rustige bestaan kwam een eind toen hij afgelopen mei op kosten van de vereniging een baan erbij kreeg. Voor een tiende van zijn werktijd werd hij hoogleeraar preventie en hulpverlening inzake Kindermishandeling aan de VU. De kleine leerstoel bracht hem meteen in het brandpunt van de publieke aandacht. Journalisten overstromden hem met aanvragen.

In het hele land spreekt hij over kindermishandeling en incest. Bijna elke week is er wel ergens een cursus over incest voor leerkrachten of maatschappelijke werkers en vaak moet Baartman een deel daarvan leiden. Uitnodigingen van de bond voor plattelandsvrouwen slaat hij niet af. „Elke groep moet het probleem kennen”, zegt hij.

Al deze belangstelling moest leiden tot grootschaliger optreden en dat kwam ook een paar weken geleden: hij verscheen op de nationale buis. Dat gebeurde nadat vorige maand bekend was geworden dat tien kinderen op initiatief van hulpverleners bij een medisch kleuterdagverblijf in Vlaardingen van de ouders waren weggehaald omdat er vermoedens waren van incest. Van alle kanten kwam kritiek.

Op het halfzes-journaal zagen de kijkers prof. dr. H.E.M. Baartman die commentaar mocht geven. Van een interview was echter geen sprake. Baartman was vastbesloten was om zijn verhaal vertellen. Zo nu en dan mocht de interviewer hem onderbreken met een kritische vraag, waarna hij met de blik naar beneden gericht zijn oude relaas voortzette. De boodschap kwam crop neer dat incest een groot maatschappelijk probleem was en dat de dragers van het slechte nieuws onterecht onderuit werden gehaald. Eerder had hij bij een uitzending van 'Het Capitool' woorden van dergelijke strekking gebruikt.

Wetenschappelijke kennis van Baartman verbazen zich over diens defensieve houding en de felheid waarmee hij reageerde op wat nu bekend staat als de 'Bolderkar-affaire'. Ze vinden het ongewoon voor een man die volgens hen belezen is, open staat voor kritiek en een afgewogen oordeel zou hebben.

De directeur van de Vereniging tegen Kindermishandeling, drs. P.M. Schoof, kan zich de houding van Baartman wel indenken. Met het bestuur van de vereniging vreesde hij aanvankelijk dat de onrust rond de Bolderkar het verenigingswerk van jaren in een klap dreigde te vernietigen. Zou voortaan incest weer worden afgedaan als fantasie? Nu kunnen Schoof en anderen van zijn vereniging de zaak weer van twee kanten bekijken maar toen schrok iedereen. „Wij ervoeren het als een steek in de rug”, zegt hij.

Baartman werd door de leiding van de Bolderkar uitgenodigd voor het opzetten van een commissie die de gang van zaken daar moest onderzoeken. Donderdag twee weken geleden vergaderde hij daarover op de Bolderkar. Vrijwel gelijktijdig vroeg de inspectie van Volksgezondheid hem voor een onderzoekscommissie. De Bolderkar zag toen af van een eigen commissie en Baartman werd voorzitter van de commissie

Incest als leerstoel krijgt veel aandacht

Het publieke overwerk van een deeltijdprofessor

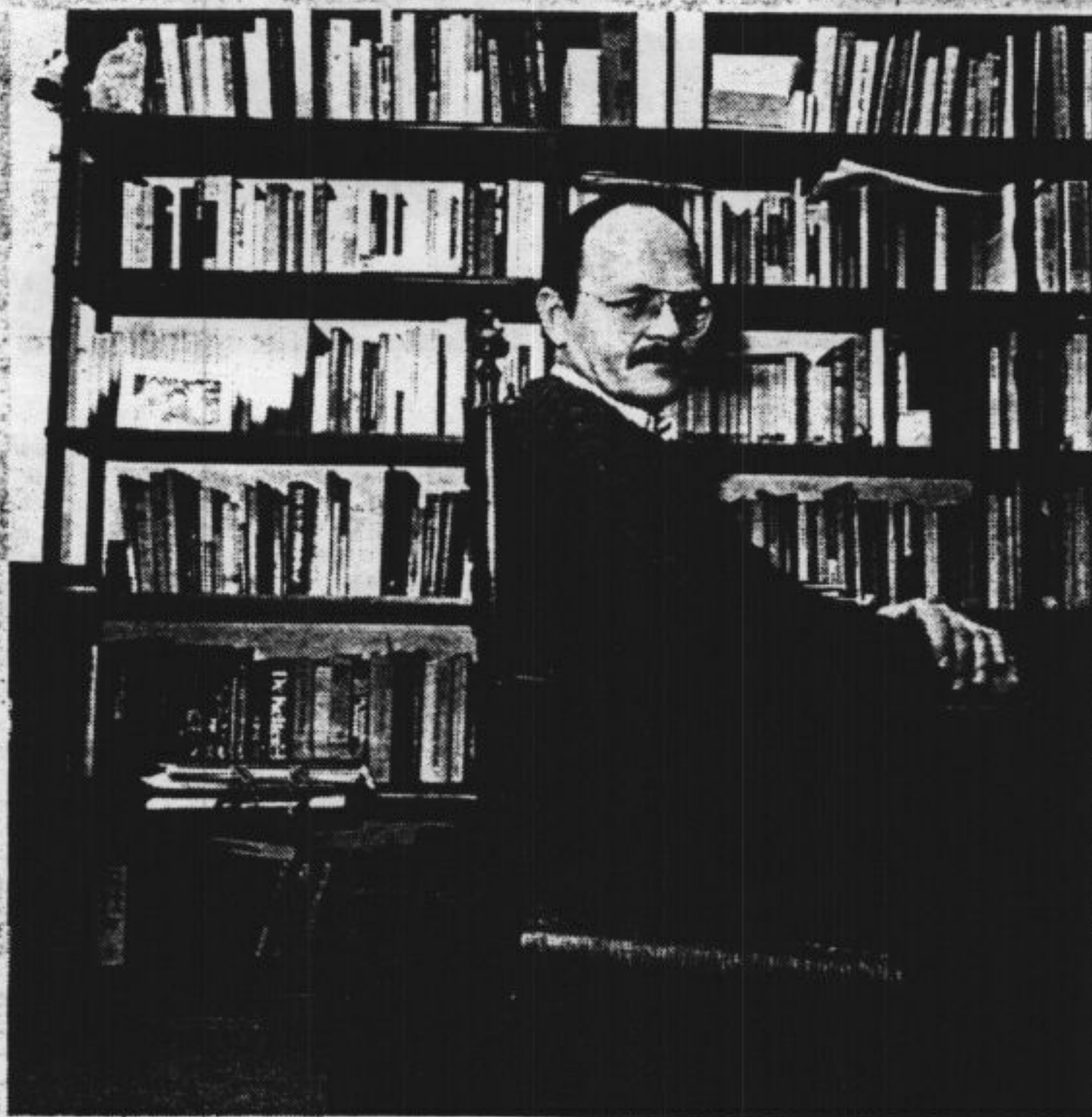

Foto NRC Handelsblad/Vincent Mentzel

Vroeger wilde hij missionaris worden, nu is hij pedagogisch expert. Zijn leerstoel in de kindermishandeling bracht hem nationale bekendheid. Hij is voorzitter van de commissie die namens de inspectie van Volksgezondheid de ware toedracht van de „Bolderkar-affaire” moet uitzoeken. Filosoferen over hulpverlening is zijn geliefde bezigheid.

van de inspectie van Volksgezondheid.

Leden in die commissie zijn de Groningse kinderpsychiater prof. C. Rümke en mevrouw O. van de Baar-Slootweg, arts bij een medisch kleuterdagverblijf.

Volgens Schoof van de Vereniging tegen Kindermishandeling is de samenstelling van deze commissie eenzijdig omdat alle drie de leden pleiten voor het gebruik van poppen, met geslachtsdelen om de kinderen over eventuele incest aan het praten te krijgen. Deze poppen zijn in de Bolderkar-affaire aangewend om de vermeende incest vast te stellen. Het bestuur van het Nederlands instituut van Psychologen heeft het gebruik van deze poppen vorige week veroordeeld. Schoof twijfelt niet aan de individuele kwaliteiten van de commissieleden maar vindt dat zo'n commissie er juist toe dient dat voor- en tegenstanders elkaar vinden. „Het gaat om de geloofwaardigheid”, zegt hij.

Priester

De ideale menging tussen studie en praktijk vond Baartman in de pedagogiek. Hij brengt het da-

gelijke werk van hulpverleners in een theoretisch kader. Zoals een hulpverlener zegt: „Anderen praten over boeken omdat ze erover hebben gehoord. Hij heeft ze ook echt gelezen.”

Op zijn twaalfde had Baartman besloten dat hij priester wilde worden. Hij woonde toen in Borne, een plaatsje in Twente. De bevolking bestond voor de helft uit katholieken en voor de andere helft uit protestanten. Zijn vader, die melkboer was, had beide groepen als klant. Een redemptorist overreedde de jonge Herman om naar het klein-seminarie in Nijmegen te gaan, tot woede van de pastoor die een andere priesteropleiding in gedachte had.

In Nijmegen kreeg hij een culturele en intellectuele vorming die hij thuis in Borne nooit zou hebben ontvangen. In hun vrije tijd moesten de jongens vaak musiceren of debatteren over literatuur of poëzie om hun welsprekendheid te ontwikkelen. De sfeer in het klein-seminarie was onbarmhartig. De leiding oefende absolute controle uit. Bedden stonden naast elkaar in een grote zaal opgesteld. De gaande en ke-

rende post werd geopend doorgegeven. Onder zulke druk leefden de sterkeren zich uit op de zwakkeren.

De eerste jaren in het groot-seminarie in het Zuidlimburgse Wittem waren een opluchting. Baartman, die als missionaris naar Brazilië of Suriname wilde, had in die tijd de vrijheid om te bestuderen wat hij wenste. In het klooster of in het op een heuvel gelegen buitenverblijf las hij de existentie-filosof S. Kierkegaard en de fenomenoloog M. Merleau Ponty die in alle vrijheid redeneerde over het bestaan van God. In het derde jaar, zodra het onderwijs in theologie en dogma's begon, liep hij vast. Toen zijn beste vriend vertrok besefte hij dat hij ook die zware stap moest zetten.

Na drie jaar Wittem zocht hij iets dat de variëteit had van het priesterschap. „Er vertrokken er veel in die tijd uit het seminarie en bijna allemaal kwamen ze in de menswetenschappen terecht”, zegt hij. Voor zijn studie psychologie koos hij de Vrije Universiteit van Amsterdam, want die was klein en overzichtelijk. Filosofie bleef zijn belangstelling houden.

Hij trouwde en kreeg drie kin-

deren. De oudste zoon is nu zeventien. Zijn vrouw werkt bij het Amsterdamse sociaal agogisch centrum. Hij voelt zich nog religieus, maar niet katholiek. Bij speciale gelegenheden bezoekt hij met zijn gezin wel een katholieke kerk.

Congressen

Als wetenschappelijk medewerker gaf hij in de jaren zeventig gezinstherapieën in het Pedologisch instituut om praktijkervaring op te doen. In 1977 bereidde hij voor de Vereniging tegen Kindermishandeling een conferentie voor over hulpverlening en zo raakte hij bij dat onderwerp betrokken. Kindermishandeling is een specialisatie geworden met congressen over de hele wereld, van Rio de Janeiro tot Australië. Baartman bezoekt ze om kennis uit te wisselen.

Zijn proefschrift (1983) gaat over psychotische kinderen. Het is een verhandeling over de vraag hoe de achtergrond van zo'n kind in een hulpvraag vertaald zou kunnen worden. Onder pedagogen is het bekender dan onder psychologen, die meer op beschrijving van dagelijkse praktische gevallen of op direct empirisch onderzoek zijn gericht.

„Het lijkt me een theoretische exercitie”, zegt prof. dr. W. Koops, hoogleeraar Ontwikkelingspsychologie aan de VU over het proefschrift. „Ik pak liever een probleem aan dan er kaders voor te ontwikkelen. Als ik me met psychotische kinderen bezig houd, zou ik proberen het verband tussen bepaalde hersenprocessen en gedrag uit te zoeken. Daar is de aanpak van dit proefschrift mijlener van verwijderd. Wat niet wil zeggen dat mijn aanpak beter is.”

Baartman is meer gesteld op niet te verifiëren wezenskenmerken dan op beperkte werkhypothesen. Hij wil theorieën en onderzoeken duiden. „Empirisch werk begint altijd met het formuleren van goede vragen”, vindt hij. Eerste stelling van zijn proefschrift: „Naarmate we minder vertrouwd met ons zelf zijn vinden we psychotische kinderen vreemder.” Stelling drie: „Socialisering van psychotische kinderen in de richting van de gemeenschap is onmogelijk zonder socialisering van de gemeenschap in de richting van psychotische kinderen.”

Baartman: „Ik wilde in de eerste plaats weten wat psychotische kinderen met andere kinderen gemeen hebben.” Dat zelfde probeert hij ook met probleemgezinnen. Hij onderzoekt nu de behandeling van probleemgezinnen bij twee hulpverleningsinstellingen in Amsterdam. Hij erkent het gevaar dat een specialisme in incest of kindermishandeling een probleem van een gezin eruit licht en misschien te sterk accentueert ten koste van andere problemen. Baartman twijfelt ook aan de waarde van eenzijdige benadering zoals die in het Groningse opvangtehuis voor incestslachtoffers.

Het uit huis plaatsen van kinderen in geval van incest is soms nodig, vindt hij, omdat incest niet zo gauw ophoudt als kindermishandeling. Tot in de jaren zeventig was de Kinderbescherming veel te snel met uithuisplaatsing volgens Baartman. In het algemeen geldt volgens hem voor probleemgezinnen: „Met elkaar deugen ze niet en zonder elkaar meugen ze niet”. Hij vindt dat de hulpverlener niet moet denken dat problemen met het uit huis plaatsen zijn opgelost. Hij moet overwegen hoe het kwaad van de uithuisplaatsing zich verhoudt tot de noodzaak van bescherming. „Hoe voorkom je een trauma erboven op?” Daarover filosofeert hij graag, als hulpverlenerstheoloog.

In het belang van het kind...

Kinderbescherming: roeien met riemen die niet meer van deze tijd zijn

De Raad voor de Kinderbescherming. Niet zelden roept het werk van dit instituut, dat tot taak heeft de belangen van minderjarigen te beschermen, emoties op. Vaak negatieve emoties: boosheid over te lange procedures, verontwaardiging over te snelle uithuisplaatsingen of over eenzijdige dossiers. Heel actueel is de discussie over de rol die de Raad speelde in de zaak De Bolderkar, het medisch kleuterdagverblijf in Vlaardingen waar tien kinderen uit huis werden geplaatst. Hoog tijd om de werkzaamheden van de Kinderbescherming nader onder de loop te nemen en na te gaan hoe het misschien beter kan.

„Wie bepaalt of een kind wordt bedreigd? Dat is een zeer algemene en vage grond,” zegt mr. H.E.G.M. Hermans.

Door Annemiek Veelenturf

De taken van de Raad voor de Kinderbescherming zijn in de loop van deze eeuw flink uitgebreid. Voor de Tweede Wereldoorlog hield de Voogdijraad, de voorloper van de Raad voor de Kinderbescherming, onder meer toezicht op particuliere instellingen. Momenteel mag en moet de Raad veel meer: de (kinder)rechter moet vaak de mening van de Raad vragen bij een beslissing waarbij een minderjarige betrokken is. Bijvoorbeeld na een echtscheiding, wanneer het gezag over het kind, of de omgangsregeling aan de orde is. Of bij adoptie.

Daarnaast kunnen de Raden voor de Kinderbescherming — in Nederland zijn er 19, één in elke plaats waar een rechtbank is — ook zelf initiatieven nemen. De Raad voor de Kinderbescherming kan de rechter verzoeken een voogd voor een kind te benoemen of een kindbeschermingsmaatregel uit te spreken. Een dergelijke maatregel vraagt de Kinderbescherming wanneer zij meent dat een kind in zijn of haar opvoedingssituatie wordt bedreigd.

Er zijn drie soorten kindbeschermingsmaatregelen: de ontzetting uit de ouderlijke macht (wanneer de ouders grove verwaarlozing wordt verweten), ontzetting uit de ouderlijke macht (wanneer de ouders onmachtig zijn het kind op te voeden) en de ondertoezichtstelling. De Kinderbescherming kan ondertoezichtstelling vragen aan de rechter wanneer een kind wordt bedreigd met zedelijke of lichamelijke ondergang. Ook zijn voorlopige maatregelen mogelijk, zoals voorlopige ondertoezichtstelling. Zo'n maatregel vraagt de Raad van de rechter wanneer de Raad meent dat een kind in direct gevaar is. De ouders kunnen tegen een voor-

lopige maatregel niet in beroep gaan. Een gevolg van een kindbeschermingsmaatregel kan zijn dat een kind uit huis wordt geplaatst.

„Het venijn zit h'm in dat woordje 'bedreiging'”, zegt mr. H.E.G.M. Hermans. Hermans promoveerde in 1984 op het proefschrift 'De Raad voor de Kinderbescherming' en werkte drie jaar bij de Raad in Breda. „Wie bepaalt of een kind bedreigd wordt? Dat is een zeer algemene en vage grond.”

Kan je stellen dat de rechtbank in vrijwel alle gevallen de adviezen van de Raad overneemt?

Hermans: „Niet in alle gevallen, maar meestal wel. De rechter moet wel afgaan op de adviezen die hij binnen krijgt. Een advocaat moet van goede huize komen om de rechter van het advies te laten afwijken. Als er in een onderzoeksrapport staat: 'de moeder heeft onvoldoende band met het kind', wie ben je dan als rechter om het kind niet aan de vader toe te wijzen?”

Wat is precies in het belang van het kind? Waar ligt de grens? Hoe wordt daar in de praktijk mee omgegaan?

„In de Verenigde Staten wordt heel zwaar aan de eigen verantwoordelijkheid van ouders getild. Alleen wanneer de ouders een levensbedreigende situatie voor het kind creëren kan de overheid ingrijpen in het gezag van de ouders. In Europa ligt dat veel genuanceerder. Hier bestaan al heel lang de Kinderwetten, waarin een invulling is gegeven aan het belang van het kind. Dat betekent dat de gronden voor ingrijpen in het ouderlijk gezag ook in die wetten moeten worden gevonden.”

„Het gevaar is dat de rechter te snel, op basis van eenzijdige adviezen ingrijpt. Daarom pleit ik

er in mijn proefschrift voor in dit soort ingrijpende zaken een tweede advies te vragen. Wanneer snel ingrijpen vereist is, bij een incestvermoeden bijvoorbeeld, wordt dat moeilijker. Maar ik kan me voorstellen dat deskundigen van het Riagg snel geraadpleegd kunnen worden. In ieder geval moet met de ouders worden gesproken.”

„Een voorbeeld waarvan je achteraf kunt zeggen dat op de grond van 'bedreiging' te snel is ingegrepen, is de uithuisplaatsing van kinderen uit een Rotterdamse woongroep een paar jaar geleden. Naar aanleiding van klachten van een van de ex-leden van de woongroep is toen ingegrepen, zonder overleg met de ouders vooraf. Later moest de maatregel worden teruggedraaid.”

Prof. J.E. Doek, expert in het jeugdbeschermingsrecht, heeft eens gezegd dat een veel betere controle op het doen en laten van de Raden nodig is.

„Doek maakt hier een denkfout”, zegt Hermans. „Wanneer de Raden terug gaan naar hun oorspronkelijke functie, is dat niet nodig. Voor de Tweede Wereldoorlog adviseerden de zogenoemde 'ambtenaren voor de Kinderwetten', verbonden aan de particuliere instellingen, de rechter. Dat is na de oorlog veranderd. Eigenlijk heel gek. De ambtenaren voor de Kinderwetten werden bij de Raden ondergebracht en de Voogdijraden, toen nog één per kanton, werden gebundeld tot één Raad voor de Kinderbescherming per arrondissement. De Raden kregen daardoor meer macht, werden geringer in aantal, maar per Raad veel groter in omvang.”

„Het gevolg was ook dat de Raden een dubbele taak kregen: de rechter adviseren en toezicht houden op de instellingen. Die toe-

zichhoudende taak is in de loop der tijd te kort geschoten. Dat is wel te verklaren: er kwamen na de oorlog allerlei wetten bij waarbij advies van de Raad voor de Kinderbescherming was vereist. De Raad hield voor zijn oorspronkelijke taak geen tijd en middelen meer over. Daarnaast zorgt die dubbele taak ook voor een spanningsveld: hulp en recht kunnen zelfs haaks op elkaar staan.”

Wat zijn de signalen die de Raad tot een voorlopige ondertoezichtstelling doet adviseren. Je hoort wel eens: een anoniem telefoontje is voldoende om je kind kwijt te raken.

„De Raad gaat zeker niet blind op een anonieme beller af. Zo'n telefoontje kan wel een signaal zijn. Een voorbeeld van een situatie waarmee de Raden te maken kunnen krijgen: de moeder heeft het kind toegewezen gekregen na de echtscheiding, ze woont samen met haar nieuwe vriend. De vader belt de Raad en zegt: die vriend mishandelt mijn kind.”

„Dan weet je dat rancune in het spel kan zijn. Dus wat doe je? Eerst nodig je de vader uit naar het bureau te komen. De man moet dan al moeite doen. Dan bekijk je wat de concrete aanwijzingen zijn. Wanneer die serieus genoeg lijken, ga je verder onderzoeken. Dan moet je ook de moeder inlichten.”

Maar waar ligt de grens?

„Hoe ernstiger de klacht, hoe serieuzer je er op moet ingaan. Een medewerker van de Raad moet afgaan op zijn ervaring. De afweging kan heel moeilijk zijn. De hulpverlener moet de rust, de tijd en de hersens hebben om een beslissing te kunnen nemen. Mijn ervaring is dat die afweging heel zorgvuldig wordt gemaakt. Dat neemt niet weg dat de mensen van

de Raad moeten roeien met de riemen die ze hebben. Riemen die niet meer van deze tijd zijn. Het kan veel beter: met een veel vlijender wetgeving waardoor de Raad niet langer genoodzaakt is tot een ingrijpende maatregel te adviseren, terwijl een veel meer op de situatie toegesneden ingreep dan ook mogelijk is. De Raad kan het initiatief nemen naast een onderzoek van bijvoorbeeld een medisch kleuterdagverblijf nog een hulpverlener of een hulpverlenende instelling op onafhankelijke basis naar de zaak te laten kijken.”

In het jaarverslag van de Raad over 1987 valt op dat de beroepsinstellingen van de Raad stijgt, terwijl het aantal jongeren in Nederland afneemt.

„De tendens is dat de problemen waarmee de Raad wordt geconfronteerd steeds zwaarder worden. De particuliere instellingen hebben door bezuinigingen niet langer de middelen de seriëuze zaken op te vangen. De politiek is niet geïnteresseerd in preventie. Clubhuizen gaan dicht. De Raad moet ingrijpen op een moment waarop het eigenlijk al veel te laat is.”

Ook valt op dat de Raad steeds vaker een (voorlopige) ondertoezichtstelling vraagt.

„Dat kan misschien voor een deel verklaard worden uit de bijstandrichtlijnen die zijn verscherpt. Vroeger kon een minderjarige met problemen thuis met een bijstandsuitkering vrij makkelijk het huis uit. Nu wordt voor die gevallen wel de ondertoezichtstelling gebruikt. Dat is een eigenlijk gebruik van deze maatregel. Maar het verblijf buitenshuis van de jongere wordt op die manier in ieder geval betaald.”

Medewerkers van de Raad moeten vaak in conflictsituaties hun werk doen. Is het moeilijk werk?

„Buitengewoon moeilijk. Als je te sterk bij de mensen om wie het gaat betrokken raakt, loop je het risico er onderdoor te gaan, of cynisch te worden.”

Professor Doek heeft eens gezegd: de macht zit bij de hulpverlener en de kinderrechter, de onmacht is te vinden bij de ouders en de kinderen.

„Hij heeft voor een deel gelijk. Ik denk dat de balans tussen de verschillende betrokkenen momenteel niet in evenwicht is. De rechtspositie van minderjarigen en ouders moet verbeterd worden. Een jongere moet zelfstandig naar de Raad of naar de rechter kunnen stappen. Aan de andere kant moeten er betere rechtsvoorwaarden komen, door een tweede onderzoek, op onafhankelijke basis, in situaties waarbij moet worden ingegrepen.”

5 JANUARI 1989

HET VRIJE VOLK WEEKEDITIE

Mama, waarom ben ik hier?

Uithuisplaatsing voor het kind traumatischer dan de kwaal

door Marijke Heijen

Aan de stroom van publiciteit aangaande de uithuisplaatsing van kinderen wegens vermeende incest van de ouders wil ik een bijdrage leveren. F. J. van der Heijden vroeg zich in een Podium-artikel van 30 december af in hoeverre het belang van betrokken kinderen wel zwaarder is gewogen dan dat van de ouders. Ik vroeg mij af wie de belangen van betrokken kinderen kan wegen. Ik wil proberen mij in het kind te verplaatsen.

Ik ben bevriend met een gezin waarvan het bijna vijfjarig zoonnetje op het medisch kleuterdagverblijf in Rotterdam zat en plotseling uit huis geplaatst is wegens seksuele kindermishandeling/incest. Het kind is naar mij vernoemd: ik heb het bij de doop de kerk ingedragen en ben dus als gemeentelid ook mede verantwoordelijk voor het welzijn van dit kind. Laat ik vooropstellen dat ik absoluut voorstander ben van vroegtijdige onderkenning en signalering van traumatische ervaringen van kinderen. Jarenlang heb ikzelf in de

jeugdhulpverlening gewerkt en me ingezet om voor kinderen ongewenste en ongunstige situaties te veranderen; ik heb daarbij als maatschappelijk werkster geprobeerd met ouders mee te denken over opvoeding van hun kinderen. In mijn huidige werkkring worden we - op anonieme wijze - geconfronteerd met het leed dat veel mensen is aangeaan door incestervaringen en waarmee ze soms heel hun leven blijven worstelen. Voor mij staat vast dat veel kinderen slachtoffer zijn van machtsmisbruik van volwassenen en dat dit in alle milieus voorkomt. Echter, dit machtsmisbruik ontdekken en dan de juiste maatregelen treffen, dat is een heel ander hoofdstuk. In de jaren zestig waren uithuisplaatsingen van kinderen op basis van een kindbeschermingsmaatregel een betrekkelijk gewone zaak, waarbij wel opviel dat zogeheten zwak-sociale milieus oververgegenwoordigd waren. De laatste decennia werden hierbij steeds meer vraagtekens gezet en de macht van een overheidsinstituut dat je kinderen kon afpakken namen steeds meer af, en terecht.

De ontwikkeling van het kind van mijn vrienden heb ik op de voet gevolgd. Omdat het hun enig kind was, werd het heel beschermd opgevoed, vooral door de moeder. Er waren wel problemen; hij was laat met praten, zijn motoriek was niet goed en er waren buikklachten en darmproblemen. Ook is de huisvesting van het gezin niet optimaal. Ik heb de ouders dan ook van harte ondersteund toen zij uit eigen beweging hun kind naar het medisch kleuterdagverblijf (MKD) deden. Hoewel de ouders soms wat moeite hadden met de maatschappelijk werk-contacten, was het verblijf op het MKD voor het kind succesvol; hij leerde met andere kinderen spelen, hij werd minder eenkennig, het praten en slapen ging beter.

Toen ik dan ook op die ochtend dat telefoontje van mijn vriendin kreeg dat ze haar kind hadden afgepakt, was mijn eerste reactie één van verbijstering en ongelof. Later, moest ik toegeven, kwam daarbij de twijfel. Zo'n maatregel, wist ik, wordt niet zomaar genomen en er moesten toch wel vreselijke dingen gebeurd zijn met het kind. Ook ik plaatste - hoewel ik hen dit niet heb laten merken - de ouders voor een korte periode in de klagenbank. Langzamerhand begon bij mij de woede te overheersen toen mij duidelijk werd dat hier sprake was van een afschuwelijk misverstand. Een misverstand veroorzaakt door de afstand die er is tussen het MKD en de ouders. Een afstand in taal, cultuur, waarden en normen. Het is de taak van de hulpverleners deze afstand te overbruggen - niet van de ouders.

Ontvoering

De uithuisplaatsing van ons vriendje was een regelrechte ontvoering. 's Morgens was het nog vrolijk door de moeder uitgezwaaid toen het met de taxi naar het schooltje ging. 's Middags kwam het niet thuis en de moeder nam contact op met het MKD. Ze kreeg te horen dat ze zich maar met de Raad van de kindbescherming in verbinding moest stellen. Bij de raad werd haar te verstaan gegeven dat ze wel snel moet komen omdat ze om vijf uur gesloten waren. Nog net op tijd daar gearriveerd kregen de ouders te horen dat het kind in een kindertehuis geplaatst was op vermoeden van seksuele kindermishandeling, eventueel incest. Dit was gebaseerd op de diagnose van het MKD.

De nachtmerrie die daarna volgde is niet te beschrijven, hoogstens enigszins in te voelen. Maar ik had beloofd niet de ouders, maar het kind te volgen. Wat is er gebeurd toen hij door een wildvreemde vrouw in plaats van die middag naar zijn vrouwde huis te gaan, ontvoerd werd van Rotterdam naar een kindertehuis in Apeldoorn? Toegegeven, hij is dol op autoriteiten (de ouders hebben zelf geen auto), maar ik kan me zo indenken dat dit zonder pappa of mamma geen genoegen voor hem is geweest. Wat heeft zijn begeleider hem gezegd toen hij bleef vragen en huilen. Hij was in één klap niet alleen zijn ouders en zijn vrouwde huis kwijt, maar ook het MKD, de vriendjes, de begeleiders daar en zijn vriendjes in de buurt. Deskundigen leren ons dat bijvoorbeeld een plotselinge ziekenhuisplaatsing voor kinderen in deze leeftijd bijzonder traumatisch kan zijn. De informatie die we over het kind kregen was de eerste tijd bijzonder spaarzaam. Op een gegeven moment kregen de ouders te horen dat het slapen iets beter ging en dat hij al iets begon te spelen met andere kinderen (een teken dat het daarvoor niet zo goed was). Na twee en een halve week kregen de ouders te horen waar hun kind was en mochten ze telefonisch contact opnemen en dat terwijl hij daarvoor nog nooit één nacht zonder hen was geweest. Dit eerste telefoongesprek heeft mijn vriendin uitgebreid met mij voorbereid. Ze had zich voorgenomen tegenover het kind niets te laten merken van haar verdriet en dat ze de vrolijke belangstellende moeder zou zijn. Ze heeft deze rol op een formidabele wijze vervuld. Maar op de vraag van haar kind: 'Mama, waarom ben ik hier?' had ze niet gerekend. Het was dan ook even stil en toen zij ze: 'Je bent daar met vakantie om lekker uit te rusten, mamma en pappa moeten erg hard werken'. (Je moet dan als ouders ook nog liegen). De ouders vroegen mij of ze eigenlijk wel mee moesten werken aan een voor hen zo onrechtvaardige zaak. Ik heb hun steeds voorgehouden in de eerste plaats aan het belang van hun kind te denken. Voor hen werd het daarmee makkelijker: hun kind kon niet slapen zonder zijn knuffel, dus werd de knuffel aan de maatschappelijk werkster meegegeven evenals andere spulletjes die belangrijk voor hem waren. Het be-

zoek dat we die zondagmiddag aan het kindertehuis brachten (er was na vier weken een bezoeksregeling van één zondag in de veertien dagen afgesproken) was ook al zeer aangrijpend. Een ontroerend weerzien, een hartelijke verwelcoming door het kind, een plezierige speelmiddag met alle aanwezige kinderen van de groep en een dramatisch afscheid, waarbij moeder en kind bijna uit elkaar gerukt moesten worden. Ouders die toch weer zo dapper hun kind achterlieten, terwijl het gilte dat het mee wilde.

Sisser?

Even plotseling als hij verdwenen was, mocht hij weer naar huis, zonder dat daarvoor een reden werd opgegeven. Zagen ook de hulpverleners in dat hier sprake was van een gruwelijke vergissing? Het MKD en de Raad voor de kindbescherming hebben dit niet toegegeven. Er zal nog een civiele procedure komen. Al met al is deze affaire voor mijn vrienden met een sisser afgelopen, hoewel... Het MKD heeft het vertrouwen van de ouders totaal verspeeld. Jammer voor het kind, want het kan daar niet meer naar terug en er zal dus weer een andere omgeving voor hem gezocht moeten worden. Echter, zijn vertrouwen in de volwassenwereld is ernstig geschokt. Hij houdt zijn ouders voortdurend in de gaten, durft niet meer even alleen te zijn. 's Nachts wordt hij nog vaak wakker en komt naar zijn ouders. Ik vrees dat het nog lang zal duren voordat hij weer vol vertrouwen zich aan de slaap durft over te geven. Zelfs wanneer er sprake is van incest - wat ik in dit geval absoluut niet geloof - dan nog vraag ik mij af of een kind niet bijzonder zwaar gestraft wordt met een dergelijke maatregel. Toegegeven, wanneer incest bewezen is, moet alles in het werk gesteld worden om dit te stoppen, maar is dan in sommige gevallen het middel van uithuisplaatsing voor het kind niet veel traumatischer dan de kwaal? Zou het niet beter zijn niet het kind maar de verdachte volwassene 'uit huis te plaatsen'? Of om de woorden van de vader te citeren: 'Ze hadden mij toch veel beter kunnen aanhouden en opsluiten dan ons kind wegroven'.

Drs. M. W. J. Heijen-van Essen is coördinator van de SOS/Telefonische hulpdienst Waterweg-Noord; zij schrijft op persoonlijke titel.

zaterdag 21 januari 1989 *NRC*

Minister over Bolderkar 'Rechten ouders voldoende bij uithuisplaatsing'

Door een onzer redacteurs

DEN HAAG, 21 jan. — Minister Korthals Altes (justitie) ziet geen aanleiding voor verscherping van wetgeving om de rechten te verbeteren van zowel ouders als kinderen bij een uithuisplaatsing van een kind door de kinderrechter.

Dit schrijft de minister in antwoord op vragen van de Eerste Kamerlid Hoefnagels (D66) over de uithuisplaatsing van kinderen wegens incest bij het kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen.

Na duidelijke indicaties van incest verzocht de Raad voor de Kinderbescherming vorig jaar de kinderrechter om een voorlopige ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing, schrijft Korthals Altes.

De Raad voor de Kinderbescherming beoordeelde in elk concreet geval of de verkregen informatie direct ingrijpen rechtvaardigde om daarna advies aan de kinderrechter uit te brengen over de vraag of de ondertoezichtstelling definitief diende te worden.

Korthals Altes schrijft dat de raad de veiligheid en het belang van het kind voorop stelt. Wanneer indicaties wijzen op incest, dient dit in de eerste plaats te worden gestopt. Daarvoor is uithuisplaatsing veelal noodzakelijk.

In zijn algemeenheid geldt dat geen onderzoek wordt ingesteld zonder medeweten van de betrokkenen. De ouders werden op dezelfde dag ingelicht dat hun kinderen uit huis werden geplaatst. De inhoud en gevolgen van de voorlopige beslissing van de kinderrechter werden met hen be-

sproken. In alle gevallen werd hen gezegd dat op ieder gewenst moment een gesprek met de kinderrechter mogelijk was.

De betrokken kinderen werden op de dag dat hun ouders zijn ingelicht, op de uithuisplaatsing voorbereid door de Bolderkar. In één geval was hierbij ook de Raad voor de Kinderbescherming betrokken en in een ander geval een gezinsvoogdij-instelling. Steeds vergezeld een medewerker van de Bolderkar de kinderen naar hun nieuwe onderkomen. In twee gevallen was ook sprake van uithuisplaatsing van een kind dat niet in de Bolderkar verbleef.

In het belang van de kinderen en gezien de ernst van de indicaties die tot onmiddellijk ingrijpen van de kinderrechter leidde, is geen gelegenheid tot afscheid vóór de uithuisplaatsing geboden. Wel is bij vier van de vijf nu nog uit huis geplaatste kinderen voor de ouders sprake van een bezoeksregeling. De ouders kunnen hoger beroep instellen tegen de beslissing van de kinderrechter tot uithuisplaatsing. Ook is het te allen tijde mogelijk dat de uithuisplaatsing en/of ondertoezichtstelling worden opgeheven, als de omstandigheden dit naar het oordeel van de rechter rechtvaardigen, aldus minister Korthals Altes.

Trouw,
14-1

WERKDRUK STIJGT VOOR KINDERBESCHERMING

V/k 19-1

Ouders schieten steeds vaker te kort

Van onze verslaggever
JOOP VAN SCHIE

BREDA — De cijfers geven een alarmerend beeld. Steeds meer kinderen komen in aanraking met de Raden voor de Kinderbescherming. In een groeiend aantal gevallen wordt aan de kinderrechter gevraagd kinderen onder toezicht te stellen. Jaarlijks stijgt het aantal maatregelen van onder-toezichtstelling met ruim driehonderd. Volgens gegevens van Justitie is de stijging vooral toe te schrijven aan het aantal buitenlandse jongeren dat bij de kinderbescherming terecht komt.

In 1982 vormde de groep jeugdigen van buitenlandse afkomst 13,5 procent van het aantal onder toezicht gestelden. Hun aandeel is de laatste jaren dramatisch gestegen. Ze vormen inmiddels een kwart van de circa 12 duizend onder toezicht gestelden.

De stijging is aanleiding voor nieuwe kritiek op het functioneren van de Raden voor de Kinderbescherming. De afgelopen jaren stelde de Tweede Kamer dat de raden zich zo terughoudend mogelijk moeten opstellen. PSP-Kamerlid Van Es vroeg enige tijd geleden staatssecretaris Korte-Van Hemel van Justitie om opheldering over de stijging van het aantal maatregelen. Van Es acht die stijging ongewenst en niet passen in de voor jongeren te prefereren hulpverlening.

Korte-Van Hemel is het niet met haar eens. Het toepassen van maatregelen is evenzeer hulpverlening, antwoordde ze. De maatregel van onder-toezichtstelling moet volgens de staatssecretaris worden gezien als „voorwaardescheppend middel tot hulp of pedagogisch ingrijpen”. De bewindsvrouw schrijft de stijging toe aan „de ernst en de complexiteit van de problematiek onder jeugdigen”. Vandaag komt de kinderbescherming in de Tweede Kamer opnieuw aan de orde.

Negatief beeld

De kinderbescherming gaat al jaren gebukt onder een negatief beeld en heeft heel wat kritiek te verduren van ouders die met de Raad voor Kinderbescherming te maken krijgen. Aan de andere kant wordt de raden soms verweten ingrijpen in schrijnende situaties achterwege te laten. Gevallen van kindermishandeling met fatale afloop doet de kritiek op de vierhonderd maatschappelijk werkers van de raden altijd weer opblazen.

„Natuurlijk worden er fouten gemaakt” beaamt mr B. van Gent, secretaris en directeur van de Raad voor de Kinderbescherming in Breda. Hij is tevens voorzitter van de landelijke vereniging van secretarissen. Maar hij wil ook een wijdverbreid misverstand wegnemen. De Raad voor de Kinderbescher-

Mr B. van Gent van de Raad voor de Kinderbescherming in Breda: „Natuurlijk worden er fouten gemaakt.”

Foto Joep Lennarts

ming weet niet alles. „We gaan niet van deur tot deur. Dat is niet de taak van de raad. Bovendien heeft de raad niet de bevoegdheid mensen voortdurend te volgen. Dat zou de persoonlijke levenssfeer te veel aantasten.”

In dat opzicht is het negatieve beeld van de Raad voor de Kinderbescherming onverdiend, meent Van Gent. „Door de bank genomen ben ik heel tevreden over de kwaliteit van onze maatschappelijk werkers”, zegt hij. „Maar ik zeg niet dat het niet beter zou kunnen. Nieuwe ontwikkelingen vergen nu eenmaal een voortdurende scholing.”

Kindermishandeling, incest, problemen bij buitenlandse jongeren, schoolverzuim. Het zijn zaken waarmee de Raad voor de Kinderbescherming de laatste jaren in toenemende mate worden geconfronteerd. „Er wordt hard aan bijscholing gewerkt. Daarvoor staat een speciaal plan op stapel. Maar ik voorzie nu al dat daarvoor geen geld zal zijn.”

voortdurend speelt. Je moet voortdurend grenzen stellen.”

Hoewel Van Gent niet wil generaliseren, moet hij toch vaststellen dat het aantal een-oudergezinnen ook een factor is in de algemene stijging. De cijfers tonen dat volgens hem aan. In „zijn” arrondissement Breda speelt bij meer dan de helft van de onder-toezichtstellingen problemen rond echtscheiding of het opgroeien bij één ouder een rol.

Vooral normvervaging bij de ouders en het ontbreken van sociale controle leiden volgens Van Gent tot ernstige problemen. Drugsverslaafde ouders vormen weer een aparte categorie. „Ik zeg niet dat verslaafde ouders niet voor hun kinderen kunnen zorgen, maar het is toch te gek dat een driejarige met spuiten loopt te spelen.”

Een hechtere samenwerking tussen de verschillende hulpverleningsinstaties moet volgens Van Gent uitkomst bieden. In een zo vroeg mogelijk stadium moet worden vastgesteld dat de problemen boven het alledaagse niveau liggen. Het kind is het meest gebaat bij een snelle opvang.

„Het tot stand komen van zo'n samenwerking is een moeizaam proces”, zegt Van Gent. „Er is veel gekissebis over eigen belang. Maar voorlopig denk ik nog positief. Als je ziet hoe de problemen de pan uitrijzen, dan zeg je: dat mag zo niet doorgaan. Dat mogen we niet accepteren.”

Noodzaak

De hele welzijnswereid zucht onder de bezuinigingen bij de overheid. Er wordt drastisch gekort op club- en buurthuiswerk. Die ontwikkelingen hebben volgens Van Gent de noodzaak tot samenwerking nog eens vergroot. „Pas als dat gebeurt, zal het aantal kinderbeschermingsmaatregelen weer dalen”, voorspelt hij. „Het is natuurlijk ontzettend vervelend al dat overheidsopdrachten, maar als je aan de onderkant niets opbouwt, lok je het zelf uit.”

Toch blijft de vraag of de Raden voor de Kinderbescherming niet te snel aan nieuwe ideeën van hulpverleners toegeven. Denk aan de maatregelen die werden genomen door het medisch dagverblijf De Bolderkar nadat incest was signaleerd.

Van Gent: „In de berichtgeving in de kranten draait het nu steeds om het bewijs. Veronderstel dat wij zouden zeggen: wij reageren niet meer zonder harde bewijzen. Dan zijn we weer terug in het stenen tijdperk.”

„Het is de taak van de Raad voor de Kinderbescherming met die problematiek zorgvuldig om te gaan. Het gaat om de beoordeling of normen zijn overtreden. Niet of bewezen kan worden dat een strafbaar feit is gepleegd. Dat is onze invalshoek niet. Het gaat om het belang van het kind. Incest is een traumatische ervaring die moet worden beëindigd. Ons wordt wel verweten dat wij partijdig zijn. Dan zeg ik: dat is juist. Wij zijn er voor het kind.”

Ook de Raden voor de Kinderbescherming ontkomen niet aan de bezuinigingen van de overheid. In verband daarmee zullen enige taken worden afgestoten. Zo hoeft de Raad straks niet meer te adviseren bij adopties. Toch zal de werklast blijven stijgen.

Vanuit de hulpverlening, zoals Rijaggs, Schooladviesdiensten, Bureaus van vertrouwensartsen en politie wordt vaker een beroep gedaan op de kinderbescherming. In die gevallen moet de raad onderzoeken of een kinderbeschermingsmaatregel wellicht nog soelaas biedt.

De Raden voor de Kinderbescherming krijgen steeds vaker ernstige gevallen toegeschoven. Voor een deel verklaart Van Gent die ontwikkeling uit de groeiende „opvoedingsproblematiek”. Van Gent: „Ik ga nu een beetje preken, maar wij zien steeds vaker dat ouders niet in staat zijn kinderen op te voeden. Opvoeden moet een spel zijn dat je

AMERIKAANSE GEZINSTHERAPEUT BASEERT INCEST-THERAPIE OP LOYALITEIT „Vreselijk als kind uit gezin wordt weggehaald”

Van onze verslaggeefster LOUCKY CONTENT AMSTERDAM — Ouders en kinderen moeten in geval van incest niet uit elkaar worden gehaald. De Amerikaanse gezinstherapeut prof. dr Ivan Boszormenyi-Nagy: „Het lost niets op als het kind uit huis wordt gehaald. En ook niet als de vader naar de gevangenis wordt overgebracht. In beide gevallen straf je niet de vader, maar het kind.”

Boszormenyi-Nagy, verleden week te gast in Nederland, heeft zich laten uitleggen wat er rond De Bolderkar en in Oude Pekela is gebeurd. Nagy: „Ook als een kind woedend is op zijn ouders, dan is het toch niet goed om het abrupt uit het gezin te halen. Het kind gaat zich daar namelijk schuldig over voelen. Ik vind het vreselijk als een kind uit een gezin wordt weggehaald. Ik beschouw zo iets als het absolute failliet van de maatschappij. Ik ben van mening dat juist het tegenovergestelde zou moeten gebeuren. De maatschappij moet er alles aan gelegen zijn de relatie in het gezin te genezen.

„Er kunnen natuurlijk altijd gevallen zijn waarin de nood zo hoog is dat het tijdelijk noodzakelijk is ouders en kinderen te scheiden. Maar dan denk ik echt aan zeer buitenzessige gevallen. Als ouders hun kinderen met een heet strijkijzer gaan bewerken, of zo. In Philadelphia is er nu een zaak waarbij ouders hun baby hebben vermoord en in stukken hebben gesneden. Er zijn vele vormen van krankzinnigheid. En als je dat als therapeut te weten komt, dan moet je ingrijpen. Voor zover ik de zaak-Bolderkar ken, denk ik niet dat daar sprake was van zo'n noodsituatie.”

— Ze hebben poppen gebruikt om aan te tonen dat er incest is gepleegd. Vindt u zo iets geoorloofd?

„Er bestaat een wereld van verschil tussen mijn aanpak en dit soort zaken. Ik kan geen therapie bedrijven als die zich tegen mensen richt. Als ik met incest te maken krijg, probeer ik de mensen met elkaar aan de praat te krijgen. Ik kan niet tegen iemand zeggen: en nu vertel je de waarheid, anders ga je de gevangenis in. Ik zou ook geen kinderen met poppen laten spelen om tegen de vader of moeder te kunnen zeggen dat hun kinderen beweren dat ze liegen. Dat is mijn rol als therapeut niet.

Ik wil de mensen op hun verantwoordelijkheden wijzen, maar ik wil niet tegen ze werken.”

Nagy, die in Hongarije geboren is en in 1948 naar de Verenigde Staten verhuisde, bereiken geregeld verzoeken om lezingen te houden over incest, van „de Amerikaanse Westkust tot München”. Hij komt met grote regelmaat naar Nederland om mee te werken aan symposia en om workshops te houden die gebaseerd zijn op zijn „contextuele therapie”, zoals hij zijn therapeutische benadering noemt. Daarbij wordt ervan uit gegaan dat elk individu geboren is in een complex netwerk van vroegere en bestaande relaties die elk invloed uitoefenen op de aard van toekomstige relaties. In zekere zin erft ieder mens zijn toekomst.

Tijdens zijn bezoeken wil hij zijn theoretische uiteenzettingen direct verbinden met de praktijk. Hij ontvangt gezinnen die hem door zijn Nederlandse medewerkers worden voorgedragen. In de werkgroepen, die meestal een week duren, leren de deelnemers dan te werken met zijn contextuele therapie. Er nemen therapeuten aan deel die hier in Nederland zelf ook met gezinnen werken.

Van de deelnemers wordt uiterste discretie verwacht jegens de gezinnen die het aandurven hun levensverhaal te vertellen aan een onbekende Amerikaanse therapeut. De gezinnen die met de Amerikaan in gesprek raken, weten dat een groep gezinstherapeuten van achter een doorkijkspiegel het gesprek volgt. De discussie na de gesprekken biedt de gelegenheid om de theoretische uitgangspunten van zijn benadering beter te begrijpen.

Nagy is hoogleraar psychiatrie en in deze functie hoofd van de afdeling gezinstherapie van het Hahnemann Medical College in Philadelphia. Zijn meest recente boek heet *Between give and take*. Hij schreef dat samen met Barbara Krasner. In Nederland is van de hand van Ammy van Heusden en ElseMarie van den Eerenbeemt enkele jaren geleden *Balans in beweging* over Nagy verschenen. Zijn bekendste boek heet *Invisible Loyalties*.

Loyaliteit is een sleutelbegrip in zijn therapeutische aanpak. De ervaring heeft hem geleerd dat mensen loyaal blijven aan hun oorspronkelijke gezin. Ook als ze, door eigen keuze of door noodzaak, alle banden daarmee verbroken hebben. Die loyale gebondenheid aan de oorsprong zet vaak onzichtbare

krachten in werking, vandaar die „invisible loyalties” (onzichtbare loyaliteit).

Hij gaat ervan uit dat een kind dat mishandeld of verkracht is toch ook in zekere mate loyaal blijft aan de verantwoordelijke ouder. „Daders en slachtoffers in incestsituaties kunnen alleen maar geholpen worden als hun loyaliteiten gerespecteerd worden”, zegt hij.

Nagy: „Vaak blijkt dat de ouders zelf emotioneel verwaarloosd waren als kind en in veel gevallen fysiek of seksueel mishandeld werden. Het belangrijkste probleem is te ontdekken wat het vertrouwen van het kind verwoest. Ik ga ervan uit dat binnen het gezin bijna nooit alle vertrouwen verloren gaat. Kleine kinderen zijn altijd loyaal. Ze zullen altijd terugkomen om het vertrouwen te herstellen. Als de maat-

peut. Mijn ervaring is dat een abrupte scheiding van het gezin het moeilijker maakt om echt van het gezin los te komen. Dan kan het gebeuren dat de mensen echt voor altijd in hun gezin worden opgesloten. Alleen door middel van harmonieuze groei kun je loskomen uit je gezin van herkomst. Alle andere manieren vragen een prijs. Dan draag je je gezin mee in je huwelijk. Dan gedraag je je als je zelf vader of moeder wordt nog vanuit die oude gezinsituatie. Dan speelt je dat parten bij andere relaties.

„Incest is een moeilijk probleem omdat het niet op zichzelf staat. Het heeft te maken met de maatschappelijke verhoudingen. De maatschappij reageert vaak heel opgewonden op incest. In veel gevallen staat incest niet op zichzelf, er speelt in die gezinnen veel meer. Er wordt vaak gemoraliseerd over seksualiteit. Religieuze opvattingen spelen een rol. Het uitgangspunt lijkt soms te zijn dat die slechte mannen toch vooral maar eens flink gestraft moeten worden. Er wordt van alles bij gesleept dat niets te maken heeft met therapie.”

„Het ligt heel gevoelig en ik ben ook wel eens bang dat ik verkeerd begrepen word. In de contextuele therapie wordt iedereen die te maken krijgt met de therapie, erbij betrokken. Dus niet alleen het slachtoffer. Ik voel me verantwoordelijk voor iedereen die meedoet, voor alle leden van het gezin. Dat is iets heel anders in de psychoanalyse bijvoorbeeld. Dan bekommert een therapeut zich om zijn eigen patiënt, en alle anderen moeten hun eigen analyticus maar vinden.”

„Als ik met iemand in zee ga, betreft het niet alleen zijn of haar leven, maar ook dat van een partner, van de kinderen. Die kan ik niet uitschakelen. Die betrek ik erbij. Soms leidt een therapie tot echtscheiding. Daar moet ik toch rekening mee houden. Dus minimaal vraag ik dan toch hoe een man — als die niet zelf wil komen — reageert op de therapie van zijn vrouw. En hetzelfde geldt voor de kinderen en de ouders. Dat is heel belangrijk in contextuele therapie. Dat geldt altijd. Ook bij incestgevallen.

„Vaak is incest niet het belangrijkste probleem. Ik zal een paar voorbeelden uit mijn praktijk geven. Een vrouw van veertig denkt aan zelfmoord. Na enkele gesprekken komt de incest aan de orde, die ze heeft gehad met haar vader. Hij is op dat moment al 76 jaar. Ze heeft er dan nog nooit met hem en met haar drie zusters over gesproken. Ze dacht dat er

„Ik heb families meegemaakt, waar iedereen het met iedereen deed”

schappij de ouders veroordeelt, dan zullen kleine kinderen nog meer partij kiezen voor de ouders. Dat zie ik steeds weer.

„Het is echter de vraag of het kind nog voldoende vertrouwen heeft om in de toekomst nieuwe relaties te kunnen aangaan. Dat is een groter probleem. Het is bijna altijd zo dat bij incest schade wordt aangericht voor het vertrouwen in toekomstige relaties. Het gaat dan niet om de seksualiteit. Maar om het vertrouwen. Ik probeer dus vooral na te gaan waar het vertrouwen beschaamd is.”

— Hecht u niet te veel aan het bijhouden van gezinnen? Is het niet veel begrijpelijker dat een vrouw haar vader, die incest met haar bedreven heeft, niet meer, nooit meer wil zien?

„Ik ben al 44 jaar werkzaam als thera-

anders met hen hetzelfde zou kunnen gebeuren. Daarna volgen gesprekken met de drie zusters. Allen blijken ze incestervaringen te hebben gehad. Ze blijken alledrie ook al individuele therapeutische behandelingen achter de rug te hebben, maar dat wisten ze niet van elkaar.”

Toen heb ik de vader, die in een bejaardenhuis zat, uitgenodigd. In enkele gesprekken met hem alleen komt al gauw naar boven dat hij destijds in zijn jeugd door zijn vader is mishandeld en dat hij zich heel machteloos voelde in zijn huwelijk. Door die gesprekken komt hij langzaam open te staan voor het onrecht dat hij zijn dochters heeft aangedaan. Er volgt een gesprek tussen de vader en de dochters, waarin hij zijn schuld erkent en ze om vergeving vraagt. Die dochters bloeien dan helemaal op. Meer willen ze eigenlijk niet. Het is genoeg dat vader toch nog voor zijn dood heeft gezegd dat hij zich schuldig voelt.

„Ik heb ook twee grote families meegemaakt, waar generaties lang iedereen het met iedereen deed. De grootvaders, en ooms, en tantes, vaders, broers en zusters, nichten en neven. Er gebeurde van alles: heteroseksuele relaties, homoseksuele relaties. Ook met kleine kinderen.”

Die mensen functioneerden heel goed. Ze namen belangrijke posities in in het artistieke, culturele leven van hun stad. Ze zeiden tegen hun kinderen dat ze het niet verder mochten vertellen: zij voelden zich superieur, anderen zouden het niet begrijpen. De redenering was: de anderen hebben niet wat wij hebben, die zouden jaloers worden, en ze zullen zich dan tegen ons keren. Vertel het dus maar aan niemand.

„Het is ook bekend dat de koninklijke families in Egypte hetzelfde deden. Het is heel moeilijk uit te leggen wat daaraan slecht is. Natuurlijk, als je op seksueel gebied een moralist bent, dan is het slecht. Je kunt je ook op het standpunt stellen dat als ze het allemaal doen, het ook niet slecht voor de kinderen hoeft te zijn. En zolang ze het niet aan anderen vertellen, gebeurt er ook niets. Maar op het moment dat ze dat wel gaan doen, dan begint de ellende. Want de maatschappij tolereert dat niet. En dan krijgen die kinderen moeilijkheden. Het zadelt de kinderen op met wantrouwen naar de buitenwereld. En ze zullen toch in die maatschappij moeten leven.”

KINDERVRIEND? MAATSCHAPPIJ VERDACHT!

Bij een vriend las ik het oktobernummer van Scouting Magazine. Het deed me goed om te merken dat er bij Scouting Nederland aandacht is voor de manier van omgang met de jeugd, zoals uit het artikel „Kindervriend, bij voorbaat verdacht?” te lezen valt.

Juist Scouting is een jeugdbeweging welke heel geschikt is om als ouderen en jongeren kameraadschappelijk met elkaar om te gaan. Op een paar aspecten zou ik verder in willen gaan.

Vroeger was ik zelf welp bij de Eburonen. Als tienjarige ging ik voor het eerst alleen van huis weg, op kamp. Aan dat kamp heb ik een positieve en een negatieve herinnering overgehouden. De negatieve was dat ik me in de steek gelaten voelde. Dat kwam zo: We waren op excursie bij een belangrijk persoon. Iedereen zenuwachtig, ik vervelend. Zo moest ik voor straf voortijdig alleen langs de rijksweg terug naar de kampeerboerderij. Huilen.

Toen de hele groep een uur later met Akela aankwam, zocht zij me meteen op en begon me op schoot te troosten. Dat onderging ik met gemengde gevoelens. Deze behandeling werd me opgedrongen, hoe goed bedoeld ook. Positief vond ik het dat mijn vriendje graag tegen me aansloep in het stro. Ik mocht hem heel erg graag strelen.

Hij bleek ook jarenlang een goede relatie te hebben met een van de leiders. Daar zijn gelukkig nooit moeilijkheden over geweest. Ik ben blij dat Hans stelt dat pedofilie meer is dan seksueel contact. Pedofilie is houden van, vallen op kinderen. Seksuele, erotische, zelfs lichamelijke omgangsvormen hoeven daarbij niet aan de orde te zijn. Als in een relatie van oudere-kind sprake is van vrijen, zou ik willen spreken van pedoseksualiteit. Het belangrijkste voor mij is om te weten of het een voor beide partners gewenste (seksuele) relatie is.

Niet de moraal, maar kinderen, als uitgangspunt.

Aan de directeur, maar vooral ook aan alle leidinggevenden, zou ik willen vragen om bij relaties met een seksuele component die een „kwestie” dreigen te worden, eerst de mate van vrijwilligheid na te gaan, alvorens eventueel ouders in te schakelen. Vraag aan de jongere wat hij/zij wil. Dat dient zorgvuldig te geschieden, door het stellen van open vragen.

Walter de Grood

GEEN MISBRUIK

Allereerst wil ik mijn waardering uitspreken voor het artikel over pedofilie in Scouting Magazine van oktober. Hopelijk brengt dit binnen Scouting Nederland een zinvolle discussie op gang. Toch heb ik enige kanttekeningen bij dit artikel.

De relaties die boven water komen ondervinden vaak zo'n grote druk van ouders en politie, dat het kind daarvan de nadelige gevolgen ondervindt en niet, zoals vaak wordt gesuggereerd, door de relatie op zich. Dit laatste gevoel heb ik zelf meegemaakt. De jongen waarmee ik een relatie had, was zo bang voor ontdekking door omgeving en ouders, dat we dan ook besloten hebben om de relatie te beëindigen.

Een andere opmerking over het artikel heb ik t.a.v. het feit dat er gesuggereerd wordt dat een relatie tussen leider en kind gebaseerd wordt op machtsmisbruik („misbruik” wordt cursief afgedrukt!) Natuurlijk kan er sprake zijn van machtsmisbruik, maar dat kan in elke relatie voorkomen. Ik denk, dat dat in pedofiele relaties juist veel minder voorkomt (eigen waarneming). De volwassene hoeft zich er in een pedofiele relatie uitdrukkelijk voor, dat hij geen misbruik maakt van het verschil in leeftijd, kennis, kracht en hiërarchische status.

Als ik het beleid van het bestuur goed begrijp, dan wijst zij elke pedofiele relatie af. Of waarom zou je anders, zonder eerst zelfs op verantwoorde wijze te onderzoeken of het kind schade van de relatie heeft geleden, het kind en de „dader” uitleveren aan de politie en de media, die in veel gevallen juist de schade aanrichten.

Omdat ik niet uitgeleverd wil worden blijf ik liever anoniem.

Een padvindersleider

KAT OP HET SPEK

Scouting Magazine viel in de bus, met daarin tot mijn verbijstering weer het oude smoesje van „het valt wel mee” en „er is moeilijk een grens te trekken”. Ik ben moeder van vier, was leidster bij de Bevers en werk nu met de weka's. Mijn dochter was bijna slachtoffer. Gelukkig maar bijna, maar het heeft me wel geleerd, dat er héél duidelijk een grens is en dat zij die grens overschrijden, dat drommels goed weten! Alles wat stiekum is, in het verborgene, een geheimpje dat je Pappa en Mama niet mogen weten... is aan de verkeerde kant van de streep. Ik zal wel weer zo'n domme moeder zijn, maar ik vraag me af of iemand die pedofiel is, of daartoe neigt, eigenlijk wel op zijn/haar plaats is bij Scouting. Het lijkt mij de kat op het spek binden en het zal je kind maar wezen dat in „een moment van zwakte” in de buurt is... Bovendien vertrouwen ouders ons hun kinderen toe en dan vind ik dat ze recht hebben op de verzekering, dat onbetamelijk contact tussen leiding en kinderen niet getoleerd wordt en dat zij die „over de schreef gaan” onmiddellijk uit hun leidinggevende functie worden ontheven.

De gevolgen van erotische en seksuele handelingen tussen volwassenen en jongeren, beste schrijver, vallen als regel helaas helemaal niet mee... eerder héél erg tegen.

Natuurlijk moeten mensen een probleem, of geaardheid, of wat men het ook noemen wil, zoals bijvoorbeeld pedofilie, óók levensruimte hebben. Toch lijkt mij Scouting niet het meest geschikte plekje daarvoor. Uiteindelijk is Scouting er niet voor de leiding, maar voor de kinderen. En de kinderen zijn er zeer zeker niet voor de leiding!

NASCHRIFT HANS MEIJ

Zoals te verwachten was, hebben velen gereageerd op het artikel over pedofilie dat wij in oktober jongstleden publiceerden. Een aantal relevante reacties hebben wij hier gepubliceerd. Het lijkt me nuttig naar aanleiding van de reacties nog wat te verduidelijken.

1. De redactie heeft besloten tot publicatie over dit onderwerp, na vele verzoeken en signalen die ons bereikten. Sensatiezucht of emotie hebben ons daar bevestigd niet in geleid.
2. Het artikel is bedoeld als discussiestuk en neemt daarom geen duidelijk positief

of negatief standpunt in. Dit wil uiteraard niet zeggen dat „bij ons alles maar kan”, of dat wij dat zouden vinden. Onze mening is echter niet relevant. Wél die van U als lezer en als kaderlid van Scouting Nederland.

3. De relatie tussen leider en kind in Scouting wordt inderdaad niet gebaseerd op machtsmisbruik, zoals de „padvindersleider” terecht stelt. Dit heb ik echter ook niet betoogd. Wél is duidelijk dat er machtsverschillen zijn die dit contact des te moeilijker maken. En, hoe je het wendt of keert, dát verschil is niet weg te werken. Al ben je nog zo voorzichtig.

4. Ik maak mij, zoals Frans Gieles schrijft, niet zozeer zorgen om dat beetje extra aandacht van een leider t.o.v. een kind. Echter, binnen de setting van Scouting kan dit wel degelijk tot problemen leiden. Het gaat mij niet om die extra aandacht maar om het verschil in benadering dat dan wel extra duidelijk wordt.

Tenslotte: de discussie is uiteraard met deze reacties niet afgelopen. Indien noodzakelijk zal ook Scouting Magazine op dit onderwerp terug komen. Voorlopig laten we echter de discussie even los. In de hoop dat hij elders binnen de vereniging zijn weg vindt.

Vanwaar die bezorgdheid over een kind dat extra lief wordt benaderd...

Het zou goed zijn voor het vaak al controversiële image van „de padvinderij”, als Scouting Nederland zich krachtig en krachtig tegen pedofilie uitliet en opstelt!

N.D. Steinvorte-Derksen

GESPREK MOGELIJK

In Scouting Magazine van oktober 1988 las ik het artikel van Hans Meij over pedofilie. In de eerste plaats wil ik mijn waardering uiten voor het feit dat hij dit onderwerp ook in Scouting bespreekbaar wil maken en voor de genuanceerde manier waarop hij dit doet. Juist door zijn open manier van benaderen is het artikel geschikt om het gesprek te openen. In deze reactie wil ik het gesprek wel opnemen en voortzetten door

het maken van enkele opmerkingen en het stellen van een vraag aan de Scoutingwereld, waar ik overigens geen deel van uitmaak.

Als je pedofilie opvat als „seksueel contact” zal geen Scoutingleider nog z'n mond open doen. Als je het opvat als „houden van, voorkeur voor, open staan voor, verlangen naar”, dan is gesprek mogelijk.

Net zoiets is er met de passage over de dominante rol van de leider, alsof hij die rol altijd en automatisch zou moeten hebben, de rol van de baas en de leraar.

Juist bij Scouting is een heel andere rol mogelijk: die van kameraad, met wie je samen het spel, de natuur en de wereld ingaat en ontdekt. Daarbij hoeft je helemaal niet dominant te zijn. Dominante leiders zijn echt niet de beste leiders.

Trouwens, als je je zonodig als „leraar” op moet stellen, waarom dan wél bij het leren kennen van de plant en het dier en ineens niet bij het ontdekken van je eigen gevoel en je lijf?

De derde opmerking betreft de „speciale” behandeling die de schrijver veronderstelt van de pedofiele leider voor zijn meest beminde kind. Is dat wel juist? vraagt de schrijver zich af en dat verbaast mij nu weer: vanwaar die bezorgdheid over een kind dat extra lief wordt benaderd? Ik maak me pas zorgen over de kinderen die extra afstandelijk worden benaderd. Daarbij stel ik de vraag: is dat wel juist?

Tenslotte mijn vraag aan de Scoutingwereld: is het in Scouting mogelijk om open over je gevoelens voor kinderen te spreken, in het bijzonder je liefhebbende gevoelens? Of is dat te riskant, te „verdacht” en hou je het bij het spreken over de moeite die je met sommige kinderen hebt?

Frans Gieles

PEDOFILIE

Parkberichten van de Scouting Gelderland

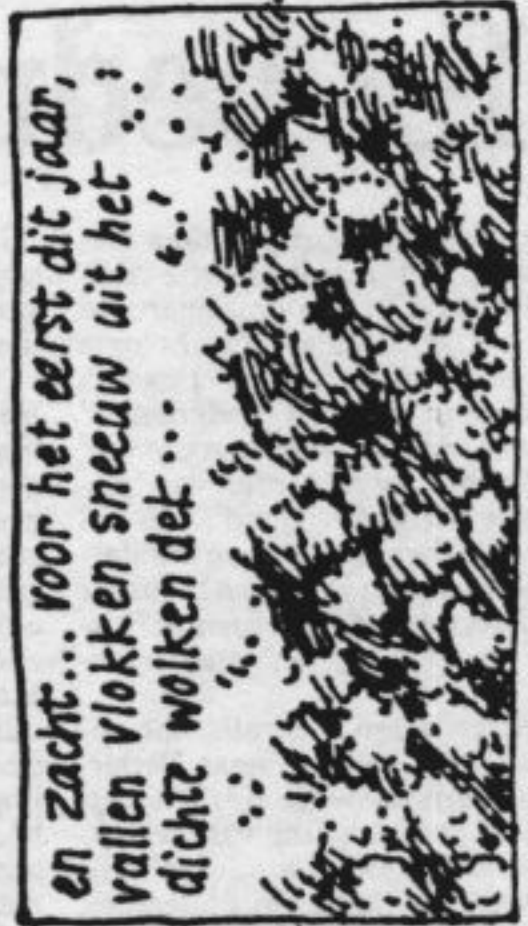
Aangenaam verrast was ik bij het open-slaan van het scoutingnummer van oktober, toen mijn blik viel op een artikel over pedofilie binnen scouting. Het getuigt toch wel goed, een dergelijk pikant onderwerp aan de orde te stellen. Bij het lezen van het artikel viel mij onmiddellijk de neutrale toonzetting op. Een vooroordeel werd terecht zorgvuldig vermeden. De sterke emotionele reacties werden door Hans Mey - de auteur - zelfs enigszins gerelativeerd. Zo stelt hij bijvoorbeeld dat een seksuele relatie tussen volwassenen en jeugdige slechts in een aantal gevallen problematisch is. Alvorens inhoudelijk op het onderwerp 'pedofilie binnen scouting' in te gaan, geeft Hans Mey aan dat het vooral van belang is onbevooroordeeld naar seksueel contact tussen jeugdleden en leiders te kijken. Het is onjuist pedofilie op een hoop te gooien met criminele zaken als de vervaardiging van kinderporno e.d.

Maar daarmee is nog geen antwoord gegeven op de kernvraag of seksuele contacten tussen een leider en een jeugdleden aanvaardbaar zijn. De vraag of pedofilie in het algemeen aanvaardbaar is, is voor ons minder relevant. Van scouting wordt tenslotte niet gevraagd uitspraken te doen over de zedelijke moraal die mensen in acht zouden moeten nemen. Scouting stelt zich als doel haar leden een avontuurlijk en verantwoord spel aan te bieden, en daarbij rijst de vraag of pedofiele contacten in een dergelijk kader aanvaardbaar zijn. Wanneer Hans Mey inhoudelijk op deze vraag ingaat, komt hij met enkele argumenten voor de daad, die laten zien dat seksuele contacten tussen een leider en een jeugdleden een hoop moeilijkheden kunnen veroorzaken. Op deze argumenten wil ik straks inhaken. Eerst wil ik echter nog de heer van Ark dat pedofilie binnen scouting niet meer zou voorkomen dan binnen andere jeugdverenigingen. Hij

baseert deze stelling op het geringe aantal meldingen van de afgelopen tien jaar. Nu getuigt het mijn insziens van kortzichtigheid wanneer verondersteld wordt dat het aantal meldingen van pedofiele contacten binnen scouting een indruk zouden kunnen geven van het werkelijke aantal pedofiele contacten. Het ligt namelijk voor de hand om er vanuit te gaan dat de meeste gevallen van pedofilie alleen bij de betrokken leiders en jeugdleden bekend zijn. Kinderen schamen zich meestal over dergelijke ervaringen, of weten op z'n best niet goed wat ze er van denken moeten, en gaan ze dan ook niet rondbazunnen. In het geval dat er toch een lek ontstaat, zal meestal getracht worden de affaire binnenskamers af te handelen. Publiciteit hierover is meestal niet bevorderlijk voor het ledenaantal. Overigens zijn er inhoudelijke argumenten denkbaar die aangeven dat pedofilie binnen scouting wel eens meer zou kunnen voorkomen dan binnen andere jeugdverenigingen. Uit de aard van het scoutingspel volgt namelijk dat de band tussen een leider en een jeugdleden van een scouting-club meestal hechter zal zijn dan bij bijvoorbeeld een voetbalvereniging. Daar is helemaal niets op tegen; het is zelfs een van de aantrekkelijke kanten van het leiding geven in een scouting-club. Het betekent echter ook dat je als scouting-leider eerder de kans loopt over de schreef te gaan. Volgens dezelfde logica zou het mij bijvoorbeeld ook niet verbazen wanneer zou blijken dat bij seksueel misbruik van kinderen meestal familieleden betrokken zijn.

Ouders

Een van de argumenten die mijn insziens tegen pedofilie binnen scouting spreken, en die ik in het artikel van Hans Mey pijnlijk miste, is het bestaan van ouders. Wat vinden de betrokken ouders er namelijk van? Dat er ook nog ouders

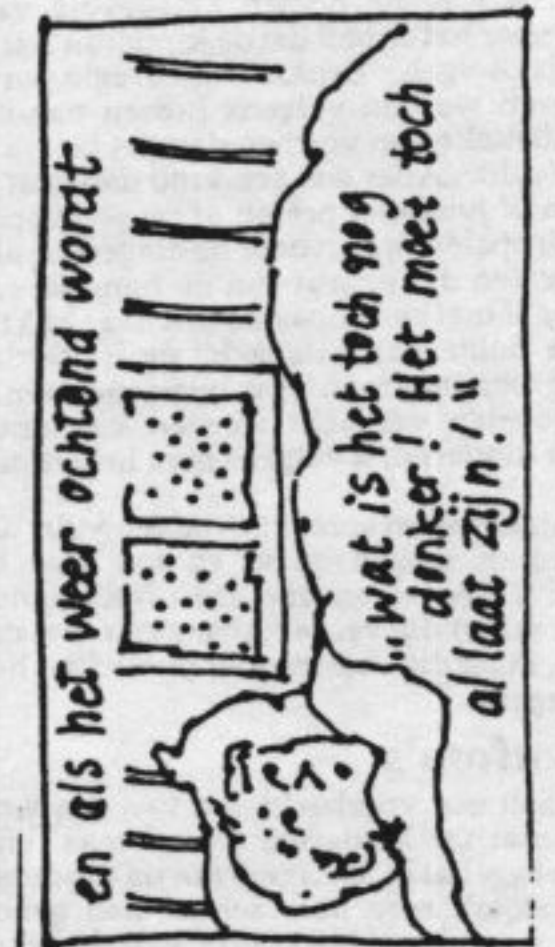

PEDOFILIE

zijn die hierover iets te zeggen hebben, zou je door het artikel van Hans Mey namelijk bijna vergeten. Wanneer ouders hun kind aan een scoutinggroep toevertrouwen, gaan zij er niet vanuit dat seksuele contacten met jeugdleden tot de mogelijkheden behoren. Ook wanneer het kind in dit opzicht initiatieven neemt, gaan ouders er mijn insziens vanuit dat leiders een seksueel contact met het kind afhouden. Ik heb nooit een enquête bij ouders hierover afgenomen, maar ik geloof niet dat ik dit onderwerp tijdens een ouderbezoek had hoeven aanboren, zonder er bij voorbaat van verzekerd te zijn dat we het met een lid minder zouden moeten stellen.

Maar er zijn nog andere argumenten die aangeven dat pedofilie binnen scouting grote moeilijkheden met zich mee kan brengen - ook al hoeft het niet per definitie fout te gaan. Hans Mey haalt bijvoorbeeld het machtsverschil tussen leider en jeugdleden aan, dat binnen een broze seksuele relatie niet is uit te vlakken en uit te sluiten. Een kind ziet op tegen zijn leider, en loopt daardoor het risico dat het instemt met bepaalde handelingen, waar het zelf toch eigenlijk niet achterstaat. Juist omdat het om seksualiteit gaat, kunnen spijt en schaamte het gevolg zijn. Schaamte kan het kind ertoe brengen zijn mond te houden - zoals dat ook bij incest het geval is - wat de wroeging natuurlijk alleen maar groter maakt.

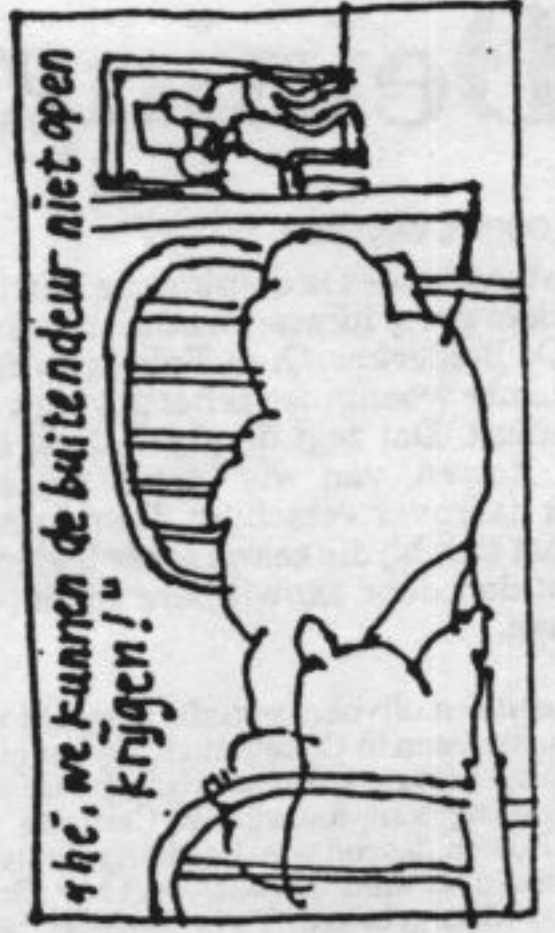
Hans Mey noemt ook het gevaar dat een leider het kind waarmee hij dat 'speciale' heeft, anders gaat benaderen. Scheve verhoudingen binnen de groep kunnen de sfeer dan goed verzieken. Een speciale benadering van een van de jeugdleden strookt doorgaans ook niet met een pedagogisch verantwoorde aanpak.

Zoals een vader niet tegelijk opvoeder en minnaar van zijn kind kan zijn, zo kan een leider geen leiding geven aan zijn jeugdleden, en tegelijkertijd een van hen beminnen.

De grootste bijdrage van het artikel van Hans Mey is gelegen in het feit dat een onderwerp wordt aangekaart, waar men ook binnen scouting nooit zo goed raad mee heeft geweten. Indien U als lezer iets aan deze discussie zou willen toevoegen - standpunten, ervaringen of wat dan ook - nodig ik U uit daar wat over op papier te zetten, en het aan ons toe te zenden. Vanwege het delicate karakter van het onderwerp zullen we alleen in overleg met de schrijver tot plaatsing in Parkberichten overgaan.

Erik Peeters

Psycholoog Rossen verklaart massahysterie

'Deining rond incestzaken is gevolg van zedenangst'

Haagsche Courant 7/1

door CORINE VAN ESCH

Amsterdam — De deining die ontstaan is rondom grote incest- en ontuchtzaken zoals De Bolderkar, Oude Pekela en de Rotterdamse woongroep is het gevolg van zedenangst. Dat zegt de psycholoog Benjamin Rossen, van wie in het najaar een boek daarover verschijnt. De maatschappij laat zich bij die zaken meer leiden door angst dan door aanwijsbare feiten, aldus Rossen.

Hij heeft een uitvoerige studie gemaakt van de gebeurtenissen in Oude Pekela. In het maandblad Psychologie van deze maand staat een samenvatting van die studie. Centrale vraag voor Rossen daarbij was: hoe kan zo'n hysterie ontstaan over niets? „Want”, zegt hij, „Er is helemaal niets gebeurd. Twee jongetjes hebben met elkaars piemelje zitten spelen en een van de twee heeft geprobeerd een stokje in de anus van de ander te duwen. Daardoor had hij een wondje en daaruit is de hele rest voortgekomen”.

De massahysterie die in Oude Pekela is ontstaan, is volgens Rossen het gevolg van de angst voor het onheil dat de kinderen zou kunnen bedreigen. Bepaalde gedragingen van kinderen worden volgens Rossen vanuit die angst bekeken en vormen dan het bewijs voor de ontucht. „Alles wat een kind dan doet, veel praten of juist niet praten of op een bepaalde manier spelen, wordt door de omgeving als bewijs gezien dat er wat aan de hand is, omdat men er al met een bepaalde bril naar kijkt”. Bij De Bolderkar en ook bij de Rotterdamse woongroep, waarvan de volwassenen een paar jaar geleden verdacht werden van ontucht met de kinderen, is volgens hem hetzelfde aan

de hand. Rossen spreekt over een vuur dat ondergronds brandt en af en toe naar boven komt. Volgens hem zijn er in Nederland veel meer zaken die vergelijkbaar zijn met de drie grote, maar die veel minder publiciteit hebben gekregen.

Blootfoto's

Hij haalt een voorbeeld aan van een weduwnaar met zes kinderen, die allemaal bij hem zijn weggehaald, toen een van de kinderen vakantiefoto's mee naar school had genomen. Daar waren ook blootfoto's van de kinderen

bij, omdat ze tijdens de vakantie een naaktstrand hadden bezocht. „Ontucht of de incest was daar niet de reden voor, maar de zedenangst”, meent Rossen.

Die term introduceert hij om een verklaring te vinden voor de paniek die ontstaat als ergens sprake is van ontucht of incest. „Het is psychologisch interessant omdat zoiets alleen kan ge-

beuren als men er rijp voor is. Incest, ontucht en kinderporno vormen het sociale probleem van deze tijd. Door de aandacht die ervoor is en de publiciteit er rondom heen, was men in Oude Pekela rijp voor die massahysterie”, meent Rossen.

Daarnaast houdt het hem bezig omdat de gevolgen van een dergelijke massahysterie volgens hem zeer ernstig kunnen zijn. „Wat in Oude Pekela is gebeurd was een tragedie en ik vond dat iemand moest zeggen hoe ernstig het is geweest”.

De ernst van incest en ontucht staat voor hem niet ter discussie. Maar de angst in de maatschappij voor dergelijke dingen kunnen volgens Rossen een zodanige vorm aannemen dat de gevolgen nog veel ernstiger zijn. „De incestplegers worden zulke enorme bandieten, dat zij tegenover de slachtoffers een nog grotere druk gaan uitoefenen om niets te zeggen. Volwassenen die erotische gevoelens hebben voor kinderen gaan zich schuldig voelen en de kinderen die seksuele relaties hebben met volwassenen schamen zich diep”.

In het buitenland, met name in de Verenigde Staten heeft zedenangst zulke grote vormen aangenomen, dat er een ware heksenjacht is ontstaan op volwassenen die seksuele contacten hebben met kinderen, volgens de psycholoog.

Relatie

Seksueel contact met kinderen hoeft volgens hem niet altijd traumatische gevolgen te hebben. „Het hangt vooral af van de relatie tussen de volwassene en het kind. Seks tussen volwassenen verdiept een relatie. Als de relatie goed is, kan die door seksueel contact geïntensiveerd worden. Is de relatie slecht, dan wordt die door seksueel contact nog slechter. Dat

geldt ook voor seksuele relaties tussen volwassenen en kinderen”.

„Volgens het onderzoek van Theo Sandfort, die veel jonge volwassenen heeft ondervraagd over hun seksuele ervaringen nu en op jonge leeftijd, kan een vrijwillig seksueel contact op jonge leeftijd bijdragen tot een goed seksleven later”, zegt Rossen. „En er zijn kinderen die behoefte hebben aan seksueel contact”. Bij kinderen denkt hij dan niet alleen aan heel jonge kinderen, maar ook aan pubers. Maar de vrijwilligheid in het contact moet wel voorop staan.

Dat kinderen, zoals in Oude Pekela bij voorbeeld, aangeven dat ze zijn 'meegeweest' met een kinderlokker, verklaart de psycholoog ook vanuit zedenangst. „In Oude Pekela werden ouders gealarmeerd door de suggestie dat hun kinderen misbruikt zouden zijn. Tegelijkertijd kregen zij te horen welke signalen daarop zouden kunnen wijzen”. Volgens hem gingen veel ouders op zoek naar die signalen en vonden ze ook, terwijl die ook op iets heel anders zouden kunnen wijzen.

Daar komt bij dat de kinderen volgens hem ook beloofd werden voor verzinsels. Ze kregen extra aandacht op school en thuis als ze vertelden dat ze 'meegeweest' waren. De kinderen hadden door alle deining die er was, voldoende gehoord om een verhaal te vertellen, ook al hadden ze dat niet zelf meegemaakt, aldus Rossen.

De hulpverleners in de Medische Kleuterdagverblijven die slachtoffers van incest vinden onder 'hun' pupillen, zijn volgens Rossen ook behept met zedenangst. „Er is een groep beziezelende, ideologisch bevoegen incestspeurders die veel invloed heeft gehad op hulpverleners. Ook bij hen is sprake van projectie, ze zien wat ze graag willen zien”.

N/hN 7-1-89

Psychiater Gerrit Mik, oud gedeputeerde, schiet gigantisch uit zijn slof wanneer Circuit hem vraagt of hij het verhaal in het vakblad Psychologie over zijn functioneren in de vermeende kindersexaffaire in Oude Pekela heeft gelezen. Een ziedende Mik: „Schandalig. Dat iemand, die zich nota bene alleen baseert op krantenberichten, een man met dertig jaar ervaring die een half jaar onderzoek bij de kinderen heeft ge-

daan als Jan Lul neerzet....” Toch geeft Mik toe, dat zijn kritikaster Benjamin Rossen het niet helemaal fout heeft met zijn conclusie dat er in Oude Pekela sprake is geweest van massahysterie.

Het bedrog van een 'geleerde' pedofiel

Par 260104

Er waart een deskundige door Nederland. Hij manifesteerde zich deze maand in een omslagartikel van het maandblad Psychologie met een 'dossier Oude Pekela'. Conclusie: allemaal 'zedenangst' oftewel massahysterie; men was het slachtoffer geworden van 'primitieve lichtgelovigheid'; van pedofilie of het maken van kinderporno was geen sprake. Als auteur werd vermeld: drs. Benjamin Rossen, psycholoog en endocrinoloog.

Rossen is een Australiër die anderhalf jaar geleden naar Nederland kwam vanwege zijn 'interesse in de ontwikkeling van de seksualiteit van jonge kinderen'. „In Australië is daar geen onderzoek naar, en in de Verenigde Staten heerst daarover een sfeer van extreme benepenheid.”

In Nederland is dat gelukkig anders hoewel hij ook hier een gevaarlijke neiging constateert om naar Amerikaanse denkbeelden over te hellen. Pedofilie bijvoorbeeld hoeft voor een kind helemaal niet schadelijk te zijn, vindt Rossen; hij kent genoeg gevallen waarbij juist de pedofiel diep ongelukkig werd gemaakt door het machtsmisbruik dat het kind van hem maakte. En ook incest moeten we genuanceerd zien; de trauma's worden de slachtoffers vaak aangepreft door de maatschappij.

Zijn onderzoek heeft Rossen voornamelijk gebaseerd op artikelen uit kranten en tijdschriften. Hij verzamelde Amerikaanse literatuur waarin soortgelijke vermoedens over kindermisbruik uiteindelijk op niets gebaseerd bleken te zijn en toog eind vorig jaar naar Oude Pekela.

De burgemeester aldaar wilde wel met hem praten maar de politierapporten mocht hij niet inzien. „Gaf niet want ik heb gepraat met de onderzoekers die aan de zaak hebben gewerkt.” Verder heeft hij een paar kinderen aangesproken.

„Die hebben veel minder schade opgelopen dan veel mensen denken; de meesten zijn de zaak al lang vergeten.”

Rossen's artikel is een samenvatting van een scriptie die hij heeft gemaakt. Hij is dus nog helemaal geen doctorandus? Onzin, zegt de geleerde. „Ik heb een Australische graad in de psychologie en ik heb ook nog een paar jaar biologie en chemie en wiskunde gestudeerd. Maar dat wordt hier niet erkend dus studeer ik als het ware voor de derde keer af. Ik heb een vrijstelling vanwege mijn opleiding, ik hoef geen colleges te lopen en dit onderzoek geldt als mijn doctoraal.”

Scriptiebegeleider is prof. Marten Brouwer en inderdaad, dit is een 'vrij doctoraal'. Maar waarin is Rossen dan straks drs? „In de politieke en sociaal culturele wetenschappen.” Maar hij noemt zich psycholoog. „Dat kan niet,” zegt Brouwer, „dat is een beschermde titel. Maar dat is mijn zaak niet, ik heb alleen te maken met de inhoud van de scriptie. Die voldoet aan de voorwaarden. Hij heeft een aantal standaardwerken doorgenomen en een eigen onderzoekje gedaan.”

Maar Rossen had zich al eerder vorig jaar gemanifesteerd als deskundige. In NRC Handelsblad werd hij geciteerd als 'klinisch psycholoog' en bij het VPRO tv-programma Kwesties liet hij zich introduceren als psycholoog en biochemicus.

Dat is hij allemaal niet, dus misschien klopt zijn onderzoekje ook niet? De politie in Oude Pekela benadert desgevraagd alle onderzoekers en verklaart plechtig dat ze nooit met Rossen gepraat hebben, behalve dan om hem te vertellen dat hij de rapportage niet mocht inzien.

Klopt die vrijstelling dan wel? „Dan moet u bij Van Naerssen in

Utrecht zijn,” zegt Brouwer. „Daar komt hij vandaan.” De klinisch psycholoog Van Naerssen kan het zich nog wel herinneren. „Zijn papieren voldeden niet aan de toelatingseisen. We hebben hem toen om nadere bewijsstuk-

ken gevraagd. Daar heeft hij nooit op gereageerd.”

En vóór Van Naerssen blijft Rossen het nog bij een andere faculteit te hebben geprobeerd, bij prof. L. Gooren, hoogleraar transsexualiteit aan de VU in Amster-

dam. Ook Gooren herinnert het zich meteen. „Ik kreeg een brief uit Australië dat hij onderzoek wou komen doen naar de aanwezigheid van vrouwelijke hormonen bij pedofielen; dat zou dan moeten verklaren waarom pedofielen moederlijke neigingen hebben naar kinderen toe. Persoon-

lijk vond ik dat een hoop hormonale blabla, maar ik heb hem teruggeschreven dat ik geen budget had. Hij kwam toch opdagen en heeft hier nog even rondgescharreld. Ik heb nooit naar bewijsstukken van zijn opleiding gevraagd omdat het nooit tot een formele relatie is gekomen. Bestaat daar twijfel aan? Dat kan ik me wel voorstellen. Rossen moest indertijd 'om dwingende redenen' Australië verlaten. Rossen: „Ach, dwingend. Een pedofiel heeft in Australië geen leven, persoonlijk noch professioneel. In Nederland hoef je daar niet geheimzinnig over te doen.”

Terug naar Brouwer. Geen vrijstelling voor de propedeuse? De professor kan zijn oren niet geloven, gaat op onderzoek uit en: „Inderdaad, het is heel raar maar de formele aanvraag is nooit ingediend, ik ging er van uit dat hij dat gedaan had. Terwijl die scriptie helemaal niet slecht is. Ik had aan-

vankelijk wel wat inhoudelijke bezwaren, ik heb hem bij voorbeeld wat passages laten schrappen over pedofilieverheerlijking, en overigens ben ik van mening dat je als pedofiel best over zo'n onderwerp mag schrijven maar dan is het beter om dat er wel bij te zeggen.”

Rossen zou over twee weken afstuderen. Hoe moet dat nu? Brouwer: „Ik sta geheel machteloos. Als iemand geen propedeuse heeft, kan ik die scriptie niet in behandeling nemen, daar valt niet eens meer over te praten.”

PAULINE SINNEMA

Zedenangst maakt blind

AD 6.

En vorm van massahysterie, waarbij mensen meer in het geheel komen tegen hun eigen angsten dan tegen aanwijsbare feiten. Zo definieert endocrinoloog (leer van de hormonen) en psycholoog drs. R. Rossen in het blad Psychologie het begrip zedenangst.

Rossen dook in het nu één jaar oude dossier Oude Pekela, om tot de conclusie te komen dat er grove fouten zijn gemaakt. Ouders werden gealarmeerd door de suggestie dat hun kinderen seksueel misbruikt zouden kunnen zijn en doordat zij

tegelijktijd te horen kregen welke signalen daarop zouden kunnen wijzen.

De eerste grote fout, zo stelt Rossen vast. Zijn reconstructie toont aan dat ouders van dat moment af extra gingen letten op het gedrag van hun kind. Elk in hun ogen afwijkend gedrag werd geïnterpreteerd als bewijs voor mishandeling, zonder rekening te houden met de eigenaardigheden van de kinderlijke waarneming, geheugen en gedrag. Angst en liefde maakten vervolgens blind.

De meeste onderzoeksmethoden die in dit soort zaken worden gebruikt

zijn volgens Rossen waardevol. De conclusie dat een kind, dat seksueel opgewonden raakt bij het spelen met poppen, misbruikt zou zijn is behalve een vorm van zedenangst, een vorm van pseudowetenschappelijke aanmatiging, zo meent hij.

Het 'misdrif' in Oude Pekela was volgens hem op de derde dag van het onderzoek al opgelost. Een 5-jarig jongetje bekende een takje in de anus van een 4-jarig vriendje te hebben geduwd. De opvatting waar rook is is vuur leverde vervolgens louter slachtoffers op, aldus Rossen in Psychologie.

29.1.88 28.1

Grandma freed in sex case

San Francisco Examiner

Charges involve two grandchildren

EXAMINER EAST BAY BUREAU

RICHMOND — A 48-year-old grandmother charged with one count of pandering in a sex-for-sale case involving her two grandchildren was released Friday on her own recognizance for health reasons.

However, Judge Allen Norris of Bay Municipal Court ordered the woman to check in with his bailiff daily. She is scheduled to appear in court again on Thursday with her 29-year-old daughter, who is charged with 19 counts of selling her 12-year-old girl and 9-year-old boy for sex.

The woman reportedly is stricken with pancreatic cancer and has only six months to live.

The daughter is being held without bail at the county jail in Martinez pending the hearing. Police said the younger woman was prostituting her children to fund her drug habit.

The older woman, a Concord resident, became the target of a police dragnet after the children's mother was arrested at an El Cerrito motel.

Police withheld the women's names to protect the children.

Lt. Ray Howard said the grandmother surrendered to authorities at 8:30 a.m. Friday and was arraigned later.

The court referred her case to the Contra Costa public defender's office after the grandmother said she did not have enough money to hire a lawyer.

The youngsters and their sisters, 2 and 4, are now living with foster parents outside the East Bay.

Registered child molester arrested in Kings Beach

TAHOE CITY — A convicted child molester arrested by Placer County Sheriff's deputies at his Kings Beach residence Wednesday faces a parole board hearing within three weeks.

James Howard Butler Jr., 28, was taken into custody by deputies at the request of his Auburn parole officer, according to Sgt. Keith Shannon.

Butler was charged with violating the conditions of his parole, including being in contact with minors without permission of consenting adults and being in an area frequented by children.

The maximum penalty for such a parole violation is one year in California's prison system.

Butler served a total of three years in prison for similar violations subsequent to a 1981 conviction of lewd and lascivious acts against children.

Previous to the arrest deputies notified the Kings Beach Elementary School it was a parole violation for Butler to be near the school. However, Shannon said Butler was never seen by school authorities.

Teacher is found guilty of sex with student, 16

Faces 4 years in prison at sentencing

ASSOCIATED PRESS

VISTA, San Diego County — An Oceanside High School teacher accused of having sex with a 16-year-old student has been convicted of two counts of statutory rape and four counts of child molestation.

A Superior Court jury returned the verdict Friday against Leonard Palos de la Rosa, 32, who could face nearly four years in prison when he is sentenced March 3.

Palos de la Rosa was allowed to remain free on recognizance pending sentencing.

The victim, now 17, was the prosecution's chief witness during the three-week trial. She testified that she and Palos de la Rosa had sex twice.

Palos de la Rosa acknowledged he spent a lot of time alone with the student but denied the relationship ever was consummated.

"I cannot say the verdict was unreasonable in light of the totality of the evidence," said the defen-

dant's attorney, Richard Muir. "Obviously, I view the evidence differently than the jury did."

"The tragedy of the thing is that in truth, he was an outstanding teacher, and it's a shame we have to lose someone like that."

Teachers convicted of felonies in California are subject to credential revocation. Palos de la Rosa was placed on administrative leave by the school after the allegations became public in December 1987.

After the verdict, prosecutor Caryn Rosen said her thoughts were for the girl.

"What (the district attorney's office) wishes most for her now is that she'll be able to get on with her life and put this behind her," Rosen said.

Prostitution of children is alleged

East Bay mother held in selling 2

EXAMINER EAST BAY BUREAU

RICHMOND — Police have arrested a 29-year-old woman on charges that she sold two of her four children for sex acts to fund her drug habit.

Investigators said they also are looking for the children's 48-year-old grandmother as a possible accomplice in the prostitution operation that allegedly took place between 1986 and 1988.

Lt. Ray Howard, Richmond police spokesman, said the woman was arrested Tuesday at her home in El Cerrito and booked for investigation on 20 felony counts of providing a minor for lewd and lascivious acts.

Authorities said the woman was being held without bail at the Contra Costa County jail in Martinez.

The arrest was made after police served search warrants at the El Cerrito home and the Concord residence of the missing grandmother, Howard said.

The names of the mother and grandmother were being withheld to protect the identity of the 9-year-old boy and his 12-year-old sister who are now living with a legal guardian outside the county, explained Howard.

"The boy told our juvenile investigators that he was forced by his mother to have sex about 60 times with 20 females and the girl said she had sex more than 100 times with 60 different males during the time in question," said Howard.

Contra Costa Child Protective Services officials removed the brother and sister, plus a 2-year-old girl and 4-year-old girl, from the home last May after they determined that the mother was neglecting her children.

BAY AREA REPO

SF Chronicle RT

Sex Case Grandma Charged

RICHMOND — A Concord grandmother suspected of making her two grandchildren available for prostitution turned herself in yesterday, police said.

Glenda Phillips, 49, was arraigned on charges of allowing lewd and lascivious acts on her grandchildren, a boy, 9, and a girl, 12.

Phillips' daughter, 28-year-old Katherine Hubert, was arrested Tuesday after her two children told authorities their mother forced them to have sex with adults for money. They also said their mother gave them drugs to desensitize them.

Phillips is suspected of involvement in a prostitution operation that began in 1986. The proceeds were used to buy Hubert drugs, authorities believe.

The two children remain in a foster home where they were placed last May following an unrelated incident.

Principal's Sex Trial Ends In Deadlock

By L. A. Chung
Chronicle East Bay Bureau

The five-week trial of Dennis Smith, the junior high school principal accused of sexually molesting a former student, ended in a hung jury yesterday in Alameda Superior Court.

The jury deliberated for eight days and split heavily in favor of a guilty verdict on eight ballots before declaring itself "irrevocably deadlocked."

The 42-year-old Smith, principal of Bret Harte Junior High School in Oakland, was charged with having oral sex with a 16-year-old girl twice in 1986. The first time was allegedly in the nurse's office at Bret Harte; the second, while driving in Smith's car on the Warren Freeway in the Oakland Hills.

The jury split 11 to 1 in favor of a guilty verdict on the first count and 10 to 2 on the second count. Deputy District Attorney Ann Diem said that given the voting of the jury, the district attorney's office is likely to prosecute the case again.

Smith's lawyer, Lincoln Mintz, said the verdict showed that "out of 12 people, one person was prepared to defend a fellow citizen."

Smith has testified that the girl told him she was in a sex club in which members improved their standing by engaging in different sexual experiences. Smith has testified that he has rejected her sexual advances.

The alleged victim is one of at least three students who have told authorities that they had sexual encounters with Smith. Prosecutors said they have insufficient evidence to file charges in the other cases.

A mistrial was declared in September during a previous trial on the same charges when the former student alluded to the other alleged victims. A second mistrial was declared during jury selection.

Mother charged in child sex case

By Don Martinez
OF THE EXAMINER STAFF

RICHMOND — A 29-year-old mother appeared in court Thursday in a jail uniform, fidgeting nervously while being charged with 19 felony counts of peddling her two children for sex acts to support her drug habit.

After she informed Bay Municipal Court Judge Allen Norris that she couldn't afford a lawyer, he referred her case to the Contra Costa County public defender's office and set next Wednesday for another hearing.

He refused to grant bail.

The mother was charged with forced child molestation, providing minors for prostitution and for giving cocaine and other drugs to the children to "desensitize" them during the alleged sex acts.

The woman was arrested Tuesday in her El Cerrito home.

The children's grandmother, a 48-year-old Concord woman being sought by authorities, was charged with one count of procuring minors for prostitution, according to Deputy District Attorney Brandon Baum.

To protect the children, police declined to identify the women.

The children, a 9-year-old boy and his 12-year-old sister, now are living with a legal guardian outside Contra Costa County, police said.

"The boy told us he had sex with as many as 20 women, and his sister said she had sex with more than 60 males over a two-year period between 1986 and 1988 when they were living in Richmond," said Lt. Ray Howard, a police spokesman.

In many cases, the children suffered injuries from sado-masochistic sex acts, authorities said.

The case surfaced Jan. 16, when the children's guardian called authorities after she was told by the children of repeated acts of sexual abuse by "clients" of her mother.

Howard said the children and two sisters, ages 2 and 4, had been removed from the home last May by county child protective services officials, who determined the children were being neglected by their mother.

The younger children are not believed to be involved in the sex case, Howard said.

Authorities also are seeking a 33-year-old San Pablo man, described as a "friend of the family," who reportedly threatened the boy with a baseball bat last May after the child tried to come to the aid of his sister, who was being sexually abused by the man.

SF Examiner 20/1

Price list for kids' sex kept

Mom allegedly rated 'services'

By Don Martinez
OF THE EXAMINER STAFF

RICHMOND — A woman accused of selling her young children into prostitution left them alone "for up to two weeks at a time," kept a price book on their services and maintained a property "hip deep in garbage," according to witness and law-enforcement accounts.

The 29-year-old woman's four children sometimes were forced to ask nearby residents for food and other help, neighbors said.

Garbage was piled in the backyard of the house, where neighbors said they noticed a continual parade of strangers coming and going.

Residents reacted with shock Thursday when told that the woman was accused of offering her now

12-year-old girl and 9-year-old boy for sex, which authorities said included sado-masochistic acts that often left the youngsters injured.

She allegedly used the children to support her drug habit. Her name has been withheld to protect the children's identities.

"This just makes me sick," said a 16-year resident of the neighborhood who lived next door to what she said was "a living hell" for four years.

The house, on a residential street of modest middle-class homes that runs through the center of town, is quiet now.

The unoccupied residence recently was refurbished inside and repainted outside.

Paid in cash and drugs

The tidy appearance belies what police say was a well-organized house of prostitution in which the woman offered the sexual services of her eldest daughter and her son from 1986 to 1988. Authorities say she maintained a price book and collected both cash and drugs.

"She was not a very good neighbor ... and she was no mother at all," said a neighbor, who requested anonymity.

The neighbor said she had been forced to call police "dozens of times because of the noise and hollering and fights next door."

She said the mother had left her children alone "for up to two weeks at a time."

"Can you imagine leaving a 10-year-old girl to care for her brother and two younger sisters, both of them in diapers?" the neighbor said.

"The garbage was hip deep in the back yard — they had no pick-up service," she said. "The stereo would be blasting all night long, and you could hear shouting and things breaking inside all the time."

There wasn't a window that wasn't broken when she moved out last summer. The place was just totaled.

Mother arraigned on 19 counts

The mother was arraigned Thursday in Bay Municipal Court on 19 felony counts of forcing her daughter and son to have sex with adult men and women, pandering and furnishing cocaine and other drugs to the children to "desensitize" them during the alleged sex acts.

Judge Allen Norris referred the case to the Contra Costa County public defender's office for review after the woman said she couldn't afford her own lawyer.

Police said Friday that the children's 48-year-old grandmother, a Concord resident sought as a possible accomplice, surrendered at the Richmond police station at 8:30 a.m.

Lt. Ray Howard said she would be arraigned on one count of procuring minors to commit lewd and lascivious acts.

"There was paraphernalia consistent with sado-masochistic sex recovered," said one investigator, adding that the children often had been injured.

The investigator said the mother "had a set list of prices for everything involved ranging from oral copulation to sexual intercourse and on how much time was spent with the youngsters."

The children, including their 2- and 4-year-old sisters, were removed from the house last May by county Child Protective Services officers.

SF Chronicle

Children Say Mother Forced Them Into Sex

By Dean Congbalay
Chronicle East Bay Bureau

A 28-year-old El Cerrito woman is scheduled to be arraigned today on charges of drugging and prostituting her two children during a two-year period, police said yesterday.

The woman was arrested on Tuesday after her 9-year-old son and 12-year-old daughter told authorities that their mother forced them to have sex with adults in Richmond and El Cerrito, Richmond police Lieutenant Ray Howard said.

The mother's name is being withheld to protect the identity of her children. Howard said police believe she used the money from the prostitution to feed her drug habit.

The children told police that their mother drugged them repeatedly to desensitize them to the sex acts. The drugs included cocaine, marijuana, alcohol, sleeping pills and methamphetamine, Howard said.

At least one of the children's sexual acts was with a family friend, Howard said, and the mother may have gotten other clients by advertising in pornographic magazines.

The woman allegedly forced her son to have sex with 20 women and forced her daughter to have sex with 60 men.

Authorities began investigating the woman in May, when the children were taken from her and placed in a foster home because of an unrelated incident, Howard said. The prostitution incidents allegedly started occurring in the spring of 1986.

A warrant was also issued yesterday for the woman's mother, who is believed to be an accomplice.

The woman is being held without bail at Contra Costa County Jail in Martinez. She is scheduled to be arraigned today on 19 counts of making children available for lewd and lascivious acts and one count of using intoxicants to allow such acts.

Hof spreekt man vrij van incest met dochtertje

(Van een onzer verslaggevers)
AMSTERDAM — Het Amsterdams gerechtshof heeft dinsdag de 27-jarige R. W. uit Nieuwegein vrijgesproken van de beschuldiging dat hij incest zou hebben gepleegd met zijn vijfjarig dochtertje. Het hof verwierp daarmee het rapport van de orthopedagoge mevrouw F. Lamers-Winkelmann die met behulp van het zogenoemde 'poppenspel' heeft vastgesteld dat de man het kind had misbruikt. Eerder had de rechtbank in Utrecht W. op basis van dat rapport tot anderhalf jaar gevangenisstraf veroordeeld.

Eind 1987 was het echtpaar W. uit elkaar gegaan. De man was met zijn drie dochtertjes in Nieuwegein blijven wonen en de vrouw was naar Alkmaar verhuisd. Toen de meisjes begin mei 1988 bij haar logeerden, had de moeder geconstateerd dat het vijfjarig meisje bloed in haar broekje had. Enkele dagen later had het kind verteld dat haar vader haar met zijn vingers had betast.

De huisarts had vastgesteld dat het maagdevlies van het meisje was gescheurd. De moeder had toen aangifte gedaan bij de Alkmaarse politie. Die had mevrouw Lamers ingeschakeld om het meisje te onderzoeken. Haar bevindingen hadden bij de rechtbank in Utrecht de doorslag gegeven. W. zelf heeft altijd alles ontkend.

Bij het hof werd mevrouw Lamers twee uur lang aan de tand gevoeld over haar onderzoekstechniek. Zij legde uit dat zij in elk interview met een kind altijd wacht totdat het kind zelf over seksueel misbruik begint. Daarbij spelen de anatomisch correcte poppen niet de hoofdrol, maar dienen zij slechts om het gesprek te structureren.

In het geval van het meisje W. was het mevrouw Lamers opgevallen dat het kind dingen vertelde die zij niet kon hebben verzonnen en die haar ook niet door anderen konden zijn gedictieerd. Zo sprak zij over pijn bij de penetratie en beschreef zij sperma als 'slijm'. Mevrouw Lamers moest echter toegeven dat niet

op alle vragen een duidelijk antwoord was gekomen en dat zij een aantal malen zelfs suggestieve vragen had gesteld.

Ondeugdelijk

Als getuige à décharge verklaarde kinderpsychiater F. Bruinsma dat de poppenmethode volgens hem niet werkt. Volgens Bruinsma deugt de methode niet om vast te stellen wat werkelijkheid is en wat het kind fantaseert. Hij benadrukte dat met name affectief verwaarloosde kinderen als het meisje W. vaak antwoorden geven waarvan zij verwachten dat de vragensteller die wil horen.

Procureur-generaal mr. C. Fehmers meende dat het meisje door mevrouw Lamers wel dege-

lijk een aantal keren in een bepaalde richting was gestuurd.

Hij sloot niet uit dat de poppenmethode 'als methode wellicht geloof verdient' en vroeg het hof daarom de zaak aan te houden en een commissie van drie deskundigen, voorzien van een video-apparaat, nog eens met het meisje te laten praten. De videoband zou dan ook aan het hof moeten worden getoond.

Na beraad besloot het hof W. meteen vrij te spreken. Bij deze uitspraak tekende het hof overigens aan „dat het geen aanleiding ziet om in de onderhavige strafzaak enige algemene uitspraak te doen over de waarde van het diagnostisch spelonderzoek in het algemeen”.

Ontucht op muziekschool

Met groeiende verontwaardiging hebben we het afgelopen half jaar de gang van zaken rond de Enschedese Muziekschool gevolgd. Is het niet verbazingwekkend dat officieus al jaren over deze zaken gesproken werd, terwijl wij pas in september '88 uit de krant vernemen, wat zich al sinds 1970 op de Enschedese Muziekschool heeft kunnen afspeelen. Wie geeft ons de garantie dat dit niet nog steeds gebeurt en weer in de doofpot wordt gestopt.

Hoe is het mogelijk dat het vorige en het huidige bestuur zegt twee keer signalen ontvangen te hebben over seksueel misbruik door betrokken docent, zonder daaraan een onderzoek te verbinden. Het bestuur zegt nooit over een echt geval gehoord te hebben. Het bestuur meende niet de plicht te hebben n.a.v. „vage berichten” een onderzoek in te stellen (interview Radio Oost).

Tijdens het proces bleek dat deze „vage berichten” bestonden uit minstens twintig slachtoffers, die aangifte deden, over een periode van bijna twintig jaar.

Als leerlingen en als ouders van leerlingen willen wij duidelijk stellen, dat bovenstaande handwijze en de manier waarop het bestuur haar beleid naar de buitenwacht denkt te kunnen legitimeren, meer verontrusting oproept, dan dat het ons gerust stelt.

Onze conclusie is dat het bestuur duidelijk heeft gefaald. Wij maken ons geen illusies dat het bestuur in deze zaken haar gedrag constructief zal veranderen. Hetgeen betekent dat kinderen jarenlang niet veilig geweest zijn op de Enschedese Muziekschool en het in de toekomst bij een dergelijk bestuur ook niet zullen zijn.

ENSCHEDÉ Marijke Reehus namens verontruste ouders.

Hof verwierpt bewijs na 'poppenspel' bij incest-zaak

(Van onze verslaggever)

AMSTERDAM — Het Amsterdams gerechtshof heeft gisteren de 27-jarige R.W. uit Nieuwegein vrijgesproken van de beschuldiging van incest met zijn vijfjarig dochtertje. Het hof verwierp het rapport van orthopedagoge F. Lamers-Winkelmann, die met behulp van het zogenoemde poppenspel zou hebben vastgesteld dat de man het kind heeft misbruikt.

Eerder veroordeelde de rechtbank in Utrecht W. op basis van dat rapport tot an-

derhalf jaar gevangenisstraf. De man zelf heeft altijd alles ontkend.

Eind 1987 ging het echtpaar uit elkaar. De man bleef met zijn drie dochtertjes in Nieuwegein wonen, de vrouw verhuisde naar Alkmaar. Toen de meisjes in mei 1988 kwamen logeren, constateerde de moeder dat de vijfjarige bloed in haar broekje had. Enkele dagen later vertelde het kind dat haar vader met zijn vingers bij haar binnen was gegaan.

De huisarts stelde vast dat het maagdevlies van het meisje was gescheurd. De moeder deed aangifte bij de Alkmaarse politie.

die Lamers inschakelde om het meisje te onderzoeken.

Bij het hof werd mevrouw Lamers twee uur lang aan de tand gevoeld over haar onderzoekstechniek. Zij legde uit dat zij tijdens elk interview met een kind wacht totdat het kind zelf over seksueel misbruik begint. Daarbij spelen de anatomisch correcte poppen niet de hoofdrol, maar dienen zij slechts om het gesprek te structureren.

De door de verdediging als getuige opgeroepen kinderpsychiater F. Bruinsma verklaarde dat de poppenmethode volgens hem niet deugt om vast te stellen wat werkelijk-

heid is en wat het kind fantaseert.

Procureur-generaal C. Fehmers sloot niet uit dat de poppenmethode 'als methode wellicht geloof verdient'. Hij vroeg het hof daarom de zaak aan te houden en een commissie van drie deskundigen met het meisje te laten praten. De videoband van dat gesprek zou ook aan het hof moeten worden getoond.

Na beraad besloot het hof W. meteen vrij te spreken. Daarbij tekende het aan 'dat het geen aanleiding ziet in de onderhavige strafzaak enige algemene uitspraak te doen over de waarde van het diagnostisch spelonderzoek in het algemeen'.

Woensdag 4 januari 1989

DE ECHO

De rubriek „Lezers Schrijven” is bedoeld voor reacties van lezers. Plaatsing houdt niet in dat de redactie het met inhoud en/of strekking eens moet zijn. De redactie behoudt zich het recht voor brieven in te korten of zonder opgaaf van redten te weigeren. Anonieme brieven komen niet voor plaatsing in aanmerking.

Verkrachting

Geachte redactie,

Donderdag 3 november jl., laat in de middag, is onze dochter aan de Oostoever (dicht bij de rioolwater-zuiveringsinrichting) bij de Sloterpas, toen ze op haar fiets van school naar huis reed door een jongeman (signalement bij ons bekend) ernstig mishandeld en verkracht.

Zijn er in deze omgeving nog meer meisjes lastig gevallen en/of ook aangerand of verkracht? Graag zouden wij dit van de eventuele slachtoffers willen vernemen. Natuurlijk kunt u op onze discretie rekenen. Uw reacties zullen wij graag via de redac-

tie van deze krant ontvangen.

Met vriendelijke groeten, (naam en adres bij de redactie bekend).

NASCHRIFT: Ter bescherming van de privacy van hun dochter is op verzoek van de ouders hun naam niet vermeld. De ouders willen graag van andere gevallen van aanranding en/of verkrachting kennis nemen om deze, in samenwerking met de reeds door hen ingeschakelde zedenpolitie, te kunnen vergelijken. Zij beogen hiermee de dader op het spoor te komen.

Indien u iets soortgelijks is overkomen, of u draagt kennis van zo'n gebeurtenis, ver-

zoeken wij u dit per brief aan onze redactie mee te delen. Vanzelfsprekend zullen wij uw informatie strikt vertrouwelijk aan de ouders doorgeven. Indien u wenst dat onze redactie in het geheel geen kennis neemt van de inhoud van uw brief, zet u dan op de linker bovenkant van de enveloppe het woord 'Vertrouwelijk'. Die brieven zullen wij dan niet openen, maar rechtstreeks naar de ouders doorsturen.

Adresseert u als volgt: Redactie Stadsblad De Echo, afdeling misdrijven, Postbus 2202, 1000 CE Amsterdam. Indien u telefonisch wilt reageren, is ons telefoonnummer 585 3228.

Twee jaar cel voor incest met twee dochters

Arnhem — De rechtbank in Arnhem heeft gisteren een 46-jarige man uit Tiel veroordeeld tot een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van twee jaar wegens incest met zijn twee dochters.

De man begon in 1974 zijn negenjarige dochter te misbruiken. Hij ging daarmee door tot het meisje vijftien jaar was. Hij had verschillende keren gemeenschap met het slachtoffer gehad. In 1984 pleegde de man ook incest met zijn jongste dochter, die toen twaalf jaar was. Hij misbruikte haar ook tot haar vijftiende jaar. In 1987 deden beide meisjes aangifte.

De officier van justitie had veertien dagen geleden een gevangenisstraf van drie jaar geëist.

Twee jaar celstraf geëist voor incest met twee dochters

UTRECHT — Wegens incest met zijn twee dochters heeft officier van justitie mr. J. van de Poll tegen de 39-jarige L. N. uit Maarssenbroek een gevangenisstraf van twee jaar en zes maanden geëist. Daarvan zijn zes maanden voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar.

In 1985 was de oudste dochter van N. op vijftienjarige leeftijd weggelopen van huis. Later deed zij naar aanleiding van een televisie-programma aangifte van incest. In de periode van januari 1981 tot mei 1985 zou ze vele malen door haar vader zijn verkracht. Omdat haar oudere zusje aangifte deed, volgde ook de jongere dochter uit het gezin. Haar vader zou vanaf haar zesde jaar ontucht met haar hebben gepleegd.

De vader ontkende de feiten op de zitting niet. Hij vond wel dat de bij de politie afgelegde verklaringen onvolledig waren: „Alleen de slechte kanten worden belicht, niet de goede kanten van het geheel”. N. legde de schuld van de incest voor een groot deel bij zijn echtgenote. Volgens hem wist de moeder er

niet alleen vanaf maar gaf ze zelfs haar goedkeuring.

Op de zitting vertelde mevrouw I. Uiteraard van het maatschappelijk werk in Maarssen dat de twee dochters veel te lijden hebben onder de incest. „Wat ze ook deden, er was geen ontsnappen mogelijk. Als ze niet wilden werd er gedreigd met geweld of geslagen”.

Ook Raadsman mr. H. Jap a Joe legde de nadruk erop dat de rol van de moeder niet werd vermeld. Hij vond dat niet bewezen kon worden dat N. zijn oudste dochter regelmatig verkrachtte. In het dossier zijn daarover alleen verklaringen van de oudste dochter en haar vriend, die het van haar hoorde. Mr. Jap a Joe pleitte voor een straf gelijk aan het voorarrest met als bijzondere voorwaarde contact met het RIAGG en de reclassering.

UN 21

Vorig jaar 12 incestzaken in Achtkarspelen

Van een onzer verslaggevers

BUITENPOST - De gemeentepolitie van Achtkarspelen heeft in 1988 twaalf incestzaken behandeld, waarvan in acht gevallen proces-verbaal is opgemaakt. In de overige vier gevallen werden huisartsen en hulpverleningsinstellingen ingeschakeld. In totaal zijn bij de incestzaken, die allemaal los van elkaar staan, ongeveer 15 kinderen betrokken.

Dat de incestgevallen nu pas naar buiten komen, heeft te maken met het beleid van de gemeentepolitie in Achtkarspelen. Korpchef K. ten Cate: „Wij geven geen ruchtbaarheid aan dit soort zaken, omdat het nogal gevoelig ligt.”

In het jaarverslag van het politiekorps werd melding gemaakt van een toename van het aantal seksuele delicten.

ACHTKARSPLEN
HEEFT NOG MEER
INCESTZAKEN
DAN KARSPLEN

Celstraffen voor seks met veertien minderjarigen Vk

UTRECHT, 3 jan. — De Utrechtse rechtbank heeft vanochtend in een ontuchtzaak de 54-jarige F. V. uit Huizen een gevangenisstraf opgelegd van twintig maanden waarvan vijf maanden voorwaardelijk en een proeftijd van twee jaar. De 38-jarige R. P. uit Amsterdam kreeg twaalf maanden, waarvan vier maanden voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar, en de 43-jarige A. B. uit Castricum kreeg acht maanden, waarvan vier maanden voorwaardelijk met twee jaar proeftijd. Tegen het drietal was respectievelijk drie, twee en een jaar cel geëist.

Tussen 1981 en 1988 hebben de drie mannen diverse malen seksuele contacten gehad met veertien minderjarige jongens. V. heeft bovendien drie jongens aangezet tot seksuele spelletjes met elkaar. Dat gebeurde in vakantiehuisjes en een caravan. De ten laatste gepleegde ontucht met jongens in België en Joegoslavië achtte de rechtbank niet bewezen. Bij haar straf hield de rechtbank er ook rekening mee dat de mannen zeiden tot inkeer te zijn gekomen en dat zij hun leven hebben gebeterd.

De rechtbank verweet de mannen dat zij op grove wijze misbruik hadden gemaakt van het vertrouwen van ouders die hun kinderen onder hun toezicht hadden gesteld. Het initiatief tot het plegen van ontucht met de minderjarige kinderen was van hen uitgegaan. V. moet zich in zijn proefperiode onder toezicht stellen van de reclassering, aldus het vonnis. (ANP)

VRIJDAG 6 JANUARI 1989

Pedofiel (29) moet handen thuis houden

Van een onzer verslaggevers

DORDRECHT — De Dordtse pedofiel J.D. (29) moet met zijn vingers van jongetjes afblijven. Om dat te bewerkstelligen eiste officier van justitie mevrouw H.J.M. van Maren gisteren voor de Dordtse rechtbank drie maanden voorwaardelijke gevangenisstraf.

Vergrijpt D. zich binnen twee jaar weer aan een kind, dan moet hij als het aan de officier ligt die straf uitzitten. Bovendien zal hij dan vervolgd worden voor het nieuwe misdrijf.

De Dordtenaar ontmoette in februari een elfjarig jongetje, dat aanvankelijk op zijn avances inging. D. voelde geruime tijd aan het geslachtdeel van het kind. Pas toen het jongetje aangaf niet verder te willen stopte hij. Nog geen jaar daarvoor had justitie hem voor een soortgelijk misdrijf ook al een reprimande gegeven.

De rechtbank verbaasde zich er gisteren over dat de Dordtenaar nog steeds actief is als jeugdvoetbaltrainer, hoewel hij zegt zichzelf niet meer in de verleiding te willen brengen. „Op de leeftijdsgroep waar ik nu mee werk val ik niet”, verklaarde D. „Ik begrijp ook wel dat ik niet aan kinderen moet zitten, maar het is mijn geaardheid”. Dat ontdekte hij pas toen de relatie met zijn vrouw slechter werd: „Gelukkig gaat het nu beter”.

De officier van justitie vond het te ver gaan om de Dordtenaar nu tot een gevangenisstraf te veroordelen, ook al omdat hij de jongetjes nooit dwong aan zijn seksuele verlangens te voldoen. „Maar kinderen moeten wel beschermd worden. Daarom is een stok achter de deur nodig”. De rechtbank doet uitspraak over dertien dagen.

Rechtbank legt mannen celstraf op voor ontucht

(Van een onzer verslaggevers)
UTRECHT — De Utrechtse rechtbank heeft de 54-jarige F.V. uit Huizen wegens ontucht met jongens onder de 16 jaar en wegens uitlokking van ontucht veroordeeld tot een gevangenisstraf van twintig maanden waarvan vijf maanden voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar. Als bijzondere voorwaarde legde de rechtbank hem toezicht van de reclassering op.

De 38-jarige R.P. uit Amsterdam kreeg voor soortgelijke feiten een gevangenisstraf van twaalf maanden waarvan drie maanden voorwaardelijk. De 43-jarige B.B. uit Castricum kreeg een gevangenisstraf van acht maanden waarvan vier maanden voorwaardelijk.

De drie verdachten waren eind 1988 aangehouden omdat zij betrokken zouden zijn geweest bij de vervaardiging van een partij kinderporno die in september op een vlieghaven in Engeland was gevonden. V. had foto's gemaakt van jongens onder de 16 jaar die met elkaar ontucht bedreven. B. en P. zouden V. hebben bijgestaan. Het onderzoek in deze internationale kinderporno affaire loopt nog. De drie verdachten stonden twee weken geleden wel terecht voor de door hen gepleegde ontucht en uitlokking van die ontucht.

De rechtbank achtte bewezen dat V. tussen december 1976 en september 1988 in Nederland met zeven minderjarige jongens

ontuchtige handelingen had gepleegd. Van een ontuchtzaak werd de man vrijgesproken omdat de rechters niet duidelijk was geworden waar en wanneer hij precies die ontucht had gepleegd. De rechtbank sprak V. ook vrij van het plegen van ontucht in België en Joegoslavië omdat de officier in het dossier geen stukken had gevoegd waaruit blijkt dat ontucht met minderjarigen in die landen is verboden.

Bij P. achtte de rechtbank ontucht met zeven jongens en bij B. ontucht met vier jongetjes bewezen. Hoewel alle drie de verdachten hadden gezegd dat ze geen dwang of geweld hadden gebruikt, verweet de rechtbank hun dat ze onvoldoende hadden ingezien dat hun handelingen bij de jongens op latere leeftijd nadelige effecten kunnen hebben. Twee weken geleden eiste de officier tegen V. een gevangenisstraf van drie jaar. Tegen P. eiste zij een gevangenisstraf van twee en tegen B. een celstraf van een jaar.

4 jaar cel voor ontucht dochters

Haagsche Courant
17-1-89

De rechtbank in Den Haag heeft vanmorgen een 37-jarige Hageenaar tot vier jaar cel veroordeeld wegens ontucht met zijn twee minderjarige dochters. Beide kinderen hebben verklaard dat ze vanaf ongeveer 8-jarige leeftijd met hun vader vele malen geslachtsgemeenschap moesten hebben. Als ze begonnen te huilen bedreigde de man hen. De vader, die inmiddels is gescheiden, ontkent. Officier van justitie mr. J. van Ek, die zes jaar cel eiste, zei veertien dagen geleden over de zaak: „Het woord beestachtig wil ik eigenlijk niet gebruiken, omdat ik daarmee het dier onrecht zou doen”.

Man in arrest na ontucht

(Van een onzer verslaggevers)
PURMEREND - Een 64-jarige inwoner uit Purmerend is vorige week aangehouden op verdenking van ontucht met drie kinderen.

De verdachte verklaarde tegenover de politie dat hij gehandeld zou hebben onder invloed van medicijnen en alcohol.

De zaak kwam aan het licht nadat de kinderen, afkomstig uit twee gezinnen, er thuis over

spraken. Hun ouders hebben aangifte gedaan.

De politie onderzoekt of het misbruik beperkt is gebleven tot het drietal.

KORREL

DONDERDAG 5 JANUARI 1989

stad

Dagblad Tubantia

Muziekschool snapt ongeruste ouders niet

ENSCHEDA - "We hebben maatregelen genomen en ouders brieven geschreven. Ik snap de ongerustheid dan ook niet. Ik vind het bovendien jammer dat ze niet met ons zijn gaan praten over hun problemen". Zo reageert voorzitter Rasker van de Enschedese Muziekschool op de ingezonden brief, gisteren in deze krant, van een van de verontruste ouders, mevrouw Rechius.

Naar aanleiding van de ontuchtaffaire op de school zegde zij daarin namens 16

ouders het vertrouwen in het bestuur op. Ze vindt ook dat leerlingen bij een dergelijk bestuur in de toekomst niet veilig zijn op de muziekschool.

Voorzitter Rasker wijst op de bestuursmaatregelen om ontuchtpraktijken in het vervolg uit te bannen. Zo mogen de docenten niet meer thuis lesgeven en komen er in de school nieuwe deuren die van een raam zijn voorzien. Hierdoor zijn de leerkrachten voor de buitenwereld zichtbaar. "Wij hopen dat we nooit meer

met zoiets vervelends worden geconfronteerd. Je kunt vanzelfsprekend nooit honderd procent zekerheid bieden, maar we doen onze uiterste best", zegt Rasker.

Met de gemeente is overeenstemming bereikt over de kosten van de aanpassing van de muziekschool. De oude deuren worden opgeslagen, zodat het pand mogelijk later in originele staat hersteld kan worden als de school er ooit eens zou vertrekken.

Tegen de wegens jarenlange ontucht

tot drie maanden cel veroordeelde docent W. is het bestuur inmiddels een ontslagprocedure begonnen. Hiermee is gewacht tot dat de rechter een uitspraak deed in deze kwestie. Een andere leraar is één geval van ontucht ten laste gelegd. Deze zaak houdt echter geen enkel verband met de muziekschool, aldus justitie. Het is nog onbekend of deze docent voor de rechter komt; een aantal strafbare feiten is mogelijk verjaard.

Het bestuur had gisteren een gesprek

met twee docenten van wie vermoedt wordt dat zij de ontuchtaffaire in de publiciteit hebben gebracht. Voorzitter Rasker wilde na afloop alleen kwijt dat het een "constructieve bijeenkomst" was. De betrokken leerkrachten weigeren elk commentaar. Zeker is wel dat het bestuur er bij de twee op aangedrongen heeft geen mededelingen meer te doen tegenover de media of ouders. De raadslieden van de docenten hebben hun cliënten aangeraden zich daaraan te houden.

VEROORDELING CELLOLERAAR VERDEELT STAF Ontucht-affaire verpest sfeer op muziekschool grondig

Van onze verslaggever
BEN ROGMANS

ENSCHEDA - In een timmerfabriek in het oosten des lands worden enkele tientallen deuren gemaakt. In die deuren zitten glasheldere ruiten van een behoorlijke omvang. De deuren zijn bedoeld voor de leslokalen van de muziekschool in Enschede. Opdat iedere voorbijganger een blik naar binnen kan werpen en kan controleren of de leraren wel met hun vingers van hun leerlingen afblijven.

Een celloleer van de school zit in de gevangenis. Hij is wegens ontucht veroordeeld tot zeven maanden, waarvan vier voorwaardelijk. Naar een andere leraar loopt een onderzoek. De geruchtmachine draait op volle toeren. Sommigen houden het erop dat de afgelopen jaren zeven docenten ontucht hebben gepleegd met jonge jongens en meisjes. De sfeer op school is grondig verpest. Veel ouders zijn ongerust, vooral omdat het bestuur ze jarenlang niets heeft verteld en omdat er disciplinaire maatregelen dreigden tegen de docenten die de ontucht-affaire in de publiciteit hebben gebracht.

Het begon in 1981, toen de ouders van twee jonge meisjes naar directeur Dekker van de Enschedese Muziekschool stapten met de mededeling dat celloleer W. hun dochters onzedelijk had betast. De directeur gaf dat door aan de voorzitter van het bestuur, mr W. Sorgdrager.

Sorgdrager kende de celloleer maar goed. Ze was en is bevriend met diens vrouw, van wie ze, ook op de muziekschool, les kreeg. Ze heeft in 1981 namens het bestuur een gesprek gevoerd met W. Die gaf grif toe dat hij de twee meisjes onzedelijk had betast, beloofde beterschap en zegde toe dat hij in therapie zou gaan.

Het bestuur nam maatregelen: de twee meisjes zouden van een andere docent celloles krijgen en W. zou voortaan les moeten geven in een lokaal met ramen naar de gang. De medezeggenschapscommissie werd daarvan op de hoogte gesteld. Doordat de toenmalige directeur van de muziekschool de affaire niet serieus nam, kon het gebeuren dat W. in een lokaal terecht kwam waarin een ruitje ter grootte van een

Advocaat-generaal

Veel ouders en docenten vinden dat het bestuur vanaf 1981 heeft zitten stuntelen. De toenmalige voorzitter Sorgdrager was nota bene officier van justitie, dezelfde die later een wethouder van Kampen wegens ongewenste intimiteiten heeft laten veroordelen. Sorgdrager is nu advocaat-generaal van het gerechtshof in Arnhem.

Zelf zegt ze: "In 1981 werd er anders tegen zedendelicten aangekeken dan nu. Ik weet niet of ik nu in een dergelijke situatie nog steeds zou handelen als ik toen heb gedaan. Maar in 1981 ging iedereen akkoord met onze maatregelen. Ook de ouders van de meisjes. Die hebben ervan afgezien om aangifte te doen bij de politie. Ik heb ze wel nog op die mogelijkheid gewezen, maar ze wilden het niet."

"We hadden er natuurlijk geen idee van dat het om veel meer gevallen ging. Ik heb een gesprek met W. gevoerd. Als hij nou heel afhoudend had gedaan, hadden we misschien een onderzoek ingesteld. Maar omdat hij alles meteen toegaf, beloofde in therapie te gaan en

telefoneren.

De leraren werd ook verboden te praten met de pers. Twee docenten die dat toch deden, moesten afgelopen woensdag met hun advocaat bij het bestuur op het matje komen. Die zaak is gesust, niet in de laatste plaats omdat de advocaat van het bestuur geen juridische gronden heeft kunnen vinden waarop het tweetal zou kunnen worden gestraft.

Opvallend is verder dat zoveel leerkrachten zich koest houden. Volgens ingewijden komt dat in de eerste plaats doordat zich rond de vrouw van W. een club docenten heeft gevormd die liever niet meer aan de affaire herinnerd wil worden en in de tweede plaats doordat veel leraren bang zijn voor het bestuur, dat tot nu toe tamelijk krampachtig reageert op alles wat met de ontucht-affaire te maken heeft.

Als verklaring daarvoor en voor de houding van het bestuur in 1981, toen de eerste zaak aan het licht kwam, wordt door menigeen verwezen naar de veranderde tijdgeest. In 1981 was het begrip "ongewenste intimiteiten" nog niet of nauwelijks bekend. Het incest-onderzoek van Nel Drayer moest nog beginnen en ook in Oude Pekela was alles rustig.

akkoord ging met de maatregel dat voortaan in een lokaal met raam zou lesgeven, zijn we er niet op doorgegaan. Ik heb er daarna nooit meer iets van gehoord, dus ik dacht dat het goed zat.

In maart 1983 trad Sorgdrager af als voorzitter van het bestuur van de muziekschool. Haar opvolgster, dr M.R. Ker-Krijgsman: "Bij de overdracht kreeg ik te horen dat er een paar ja geleden met die docent iets was geweest, maar dat het voorbij was. Verd heb ik er niets over gehoord."

Op de school zelf deden voortdurend geruchten de ronde als zou de celloleer doorgaan met het plegen van ontucht. Zowel de directie als het bestuur was meer gebeten op degenen die geruchten serieus namen en ze verspreidden, dan op de inhoud van de geruchten. Enkele docenten kregen zekere dag een brief in huis, waarin het werd meegedeeld dat "telefoongespreken met collega's over de handelwijze van W. niet acceptabel zijn, omdat een ander niet met bewijzen kon worden gestaafd." Toch kreeg de docent eind 1987 een andere functie. Hij mocht geen les meer geven aan kinderen onder de achttien jaar.

Pas in mei dit jaar deed voor het eerst een slachtoffer van W. aangifte bij politie. Het was een inmiddels volwassen vrouw die negen jaar celloles van W. kreeg. Daarna pas bleek dat veel meer jonge meisjes nare ervaringen met hun celloleer hadden. En dat er misschien wel meer docenten dezelfde praktijken erop nahielden. W. werd vóór zijn veroordeling geschorst en er een ontslagprocedure in gang gezet.

Regentesk

Een van de opmerkelijke kanten van deze affaire is de regenteske houding van het bestuur. In een brief aan ongeruste ouders van de vele honderden jonge kinderen van de Enschede Muziekschool (3050 leerlingen) gaf het bestuur opening van zaken in termen van: "Intern zijn bepaalde maatregelen getroffen." Leraren kregen het verbod om met elkaar over celloleer W.

haald". Eist dat het bestuur "oprot Schrijft samen met ouders brieven aan minister Brinkman van WVC waarin u smeekt om vertrouwensinspecteur voor ongewenste intimiteiten, zoals dat ook door minister Deetman van Onderwijs zijn aangesteld. Dat is al twee maanden geleden en Brinkman heeft nog niet geantwoord."

Anoniem

Omdat twee groepen docenten lijf recht tegenover elkaar staan en omdat het bestuur niet in staat is behoorlijk met het personeel te communiceren, is het nog wel even duren voordat de sfeer op de Enschedese Muziekschool weer normaal is. De meeste personen die door de Volkskrant worden gebeld, willen anoniem blijven, 2. niets zeggen en weten met wie de verslaggever eerder heeft gebeld.

Bestuursvoorzitter Rasker ziet nu wel een lichtpuntje. A la minister Smu Kroes meldt ze monter: "We hebben woensdag onze nieuwjaarsreceptie gehad en elkaar eens goed de hand gegeven. We zullen gezamenlijk de schouder eronder zetten en er keihard aan werken om de muziekschool er weer boven op te helpen."

'Infiltrant informeerde veelzijdig'

Door onze correspondent **NRC**

NIJMEGEN, 24 jan. — De in januari door de Nijmeegse kraakbeweging ontmaskerde infiltrant gaf de Politie Inlichtingen Dienst (PID) niet alleen informatie over de Nijmeegse kraakbeweging, maar ook over de acties tegen Shell, over de actiegroep 'Is het hier oorlog?' en over het vredeskamp op de Veluwe.

Dit blijkt uit een verslag dat de krakers na het verhoor van infiltrant 'Dave' maakten. Na dit verhoor zou door Dave in het bijzijn van de krakers via een geheim politienummer een laatste telefoongesprek zijn gevoerd met de contactman bij de politie. Het nummer is nu afgesloten. Contacten zouden ook via een huis net over de grens in West-Duitsland hebben verlopen.

De politie zocht contact met Dave nadat deze was opgepakt voor het dealen in drugs. In het eerste gesprek zou een van de politiemensen toen hebben gezegd: „Je kunt bij ons toch aardig wat geld verdienen en dan laten we het spul gewoon in de doofpot zit-

ten, maar die dingen uit het verleden kunnen ook aan het licht komen." Omdat Dave bang was dat hij een eerdere voorwaardelijke straf van negen maanden uit zou moeten ziten, werkte hij tenslotte mee.

Voor zijn werkzaamheden kreeg hij aanvankelijk een onkostenvergoeding van vijftig gulden. Omdat hij zijn werk goed deed kreeg hij later een salaris van

tweehonderd gulden plus onkostenvergoeding.

In zijn verklaring zegt de informant dat hij er nooit over na heeft gedacht wie er door zijn toedoen is opgepakt. „Ik wist alleen dat ik die negen maanden niet wilde zitten."

De Nijmeegse politie wilde op de verklaring geen reactie geven. Vorige week heeft ze echter toegegeven dat Dave een informant van de BVD was.

'straatverbod voor politie' 26-1

De Amsterdamse politie is maar een haar beter dan die van Chili waar ze onschuldige burgers zo nu en dan zonder reden van straat oppakken en martelen. Althans, als je advocaat Henk Kersting mag geloven. De raadsman stuurde een brief aan de hoofdofficier van justitie in Amsterdam waarin hij klachten van een cliënt over politie-optreden uitzet met het doel dat de officier een onderzoek instelt.

Eelco Brekvelde zou al sinds 1983 achtervolgd, telefonisch geïntimideerd en geobserveerd worden door agenten van het politiebureau Van Leyenberglaan. In de brief aan justitie staan kentekennummers van politie-auto's die Brekvelde observeerden. Ook zou de politie aan de overkant een gluurpost hebben ingericht. Zelfs tijdens een fietstocht door de Betuwe wordt Brekvelde nog door een politieheli-copter gevolgd. Als de cliënt op 30 juli 1987 uit het raam hangt zou een hoofdagent van politie hebben geroepen: „Kom naar beneden als je durft, binnenkort kom ik je wel op de fiets tegen en dan rij ik je achterwiel krom. Als ik burgerdienst heb en ik zie je, dan sla ik je dood." Dat laatste wordt in de loop van de volgende maanden volgens Brekvelde bijna in praktijk gebracht. Hij durft in november 1987 's nachts zijn huis niet meer uit. In 1986 onderzoekt het openbaar ministerie de klachten en verklaart ze ongegrond. Omdat er volgens Kersting nog niets veranderd is, vraagt hij opnieuw strafvervolg-

van het openbaar ministerie. Bovendien bevat de brief aan de hoofdofficier een dreigement: als Brekvelde nog één keer last heeft van een agent, in burger of in uniform, zal hij een kort geding aanspannen tegen de burgemeester, met als verrassende vordering een straatverbod voor de politie in de woonomgeving van het slachtoffer; bij overtreding een dwangsom van vijftigduizend gulden. Kersting wil wel uitleggen dat deze zaak helemaal niet vreemd is. „De politie doet wel vaker irrationele dingen. Kijk maar naar Chili. Ook de vordering van een straatverbod voor de politie is, hoewel uniek in de geschiedenis van de rechtspraak, niet zo gek. Denk maar aan lastige mannetjes die vrouwen lastig vallen. Daar kan het ook."

Politiepapieren

naar studenten

Slachtoffers zedenmisdrif overvallen door wetenschappelijk onderzoek

Van onze redactie samenleving
AMSTERDAM — Politiekorpsen in het arrondissement Breda hebben duizenden aangiften van zeden- en geweldsmisdrijven overgedragen aan studenten van de Katholieke universiteit Brabant (KUB) voor een onderzoek naar slachtofferhulp. De studenten hebben op hun beurt contact gezocht met de slachtoffers die dachten dat hun gegevens alleen door de politie zouden worden gebruikt.

De zaak kwam aan het licht na een klacht van een inwoner uit Tilburg. In 1987 deed zij bij de politie aangifte van aanranding. Na negen maanden kreeg zij een dik pak papier van de universiteit toegezonden met het verzoek of zij de vragenlijsten over de afhandeling van het zedenmisdrif ingevuld weer wilde terugsturen. De vrouw vindt het ongepast dat de politie haar dossier aan de studenten heeft overhandigd.

De stichting Waakzaamheid persoonregistratie heeft burgemeester Brox van Tilburg als hoofd van politie verantwoordelijk gesteld en eist zijn excuus. Brox heeft gisteren toegezegd een onderzoek te zullen instellen.

De KUB voert in opdracht van het ministerie van justitie een onderzoek uit in het arrondissement Breda en gaat na of slachtoffers juist door de politie worden behandeld.

De studenten hebben ook toegang tot de dossiers van het openbaar ministerie.

De stichting Waakzaamheid persoonregistratie vindt dat de politie en studenten in hun onderzoek over een juiste slachtofferbejegening, zelf de fout zijn ingegaan. Volgens woordvoerder R. Ketelaar van de stichting had de politie de slachtoffers toestemming moeten vragen voor overdracht van de dossiers. „Juist bij een onderzoek naar slach-

tofferhulp is een bijzondere zorgvuldigheid vereist. Zeker wanneer men de opvang van slachtoffers van ernstige zedenmisdrijven wil onderzoeken", aldus Ketelaar. Uit gesprekken met de Tilburgse politie is volgens hem inmiddels gebleken dat de vrouw niet de enige is geweest die bij de politie heeft geklaagd over deze handelwijze. Ketelaar overweegt een strafklacht in te dienen wegens schending van de geheimhoudingsplicht.

Politie wil fax en telex ook aftappen

DEN HAAG — De politie moet de mogelijkheid krijgen om behalve telefoons ook telefax en telex af te tappen. Dat zei de korpschef van de Haagse politie, J. L. Brand, vanmorgen bij een pleidooi voor meer technische mogelijkheden bij de politie, in zijn nieuwjaarstoespraak. Brand wees op het toenemende gebruik door criminelen van geavanceerde techniek.

Brand Utrechtse collega J. Wiarda sloot in zijn rede niet uit dat, door de onrust van de laatste maanden, politici naast rijks- en gemeentepolitie andere soorten politie-eenheden gaan vragen. Volgens hem willen veel departementen toch al eigen gespecialiseerde korpsen voor hun vakgebied. Wiarda verwacht dat de politie vooral bij de handhaving van milieuwetten de komende tijd actiever zal moeten zijn.

vrijdag 27 januari 1989

'Termijn van voorarrest is tegen rechten van de mens'

Door een onzer redacteurs

DEN HAAG, 27 jan. — De maximale termijn die verdachten in ons land in voorarrest mogen doorbrengen is in strijd met het Europese verdrag voor de rechten van de mens. Deze conclusie valt te trekken uit een vonnis van het Europese hof voor de rechten van de mens in Straatsburg van eind november. Het verdrag heeft in Nederland rechtstreekse werking. De kansen voor advocaten om hun cliënten uit voorarrest te bevrijden zijn met dit vonnis aanmerkelijk toegenomen. Ieder jaar worden in ons land ongeveer dertien-duizend personen in voorlopige hechtenis genomen.

Het Hof besloot in de zaak van de Noord-Ierse IRA-verdachten Brogan, Coyle, McFadden en Tracey, dat een voorarrest van vier dagen en zes uur zonder toegang tot een rechter een schending van het verdrag is. In de Nederlandse praktijk komt een verdachte ook pas na precies diezelfde termijn bij de rechter-commissaris te-

recht. De Nederlandse wet laat een periode van zes uur zogenoemde inverzekeringstelling voor verhoor toe, die tot negen uur mag uitlopen als de verdachte 's avonds wordt ingerekend. Daarna volgt een voorlopige hechtenis van twee dagen die eenmaal door de officier van justitie verlengd kan worden met twee dagen. Daarna beslist de rechter over verdere verlenging. De arrestant is dus vier dagen en maximaal negen uur in handen van de politie en het openbaar ministerie. De officier van justitie geldt op basis van oudere jurisprudentie van het Europese Hof niet als een volwaardig lid van de rechterlijke macht omdat hij mede ondergeschikt is aan het ministerie. Ook dat is een belangrijk argument voor advocaten om tegen voorlopige hechtenis in te brengen.

Volgens het ministerie van Justitie wordt het vonnis nu bestudeerd. Ook is de zaak onder de aandacht van de commissie-Moons gebracht, die zich buigt over mogelijke vereenvoudingen in het wetboek van strafvordering. Het Hof in Straatsburg noemt de verdragsbepaling die een arrestant 'zo snel mogelijk' toegang tot de rechter geeft een 'fundamenteel recht van de mens'. In Noord-Ierland wordt over de verlenging na twee dagen beslist door de politie en na vijf dagen door het ministerie.

dinsdag 3 januari 1989 **NRC**

Politiechef: afhandelen van strafzaken knel

Door een onzer redacteurs

AMSTERDAM, 3 jan. — Het strafrechtelijke bedrijf in Nederland — de keten van politie naar Openbaar ministerie, rechterlijke macht en gevangeniswezen — dreigt volkomen dol te draaien.

Bij het parket in Amsterdam wachten bijna drieduizend strafzaken op behandeling door de rechter. Van de mensen die de politie in voorlopige hechtenis neemt wordt maar liefst vijftig procent heengezonden. Als de politie nog meer zaken aanlevert zou dit de totale ontwrichting tot gevolg hebben.

Dat zei hoofdcommissaris E. Nordholt van het Amsterdamse politiekorps gisterochtend in zijn nieuwjaarstoespraak. De politie moet volgens hem dan ook nieuwe initiatieven ontwikkelen waar het OM en de rechterlijke macht niet aan te pas komen. „Want repressie die na de opsporing 'smoort' maakt het strafproces belachelijk en ongeloofwaardig," aldus de hoofdcommissaris. Als voorbeeld noemde hij de net ingevoerde 'aanpak straatjunks', waarbij verslaafden die veel overlast veroorzaken moeten kiezen tussen de gevangenis en gedwongen afkicken.

De waarnemend korpschef van Rotterdam, J. van der Meer, haal-

de in zijn nieuwjaarstoespraak gisteren evenals Nordholt de samenwerking bij automatisering tussen de grote steden aan. Ook bij inkoop en personeelswerving zullen de grote steden volgens Van der Meer moeten samenwerken om de kosten te reduceren en een dam op te werpen tegen de Rijksoverheid, die de politiekorpsen kortingen oplegt om daarmee hun centrale bemoeienissen te financieren. De waarnemend chef van de Rotterdamse politie verweet de ministers Van Dijk en Korthals Altes dat zij het deconcentratiebeleid slechts met de mond beloden. Van der Meer zei naar aanleiding van een rapport over de gekritiseerde organisatie en structuur van het Rotterdamse korps dat er een nieuw elan ontstaat, maar dat er op korte termijn duidelijke beslissingen over de organisatie van de Rotterdamse politie moeten worden genomen.

J.L. Brand, chef van de Haagse gemeentepolitie, stelde in zijn nieuwjaarstoespraak dat de technische mogelijkheden van de poli-

tie moeten worden aangepast om de ernstige criminaliteit, zoals de handel in verdovende middelen en milieu- en computerfraude met succes te bestrijden. Volgens hem moet op korte termijn de mogelijkheid tot aftappen van telex- en fax-verkeer wettelijk worden geregeld. Maar ondanks de ernst van de zware criminaliteit dient de recherche zich, volgens Brand, te beperken tot legale en moreel aanvaardbare technieken: „in het buitenland wel toegepaste tactieken, als langdurige infiltratie, het gebruik van kroongetuigen en uitlokking moeten we krachtig blijven afwijzen."

De korpschef van de Nijmeegse politie, J. Stoutjesdijk, waarschuwde in zijn nieuwjaarsrede tegen de particuliere bewakingsdiensten. Veiligheid en openbare orde mogen volgens hem geen handelswaar worden. Ook de korpschef in Groningen, A. Wolter, uitte zijn bezorgdheid over de particuliere beveiligingsdiensten. De politie moet zich realiseren dat zij zich uit de veiligheidsmarkt prijst als zij blijft roepen dat bepaalde problemen geen taak meer zijn van de politie.

Advocate: Politiek NRC beheerste RaRa-zaak

Door een onzer redacteurs

AMSTERDAM, 4 jan. — „De intentie van de opsporingsambtenaren om in deze zaak, waarop een grote politieke druk rustte, tot concrete onderzoeksresultaten te komen, was meer dan gewoonlijk overheersend.” Zo kritiseerde raadvrouw mr. A. van der Plas de manier waarop bewijs is verzameld tegen RaRa-verdachte René R. Hiermee is de laatste RaRa-verdachte op vrije voeten; de overige zeven die eveneens in april vorig jaar waren aangehouden, moest justitie al laten gaan wegens gebrek aan bewijs.

President J. Cremers van het Hof had de verdediging al een voorzet gegeven. Hij liet met spoed de Haagse politiemans R. Kuiper komen, die als hulpofficier van justitie vorig jaar april de huiszoeking in de woning van R. op de Overtoom had geleid. Uit zijn getuigenis bleek, dat de verantwoordelijke rechter-commissaris 's ochtends vroeg een kwartier aanwezig geweest en daarna niet meer. Kuiper wist waar hij de rechter-commissaris kon bereiken, maar er is verder geen contact geweest. De rechter-commissaris is blijken zijn eigen proces-verbaal ook niet op de hoogte gebracht van het beëindigen van de huiszoeking op de Overtoom.

Cremers zette ook vraagtekens bij de technische bewijsvoering, bijvoorbeeld de overeenkomsten tussen de diverse brandbommen

en -resten. Het was de vraag hoeveel belang daaraan moest worden gehecht, aldus Cremers, aangezien het 'recept' in het actieblad Bluf had gestaan. Mogelijk is de mislukte aanslag op de Elba-drukkerij technisch te bewijzen, maar dan nog vroeg de president zich af waarom zowel de getuige (die R. herkende als koper van drie jerrycans) en de twee betrokken agenten anoniem waren gebleven. Deze 'anonimiteit' in het kwadraat vond Cremers „misschien te veel van het soms noodzakelijke kwaad”.

De rechtbank had R. tot vijf jaar veroordeeld wegens vijf delicten tussen 1984 en begin 1988: poging tot brandstichting bij de Elba-drukkerij, branden bij de Makro-vestigingen in Duiven en Duivendrecht en aanslagen op het Amsterdamse Van Heutz-monument en op twee Shell-benzinestations. Net als tijdens de zitting bij de rechtbank hield René R. gisteren voor het Gerechtshof een uitgebreide politieke aanklacht tegen onder andere het Nederlandse vreemdelingenbeleid, de economische eenwording van Europa en de apartheid in Zuid-Afrika die onlosmakelijk zou zijn verbonden met het kapitalisme in het Westen. Toen het hof 's avonds na een schorsing van een uur hem in vrijheid stelde raakte hij hevig geëmotioneerd. De vrienden die als getuigen à décharge waren opgetreden, sprongen schreeuwend van vreugde door de rechtszaal.

'Voorbereiding huiszoeking goed'

Door onze redacteur
TRACY METZ

AMSTERDAM, 4 jan. — „Dit had niet hoeven gebeuren. De rechter-commissaris had deze zaak onder controle kunnen houden. Een redelijk functionerende rechter-commissaris moet huiszoekingen in twee panden op loopafstand van elkaar zonder meer kunnen beheersen. Met een professioneel team politiemensen was het een koud kunstje geweest. Zij hadden niet mogen weggaan aan de Overtoom.”

Dit zegt persofficier L. de Wit van het openbaar ministerie (OM) naar aanleiding van de beschikking van het Gerechtshof gisteravond in de RaRa-zaak. Volgens het Hof heeft de rechter-commissaris onvoldoende leiding gegeven bij de huiszoeking bij RARA-verdachte René R. en is daarmee het bewijs onrechtmatig verkregen. R. werd onmiddellijk in vrijheid gesteld. Of het OM bij de Hoge Raad in cassatie gaat, kon De Wit nog niet zeggen.

Hoe is het mogelijk dat bij de huiszoekingen, die de kroon moesten vormen op bijna anderhalf jaar opsporingswerk door het Landelijk Coördinatieteam, vormfouten zijn gemaakt?

De verantwoordelijkheid hiervoor wees procureur Manschot gisteravond na de uitspraak van het Hof van de hand: „Als de rechter-commissaris zijn werk niet goed doet, is dat geen nederlaag voor het openbaar ministerie.” Persofficier De Wit is het

daarmee eens: „We hebben alle mogelijke voorzorgsmaatregelen genomen om vormfouten te voorkomen. Er waren tot in details draaiboeken gemaakt en de zaak was tevoren zeer uitvoerig doorgesproken. In de planning leek het alleszins verantwoord, dat één rechter-commissaris zich met twee panden tegelijk bezig kon houden.”

De verantwoordelijke rechter-commissaris is 's ochtends vroeg in het pand op de Overtoom geweest. Daarna is hij naar het pand in de Runstraat gegaan en is daar zo lang gebleven, dat de huiszoeking op de Overtoom al afgelopen was toen hij terugkwam. Volgens De Wit bleek de huiszoeking in de Runstraat „onverwacht ingewikkeld” te zijn, maar hij weigert te zeggen wat daar het probleem was. Naar verluidt heeft men in eerste instantie de verkeerde kamer doorzocht. „In ieder geval heeft de rechter-commissaris van de 'mo-

derne communicatiemiddelen' als de telefoon geen gebruik gemaakt om contact te houden met het team aan de de Overtoom.”

De Wit wijst erop, dat de rechtbank de huiszoeking wel rechtmatig vond. „Het criterium dat de rechter-commissaris de feitelijke leiding moet voeren, is duidelijk, maar het Hof komt tot een andere invulling. Ik constateer een verschil van mening.”

„Natuurlijk zal deze zaak wel aanleiding geven tot enige nabespreking. Feit is, dat iets wat normaal goed had kunnen lopen, niet is gebeurd. Daarin heeft de rechter-commissaris de leiding en draagt hij de uiteindelijke verantwoordelijkheid.”

Van laksheid van de kant van de rechter-commissaris is geen sprake, zegt persrechter en rechter-commissaris U. van de Pol. „We hebben in ieder geval onvoldoende mensen beschikbaar om lijfelijk aanwezig te zijn bij iedere huiszoeking. Het zijn er soms vijftien per week. Toen dat aantal toenam en de rechters-commissarissen gingen 'rondreizen' hebben we 'huisregels' afgesproken en die ook aan de politie duidelijk gemaakt. Als er verschillende panden tegelijk moeten worden betreden om communicatie tussen de verdachten te voorkomen, wacht de politie met zoeken totdat de rechter-commissaris is gearriveerd. Uiteraard moet hij tussentijds bereikbaar zijn. Over het beëindigen van de huiszoeking maken de rechters zelf afspraken met de politie.”

Hof snoert een opgerekte wetsbepaling in

Door onze redacteur
mr. F. KUITENBROUWER

AMSTERDAM, 4 jan. — „Huiszoeking geschiedt door de rechter-commissaris in tegenwoordigheid van de officier van justitie”, zegt het Wetboek van Strafvordering. Deze bepaling is inzet van de spectaculaire invrijheidstelling gisteren van de laatste overgebleven verdachte in de RaRa-zaken door het Amsterdamse gerechtshof omdat de wet bij een cruciale huiszoeking niet was nageleefd. Het hof onderstreept daarmee de betekenis van de wetsbepaling nadat onze hoogste rechter, de Hoge Raad, hem juist wat had opgerekt.

„De wetsbepaling lijkt duidelijke taal te spreken. Ook de bedoeling van de wet ligt voor de hand. Huiszoeking grijpt diep in de persoonlijke levenssfeer in. De hantering van dit dwangmiddel kan bepalend zijn voor de hele strafzaak. In belang van de burgerrechten dient rechterlijk toezicht op een huiszoeking verzekerd te zijn, al is 'zo'n aanwezigheidsplicht' natuurlijk een handenbinder voor beide drukbezette autoriteiten. De officier van justitie kan zich nog laten vervangen door een politieofficier, maar de rechter-commissaris (RC) wordt geacht er zelf echt bij te zijn.

Morele standaard

„Deze regeling was wellicht verantwoord in een tijd waarin een professionele politie met zijn eigen kennis en morele standaard ontbrak en waarin de crimineel zich op zijn snelst per paard of per postkoets kon verplaatsen”, foeterde de vergadering van voorzitters van ressort-adviescommissies binnen het Openbaar Ministerie in maart in een rapport over herijking van het Wetboek van Strafvordering. Zij vonden dat de wet zo gewijzigd dient te worden dat de aanwezigheid van de magistraat „zoveel als mogelijk” wordt voorgeschreven.

De aanklagers werden op hun wenken bediend. De wet hoefde niet eens te worden gewijzigd. Op 8 november noemde de Hoge Raad het aanvaardbaar dat een RC „na met de huiszoeking te zijn aangevangen niet steeds ter plaatse blijft” — mits hij tijdens het verloop van de huiszoeking bereikbaar blijft via „de moderne communicatiemiddelen”.

Het betrof hier cassatie in het belang der wet: een speciale procedure waarin de Procureur-Generaal bij de Hoge Raad een kwestie in het belang van de

Nieuwsanalyse

rechtszekerheid en -eenheid kan voorleggen aan het hoogste rechtscollege. Dat onderstreepte het belang van de uitspraak. De Hoge Raad noemde hem „een kwestie van redelijke wetsuitleg”, maar in het Juristenblad sprak de hoogleraar strafrecht aan de VU mr. T.M. Schalken in dit verband van niet minder dan „wettelijke ontmanteling” door de rechter. Dat is een hele tendens in de jurisprudentie aan het worden, gedictieerd door de praktijk van vooral de drugscriminaliteit.

En passant signaleerde prof. Schalken een onluikend verschil in opvatting tussen de Hoge Raad en uitgerekend het Amsterdamse gerechtshof. Dit laatste wees onlangs in kort geding af dat een officier van justitie per telefoon een bepaald bevel verleent waar hij wordt geacht dat persoonlijk te doen. De Hoge Raad heeft kennelijk wat meer vertrouwen in de telefoon. Of dit op zijn plaats is, werd — ook in het Juristenblad — al direct betwijfeld door de Haagse strafpleiter mr. J.M. Sjöcrona. Politieportofons vertonen nogal eens storingen, doorzochte huizen hebben niet altijd telefoon.

Helemaal is het de vraag of de personen bij wie huiszoeking wordt verricht ook werkelijk in

staat worden gesteld op ieder gewenst moment contact op te nemen met de RC. De Hoge Raad gaat daar blijkens zijn uitspraak wel van uit. Mr. Sjöcrona: „Zowat iedere advocaat in strafzaken kan uit de eigen archiefkast voorbeelden opdiepen van zaken waarin — eufemistische gezegd — de politie bepaald niet blijk gaf van een coöperatieve instelling”.

Het Amsterdamse Hof heeft nu de rekkelijke uitspraak van de Hoge Raad strikt toegepast: het begin van de huiszoeking klopt, dat de RC na enige tijd naar een volgende huiszoeking ging, kon er ook mee door, maar hij had niet tot (na) het einde afwezig mogen blijven. Een reden om daar ook de hand aan te houden is dat het vaak toch al moeilijk is voor een

RC bij te houden wat de politie allemaal onder zijn leiding uitvoert. Formeel kan hij de politie opdrachten geven. Maar „daar moet men zich niet te veel van voorstellen”, zei de Amsterdamse rechter C. von Meyenfeldt eerder dit jaar in een zeldzame ontboezeming: „De RC heeft nauwelijks contacten bij de politie”. En „opsporingstechnisch gezien is hij een diletant”.

Vrijpraak

Moet de straf op een afwezige RC echter per se zijn dat het buitgemaakte bewijsmateriaal ontoelaatbaar wordt verklaard met als mogelijk gevolg zelfs vrijpraak? Deze vraag werd vorig jaar weer eens opgeworpen in een rapport van de Teldersstichting.

De liberalen vonden dit zonde van mooi bewijsmateriaal: de sanctie op vormfouten kan ook wel worden gezocht in een berisping van de betrokken ambtenaren of iets dergelijks.

Minister Korthals Altes (justitie) kon zijn sympathie voor deze geestverwante ontboezeming moeilijk verbergen, al heeft hij inmiddels wat afstand genomen. Dat is maar goed ook want het verbod onrechtmatig verkregen materiaal mee te laten werken tot bewijs komt rechtstreeks voort uit het grondrecht op een „eerlijk proces”. Al jaren geleden zei de Hoge Raad dat dit verbod past in de geest van ons wetboek. „Fair play” in strafzaken wordt ons land trouwens ook internationaal steeds klemmender voorgeschreven.

Telegraaf 28/11/89
UIT HET
DOSSIER

VAN DE NATIONALE
OMBUDSMAN

mr. drs.
M. Oosting

Tel. 070-898989
Postbus 29729
2502 LS 's-Gravenhage

VERDACHTE- NIET BEDREIGEN

De Nationale Ombudsman krijgt regelmatig klachten over politiemensen die bij aanhoudingen vergeten te vertellen waarom ze iemand in de kraag grijpen. Als verweer wordt vaak gezegd dat er geen wettelijke verplichting is om de reden van aanhouding vóór, bij of kort na de arrestatie mee te delen. Dat is een misverstand.

In het Wetboek van Strafvordering staan bepalingen over de rechten en plichten van verdachten, de politie en het Openbaar Ministerie. Een verdachte moet bijvoorbeeld zo spoedig mogelijk worden voorgeleid aan een (hulp)officier van justitie, hem moet worden verteld dat hij niet verplicht is vragen te beantwoorden en zijn verklaring dient zo correct mogelijk te worden vermeld in het proces-verbaal. In het wetboek wordt niet gerept over het noemen van de reden van arrestatie.

Toch is die verplichting er wel degelijk. Zij is vastgelegd in twee internationale verdragen die ook Nederland heeft ondertekend.

Daar is allereerst het in 1950 gesloten Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. In artikel 5, tweede lid staat: „Iedere gearresteerde moet onverwijld en in een taal welke hij verstaat, op de hoogte worden gebracht van de redenen van zijn arrestatie en van alle beschuldigingen welke tegen hem zijn ingebracht.” En er is het in 1966 gesloten Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten. Dat is in artikel 9, tweede lid nog duidelijker over het tijdstip waarop de gearresteerde moet worden geïnformeerd, namelijk „bij zijn arrestatie.”

Hoge Raad moet heldere criteria formuleren voor huiszoeking ^{VK 5/1}

Van onze verslaggever
AMSTERDAM — Huiszoeking is voor een verdachte geen lolletje. Soms komt de politie letterlijk met de deur in huis vallen en niet zelden komt er binnenshuis nogal wat breek- en hakwerk aan te pas. Daarom heeft de wetgever aan dit ingrijpende dwangmiddel om bewijsmateriaal te vergaren een aantal zware waarborgen gekoppeld.

Dat de wettelijke regels over huiszoeking ten faveure van een voortvarend optreden van de politie niet al te soepel geïnterpreteerd mogen worden, heeft het gerechtshof in Amsterdam dinsdag duidelijk gemaakt. Als gevolg van een wat klunzig optreden van een rechter-commissaris werd RARA-verdachte René R. uit voorlopige hechtenis ontslagen.

De huiszoeking, aldus oordeelde het hof, verliep niet volgens de regels en daarom is het daarbij aangetroffen — mogelijke — bewijsmateriaal op onrechtmatige wijze verkregen. Het mag niet meetellen tegen René R. Wat aan bewijs overblijft is zo flinterdun, dat R. hooguit een gevangenisstraf te wachten staat die korter is dan de in voorarrest doorgebrachte tijd. De rechtbank veroordeelde R. in augustus tot vijf jaar.

De Grondwet waarborgt het huisrecht. Het binnentreden in een woning tegen de wil van de bewoner mag alleen als daar een wettelijke grondslag voor bestaat. Artikel 112 van het Wetboek van Strafvordering is zo'n wettelijke bepaling. „Huiszoeking geschiedt door den rechter-commissaris in tegenwoordigheid van den officier van justitie”, staat er in het uit 1921 daterende wetboek.

De rechter-commissaris, ook wel onderzoeksrechter of rechter van instructie genoemd, maakt deel uit van de rechterlijke macht. Hij wordt voor de tijd van twee jaar benoemd. In de pre-processuele fase leidt de rechter-commissaris het gerechtelijk onderzoek. Hij verhoort de verdachte en beslist op cruciale momenten of het verantwoord is dat het Openbaar Ministerie voortgaat met de vervolging.

Een belangrijke taak is dat hij als onafhankelijke, objectieve en onpartijdige rechter toeziet op eerbiediging van de rechten van de verdachte.

Al een paar jaar is er strijd over de vraag hoe de tekst van het artikel over huiszoeking uitgelegd moet worden. Letterlijk of functioneel. Dwingt de wet de rechter-commissaris ertoe de huiszoeking zelf, persoonlijk, als speurneus te verrichten of kan hij volstaan met

nogal afstandelijk regie voeren over het zoekteam van de politie? Kernvraag hierbij is of de rechter-commissaris van begin tot eind bij een huiszoeking aanwezig moet zijn.

In de praktijk leidde de kwestie tot zeer tegenstrijdige rechterlijke uitspraken. Het hof in Amsterdam besliste in 1987 dat bij een huiszoeking de voortdurende aanwezigheid van de rechter-commissaris vereist is. Dat de rechter-commissaris onder wiens leiding, twee huiszoekingen vrijwel tegelijkertijd plaats hadden, niet voortdurend aanwezig had kunnen zijn bij elk van die huiszoekingen, leidde er volgens het hof toe dat het aangetroffen bewijsmateriaal onrechtmatig was.

Vier maanden later vond een andere strafkamer van het Amsterdamse hof het niet nodig dat de rechter-commissaris bij een huiszoeking van begin tot

„Turbo-strafrecht” wekt ergernis hoogleraar VU

eind aanwezig was. Ook andere rechtscolleges kwamen herhaaldelijk tot uiteenlopende visies.

Op 8 november vorig jaar hakte de Hoge Raad de knoop door. Materiaal dat door de politie bij een huiszoeking is vergaard, kan bijdragen tot het bewijs, ook als de rechter-commissaris bij die huiszoeking niet lijfelijk aanwezig was. De Hoge Raad gaf daarmee zijn goedkeuring aan het in de praktijk al enige jaren functionerende instituut van de „reizende rechter-commissaris”.

Onderbezetting van de rechterlijke macht noodzaakte tot het inzetten van één rechter-commissaris bij meer, tegelijkertijd uitgevoerde huiszoekingen. De huiszoeking begint dan in tegenwoordigheid van de rechter-commissaris. Als de politie eenmaal aan het werk is, „reist” de rechter door naar een volgende huiszoeking.

De Hoge Raad stelde in zijn arrest dat een huiszoeking ook „onder leiding” van de rechter-commissaris kan staan als hij er niet permanent bij is. Als de huiszoeking eenmaal is begonnen en de rechter-commissaris zijn instructies heeft gegeven, hoeft hij niet ter plaatse te blijven. Wel moet de rechter-commissaris dan volgens de Hoge Raad voor het zoekteam, de bewoners van het betreffende pand en eventueel voor hun advo-

caten bereikbaar blijven via „moderne communicatiemiddelen” als telefoon, portofoon, mobilofoon en semafoon. Hij kan dan beslissingen nemen en instructies geven „als ware hij ter plaatse aanwezig”.

Op het gemak waarmee de Hoge Raad in dit arrest om praktische redenen schending van een fundamenteel recht (het huisrecht) toestond, is in het jongste nummer van het Nederlands Juristenblad kritiek geuit. Prof. T. Schalken, hoogleraar strafrecht en strafvordering aan de Vrije Universiteit in Amsterdam, sprak over „turbo-strafrecht” en over het „rechterlijk proces van wettelijke ontmanteling”. Saillant is dat Schalken als raadsheer-plaatsvervanger deel uitmaakt van de strafkamer van het Amsterdamse hof dat het hoger beroep in de RARA-zaak behandelt.

Bij de huiszoeking in de woning van RARA-activist R. betraden een hulpofficier van justitie (een als zodanig fungerend politie-ambtenaar) en het zoekteam al een half uur voor de komst van de rechter-commissaris het pand. Ze gingen nog niet aan de slag, maar wachtten tot de rechter was gearriveerd. Die bleef precies dertien minuten. De huiszoeking bij R. duurde bijna zes uur.

Volgens de advocate van R., mr. A. van der Plas, is uit niets gebleken dat de rechter-commissaris tussentijds controle uitoefende en evenmin dat hij via „de moderne communicatiemiddelen” bereikbaar was voor de verdachte, zijn huisgenoten en hun advocaten. Bovendien heeft de rechter-commissaris de huiszoeking niet kunnen afsluiten, want bij zijn terugkomst in het pand ontdekte hij „tot zijn verrassing” dat de politie al vertrokken was.

De raadvrouw schoot met haar verweer in de roos. Het hof was het in zijn tussenvonnissen met haar eens dat de huiszoeking niet onder leiding van de rechter-commissaris was geschied en dat uit niets was gebleken van zodanige controle en instructie door de rechter-commissaris „als ware hij ter plaatse aanwezig”.

Het tussenvonnis van het hof vraagt om beroep in cassatie bij de Hoge Raad. In zijn arrest van 8 november heeft de Hoge Raad zonder duidelijke motivering een wel erg soepele interpretatie van de wettelijke regels over huiszoeking gefiatteerd. De RARA-zaak kan de Hoge Raad een herkansing bieden. De Hoge Raad zal moeten invullen in welke gevallen wel nog sprake is van leiding geven door de rechter-commissaris en in welke niet. Met de abstactie „als ware hij aanwezig” kan de rechtspraak niet uit de voeten.

VICTOR LEBESQUE

Niet voldoende

Als de politie dus niet precies vertelt voor welk strafbaar feit iemand wordt aangehouden en waarom, wordt niet juist gehandeld. Het is daarbij ook niet voldoende als alleen het betreffende wetsartikel wordt genoemd, zoals in een van de door de Nationale Ombudsman onderzochte zaken bleek. Van de burger mag niet worden verwacht dat hij alle artikelen in het Wetboek van Strafrecht uit zijn hoofd kent. Alleen zeggen dat artikel X is overtreden verschaft onvoldoende duidelijkheid.

Verder is het zo dat de politie voldoende aanleiding moet hebben om iemand te beschouwen als verdachte. In artikel 27 Wetboek van Strafvordering staat dat er sprake moet zijn van „feiten of omstandigheden”, waar-

uit „een redelijk vermoeden van schuld aan een strafbaar feit” kan worden afgeleid. Dus iemand aanhouden op basis van een ongefundeerd gevoel mag niet. En pas als een persoon verdachte is, kan hij worden aangehouden, verhoord en eventueel gefouilleerd.

Tot slot nog aandacht voor artikel 29, eerste lid van het Wetboek van Strafvordering. Daarin staat dat in alle gevallen waarin iemand als verdachte wordt verhoord, de rechter of ambtenaar zich moet onthouden van opmerkingen die een verklaring uitlokken, zodat niet langer kan worden gesproken over een verklaring die in vrijheid is afgelegd. Dreigen met een langdurig verblijf in de cel als niet snel een bekentenis wordt afgelegd, is dus uit den boze. Dat dergelijke dreigementen weleens worden geuit, zelfs tegen een vrouw met baby, bleek uit onderzoeken die de Nationale Ombudsman instelde.

Jongensfoto's ^{Sek Jan-1} Mader vervolgd

Stel eens dat Donald Mader een gelukkig getrouwde heteroseksuele huisvader was. En stel eens dat hij z'n artistieke naaktfoto's van jongens op een 'neutrale' plaats had laten zien. De vraag is: zou hij dan vervolgd zijn? De feiten liggen nu anders: Mader is niet getrouwd. Hij publiceerde in het blad van Martijn, een op pedofilie gerichte vereniging. En hij exposeerde bij homo-boekhandel Intermale in Amsterdam. Enkele dagen na de opening verscheen de politie en haalde een aantal van de foto's weg. Dat was 13 mei 1987 en sindsdien slepen de zaken tegen Mader en tegen Intermale zich juridisch voort. In februari '88 werd bepaald dat Mader zich voor twee foto's voor de rechtbank zou moeten verantwoorden. Daartegen werd bezwaar aangetekend. Inmiddels heeft het gerechtshof zich uitgesproken. Niet alleen werd het bezwaarschrift verworpen, maar Mader moet zich nu voor alle foto's verantwoorden.

De afwijzing van het bezwaarschrift door het Amsterdamse gerechtshof op 7 oktober 1988, is desastreus. Niet alleen voor Mader, maar ook voor de Nederlandse homobeweging. Het hof heeft de definitie van 'kinderporno' veropgerekt buiten de grenzen die destijds toch behoorlijk door de wetgever leken te zijn afgebakend. Criterium is nu dat de foto's moeten zijn bedoeld om seksueel te prikkelen. En op grond waarvan meent de officier van justitie dat een foto (of tekening!) daarvoor

is bedoeld? U raadt het al: staat zo'n foto in een homo- of pedoblad, dan is de maker in zijn bedoelingen kennelijk 'niet fris' (woorden van officier van justitie De Wit) en is de foto pornografisch en strafwaardig. Richt het blad zich op een algemeen, en dus overwegend heteroseksueel publiek, dan worden geen oneerbare bedoelingen verondersteld. Getuige bijvoorbeeld enkele recente nummers van het blad Nieuwe Revu.

Criminalisering van de homocultuur dus. Precies datgene wat de Britse wetgever met zijn beruchte section 28 voor ogen stond. Waar Engeland de wetgever voor nodig heeft, knapt hier het gerechtshof wel op. U bent niet overtuigd? Weet dan dat beide Amsterdamse homoboekhandels inmiddels als mogelijke 'distributiecentra voor kinderporno' tot de voornaamste doelwitten van de zedenpolitie en het parket behoren. Het Openbaar Ministerie is van plan een onvoorwaardelijke gevangenisstraf te eisen. Hier zit ongetwijfeld een politiek motief achter: justitie vindt de maximumstraf voor kinderporno (drie maanden) veel te laag en wil zo de wetgever onder druk zetten om het strafmaximum te verhogen. Speelt ook de American Connection mee? Onwaarschijnlijk is dat niet. De Amerikaanse politie legde bezoeken af bij een aantal familieleden en vrienden van Mader in Amerika. Voor de persoonlijke relaties had dat verstrekkende gevolgen. Na een onvoorwaardelijke straf hier zal Mader bij een eventuele terugkeer naar de VS spitsroeden moeten lopen. De tijd is voorbij dat je in dat land echt iets op je kerfstok moet hebben om wegens 'child abuse' te worden veroordeeld. De meest bizarre en valse getuigenverklaringen kunnen volstaan om een jury het 'schuldig' te laten uitspreken tegen vermeende 'child mo-

lesters' en de opgelegde straffen laten zich al gauw in tientallen, soms honderden jaren uitdrukken. Het lijkt geen twijfel dat ook de Amerikaanse justitie met Mader wel raad zal weten zodra hij voet op Amerikaanse bodem zet.

Vanzelfsprekend gaat Maders advocaat mr. W.J. van Bennekom in cassatie bij de Hoge Raad. Intussen echter heeft het gerechtshof Mader, maar ook de homobeweging een enorme slag toegebracht. Eerlijk gezegd: tot nu toe zag ik, evenals de meeste andere geïnteresseerden, deze zaak als weliswaar vervelend, maar toch ook als een betrekkelijke farce van overijverige justitie-ambtenaren, die uiteindelijk toch niet tot een veroordeling zou leiden. Wat zijn we inmiddels ontuchtterd! Ik schreef het al eerder in dit blad: een veroordeling in deze zaak betekent een bedreiging voor de homobeweging. Wie daarvan nu nog niet overtuigd is, zal wel nooit te overtuigen zijn.

Jan Schuijjer

Zie verder: Jan Schuijjer, 'Kinderporno'. Een nieuwe stok voor zedenmeesters (Sek 88/2/14-16) en Haije Stobbe, Rechtszaak 'kinderporno' (Sek 88/4/13)

Court backs ban on child pornography

SEATTLE P-1

By Jack Hopkins
P-1 Reporter

1/10/89

The constitutionality of a state law banning possession of child pornography was upheld yesterday by a state Court of Appeals panel in Seattle.

The need to protect children from harm outweighs any individual rights of privacy affected by the ban, the three-judge panel said in a case involving the conviction of a 61-year-old Marysville man.

The ruling was the court's first on the constitutionality of the law.

Kenneth James Davis, sentenced to 10 years in prison after being convicted of rape and other charges, had contended the law must be struck down because it violated his right of privacy.

But the appellate court said it agreed with judges in three other states that possession of child pornography is not protected by the U.S. Constitution.

"We agree with the courts of Alabama, Ohio and Illinois that the state's interest in protecting its children from sexual exploitation is sufficiently compelling to justify prohibiting possession of

child pornography," the court said in an opinion written by Judge Robert Winsor. Concurring in the opinion were Judges Ward Williams and Jack Scholfield.

"Although the Constitution extends special safeguards to the privacy of the home, that protection is not without limitation," the court said.

"The state's interest in preserving its children's privacy, and in protecting them from the physiological, mental and emotional abuse caused by the sexual seduction, exploitation and mistreatment occasioned by child pornography justifies the privacy invasion caused by the statute," the court said.

Davis was convicted in 1986 of three counts of indecent liberties, one count of second-degree statutory rape, one count of third-degree statutory rape, four counts of bribing a witness, one count of delivering a controlled substance and one count of possessing child pornography.

Police had seized 78 photographs and hundreds of negatives depicting minor girls in various stages of undress and sexual activities during a raid on his home in June 1984.

foto Donald M. Mader

'Klekeboe'

Twee aanhoudingen in Brussel wegens kinderporno

Een 38-jarige man uit Jette en een 41-jarige Gentenaar werden door de Brusselse onderzoeksrechter mevr. Callewaert aangehouden wegens kinderporno.

De Gentenaar zou jongens tussen 13 en 16 jaar hebben geronseld. Met die jongens ging hij dan aankloppen bij de man uit Jette, die enkele pornocassettes voorspelde. Hierop werden de jongens voorgesteld om in een gelijkaardige cassette op treden.

Daarvoor zouden de jongens tussen 40.000 en 60.000 fr. krijgen.

Terwijl de Gentenaar de hem te laste gelegde feiten ontkent, geeft de man uit Jette een en ander toe.

Naar schatting driehonderd jongens werken in Amsterdam in de prostitutie. In clubs of op straat verkopen zij hun lichaam om snel veel geld te verdienen. Vooral de situatie van jongens van de straat is erbarmelijk. Ze zijn dakloos, verslaafd, en weten wel wat aids is, maar niet hoe ze infectie kunnen voorkomen. De komende maand praat de Amsterdamse gemeenteraad over hulp aan deze groep in de marge.

JONGENS VAN PLEZIER

door Hans Marijnissen

Bart (16) zegt dat zijn moeder prostituee is. En zijn zus ook. De vraag hoe hij in dit werk verzeild is geraakt, kan dus geschrapt worden. Op z'n tiende liep Bart al op het rode pluiche van zijn moeder's bordeel. Toch zegt hij dat hij bewust voor de prostitutie heeft gekozen. Hij houdt van geld. En als hoer verdient je veel, en snel.

„Ik ben eigenlijk het vak in gegaan om nog een kans te hebben in dit leven. Ik wil een beginkapitaal vergaren en dan een eigen zaakje beginnen. Kan me niet schelen wat voor een, als ik maar onafhankelijk ben.”

Bart 'maakt' per week ongeveer tweeduizend gulden, zo'n tweehonderd gulden per vrijpartij waarvan hij de helft moet afdragen aan de bordeeleigenaar. Veel gespaard heeft hij nog niet. Oké, hij heeft zijn appartementje luxe ingericht, maar na een ruzie met de pedofiele hospita durft hij daar niet meer heen. Hij zit goed in de kleren en alles wat blinkt is van goud. Zijn salaris van deze week gaat op aan een diamanten ring die hij per se wil hebben.

Een dingdongbel onderbreekt het gesprek. Hij gaat vier keer, het teken dat een vaste klant in aantocht is. Een stuk of vijf jongens nemen plaats in de zitjes, de bordeelhouder zoekt een barkruk op. Gert, die onderuitgezakt op de bank naar de video tuurt, wordt door de baas terecht gewezen. Terwijl mannen op het beeldscherm de moeilijkste standjes afwerken, moet Gert 'netjes' met rechte rug in de kussens plaatsnemen. Het zware gordijn bij de entree gaat opzij, een wat oudere man komt binnen. Hij blijkt inderdaad een bekende te zijn. De Engelse zakenman drinkt zijn *Haineken* en bespreekt met de bordeelhouder het aanbod van vanavond. Wil hij een striptease, de masturbatieshow of gewoon met een jongen naar boven? Zijn ogen glijden langs Bart, Gert die nog steeds in de houding zit en de andere jongens. De eigenaar fluistert hem adviezen in het oor. Hij kiest uiteindelijk voor een blonde jongen links in de hoek. Samen zoe-

ken ze het zojuist verschoonde bed op de tweede etage op.

Bart ziet de klant aan zijn neus voorbij gaan. Niet dat hij er mee zit, er komen nog genoeg kansen vanavond. „Ik weet toch dat ik goed in de markt lig”, zegt hij ietwat zelfverzekerd. „Ik ben in vergelijking met de anderen jong, en hoe jonger hoe beter.”

Hoeveel jongens in Amsterdam net als Bart in de prostitutie zitten, is onbekend. De schattingen lopen nogal uiteen. De politie houdt het op 'enige tientallen.' Hulpverleners spreken van honderden. Een exact aantal is moeilijk te geven. Uit een nog niet gepubliceerd promotieonderzoek dat Sari van der Poel van de Rijksuniversiteit Utrecht heeft gedaan in opdracht van de Mr. de Graafstichting, blijkt dat de jongens erg mobiel zijn en dat sommigen incidenteel werken. Van der Poel schat dat per dag ongeveer honderd jongens hun lichaam verkopen, maar dat per week driehonderd jongens actief zijn. Sommigen reizen van stad naar stad om 'nieuw' (dus aantrekkelijk) te blijven. Er is zelfs een groep jongens die de Europese steden langs gaat om in het juiste prostitutieseizoen goede zaken te doen.

In Amsterdam werken de jongens in clubs met namen als Why not?, Club 21, Alex privé, Boys for Man of pikken hun klanten op in de omgeving van het Centraal Station en het Rembrandtplein. De redenen om de prostitutie in te gaan zijn divers, zo blijkt uit het onderzoek van Van der Poel die vier jaar lang met de jongens optrok. „De meesten willen gewoon snel en veel geld verdienen”, zegt Van der Poel. „Jongeren die eerst van diefstal en inbraak leefden, hebben zo langzamerhand genoeg van al die justitiecontacten en proberen nu via de 'legale' prostitutie aan geld te komen. Ze zien hun klanten ook niet zozeer als personen, maar als wandelende portemonnees. Ik zat eens rustig met een jongen in een café te praten, totdat hij 'geld' zag binnenkomen, zoals hij het uitdrukte. Weg was 'ie.” Bijna alle jongens hebben het over het moment waarop ze het circuit zullen verlaten. En zoals

een bordeelhouder deskundig opmerkt: 'Een goede hoer weet wanneer hij moet stoppen'. „Probleem is echter dat de jongens vandaag al uitgeven wat ze morgen zullen verdienen. Ze komen in een vicieuze cirkel terecht. De meeste prostitués bepalen daarom niet zelf wanneer ze stoppen, dat doen de klanten wel. Als een jongen te oud wordt, ligt hij er uit.”

Onder de prostitués zijn veel weglopers uit internaten. In de tehuizen, vooral die in het oosten van het land, is het Amsterdamse homowereldje een bekend onderduikadres. „In het circuit kun je je jaren schuilhouden. En niet eens op een onprettige manier. In de clubs ontmoeten de jongens allerlei 'interessante' mensen, en de grote hoeveelheden geld stellen hen in staat iets te zijn. Zij dineren met hun klanten in het Marriott, terwijl hun leeftijdgenoten bij de Febo staan.” Bijna alle mannelijke prostitués ontkennen in eerste instantie homoseksueel te zijn. „Als hoer ben je al het laagste van het laagste, en dan nog homoseksueel ook? Dat kan niet”, zegt Van der Poel. „Toch, als ik een goed contact met zo'n jongen heb opgebouwd, blijkt dat de helft van de prostitués homoseksueel is.”

Dat beeld wordt bevestigd door de orthopedagoog Raphael Beth, die als vrijwillig hulpverlener al zes jaar een wekelijkse ronde langs de clubs maakt. Beth ziet het geworstel van jongeren met hun seksuele geaardheid als belangrijke reden om de prostitutie in te gaan. Over het algemeen hebben de jongens volgens Beth een verleden dat getekend wordt door affectieve verwaarlozing:

„Veel jongens hebben problemen op school gehad en waren de zondebok van de klas of de groep in het internaat. Er is bij deze jongens sprake van een ontwikkelingsachterstand, waardoor typische puberteitsconflicten pas op zestien- en zeventienjarige leeftijd tot ontwikkeling komen. Homo-erotische gevoelens tijdens die puberteit komen vaak voor, maar gevoegd bij de affectieve verwaarlozing kunnen die leiden tot onmatig gedrag. Veel jongens zijn nieuwsgierig naar het homowereldje, maar willen of kunnen daarvoor niet uitkomen. Daarom gaan ze de prostitutie in. Ze kunnen dan zeggen dat ze om het geld met mannen vrijen.”

Deze groep jongens heeft de homoseksuele geaardheid volgens Raphael Beth ook op andere manieren onderdrukt. Een vijfde van de homoprostitués heeft volgens hem voorheen bijvoorbeeld ook aan potenrammen meegedaan.

Dennis van zestien is door Beth uit het prostitutiecircuits gehaald. Hij staat nu achter de vleeswaren bij een groot warenhuis. Een paar maanden lang heeft hij als jongste bediende in een club gewerkt. Dennis zegt voor negentig procent heteroseksueel te zijn. Hij heeft in het verleden verschillende contacten met pedofielen gehad, maar die waren naar zijn zeggen puur zakelijk.

„Ik kwam in een internaat terecht toen mijn moeder met haar vriend naar Maastricht verhuisde. Om aan geld te komen stal ik wel eens een fiets of deed ik een inbraakje. Tot ik Peter leerde kennen. Hij was 49. We gingen eerst vriendschappelijk met elkaar om, maar langzamerhand vreeën we ook met elkaar. Ik had er nooit zo'n bezwaar tegen. Meestal gebeurde het als we dronken waren. En voor wat makkelijk trekwerk, mocht ik wel meerijsen in een knots van een

Jaguar. Ik deed het niet om het geld, het was meer 'voor wat, hoort wat'. Peter nam me mee uit eten, en stopte af en toe wat geld in mijn zak. Dan voelde ik me verplicht met hem te vrijen.” Dennis liep vorig jaar weg uit een tuchtschool waar hij een straf voor inbraak uitzat en vluchtte naar een vriend van Peter in Amsterdam. Die speelde taxichauffeur voor bordeelbezoekers, dus Dennis wist snel waar op een 'legale' manier geld te halen was. „Ik verdiende 350 gulden voor een uurtje. Niet dat ik al die tijd met mannen in bed lag, hoor. Ik had allerlei maniertjes om de daad uit te stellen. Eerst bestelde ik een Piccolootje van 35 gulden (fles champagne voor twee personen, HM). Ik lust geen champagne, dus liet ik mijn glas leegstromen in de plantenbak. Maar van elke bestelde fles champagne kreeg ik na alloop wel een tientje.”

„Na de champagne ging ik altijd uitgebreid douchen, liet ik nog eens een glas vallen en probeerde ik een babbeltje te maken. Ik haalde de Amerikanen altijd over alles over Disneyworld te vertellen. En dan gedroeg ik me als een klein onschuldig jongetje dat nog nooit iets fout had gedaan. Daar waren die klanten gek op. Dan hoefde ik alleen nog maar de laatste vijf minuten van het betaalde uur te werken.”

Een groot deel van de jongens in de clubs gebruikt volgens onderzoekers Van der Poel en

Beth drugs als cocaine en 'speed'. Echt verslaafd zouden er maar weinig zijn. Bij de jongens die op straat hun geld moeten verdienen is dat anders. De meerderheid daar is verslaafd aan heroïne, gebruikt daarbij *rooie knal* (rohypnol) en kalmeringsmiddelen als librium en valium.

De levensomstandigheden van deze groep prostitués zijn van een geheel andere orde dan die van de jongens in de clubs. De contacten tussen prostitué en klant zijn riskanter. In de groep 'straatwerkers' zijn vooral buitenlandse jongens actief. Sjef Ramaekers van hulpverleningsinstelling Amoc heeft in ieder geval contact met zo'n dertig Westduitse jongens die zich in Amsterdam prostitueren. Volgens Joop Kalkhoven van de stichting *streetcornerwork* opereert daarnaast eenzelfde (volgens sommigen een groeiend) aantal Marokkaanse jongens tussen station en het Rembrandtplein.

Veel van deze jongens zijn dakloos, en hebben door hun verslaving meer geld nodig dan hun collega's in de clubs. Ze verdienen echter minder. Een contact met een straatjongen kost tussen de vijftig en vijftig gulden. Volgens Ramaekers zijn de jongens overgeleverd aan de klanten. Ze kunnen op het Centraal Station worden opgepikt door een man die hen verzorgt als hun eigen vader. Maar sommige klanten wachten net zolang met een contact tot een jongen duidelijk heroïne nodig heeft. Niet de prostitué,

maar de klant kan dan eisen stellen. En werkt de jongen niet genoeg mee, dat loopt hij een blokje om en komt over een uurtje nog eens kijken. Totdat een jongen toegeeft en 'ja' zegt tegen een lage prijs of een contact zonder condoom.

Bij Hassan (16) hoef je niet aan te komen met vragen over prostitutie. Daarover hoor je niet te praten. Een beetje schichtig loopt hij rond bij de taxistandplaats op het Rembrandtplein. Ingeval len gezicht en zweren op de bovenarm. Later

vertelt hij dagelijks met een paar mannen mee te gaan, die vooral zijn drank- en druggebruik financieren. Woonlasten heeft hij niet. Hassan slaapt in een slooppand in Zuid, en het enige stromend water komt door het dak gesijpeld. „Ik heb niet veel nodig”, zegt hij. „Ik eet altijd patat en drink gewoon leidingwater. En ik rook zo'n acht jointjes per dag. Verder gebruik ik coke en rohypnol, soms wat seresta. Mijn geld probeer ik met mijn lichaam te verdienen, maar als de zaken slecht lopen jat ik wat bij. Vooral als ik veel geld nodig heb voor de gokkast, ontom ik daar niet aan.” Hassan's grote angst is aids, maar als hem gevraagd wordt hoe hij wil voorkomen dat hij wordt geïnfecteerd, haalt hij z'n schouders op. De informatie over aids bereikt de Marokkaanse jongens niet, zegt hulpverlener Joop Kalkhoven. „Ze beseffen niet eens dat ze besmet kunnen

(vervolg)

worden als ze zonder condoom vrijen. Ik werp wel eens een balletje op, maar krijg dan opmerkingen als: aids? Ik douche me toch elke dag? Het aantal seropositive jongens in de straatprostitutie is onbekend. Wel vrijen volgens Sjef Ra

maekers van Amoc de Westduitse jongens over het algemeen veilig. „Na een aantal individuele gesprekken kun je hen wel duidelijk maken dat ze bijvoorbeeld een condoom moeten gebruiken, maar die persoonlijk voorlichting vreet tijd.“ En die heeft Ramaekers niet, want hij kan zich slechts een dag per week met de prostitués bezighouden.

Op dit moment zijn er geen specifieke hulpvoorzieningen voor deze jongens. Ramaekers van Amoc verklaart dit uit het feit dat op jongensprostitutie nog steeds een taboe ligt en de groep niet voor grote overlast zorgt. De laatste maanden echter wordt van verschillende kanten aangedrongen op hulp en voorlichting voor de Amsterdamse hoerejongens. Gemeenteraadslid Bob van Schijndel van het Links Akkoord heeft onlangs in een notitie gevraagd om een veldwerker die zich met de jongens gaat bezighouden. Hij vraagt in ieder geval goede en goedkope slaapvoorzieningen. De gemeenteraad geeft de komende maand antwoord.

BRIEVEN

Straatprostitutie

SEK JAN 89

Ronduit gezegd: de weergave en de interpretatie van het gesprek dat ik had met uw redakteur Haije Stobbe (zie Sek 88/12/12-13), ergeren me ten zeerste. De bewering dat mijn ideeën met betrekking tot de toekomst van de straatkinderen vaag en nauwelijks aanwezig zouden zijn, is al een opzettelijke verdraaiing van de feiten. In het gesprek hebben we het erover gehad en in mijn 'Nota' had hij het duidelijk kunnen nalezen op welke manier die toekomst op nieuwe manier aangepakt moet worden: 'Door een nieuwe pedagogiek van de toewijding, door een sfeer van geborgenheid, door een herontdekking van vrijwilligheid en eigen creativiteit, door contacten met externe instellingen (bedrijven, scholen), door de kans aan het eigen leven weer nieuwe perspectieven te geven'. Symptomatisch voor de tragische geseculariseerde situatie in Amsterdam is daarenboven zijn waarde-oordeel dat wanneer ik als priester over God spreek, dat als 'eng' wordt getypeerd. Ook wanneer het de heer Stobbe niet past, zal ik steeds weer bij mijn werk berichten over de onbegrijpelijke liefde van Onze Heer en God Jezus Christus, zeker in een stad als Amsterdam, waar ondertussen iemand moet hebben om ondubbelzinnig voor Christus te kiezen. Zouden meer homoseksuelen vervuld zijn van deze alles begripende liefde van onze Heer, dan zou er ook voor de

homoseksuelen meer werkelijke vrijheid zijn, namelijk de dimensie van de goddelijke emancipatie. Zolang als de homoseksuelen voortdurend om tolerantie roepen, voortdurend tolerantie van de maatschappij verlangen, maar zelf niet bereid zijn fair en tolerant te zijn, ja werkelijk liefde te geven, zullen alle inspanningen tevergeefs zijn.

Mijn oproep aan de homoseksuelen luidt: Doe eindelijk zelf wat! Wees sociaal! Bekommer je om de straatkinderen! Bekommer je om de hoerenjongens! Werp hen niet nadat je seks met hen hebt gehad, weg als iets smerigs, als een afvalprodukt. Trek je hun lot aan!
(ingekort)

Amsterdam

Pater Don O.K.K.

noot (Haije Stobbe): Wanneer u in uw werk duidelijk als priester optreedt en daarbij over Christus en God spreekt, vind ik dat geheel niet 'eng'. Ik citeerde uit uw Nota 'Ieder jong mens heeft God nodig'. Ik ben van mening dat iedereen zelf wel uitmaakt of hij ja dan nee God nodig heeft. Zo'n uitspraak als de uwe vind ik inderdaad benauwend.

Uw Nota had ik gelezen voordat ik met u het gesprek aanging. Noch de Nota noch uw mondelinge toelichting hebben me duidelijk gemaakt langs welke weg in concreto het doel bereikt kan worden.

Ik ben het geheel met u eens dat er iets gedaan moet worden voor de hoerenjongens in Amsterdam (+ elders). Ik kies echter niet voor uw plan.

Mooie plaatjes over bokkers

Bruce Weber mengt onschuld en mannelijkheid dooreen

'Broken noses'

TR 5

door Hans Kroon

Bruce Weber maakte de laatste vijftien jaar furore als fotograaf van mannenmode. Zijn modellen haalt hij vaak uit de sportwereld. Zijn stijl roept associaties op met het vluchtige werk met verborgen camera's. Zijn foto's spelen altijd in op homo-erotische verlangens en gevoelens.

In 1983 fotografeerde Weber voor Interview Magazine van Andy Warhol atleten die een kans maakten om naar de Olympische Spelen uitgezonden te worden. Een jonge bokser, die zijn lichaam graag wou tonen, liet zich fotograferen in een piepklein en strak zittend onderwets zwembroekje.

Dat leidde tot een conflict met de boksauteuriteiten en een verbod om nog foto's te maken. Deze geheimzinnige en spannende gebeurtenissen wekten de nieuwsgierigheid van de lichtgewicht-bokser Andy Minsker. Op een dag verscheen hij -

ondanks alle wilde verhalen - in de studio van Weber om zich te laten fotograferen. Andy Minsker bleek een natuurtalent en rasmodel. Weber besloot over zijn leven, sport en werk een film te maken.

Dat werd 'Broken noses' waarin een beeld gegeven wordt van Andy's bokssuccessen en -teleurstellingen, ouders, vrienden en pupillen die hij op een boksschool opleidt.

Dat 'Broken noses' een onderhoudende documentaire werd, is allereerst aan Andy Minsker te danken. Hij is een hartveroverende jongen, een kind in mannengedaante. Onge-

remd en onbekommerd en voortdurend om zichzelf in de lach schietend, rebbelt en kletst hij over alles wat hem bezighoudt.

Iedereen weet hij door zijn spontaneiteit en naïviteit voor zich te winnen. Zijn leerlingen verdegigen hem door dik en dun. Een op de grond kruipend babietje weet Andy door door de knieën gegaan en lustig te tatata-en in no time in te palmen. Maar ook door de wereld die Weber betrappt, is 'Broken noses' een boeiende film. Andy, zijn vrienden en leerlingen barsten van het narcisme. Doorlopend glimmen ze van de trots op hun getrainde lichamen. Ze verschijnen bij voorkeur met ontbloot bovenlijf, of in strakzittende en blote t-shirtjes voor de camera.

Gretig

Haast gretig laten ze zich in hun bokser-shirts fotograferen. Genietend laten ze zich welgevallen dat een assistent van de fotograaf hun haar nog even bijknipt en in model borstelt en de pukkeltjes op hun gezicht maskeert. Verassend is ook het totale macho-karakter van Andy's wereld.

De mannen en jongens meten en spiegelen zich alleen aan elkaar. Voortdurend zitten ze aan elkaar te plukken en gaan ze speelse jongehondachtige gevechten met elkaar aan. Met vrouwen en meisjes lijken ze niet om te gaan. Daar hebben ze het alleen over in sterke verhalen, nadat ze in een beek met elkaar gestoeid hebben. Met vrouwen maken ze alleen goede sier als ze

hun vrienden er mee kunnen verbluffen.

Onthullend is in dit verband de scene waarin Andy zijn broek voor zijn vrienden laat zakken. Tot groot vermaak van iedereen heeft hij op zijn onderbroek op de hoogte van zijn kruis een foto van zijn vriendin (die we overigens de hele film niet te zien krijgen) laten afdrucken.

Bruce Weber wist met 'Broken noses' een heel beperkte maar weer door en door onschuldige en zuivere mannenwereld voor de camera te krijgen. Helaas tast hij door de manier waarop hij dit leven esthetiseert de onschuld en zuiverheid van deze macho-wereld weer wat aan. Hij hanteert een vluchtige op de jaren vijftig gebaseerde cinema vérité-stijl. Hij combineert de beeldeer van de mannen en jongens met zweelde en broeierige jazz-muziek er-liedjes van verlangen. Een enkele keer - in een scène waarin Andy met een volwassen vriend stoeit bij voorbeeld - schiet Webers camera net iets te gretig langs de mannenlijven.

Verlekkerd

De wereld van Andy en zijn makkers verliest daardoor zijn zuiverheid en onschuld. Hun narcisme en homo-erotische gedrag worden door Webers esthetische ingrepen net iets te veel getransformeerd in verboden vruchten waaraan de culturele elite zich aan kan verlekken.

Shaffy-theater-Amsterdam. Tot 18 januari. Niet ondertiteld.

AD 13
★ Tekening van Georgien Overwater uit 'Een eenvoudige cursus voor beginners in de liefde' van Ivan Wolffers, 'professor in de seks.'

Wie alles wil weten over liefde en seks kan terecht in *Een eenvoudige cursus voor de beginners in de liefde* van Ivan Wolffers. In losse afleveringen verscheen deze cursus al in De Blauw Gerulte Kiel, de jongerenkrant van Vrij Nederland. De toon is sterk ironisch. Als professor in de seks met een eigen wetenschappelijk Instituut voor Seksueel Genoegen en Langdurig Levensgeluk, veel onderzoek en lezingen en proefschriften, - de overdrijving is hier en daar tamelijk melig - behandelt Wolffers openhartig de leuke en natte kanten van liefde en seks. Het verschil daartussen? Seks kun je ook op je eentje bedrijven; voor liefde is altijd een ander nodig. Als professor bekijkt hij de liefde zo nuchter mogelijk, hij moraliseert nooit, 'vindt' niks en geeft vooral praktische aanwijzingen over prikkeling en sensatie, over in de juiste stemming zijn en het voorspel dat eigenlijk het hoofdspel is.

Voorbeelden AD 18

Alhoewel hij met enige regelmaat ook de liefde tussen twee jongens en twee meisjes nadrukkelijk als normaal presenteert, zijn de meeste voorbeelden gebaseerd op de traditionele omgang tussen jongens en meisjes. Het gedoe rond de doos met attributen die er niet is, is kinderachtig, maar voor het overige lijkt het volgen van deze cursus, inclusief examen en diploma, me heel nuttig en relativerend. In ieder geval maakt Wolffers volledig duidelijk hoe je zonder gevaar voor aids of zwangerschap van je lijfelijke gevoelens kunt genieten. (Van Goor - / 17,50)

Graag wijs ik ook nog even op Joke van Leeuwens alleraardigste informatieverhaal over de wereld van toneel en theater: *We zijn allang begonnen, maar nu begint het echt* (Querido - / 10,50) en *Schrijver gezocht*, een encyclopedie voor 10-plussers over maar liefst 150 auteurs en 25 onderwerpen betreffende de jeugdliteratuur. (Lannoo/Van Holkema & Warendorf - / 22,50)

'Als de advertentie-actie is mislukt, zijn we uitgepraat'

UN 21-1

Honderden kinderen op zoek naar een pleegadres

Honderden kinderen zijn in afwachting van een plekje in een pleeggezin. De nood is zo hoog, dat de Centrale voor Pleegzorg advertenties plaatst. 'Pleeggezin gezocht voor een zestienjarige jongen uit Iran. Hij spreekt Nederlands. Financiële vergoeding is geregeld', luidt dan de tekst. Voor welke kinderen wordt geadverteerd, en hoe loopt het met ze af? Onze verslaggeefster sprak met instanties, pleegouders en -kinderen.

door
karin bos
illustratie:
elly hees

UTRECHT/AMSTERDAM — Sina Zarkeshwari (16), vluchteling uit Iran, wacht al acht maanden op een plaats in een Nederlands pleeggezin. Zijn moeder stuurde hem naar het buitenland toen op zijn school in Teheran plastic sleutels 'voor de hemel' werden uitgedeeld. Sina: „Ze begreep dat ik de oorlog (tegen Iraq) in moest, en dat wilde ze niet". Zijn ouders wilden dat hij verder zou leren in een land waar betere docenten zijn dan in zijn vaderland. Door gidsen veel geld betalen, kwam hij de grens met Turkije over. Van daaruit reisde hij door naar Amsterdam. Hij woont er zolang bij zijn neef op een eenpersoonsflatje in de Bijlmermeer.

Sina is niet de enige voor wie geen pleeggezin kan worden gevonden. Jaarlijks zijn er in Nederland zo'n drieduizend adressen nodig. Er melden zich tweeduizend pleeggezinnen aan. Hiervan valt een deel af, waardoor alleen al in de regio Utrecht elk jaar 250 kinderen op de wachtlijst komen.

Instellingen als het maatschappelijk werk, de Raad voor de Kinderbescherming en het vluchtelingenwerk melden een kind dat naar een pleeggezin moet aan bij de Stichting De Opbouw. De Centrale voor Pleegzorg zoekt de pleeggezinnen. Volgens de medewerkers van beide instellingen komen de kinderen die niet kunnen worden ondergebracht uit dezelfde groep. Het zijn de kinderen tussen de twaalf en achttien jaar die nergens terecht kunnen (boven de achttien worden ze in principe niet meer in een pleeggezin geplaatst).

Herma Herpers, maatschappelijk werkster van de Centrale voor Pleegzorg afdeling Utrecht, zegt dat veel aspirant-pleegouders bevooroordeeld zijn en daarom geen tieners willen. „Er is de misvatting dat je kleine kinderen naar je hand kunt zetten. Daarom willen mensen alleen jonge kinderen. Maar juist zulke die hebben veel ervaring opgedaan. Het tekort aan genegenheid en veiligheid uit hun eerste levensjaren is niet meer recht te zetten, dat werkt lang door. Daar denken mensen niet aan".

Petra Huizenga, publicitair medewerkster, vult aan: „Mensen beseffen niet dat kinderen die op latere leeftijd in een pleeggezin terecht komen, een betere basis hebben dan kleine kinderen. Ze hebben meestal niet zulke trauma's opgelopen in hun vroege jeugd. Bovendien kun je met een puber praten, wat met kleine kinderen veel moeilijker is".

Reputatie

Achsa Noyon, maatschappelijk werkster bij de Raad voor de Kinderbescherming, denkt dat mensen geen jongeren tussen de twaalf en achttien willen vanwege hun slechte reputatie. „Tieners hebben de naam moeilijk te zijn en de rust en orde te verstoren". Bij tieners uit het buitenland speelt bovendien het probleem dat eventuele pleegouders zich laten afschrikken door de cultuur- en taalverschillen, aldus de medewerkers.

Het duurt soms zo lang voor er een pleeggezin wordt gevonden, dat de Centrale voor Pleegzorg een advertentie plaatst. Met teksten als: 'Wij zoeken voor een zestienjarige jongen uit Iran een 'kamer met aandacht'. Hij spreekt Nederlands. Fin. verg. geregeld' probeert de centrale een adres te vinden. De afdeling Utrecht van de Centrale voor Pleegzorg zet tien tot vijftien advertenties per jaar. Soms komen hierop reacties. Maar volgens Herma Herpers van de centrale is het heel nor-

maal dat niemand belt. Ze zegt over de gevolgen daarvan: „Als de advertentie-actie niet is gelukt, dan zijn we in feite uitgepraat. Kan het kind niet op het adres blijven waar het tot dan toe was, dan is een tehuis de enige oplossing".

Voor Sina uit Iran is vier maal geadverteerd, steeds zonder resultaat. Hij kan dan wel bij zijn neef in Amsterdam blijven, maar ideaal is die situatie niet; de neven zitten beiden op school. Sina heeft nog geen asiel, gaat met een identiteitskaart van de politie naar de Berlageschool. Hier wordt zijn kennis van de Nederlandse taal en van vakken als aardrijkskunde en geschiedenis bijgespijkerd. Hij hoopt naar het VWO te kunnen. Zijn neef zit op de HTS.

Sina: „We hebben geen ruzies, maar je moet je wel erg aan elkaar aanpassen in zo'n kleine ruimte. Als hij wil studeren, kan ik geen tv kijken. En andersom. Wil één van ons vroeg naar bed, dan moet de ander daarmee re-

kening houden". Sina wil niet alleen weg vanwege de te beperkte woonruimte. Hij wil vooral in een Nederlands gezin opgenomen worden om de taal en gewoonten van de Nederlanders beter te leren kennen. Zodat hij na het VWO naar de universiteit kan om voor arts te studeren.

Dat voor hem nog geen geschikt adres is gevonden ligt volgens Eltjo Hoogenraad, regiocoördinator van Stichting De Opbouw in Haarlem, ook aan hemzelf. „Ouders willen dan misschien geen puber, zeker niet uit het buitenland. Maar tieners voor wie een pleeggezin wordt gezocht, mogen zelf ook zeggen in wat voor soort gezin ze willen. En de eisen die Sina aan zo'n gezin stelt zijn hoog. Er zijn wel reacties op de advertenties gekomen: mensen vinden zo'n vluchteling gauw zelig. Maar niemand kon aan de wensen van Sina voldoen".

Sina zelf vindt het wel meevallen met die eisen. Het maakt hem niet uit of hij in een groot of klein gezin komt, en waar dat gezin woont — al wil hij het liefst in Amsterdam blijven. Wel wil hij per se intellectuele pleegouders. Sina: „Mijn ouders hebben gestudeerd en ik wil dat mijn pleegouders dat ook hebben gedaan. Ik denk dat mensen die hebben doorgeleerd, mij beter begrijpen, beter weten hoe ze met mij moeten omgaan. Bovendien kunnen ze me helpen met wis- en natuurkunde".

Eisen

Niet alleen de aspirant-pleegouders en het kind voor wie een adres wordt gezocht stellen eisen. Stichting De Opbouw en de Centrale voor Pleegzorg bepalen eveneens wie geschikt is als pleegouder, en wie niet. Voor adoptie — het kind krijgt dan dezelfde rechten als een echt kind, terwijl de band met de natuurlijke ouders is verbroken — komen alleen gehuwden in aanmerking. Bij de opname van een pleegkind ligt het anders. Van een pleegkind moeten de pleegouders afstand doen. Het contact met de ouders blijft bestaan.

Pleegouders hoeven niet getrouwd te zijn. Ze mogen samenwonen of leven in een woongroep. Ook alleenstaanden komen in aanmerking. De seksuele geaardheid is niet belangrijk. Die verschillen komen doordat bij adoptie de overheid de eisen heeft vastgesteld en in het geval van een pleegadres Stichting De Opbouw en de Centrale voor Pleegzorg dit hebben gedaan. Herpers: „We hoeven van de overheid alleen te laten uitzoeken of de pleegouders geen strafblad hebben".

De bemiddelaars keuren niet alle pleegadressen goed. Er zijn vooraf drie lange gesprekken met de aspirant-pleegouders, om te kijken of ze wel evenwichtig genoeg zijn en voldoende veiligheid aan een pleegkind

kunnen bieden. Verder moeten ze aan opvoedkundige eisen voldoen: ze moeten in staat zijn warmte en aandacht te geven en kunnen relativeren. Als een pleegkind onaangename dingen zegt, mogen ze niet gelijk uit hun slof schieten. En als het kind fouten heeft gemaakt, moeten ze opnieuw kunnen beginnen. Verder moeten ze bereid zijn contact met de natuurlijke ouders te onderhouden. Er vallen veel adressen af.

Natuurlijk trekken mensen die zich hebben aangemeld zich ook wel eens terug. Eltjo Hoogenraad van De Opbouw: „De helft van de mensen die zeggen een pleegkind te willen, valt af bij doorpraten. Ze zeggen in eerste instantie dat het ze 'wel leuk' lijkt een pleegkind te hebben. Maar ze vergeten dat je moet investeren in zo'n kind".

Hij noemt het voorbeeld van Ali Behbodi, net als Sina een zestienjarige vluchteling uit Iran, die is weggestuurd door zijn ouders om de oorlog te ontlopen en goede studiemogelijkheden elders op te bouwen. Toen de Stichting De Opbouw

met hem te maken kreeg, woonde hij met zijn oom in Amsterdam in een kamertje van drie bij tweeëneenhalf, te klein voor één persoon en voor twee personen niet om uit te houden. De Opbouw en de Centrale voor Pleegzorg deden extra hun best, maar ook voor hem viel het niet mee een pleegadres te vinden.

De bemiddelaars plaatsten uiteindelijk een advertentie voor hem, een lotgenoot uit Iran en twee jongens uit Eritrea. Hoogenraad: „We kregen hierop een reactie van een vrouw en een man, die werkten. We vroegen ze hoe ze het pleegkind wilden opvangen als het uit school zou komen. Geen van beiden wilde de baan opgeven. We kregen een telefoontje dat ze niet zagen hoe ze het moesten regelen".

Ali kreeg toch binnen twee maanden een adres. Hij wilde in een Nederlands gezin met een of twee kinderen in Amsterdam. De bemiddelaars vonden die bij meneer Ludwig en mevrouw Wolf, ouders van twee kinderen die al het huis uit wa-

ren, en van een dochttertje van zeven.

Cilly Wolf: „We hadden ons opgegeven bij de Centrale voor Pleegzorg en gezegd dat we geen bezwaar hadden tegen een tiener en ook niet tegen een buitenlands kind. Dat soort problemen speelt bij ons gewoon niet. Diezelfde dag nog kregen we een telefoontje: of we belangstelling hadden voor een Iraanse jongen van zestien". Ali woont er al acht maanden.

Tieners

Tien jaar geleden al waren tieners moeilijk te plaatsen. Herman van Westervoort is 28 en studeert. In 1975 — hij was vijftien jaar — moest hij naar een pleeggezin. Zijn vader was overleden, zijn moeder werd opgenomen in een psychiatrisch ziekenhuis. Hij woonde bij een oom, maar die was net getrouwd en wilde hem niet langer hebben.

(vervolg)

Achsa Noyon nam hem op. Ze vertelt: „Ik was net maatschappelijk werkster bij de Raad voor de Kinderbescherming en

moest als stagiaire een paar zittingen meemaken bij de kinderrechtter. Ik was erbij toen Herman, zijn zus en broer onder toezicht werden gesteld van de rechter. De andere twee konden bij familie blijven. De rechter zei: hij moet misschien naar een tehuis. Ik zag daar zo'n kwetsbare jongen staan en dacht: dat wordt niks met hem, daar. Ik heb met mijn man overlegd en daarna naar de gezinsvoogdes gebeld om te zeggen dat als Herman naar een tehuis moest, wij nog wel een bed voor hem hadden. Twee maanden later werden we opgebeld. Of het aanbod nog van kracht was. We hebben een en ander doorgesproken met onze kinderen, want die wisten van niets. Zij gingen akkoord”.

Achsa Noyon kreeg een huis vol tieners. Drie kinderen van zichzelf, van wie er een al op kamers woonde, Herman en nog een pleegkind. Problemen heeft ze nauwelijks gekend. In tegendeel: „Ik vond het hardstikke leuk. Het ging goed. Er was er één bij die van zijn kamer een zwijnetroep maakte. Maar ik

deed gewoon zijn deur dicht, dan hoefde ik me er niet aan te storen”.

Cilly Wolf heeft geen echt slechte ervaringen met haar pleegkind Ali uit Iran. Wel verwijt ze de Centrale voor Pleegzorg dat die niet al te zorgvuldig te werk is gegaan. Wolf: „We kregen Ali toen hij net zeven weken vakantie had van de Berlageschool. We zaten de hele dag op elkaars lip in een periode waarin we aan elkaar moesten wennen. Dat gaf conflicten. Vooral ook doordat hij in het begin amper Nederlands sprak. Na twee maanden loste ik het taalprobleem zo op: als ik wat zei, vroeg ik of hij het had begrepen. Zei hij ja, dan moest hij uitleggen wat ik had gezegd. Zo werden misverstanden voorkomen”.

Ook voor andere lastige kwesties (Ali wilde de hele dag televisie kijken) vond ze een oplossing. Wolf: „We hebben nu afgesproken dat de tv niet vóór vijf uur 's middags aan gaat”. Ali is moslim. Al is hij naar eigen zeggen niet gelovig, toch eet hij geen varkensvlees. Cilly

Wolf koopt daarom voor hem altijd wat anders als de anderen van het gezin varkensvlees willen eten.

Gewoonten

Ali heeft op school en in zijn pleeggezin goed Nederlands geleerd en de meeste Nederlandse gewoonten overgenomen, precies wat hij wilde. Hij voelt zich op zijn gemak. „Al was het in het begin wel wennen”. Hij overlegt en vraagt hulp, kan lachen met zijn pleegmoeder. „Het bevalt me hier goed”, zegt hij.

Herman van Westervoort zegt veel te hebben gehad aan zijn pleegouders. „Ik was een gesloten type, trok me in mezelf terug. Mijn pleegouders praatte veel met me, waardoor ik los kwam. Van hen heb ik geleerd mezelf niet zo onbelangrijk te vinden en op een zinnige manier over eigen en anderen problemen te praten. Ook mijn intellectuele vorming heb ik aan hen te danken. Ze spraken over politiek, over actuele kwesties. Dat was ik thuis niet gewend”.

„Het leuke van dat gezin was dat alles min of meer democratisch werd opgelost. De kinderen hadden inspraak. Hierdoor had je geen generatieconflicten. Dit terwijl ik de traditionele gezinsverhoudingen tussen ouders en kinderen was gewend. Als ik bijvoorbeeld eens een dag niet naar school wilde, werkte mijn pleegvader mee. Hij schreef dan een briefje dat ik een baaldag had”.

Of het goed gaat tussen pleegouders en pleegtiener hangt voor een belangrijk deel af van de flexibiliteit van de pleegouders. Het moet 'klikken'. Er zijn dan ook pleeggezinnen waar het niet lukt, waar het kind vandaan moet worden gehaald. Volgens pleegouders en pleegkinderen is belangrijk, dat de diverse milieus niet teveel van elkaar verschillen. Cilly Wolf, pleegmoeder van Ali: „De kinderen die uit Iran komen hebben rijke ouders, anders zouden ze de mensen die helpen vluchten niet zulke hoge bedragen kunnen geven. Ali komt, denk ik, uit een stabiel gezin. Dat is prettig, want bij conflicten weten beide partijen dat het wel weer goed komt. Bij kinderen uit een moeilijk gezin, of uit een tehuis, is dit niet zo”.

Herman van Westervoort: „Ik kwam niet uit een laag sociaal milieu, was geen conflictueus type. Dat scheelde wel”.

Volgens Herma Herpers van de Centrale voor Pleegzorg is het niet voor ieder kind goed in een pleeggezin terecht te komen. Herpers: „Kinderen die al zo zijn beschadigd in hun ontwikkeling dat ze zich niet meer kunnen hechten in een kleinrelationeel verband, aarden beter in een tehuis dan in een gezin. In een tehuis kan een kind zich namelijk niet aan mensen hechten doordat het er te maken heeft met mensen die een achturige werkdag hebben. Na die acht uur is er weer een ander. En de kinderen om het kind heen zijn er tijdelijk, dus daar kan het zich ook niet aan vastklampen. Doordat er steeds andere mensen om het kind heen zijn kan het conflicten uit de weg gaan: het heeft geen zin erover te praten met iemand die er niets mee te maken heeft. Tehuis kinderen zijn vaak alle-mansvriendjes: ze hebben niet geleerd zich aan iemand te hechten en onderscheid te maken tussen wie hen nastaan en wie niet. Ze zijn eigenlijk gevoelsarm. Dat is niet altijd meer recht te zetten”.

Voor Sina uit Iran is tot op de dag van vandaag geen pleegadres gevonden. Meer reacties op de advertenties zijn er de afgelopen dagen niet geweest.

Op hun verzoek zijn de namen van de pleegkinderen veranderd.

De Centrale voor Pleegzorg in Utrecht is te bereiken via telefoonnummer 332373.

Voor hulp bij ongewenste intimiteiten

Ongein begint donderdag met telefonisch spreekuur

(Van een onzer verslaggeefsters)

UTRECHT — Ze werd in haar proeftijd ontslagen. De reden? 'Er viel niet met haar samen te werken'. Zelf vermoedt ze dat het toch meer te maken heeft met haar afwijzende reactie op de avances die haar werkbegeleider herhaaldelijk maakte. Hij hing steeds over haar heen, nodigde haar uit om 'samen leuke dingen te gaan doen' en maakte veelbetekenende opmerkingen tijdens de bijeenkomst die een werkbespreking had moeten zijn.

Veel vrouwen laten zulke dingen over zich heen komen. Ze durven hun vermoedens niet hardop uit te spreken en vragen zich af of ze 'geen aanleiding hebben gegeven' en of zoiets nou eigenlijk wel een ongewenste intimiteit is. Gonnie: „In onze ogen is alles wat een vrouw als ongewenst en seksueel ervaart tijdens haar werk, een ongewenste intimiteit.”

Gonnie (28) werkt als vrijwilligster bij de regionale Utrechtse stichting Ongein (ONGEwenste INTimiteiten). Ongein begint aanstaande donderdag voor het eerst met een telefonisch spreekuur. Met ingang van 2 februari zullen twee medewerksters van de stichting wekelijks twee uur aan de telefoon zitten, om vrouwen die worden lastig gevallen op hun werk hulp te bieden.

Vrijwilligsters Marjan (28) en Gonnie verwachten niet dat het meteen storm zal lopen op de telefoonlijn. Marjan: „Veel vrouwen wachten heel lang voor ze ons bellen. Het begint natuurlijk altijd met één keer, en vrouwen zijn erg sterk in het verzuimen van excuses voor het gedrag van zo'n man. Dan zeggen ze 'ach, het was maar één keer, hij heeft het niet zo bedoeld', vaak komen ze pas bij ons als de voorvallen zich echt op gaan stapelen.”

Minder telefoon

Ongein werd in 1983 opgericht door een aantal vrouwen uit de FNV. Vrouwen die de werkgroep wilden inschakelen, konden via die vakbond contact opnemen. De laatste jaren rinkelde de telefoon steeds minder op het kantoor van Ongein. Betekent dat niet dat het de goede kant op gaat en er steeds minder vrouwen last hebben van ongewenste intimiteiten? Volgens de twee vrijwilligsters is dat helaas niet het geval: „We waren vooral slecht bereikbaar”. Marjan: „Uit cijfers van de landelijke stichting Handen Thuis blijkt dat het toch nog steeds vaak voorkomt. Wel is het zo dat sommige grote bedrijven inmiddels vertrouwenspersonen hebben aangesteld. Maar ook al is die aanwezig, dan is het nog lang niet altijd zo dat vrouwen daar ook

naar toe gaan. Dat is afhankelijk van veel factoren. Geniet die persoon inderdaad vertrouwen en kunnen werknemers ongezien bij haar aankloppen bijvoorbeeld. Heeft zo'n vrouw een echt spreekuur, of zit ze ergens in een hoekje weggestopt, dat soort dingen spelen allemaal mee.”

Met een vertrouwenspersoon alleen ben je er ook nog niet, vinden de twee. „Het is belangrijk dat een directie het beleid met betrekking tot ongewenste intimiteiten tot uitdrukking laat komen in het hele sociale beleid.” Ongein pleit ervoor bepalingen op te nemen in bijvoorbeeld een cao, waarin zou moeten staan dat ongewenste intimiteiten niet getolereerd worden. Marjan: „Daarmee geeft zo'n bedrijf dan aan dat ze het probleem serieus neemt en dat kan ook preventief werken.”

De medewerksters aan het spreekuur gaan er vanuit dat een vrouw de waarheid spreekt. Gonnie: „Vaak heeft iemand al negatieve ervaringen met anderen, die steeds maar weer vragen of ze het echt niet zelf heeft uitgelokt.” Ongein geeft de vrouwen emotionele steun, informatie en advies. Er wordt bijvoorbeeld gepraat over de wenselijkheid om vrouwelijke collega's op de hoogte te stellen, en een chef of personeelswerker in te lichten. Soms vraagt een vrouw meer steun. Dan kan ze een afspraak voor een gesprek met Ongein maken. Ook helpen medewerksters van Ongein soms mee bij het opstellen van een brief naar de werkgever, verwijzen ze door naar een advocaat of gaan ze mee naar de politie. Het telefonisch spreekuur is elke donderdagavond, met ingang van 2 februari, tussen 8 en 10 uur 's avonds te bereiken op: 030-33.15.74.

Voorlichting op school moet anders dan vroeger

Rotterdams Stadsblad 31-1

Rutgersstichting geeft cursussen aan leerkrachten

ROTTERDAM - Sexuele voorlichting vraagt anno 1989 duidelijk om een andere aanpak dan pakweg tien jaar geleden. Ook op school. Het plaatje van een blozende geestelijke die normaliter uitsluitend godsdienstles gaf is inmiddels een verbleekte herinnering van dertigers en ouderen. Toch zitten er ook vandaag de dag voor leerkrachten nog voldoende haken en ogen aan het geven van informatie over vrijen en aanverwante onderwerpen.

Veel van hen vinden het nog steeds niet echt simpel om voor de klas een condoom te moeten demonstreren. Om maar een voorbeeld te noemen.

De Rutgersstichting heeft daartoe sinds enige tijd een speciale cursus voor leerkrachten. Deze omvat zes bijeenkomsten die vele aspecten van sexueel gedrag en verkeer behandelen. De cursus geeft aan dat er veel vormingsaspecten in de lessen kunnen zitten die ook onderwerpen als rolpatronen, relaties, geslachtsziekten, machtsverhoudingen, sexueel geweld, sexistisch gedrag en vooral leren praten over sex onder de aandacht kunnen brengen.

'Het kunnen hele leuke lessen zijn als de leerkracht maar niet te verlegen is', zegt José

Manshanden van de Rutgersstichting. Verlegenheid kun je ook door de cursus overwinnen. In de bijeenkomsten worden alle mogelijke onderwerpen uitgespit waarna wordt bekeken en besproken hoe je dat het beste in de klas aan kunt pakken. Als hulpmiddel hierbij is een uitgebreide informatiemap samengesteld.

Niet romantisch

In het verleden werd vooral veel aandacht aan techniek geschonken. Dat kan niet meer. Zeker in verband met aids moeten 'de zaken' vandaag de dag veel breder behandeld worden. José Manshanden: 'Jonge mensen weten nu wel veel maar veilig vrijen, ho maar! Een van de eerste dingen die de meeste jongeren nog moeten leren is, dat ze met elkaar moeten kunnen

praten. Ook over vrijen. Over wat ze wel en niet willen en op welke manier. Communicatie is belangrijk. Vooral nu met aids. Het is wel niet zo romantisch maar liever wat minder romantisch dan 's nachts wakker liggen van de angst.' 'Voor meisjes geldt nog steeds dat ze soms vrijen om niet tuttig gevonden te worden. Dat is geen beste reden om te willen vrijen. Ook dat soort onderwerpen komt in de cursus aan de orde.'

Onderzoekers hebben, misschien wel overbodig, uitgezonden dat jonge mensen vooral geïnteresseerd zijn in verlies, intimiteit en vrijen. José Manshanden: 'Vrijen blijkt het belangrijkste onderwerp dat jongeren bezighoudt. Daar moet je als ouders of ouderen jongeren in steunen. Je moet ze helpen bij het vinden van een eigen weg.'

POOLSE KINDERREDDER

The King of Children. A Biography of Janusz Korczak
door Betty Jean Lifton
404 blz., geïll., Chatto & Windus
1988, f 65,65
ISBN 0 7011 3289 2

Op 6 augustus 1942 leidde een magere, oude man met holle ogen, een brilletje en een korte baard een groep van negen volwassenen en 192 kinderen, netjes opgesteld in rijen van vier, naar de goederentrein op het Umschlagplatz van Warschau. Hij had een ziek kind op de arm en hield een ander bij de hand. Op het Umschlagplatz heerste chaos: duizenden mensen moesten de trein in, duizenden anderen probeerden er afscheid te nemen, en tussen hen in liepen Duitsers met honden en zwepen. Maar toen de 192 kinderen naar de wagons liepen, gebeurde dat niet alleen in volmaakte rust, ook elders op het immense plein hield men de adem in: iedereen zag de processie, iedereen kende de oude man en iedereen wist dat als ook hij met zijn kinderen werd weggevoerd, alle hoop verloren was.

Van de oude man, of van zijn kinderen, is na die zesde augustus 1942 nooit meer iets vernomen. De trein bracht hen linea recta naar het vernietigingskamp Treblinka, waar men in de regel nieuwkomers onmiddellijk na aankomst vergastte. Bij de kinderen ging het om de bewoners van het joodse weeshuis in het Warschause getto. De oude man was de directeur van dat weeshuis, Henryk Goldszmit, beter bekend onder het pseudoniem Janusz Korczak: arts, schrijver, radiospreker, bruggenbouwer tussen joden en Polen, maar voor alles pedagoog, opvoeder en kinderpsychiater.

The King of Children heet de biografie die Betty Jean Lifton na jaren van onderzoek over het leven van Janusz Korczak heeft geschreven. Ze schrijft al in de vierde regel van het boek dat Korczaks naam "in Europa even bekend is als die van Anne Frank". Dat lijkt me sterk overdreven, want zoveel is over Korczak buiten Polen en Israel niet geschreven. Maar het maakt haar verdienste des te groter, want Lifton is heel volledig en gedetailleerd als ze het leven van Goldszmit/Korczak chronologisch beschrijft, van zijn geboorte in 1878 of 1879 tot en met die laatste gang naar de trein op het Umschlagplatz tijdens de ontruiming van het joodse getto in 1942. Zijn werk als arts in Warschau en aan het front van drie oorlogen (de Russisch-Japanse, wo I en de Poolse

Russische oorlog) komt aan de orde, de inhoud van zijn talrijke boeken en van veel van zijn artikelen en radiopraatjes, zijn principiële besluit het werk als arts op te geven voor dat van opvoeder, de problemen bij de stichting van weeshuizen voor de talrijke aan hun lot overgelaten joodse en Poolse wezen in het vooroorlogse Warschau, zijn voortdurende ijveren voor toenadering tussen Polen en joden. De lezer maakt kennis met talrijke medewerkers van Korczak, met veel van 'zijn' kinderen, met zijn naar hedendaagse begrippen zeer moderne en verlichte opvoedingsmethoden en met de handicaps waarmee een jood in het vooroorlogse Polen te maken had.

Het resultaat is indrukwekkend — en vertoont toch twee gebreken: het is enerzijds te lang en te gedetailleerd in de opsomming van niet altijd even relevante gebeurtenissen, activiteiten en denkbeelden, anderzijds belicht het hier en daar te weinig Korczaks motieven. Ze beschrijft bijvoorbeeld Korczaks aanvankelijke scepsis ten aanzien van het zionisme en de joodse emigratie naar Palestina. Ze beschrijft hoe hij herhaaldelijk naar Palestina op bezoek gaat. Maar ze licht niet toe waarom hij op een bepaald moment zijn mening herziet en besluit zich in Palestina te vestigen, noch waarom hij de kans uiteindelijk laat liggen en in Polen blijft. Ze memoreert hoe na de stichting van het joodse getto Korczak diverse kansen laat lopen om zich met een paar van zijn pupillen in veiligheid te brengen. Ze maakt onvoldoende duidelijk waarom. Ze gaat ook niet in op de vraag waarom Korczak zo niet zichzelf, dan toch een aantal kinderen uit het getto wilde laten smokkelen.

Een ander bezwaar: Lifton is een groot bewonderaarster van Korczak, en met reden, want hij heeft zich op meer dan een gebied zeer verdienstelijk gemaakt. Maar soms neemt haar beschrijving hagiografische trekjes aan: zoveel staaltjes van wijs-

heid in een man wekken onwillekeurig enig wantrouwen, temeer als Lifton zich van commentaar onthoudt wanneer de soms wat bizarre trekjes van Korczaks gedrag aan de orde komen. Bijvoorbeeld wanneer hij in zijn dagboek pagina na pagina volschrijft met het weinig boeiende antwoord op de vraag 'Waarom ruim ik (zelf) de tafel af?' zonder een woord te wijden aan de ontruiming van het getto door de Duitsers, de wegvogering — elke dag weer — van bijna tienduizend joden om hem heen. Of wanneer Korczak voor het personeel van zijn weeshuis in het getto, stagiaires vaak, met wie hij zich sowieso weinig bemoeit, ronduit nare valstrikken zet en daarmee in een toch al bedreigende omgeving tot wanhoop brengt.

Peter Michielson

Ouders lieten dochtertje steriliseren

DORTMUND (RTR) — Een 21-jarige Westduitse heeft haar ouders voor de rechter gedaagd omdat ze haar op achtjarige leeftijd hebben laten steriliseren. Zij eist circa 66.000 gulden smartegeld, zo is gisteren van Westduitse gerechtelijke zijde vernomen.

Volgens de vrouw was de operatie, waarover zij op haar 14e werd ingelicht, medisch niet nodig. Volgens de rechtbank hadden de ouders haar laten steriliseren omdat ze vroegrijp was en moest worden beschermd tegen de psychologische en sociale gevolgen van een zwangerschap op jonge leeftijd.

Peep-Hole Arrests Overturned in Oregon

United Press International

Salem, Ore.

The Oregon Court of Appeals said yesterday that State Police acted illegally when they installed a peephole camera in a men's rest room at a freeway rest stop to catch those engaged in illegal sex acts.

The appeals court reversed the convictions of two men found guilty of illegal sexual activity in separate incidents. The court ordered new trials for the two and barred prosecutors from using evidence gathered with the camera.

Oregon State Police had installed the camera in the wall of a rest room on I-5 near Wilsonville. The camera was pointed at two doorless toilet stalls and could be activated if a nearby officer suspected illegal activity was in progress, the court said.

Police had no warrant to install the camera.

"Because an individual chooses to use a public rest room without doors on the stalls does not mean that he is automatically deprived of all privacy when he enters," the court said.

"The use of the concealed camera unlawfully invaded defendant's privacy."

One man was convicted of masturbating and of writing graffiti on the wall of one of the stalls. No one else saw him.

The second man was convicted in a separate incident of exposing himself to another man and masturbating. In the second case, the defendant exposed himself outside of the stall to a man in the stall, but the court said that did not matter.

Judge Kurt Rossman dissented in the second case, saying he did not think that the defendant had a right to engage in sexual acts in the common area of the rest room.

Kamer: twijfel over wet gelijke behandeling

Door onze politieke redactie

DEN HAAG, 6 jan. — Een meerderheid in de Tweede Kamer heeft grote twijfels over het wetsvoorstel gelijke behandeling dat de regering vorig jaar maart heeft ingediend. Uit de eerste schriftelijke reacties van de fracties blijkt dat alleen het CDA zich kan vinden in het voorstel.

De wet is bedoeld om het onderscheid tussen personen op grond van godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, seksuele geaardheid of burgerlijke staat zo veel mogelijk te verbieden. Het gaat hierbij om een uitwerking van het discriminatieverbod volgens artikel 1 van de Grondwet. In het regeerakkoord van CDA en VVD stond dat een Wet Gelijke Behandeling voor 1 juli 1987 zou worden ingediend. In het eerste kabinet-Lubbers zorgde de discussie over de wet voor grote spanningen tussen CDA en VVD.

De VVD-fractie constateert nu dat het ingediende wetsvoorstel op zichzelf genomen overeenkomt met de eerder naar voren gebrachte ideeën. Maar in de toelichting bij de wet is van „een dergelijke parallel vrijwel geen

sprake", aldus de VVD. In de wet staat onder andere dat geen onderscheid tussen personen mag worden gemaakt bij het aanbieden van banen en de arbeidsvoorwaarden. Dit geldt echter niet voor instellingen die werken op basis van een godsdienstige, levensbeschouwelijke of politieke grondslag als die „met eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene" eisen stellen. Volgens de VVD wordt in de toelichting op de wet deze tekst „te fluide" gemaakt om „voldoende houvast te kunnen geven voor het rechtmatig maken van direct onderscheid".

Ook de PvdA is weinig enthousiast. Zij meent dat er op tal van punten sprake is van „onduidelijkheid, dan wel ontoereikendheid". Voor homoseksuelen zou de wet zelfs een verslechtering kunnen betekenen, aldus de PvdA.

D66 is niet gelukkig met de uitzonderingsbepalingen die worden gemaakt voor levensbeschouwelijke instellingen en dergelijke, omdat de bepalingen 'multi-interpretabel' zijn.

De Raad van State stelde vorig jaar in het advies bij het wetsvoorstel dat het niet aanneemelijk was dat het iets zou toevoegen aan de bestaande wettelijke bescherming tegen discriminatie. Onder welke omstandigheden het voor instellingen nu wel of niet redelijk is om onderscheid te (mogen) maken is onduidelijk gebleven, aldus dit adviesorgaan toen.

S413 NOS-TT 413 za 14-jan 10.18:29

Teletekst

"Hono-Info"

1/2

HOF DDR ONEENS MET LEEFTIJDGRENSEN

"Wanneer er sprake is van vrijwillige seks en de jongen niet afhankelijk is van zijn oudere partner, moet van veroordeling worden afgezien, omdat niemand er schade van oploopt".

Het Hooggerechtshof kwam tot deze uitspraak nadat een lagere rechtbank een man tot 4 maanden cel veroordeelde omdat hij seksuele omgang had met een jongen van 17.

In de DDR zijn seksuele handelingen tussen mannen onder de 18 jaar strafbaar. Heteroseksuele handelingen zijn vanaf 16 jaar toegestaan.

agenda >>

Een vrouw mag van geknuffel weer doodziek worden

Vk 7-1

V OOR VEEL vrouwen is het er sinds het feminisme niet eenvoudiger op geworden met de sex. Oude taboes zijn vervangen door nieuwe, pas ontdekte normen worden door verse goeroes onverbiddelijk opgelegd. In *Vanille en andere smaken* geeft Anja Meulenbelt een beeld van de stand van zaken, om vervolgens te vertellen wat nu van haar wel mag of juist niet meer hoeft.

Een van de eerste strenge regels van het feminisme, verhaalt Meulenbelt, was dat een bevrijde vrouw niet met „haar onderdrukker” naar bed ging. „En als ze het niet laten kon, dan neukte ze in ieder geval niet. (...) Penetratie is een machtsdaad en die wijzen we af.” Wie niet alleen door het leven wou en wellicht tevens een „politieke keuze” wilde maken, begon een relatie met een vrouw. Lesbische relaties werden geïdealiseerd, problemen tussen vrouwen moesten worden verzwegen.

Een nieuw taboe in de vrouwenbeweging, signaleert Anja Meulenbelt, is dat van de biseksualiteit. Vrouwen die zich biseksueel noemen zijn lang gezien als „niet erg flinke types die wel met vrouwen wilden vrijen maar het niet aandurfden om de banden met de mannenwereld te verbreken”. Nog verwerpelijker is de vrouw die — als Meulenbelt zelf — na zich te hebben geproclameerd als lesbiëne toch weer iets moois begint met een man. Zulk een afvallige, stelt de schrijfster, „lijkt daarmee de buitenwereld te suggereren dat de relaties tussen vrouwen toch wat minder ideaal uitvallen”.

Het deel van het boek waarin Meulenbelt uiteenzet waarom de feministisch goedgekeurde normen ook bepaald niet zaligmakend zijn en vaak weer leiden tot nieuwe ellende, is verreweg het aardigst. Helaas beslaat het niet meer dan een bladzijde of twaalf. De rest van *Vanille en andere smaken* gaat over uitgekauwde onderwerpen als het ontdekken van het eigen lichaam, socia-

Vrouwen in Rome propageren de lesbische liefde.

lisatie, moeilijkheden in lesbische verhoudingen, problemen tussen vrouwen en mannen, en, jawel: Aids.

De strekking van het boek is dat je niet door oude of nieuwe normen op je kop moet laten zitten, dat je uiteraard wel voor jezelf moet opkomen maar ook best mag toegeven aan behoeften die niet door de vrouwenbeweging zijn goedgekeurd. Van Meulenbelt hoeven we niet (meer) tegen neuken te zijn, we mogen doodziek zijn van het geknuffel en geaai, softe sex is niet langer verplicht en het staat ons vrij met vrouw of man een ruwe vrijpartij te beleven.

Op de teksten van Meulenbelt valt weinig aan te merken. Behalve dan dat ze zo vreselijk verantwoord zijn, erger nog, zo braaf. Voor zover *Vanille en andere smaken* emoties oproept, gebeurt dat door de interviews van Ariane Amsberg, waarvan er drie integraal in het boek zijn opgenomen.

Een paar voorbeelden. „Jij moet mannen goed kennen. Is er volgens jou een groot verschil tussen mannen en vrouwen?”, vraagt Amsberg aan een vrouw die twee jaar lang als heroineprostituëe heeft geleefd — uiteraard de ideale wij-

ze om zich een beeld te vormen van het mannelijk geslacht. Deze deskundige ziet dus inderdaad verschil: „Ik kan me niet voorstellen dat een vrouw ooit zou kunnen of willen volstaan met ergens naar toe te gaan, zich daar binnen twintig minuten te laten likken, en dan weer weg te gaan. Voor een vrouw moet er iets meer franje bijkomen, een gevoel, terwijl een man volstaat met die twintig minuten. Als hij zijn kwakkie maar kwijt is, vindt hij het best.”

Lezenswaard zijn ook de onthullingen van een lesbische vrouw over hoe zij hetero-vrouwen versiert: „Zelf vind ik dat nogal goed werkt om tijdens zo'n ernstig gesprek over hun beroep of hun interesses volkomen onverwacht een persoonlijke opmerking te maken. Bijvoorbeeld pratend over hun werk ineens zeggen: 'Waarom zijn je ogen zo blauw', en meteen weer doorgaan op het onderwerp.” Op een feestje laat ze haar vinger „heel sensueel en quasi-aanbiddend” langs een nek glijden om tegelijkertijd geïnteresseerd met iemand anders een gesprek te beginnen.

„En wanneer grijp je je prooi?” „Ik grijp niet. Ik wacht totdat ze me belt en zegt: 'Ik moet met je praten'. (...) En dan weet ik dat de vrucht rijp is.”

Op de interviews van Ariane Amsberg na, is *Vanille en andere smaken* vooral saai. Het meeste is al eens elders — ook door Meulenbelt zelf — en soms ook beter gezegd. Wat de heteroseks betreft is *Vrijen met een man, kan dat dan?* van Gerda de Bruijn (Anthos, 1985) te verkiezen. Niet alleen omdat het meer overhoop haalt, maar vooral omdat uit de manier van schrijven een veel grotere betrokkenheid spreekt dan Anja Meulenbelt in dit boek aan de dag legt.

JEANNE DOOMEN

Anja Meulenbelt: *Vanille en andere smaken - Vrouwen en seksualiteit*. Uitgeverij Contact, f 24,90. ISBN 90 254 6737 7.

Wapen Tab. 12

WATCHET (ANP) - De negenjarige Gavin Nash poseert met zijn geweer en zijn pas verkregen vergunning. Het jongetje is de jongste Brit met een wapenvergunning, wat in Groot-Britannië een storm van protest heeft opgeleverd. Maar de Britse wetgeving stelt geen leeftijdsgrens voor het verstrekken van een wapenvergunning. Gavin mag niet alleen met zijn geweer rondlopen maar het zelfs gebruiken.

ADIK (BROERTJE)

Wat er gebeurt in de intrigerende verhalen van Ernst Braches' debuut *Nachtboog*, is me niet altijd duidelijk. Het broeit er. De gebeurtenissen ontsnappen aan het verhaal als gasbellen aan een donker ven en geuren naar ontbinding en aarde. Onder het zwarte oppervlakte blijft het gisten. Ook al zie je niets, je weet dat er nieuwe bellen volgen, net zoals je weet dat die geur van bederf en dreiging hoort bij de veelvormigheid en de verraderlijke schoonheid van de natuur. Voortdurend probeer je de tekens te lezen en samenhang te ontdekken, zonder dat je dit naar volle bevrediging lukt, zonder dat dat reden is om dat niet meer te proberen.

Hangen de verhalen in dit boek samen? Soms. Zijn het wel verhalen? Soms niet, enkele stukjes zijn niet meer dan sfeertekeningen. Bijna allemaal spelen ze in een Nederlands Indië, waar vooral 's nachts de grenzen tussen droom en daad vervagen, tussen angstige werkelijkheid en nachtmerrie. De hoofdfiguren — meestal hetzelfde (?) jongetje — staan eenzaam aan de rand van de samenleving. Liefde bestaat niet, slechts hier en daar verplichte zorgzaamheid. De enige uitzonderingen lijken de seksueel (gekleurde) contacten tussen enkele volwassen mannen en kinderen. Hier bloeit de tederheid op als een nachtelijke passiebloem in een zelf geschapen Hof van Eden; een kortstondig geluk, dat zwanger gaat van het wachten op de Engel met het Brandende Zwaard.

In het laatste verhaal komt het jongetje vlak na de Tweede Wereldoorlog voor het eerst in Nederland, de nieuwe Noordoostpolder. Een leeg land van harde wind en schuldbesef. Door een mollige kleuter, wit, blozend en geurend naar melk, te bespieden ontdekt hij het genot van het zichzelf betasten. Zijn lichaam begint hem toe te behoren. 'Zijn bleke wangen kleurden zich' en tot zijn verbazing is iedereen tevreden.

Theo van Os

Ernst Braches: *Nachtboog*. Verhalen; Meulenhoff Nederland bv; Amsterdam; 1988.
Adriaan van Dis: *Zoen*; Meulenhoff Nederland bv; Amsterdam; 1987.
Adriaan van Dis: *Zilver*, of het verlies van de onschuld; Meulenhoff Nederland bv; Amsterdam; 1988.
Robert Long: *Wat wil je nou*; Sijthoff; Amsterdam; 1988.

Jongensgeil en halve benen

Aan het einde van het jaar verschijnen er altijd meer boeken dan normaal, lang genoeg voor Sinterklaas en Kerstmis om in de krant besproken te kunnen worden, zodat iedereen naar de boekwinkel kan hollen om zijn geliefde met het nieuwste van het nieuwste te verblijden, te kort van te voren om in dit maandblad het decembernummer nog te kunnen halen. Een inhaalmanoeuvre lijkt me dus op zijn plaats, al zal ik vermoedelijk hier en daar iets noemen, wat u al besproken zag. In de overvloed beperk ik me dit maal tot nieuw oorspronkelijk Nederlands werk.

Een weeskind van veertien ontwikkelt zich tot een jongeman van vijftien, hij verlangt naar 'de twee ronde borsten, die onder de witte vogels van haar junk broeden', maar is bang 'voor de vleesroos bij het pluimpje'. Hij trekt zich af met een vriend, terwijl ze naar blote-vrouwen-plaatjes kijken, maar vindt 'de zwarte haartjes van Gerard's buik mooier dan het witte bloed'. Wat te doen, wie te kiezen? Zoen, de voorpublicatie van Zilver, of het verlies van de onschuld, van Adriaan van Dis, daar heb ik het hier over, eindigt met: 'Nu is hij dus een mitje. Een jongen, die te bang is voor een langzame dans'. In Zilver gaat hij daarna nog voor het eerst naar een hoer: 'Zij fluistert: "Ik wou dat ze allemaal zo waren", en kust hem op zijn oor. Zilver vliegt door de straten. Hij landt. Hij hoort bij de mannen'.

Het boek is in korte, tot zeer korte zinnen geschreven, helder van toon, hier en daar als bij toeval rijmend. Een hedendaags sprookje om je te troosten als je je eenzaam voelt op je nieuwe school. Een Jongensboek, vooral aanbevelen voor o zo gevoelige pubers van 14-16.

TANTE BETJE

Robert Long schreef een heel ander boek: *Wat wil je nou*. Ja dat vraag ik me ook af, nu ik het boek uit heb. Vermeestal wil Robert schrijver worden. In dat doel te bereiken vertelt hij (in het zwart gedrukt) over Nol, een bekende tv-persoonlijkheid, die enkele weken op vakantie gaat in Italië en daar zijn relatie met zijn vele jaren jongere vriend overdenkt, waarbij aan atletiek met anderhalf been hem helpt een besluit te nemen. Tusschen dit verhaal door staan (in het rood gedrukt) de overpeinzingen van de schrijver over het schrijven, het

tekening Fokke Huigens

leven, de woede, enz. Nou ja, overpeinzingen? Het heeft meer weg van: Tante Betje babbelt vrolijk verder. Robert Long beschouwt zijn lezers als achterlijke gladtoeltjes en kan het dus niet laten om allerlei dingen die iedereen al lang snapt, nog eens extra te benadrukken. Daarnaast neemt hij op allerlei plekken, waar dat alleen maar afbreuk doet, opeens gas terug door badinerende opmerkingen te maken of open deuren in te trappen, alsof hij zich schaamt voor de gevoeligheid van zijn hoofdpersoon. Vind ik iets wel goed in dit boek? Ja, maar niet veel. Regelmatig slaagt Long er in om gewone spreektaal te schrijven zonder poeha, wat aangenaam aan doet. Hoofdstuk 21, over het contact van het jongetje Nol met een jeugdpsychiater, vind ik mooi en aangrijpend. Als het hele boek op dit niveau had gestaan, zou ik me gehaast hebben een lovende recensie te schrijven. Nu vind ik dat Long het maar eens opnieuw moet proberen, maar dan wel met een goede editor achter zich met een groot rood potlood.

Sek januari

dokumentatienummer	aantal pagina's	prijs per exemplaar (indien bestelbaar via Martijn inclusief verzend- en administratiekosten)	indien bestelbaar via Martijn: X	titel enz.
DC 168	2	1,85	X	Art.in INFO van NVSH-Amsterdam in serie 'Amsterdammertje', van werkgroep pedofilie, over de zedenwet.
DC 169	7	2,85	X	NVSH-LWGP, Nieuwsbrief 13 over strategie.
DC 170	2	1,85	X	Uitspraak van arrondissementsrechtbank te Almelo op klaagschrift van Martijn over inbeslagname Pojkartkalenders: ongegrond.
DC 171	7	2,85	X	Art. 'Zedenangst in Oude Pekela', Benjamin Rossen, in Psychologie, jan 1989, konkludeert dat alternatieve verklaringen voor de resultaten van het onderzoek niet naar redelijkheid zijn overwogen en men te snel conclusies heeft getrokken.
DC 172	5			Jaarverslag 1988 en beleidsplan 1989 van NVSH-werkgroep pedofilie IJsselstreek, Postbus 692, 7400 AR Deventer.
DC 173	3			NVIH-COC, brief aan de Vaste Commissie voor Justitie van de Tweede Kamer en de minister van Justitie over het wetsvoorstel tot herziening van de strafwet over seksuele delicten; bepleit vervallen 16-jaar-grens in art 247 en vervallen woorden 'van onbesproken gedrag' in art 248ter en het klachtvereiste (onder beperking van laatgenoemd artikel tot beneden-zestienjarigen), jan. 1989 NVIH-COC, Rozenstraat 8, 1016 NX Amsterdam, 020-234596.
DC 174	6	2,80	X	Reactie van Martijn-bestuur op indiening wetsvoorstel wijziging zedenwet, 22 en 25-2-1989.
	A			Brief aan Voorzitter 2e Kamer en vaste cie voor justitie
	B			Brief aan diverse kamerleden
	C			Brief aan diverse instellingen
DC 175	54			Themanummer 'Kind en erotiek' van de Paow, periodiek voor de faculteit der Pedagogische, andragogische en Onderwijskundige wetenschappen van de Universiteit van Amsterdam, dec. 1988, redactie-adres PAOW (postvakje) PDI, Prinsengracht 227, 1015 DT Amsterdam.
DC 176	13			stukken i.v.m. voorbereiding verklaring van Amsterdams Lesbisch en Homo Overleg aan bestuurders en homogroepen van de diverse Amsterdamse politieke partijen.
	A			Brief van COC-Amsterdam aan diverse lesbische en homo-organisaties in Amsterdam, 13-2-1989.
	B			Beleidsadvies van de Gemeentelijke Werkgroep Homo-eman- cipatie, 20-2-1986.
	C			Enquête van COC-Amsterdam over Homo-eman- cipatiebeleid van de gemeente Amsterdam, 13-2-1989. COC, Rozenstraat 14 Hs, 1016 NX Amsterdam, 020-263087.

Bestelwijze, alleen voor de met X gemerkte stukken:
 maak het bedrag over op Postbank 54.59.646 t.n.v. Vereniging Martijn, Postbus 5478, 1007 AL Amsterdam, o.v.v. het gewenste dokumentatienummer.
 Let op: korting bij bestelling van meer stukken tegelijk. Zie Persfocus maart 1988. Gewijzigde kopieprijs: f 0,05 p.st. Informatie: 020-448266.